

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**Vědecká a pedagogická činnost archeologa
a historického geografa Emanuela Šimka
(*1883–†1963)**

Magisterská diplomová práce

Vypracovala: Bc. Eva Pospíšilová

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Koucká

Olomouc 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a použila jsem pouze podklady uvedené v příloženém seznamu pramenů a literatury.

V Olomouci dne 3. května 1917

Podpis:

Poděkování

Ráda bych na tomto místě vyjádřila své poděkování PhDr. Ivaně Koucké za odborné vedení mé magisterské diplomové práce, její trpělivost, podporu a cenné připomínky.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Životní osudy Emanuela Šimka	8
2. 1. Rodinné zázemí, studium na střední škole a vojenská služba.....	8
2. 2. Studia v Praze (1906–1911)	10
2. 3. Pobyť ve Vídni (1911–1918)	15
2. 4. Meziválečná léta v Čechách (1918–1931).....	21
2. 5. Působení v Brně (1931–1958).....	35
2. 5. 1. Ústav pro prehistorii a protohistorii	36
2. 5. 2. (Ne)udržování kontaktů s Prahou	40
2. 5. 3. Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě	42
2. 5. 4. Období Protektorátu Čechy a Morava	53
2. 5. 5. Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze	57
3. Vědecké dílo Emanuela Šimka	64
3. 1. Raná doba dějinná (protohistorie).....	72
3. 1. 1. Velká Germanie Klaudia Ptolemaia.....	96
3. 2. Slovanské období dějin.....	98
3. 3. Problémy moravské prehistorie	107
3. 4. Časopis Z dávných věků	113
3. 4. 1. Šimkovy články v ročníku I za léta 1947–1948.....	114
3. 4. 2. Šimkovy články v ročníku II za rok 1949	116
4. Závěr	120
5. Resumé	123
6. Seznam zkratk.....	124
7. Seznam pramenů a literatury	125
7. 1. Seznam pramenů	125
7. 2. Seznam literatury.....	135
7. 2. 1. Život a dílo Emanuela Šimka v tisku	143
8. Přílohy.....	146
1. Mezníky v životě Emanuela Šimka.....	146
2. Seznam prací Emanuela Šimka	148
3. Stanovy úřadu pro ochranu pravěkých památek.....	155
4. Tabulky	157

5. Mapy.....	173
--------------	-----

1. Úvod

Předložená magisterská práce se zabývá osobností, vědeckými, organizačními a pedagogickými aktivitami Prof. PhDr. Emanuela Šimka, DrSc. (*1883–†1963). Tento významný představitel archeologického a historicko-geografického vědního oboru působil zejména v meziválečném období a po druhé světové válce.

Práce je rozvětvena do dvou základních částí. V první z nich budu sledovat životní osudy Emanuela Šimka, kapitola proto bude koncipována chronologicky. Životu této osobnosti zatím byla věnována pozornost převážně v podobě kratších článků k Šimkovým jubileím či výročím úmrtí a hesel v různých encyklopediích a slovnících.¹ Detailnější přehled podal záhy po druhé světové válce jeho někdejší žák František Kalousek, který inicioval založení edice *Postavy moravské prehistorie*, jejíž první svazek byl věnován právě Šimkově osobnosti.² Tvoří ji Šimkův životopis pojednávající o všech důležitých životních meznících do roku 1945, v němž je začleněno i základní představení jeho stěžejních prací. Je zde zařazeno také několik Kalouskových osobních vzpomínek na Šimka, poněvadž se jednalo o dlouholeté spolupracovníky i přátele. Dovolím si přepisy některých z nich pro přiblížení Šimka jako člověka do práce včlenit. Autorem druhého podrobnějšího příspěvku je Vladimír Podborský, kterého měl Šimek rovněž možnost vyučovat.³ Stručně nastínil situaci před příchodem Šimka na brněnskou Masarykovu univerzitu i po jeho odchodu a představil oblasti prehistorie i rané historie, kterým se tento archeolog věnoval, a podal základní zhodnocení jeho díla.

Cílem uvedené kapitoly bude napsání podrobného životopisu Emanuela Šimka týkajících se všech stránek jeho života, který byl dosti bohatý, neboť mj. procestoval většinu Evropy a znalost místních podmínek i terénu využil ve svých dílech. K samotné archeologii se dostal poněkud oklikou, ale už jí zůstal věren po celý život. Část životních let strávil zastáváním úřednických a ochrannářských

¹ Viz 7. 2. 1. *Život a dílo Emanuela Šimka v tisku.*

² KALOUSEK, F.: *K šedesátce univ. prof. Dr. Emanuela Šimka.* *Postavy moravské prehistorie.* Praha 1947 (totéž KALOUSEK, F.: *K šedesátce univ. prof. PhDr. Emanuela Šimka.* *Památky archeologické*, sv. Pravěk, 42, 1946, s. 177–183.)

³ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie.* *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, č. 2, s. 311–318.

funkcí a zapojil se rovněž do organizace archeologické činnosti v Československu. Z tohoto důvodu budou do kapitoly vmíseny i tehdejší poměry v organizaci archeologické činnosti. Vrcholem Šimkových organizačních aktivit byla jeho předsednická funkce v Moravském archeologickém klubu a založení časopisu z dávných věků, který však existoval jen krátce. Jednu ze stránek jeho života tvořily také pedagogické aktivity na pražských středních školách a Karlově univerzitě, která vyvrcholila zřízením Ústavu prehistorie a protohistorie na brněnské univerzitě, jehož okolnosti se také pokusím představit.

Druhá část práce je věnována literárnímu vědeckému dílu Emanuela Šimka. Ačkoli bylo zaměřeno především na dobu laténskou a římskou, přičemž se specializoval zvláště na etnika a starověkou etnografii, dá se říci, že se Šimek odborně písemně vyjádřil snad ke všem oblastem archeologické činnosti. V úvodu své vědecké činnosti napsal několik příspěvků k pravěkému období a je autorem i několika metodologických a organizačních prací. Několik příspěvků je rovněž věnováno slovanskému dějinnému období. Celkově jeho dílo spočívalo především v interpretaci starověkých písemných zpráv vztahujících se ke střední Evropě. Právě pod vlivem této metodologie při nazírání na některé problémy je Šimek stejnou, ne-li větší, měrou historický geograf jako archeolog. Cílem této kapitoly bude podat přehled Šimkových prací, které jsou rozděleny do několika oblastí, a vyzdvihnout jeho hlavní myšlenky a závěry.

V práci používám při transkripci moderní terminologii (např. etnografie místo ethnografie), pokud se pochopitelně nejedná o názvy děl či přednášek. Při používání pojmu „naše země“ mám ve většině případů na mysli dnešní Čechy a Moravu, v některých případech i Slovensko.

Součástí práce jsou rovněž přílohy. Tvoří je přehled Šimkových životních mezníků, soupis jeho literárních prací, návrh na zřízení Úřadu pro ochranu památek, jehož byl autorem, a dále tabulky zobrazující seznam předmětů, které během studií navštěvoval a jaké později vyučoval, a členstva výborů Společnosti československých prehistoriků. Poslední částí příloh jsou Šimkovy mapy podávající etnografický obraz našich zemí v době před přelomem letopočtu a několika staletí po něm.

2. Životní osudy Emanuela Šimka

Následující kapitola se věnuje životním etapám významného českého archeologa a historického geografa Emanuela Šimka. Šimkova životní dráha je zde popisována chronologicky od jeho dětství stráveného v šumavském kraji přes poněkud nepřímou cestu k prehistorii a historii a aktivní ochránářskou práci až po získání postu ředitele Ústavu prehistorie a protohistorie při brněnské univerzitě a stanutí v čele moravské archeologické činnosti. Přehled základních mezníků Šimkova života tvoří *Přílohu 1*. V kapitole je zahrnuto také představení základní organizace památkové péče a archeologické práce v Československu v době Šimkovy aktivní činnosti. Šimkově vědeckému dílu se pak detailněji věnuje příslušná kapitola, pozadí tvorby některých jeho prací je ovšem zmíněno již zde.

2. 1. Rodinné zázemí, studium na střední škole a vojenská služba

Prof. PhDr. Emanuel Šimek, DrSc. se narodil dne 3. dubna 1883 v malé vesnici Vatětice u města Sušice v Čechách na Klatovsku. Jeho astrologickým znamením se tak stal energický beran a podle staroegyptské astrologie se zároveň narodil pod vládou krásné bohyně Mut. Není jistě bez zajímavosti, že jedinci narození pod touto patronkou oplývají bojovným duchem, vynikajícím intelektem a skvělou intuicí.⁴ Šimkova osobnost byla právě těmito znaky charakteristická, ať už bral na astrologii ohledy nebo ne.

Emanuel byl prvorozeným dítětem Václava a Josefy (rozené Vichrové) Šimkových, později se jim narodily ještě tři dcery, a to Amálie (*1886), Helena (*1893) a Marie (*1897).⁵

Když byly Emanuelovi teprve dva roky, jeho rodiče se rozhodli přestěhovat do asi 25 km vzdálené vesnice Miřenice, která je dnes součástí města Nalžovské Hory a nachází se rovněž v klatovském okrese. Právě sem, na Šumavu, se Šimek během svého života několikrát vracel, ve svém miřenickém sídle strávil se svou rodinou mj. období druhé světové války a penzijní léta a zde také zakončil svoji

⁴ CHMEL, Z.: *Galerie brněnských osobností*. 4. díl. Brno 2005, s. 58.

⁵ Národní archiv Praha, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941–1945 (dále jen PŘ 1941–1945), kart. 10154, sign. S 1989/2 Šimek Emanuel, č. j. 26398/1908, *Vysvědčení zachovalosti*.

pozemskou pout'. Šimkova osobnost je tedy s tímto krajem pevně spjata a již jeho předci působili na nedalekých Sázkách u osady Sedlečko⁶ po celé 19. století jako porybní na taaffovských statcích.⁷

V roce 1894 Šimkovi započala studijní léta mimo domovské prostředí, když pod vlivem svého otce, který působil jako zaměstnanec lesní zprávy, odešel do Plzně studovat nejprve měšťanku.⁸ O rok později však přestoupil na vyšší státní gymnázium v Plzni, kde 7. července 1903, tedy po osmi školních letech, studium úspěšně zakončil zkouškou dospělosti, kterou složil s vyznamenáním.⁹

Odloučení od domova během studií bylo pro tehdy jedenáctiletého venkovského žáka jistě tvrdou životní zkouškou, Šimkův charakter to ale zároveň určitě zocelilo – vždyť nejen po maturitní zkoušce, ale zároveň i na konci každého školního roku obdržel vysvědčení první třídy s vyznamenáním.¹⁰ Odkazu své rodiny mohl využít při řečnickém cvičení v sedmém ročníku na téma *O českém rybníkářství za starých dob*.¹¹ V posledním ročníku pro řečnické cvičení dostal jistě nenezáživný námět *Alchymie v Čechách*.¹² Nevím, zda mu tato témata byla zadána nebo si je mohl zvolit sám, není ale bez zajímavosti, že se obě týkala minulých dob.

Zájem o historii a památky v Šimkovi probudil svými nadšenými výklady jeho učitel dějepisu Josef Strnad. Během studií se také Šimek začal seznamovat s archeologickými nálezy, kdy se zajímal zejména o výkopy na hradišti ve Staré

⁶ Sázký jsou doposud místním názvem pro lokalitu nacházející se u rybníků nedaleko zmíněné vesnice Sedlečko, která je dnes městskou částí Nalžovských hor, stejně jako zmíněné Miřenice. In: <https://mapy.cz/zakladni?x=13.5335347&y=49.3056059&z=16&source=area&id=20482&q=s%C3%A1zky> [cit. 23. 11. 2016].

⁷ KALOUSEK, F.: *K šedesátce univ. prof. PhDr. Emanuela Šimka* (dále jen *K šedesátce*). Památky archeologické, sv. Pravěk, 42, 1946, s. 177.

⁸ BŘEŇ, J.: *Zemřel univ. prof. PhDr. Dr.Sc. Emanuel Šimek*. Časopis Národního muzea, Oddíl věd společenských, 132, 1963, č. 3, s. 178.

⁹ *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1902–1903*. Plzeň 1903, s. 38; Národní archiv Praha, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha osobní (dále jen MŠK), kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

¹⁰ BŘEŇ, J.: c. d., s. 178–179 an; *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1895–1896*. Plzeň 1896, s. 66; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1896–1897*. Plzeň 1897, s. 62; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1897–1898*. Plzeň 1898, s. 59; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1898–1899*. Plzeň 1899, s. 40; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1899–1900*. Plzeň 1900, s. 36; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1900–1901*. Plzeň 1901, s. 35; *Výroční (...) za školní rok 1901–1902*. Plzeň 1902, s. 49; *Výroční zpráva (...) za školní rok 1902–1903*. Plzeň 1903, s. 46.

¹¹ *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1901–1902*. Plzeň 1902, s. 23.

¹² *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1902–1903*. Plzeň 1903, s. 19.

Plzni (na Hůrce u dnešního Plzně). V pozdějších letech se pak mohl jako ochranář zasadit o ochranu této archeologické památky.¹³

V gymnazijním seznamu abiturientů pro školní rok 1902/1903 je u Šimkova jména sice uvedena jako zvolený stav filozofie, nicméně po maturitě si Šimek vybral aktivní službu u vojska.¹⁴

V roce 1903 začal tedy Šimek sloužit jako gážista u rakouského válečného námořnictva se sídlem v Pulji (Pule), kde získal důstojnický post. Právě pobyt na jihu, tedy v na starověké památky bohatém prostředí, se u něj odrazil v bližším seznámení s klasickou archeologií i historií a v prohlubujícím se zájmu o tyto obory. Při službě měl totiž příležitost studovat památky prehistorických a antických kultur v Istrii, Dalmácii, Itálii, Albánii, Řecku, na ostrovech Egejského moře a pobřeží Malé Asie.¹⁵ Konkrétně se účastnil vykopávek, které v Istrii vedl Anton Gnirs, kdy se zajímal zvláště o castelliery, tedy stará ilyrská hradiště, nacházející se u Puly a na ostrovech Briony a o ruiny antické opevněné osady Nesactium v jižní Istrii.¹⁶

Je jisté, že právě tento bezprostřední kontakt s dědictvím antiky v Šimkovi podnítil rozhodnutí opustit již po tříleté periodě výhodnou kariéru námořního důstojníka a věnovat se studiu profesionálně.

2. 2. Studia v Praze (1906–1911)

V roce 1906 si Šimek oficiálně vzal roční dovolenou a následně se nechal v domácím prostředí české Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze zapsat jako posluchač historie a zeměpisu, tedy oborů, které určily jeho vědecké dílo.¹⁷

Ke studiu nastoupil na filozofické fakultě v zimním semestru 1906 a jeho imatrikulace proběhla dne 10. listopadu téhož roku.¹⁸

Není pochyb, že Šimkův zájem o minulost a geografii musel být již tehdy velmi vážný, a to už z toho důvodu, že uvedené studijní obory byly v tehdejší době

¹³ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178.

¹⁴ *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1902–1903*. Plzeň 1903, s. 38.

¹⁵ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

¹⁶ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Matriky Univerzity Karlovy, kart. 21, inv. č. 42, *Matrika imatrikulovaných české Karlo-Ferdinandovy univerzity / Univerzity Karlovy Š.*

většinou bez vyhlídek na valné uplatnění. Navíc poté, co se v roce 1907 vzdal důstojnické hodnosti, která mu dosud zaručovala relativně slušný finanční příjem, jeho hlavním způsobem obživy se stalo poskytování kondic, kterými si vydělával zhruba 40,- korun měsíčně. V březnu 1908 proto zažádal o udělení stipendia manželů Hlávkových.¹⁹ Dané stipendium však Šimkovi patrně uděleno nebylo, poněvadž není uvedeno u jeho záznamu v Katalogu posluchačů filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Šimek však naštěstí získal jiné stipendium, a to nadání císaře Ferdinanda, které požíval ve výši 240,- korun za rok. Toto studentské stipendium, které obdržel 15. června 1908, mu bylo zároveň zpětně uděleno k 1. říjnu 1907 výnosem č. j. 121414 místodržitelství Království českého a Šimek jej nadále požíval ve zbývajících čtyřech semestrech studia, kdy navštěvoval přednášky.²⁰

V *Tabulce 1* je zobrazen seznam předmětů, jejichž studiu se Šimek věnoval v celkem osmi semestrech, a také docentů a profesorů, kteří je vyučovali. Lze vidět, že po celou dobu studií navštěvoval rovněž přednášky o prehistorii. Archeologický seminář vznikl na pražské univerzitě teprve v roce 1907 a jeho součástí bylo i pravěké oddělení, které vedl Lubor Niederle.²¹ Vědecké dílo tohoto představitele archeologické univerzitní školy bylo věnováno, kromě prací o obecné prehistorické archeologii, především dějinám nejstarších Slovanů.²² Je proto možné, že tehdy v Šimkovi právě Niederle podnítil zájem o toto dějinné období, na které Šimek později orientoval část své vědecké práce. Právě na Niederlovy přednášky vždy rád vzpomínal a při svém pozdějším vyučování na brněnské Masarykově univerzitě se jimi při svých výkladech o Slovanech jistě i inspiroval (srovnání s *Tabulkou 5*).²³

¹⁹ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178; Národní archiv Praha, fond PŘ 1941–1945, kart. 10154, sign. S 1989/2 Šimek Emanuel, č. j. 26398/1908, *Vysvědčení zachovalosti*.

²⁰ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy (dále jen FF UK), inv. č. 81, *Katalog posluchačů filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity* (dále jen *Katalog posluchačů*), ZS 1908–1909, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 84, *Katalog posluchačů*, LS 1909, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 87, *Katalog posluchačů*, ZS 1909–1910, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 90, *Katalog posluchačů*, LS 1910, *Řádní posluchači M – Ž*.

²¹ SALAČ, V.: *Nástin dějin archeologie na univerzitách v českých zemích do druhé světové války*. *Studia mediaevalia Pragensia*, 7 (Na prahu poznání českých dějin. Sborník prací k počtě Jiřího Slámy), 2006, s. 142.

²² Niederlovým životním dílem se staly mnohosvazkové *Slovanské starožitnosti*, které začaly vycházet roku 1902 a jejich publikace byla dokončena až v roce 1919.

²³ SVOBODA, B.: *Za univ. profesorem Emanuele Šimkem*. Sborník československé společnosti archeologické (K problémům prehistorie na Moravě a sousedních oblastech), 3, 1963, s. 5.

Podle *Tabulky 1* vidíme, že kromě prof. Niederla byl Šimek rovněž žákem předních českých historiků, jako byli např. Jaroslav Goll (vyučoval jej středověkým dějinám), Josef Pekař (vedl předměty týkající se dějin rakouských a českých zemí), Josef Šusta (přednášel o dějinách novověku) a dalších, od kterých přijal zásady racionálního přístupu k pramenům a etiky vědecké práce.

V roce 1911, tedy ve svém devátém semestru studia, dokončil Šimek první část svého vysokoškolského vzdělání, kdy nejprve 27. ledna 1911 dosáhl plné aproby pro středoškolské učitelství předmětů dějepis a zeměpis.²⁴

V Šimkově dizertaci,²⁵ pro kterou si zvolil spíše archeologické téma s názvem *Otázka pobytu Langobardů v Čechách* a podnázvem *Kritická studie historicko-archeologická*,²⁶ se již plně projevil jeho kritický postřeh a přísně vědecký postoj, které byly příznačné i pro jeho další díla. Zároveň se jednalo teprve o druhou rigorózní práci z archeologie předloženou na pražské univerzitě (první archeologickou dizertaci zde obhájil na téma doby laténské v jižních Čechách o rok dříve Jan Eisner, pozdější profesor pravěké a slovanské archeologie v Bratislavě a Praze).²⁷ Práce je rozdělena na tři kapitoly. V první z nich Šimek představil hypotézu, zda vůbec byly Čechy Langobardy osídleny, v druhé kapitole posuzoval jejich možný pobyt na našem území po stránce historické rozbohem pramenných zpráv a třetí část práce se věnovala analýze archeologických pramenů a vztahem tzv. langobardské a dobřichovské kultury. Svým novým kritickým pohledem na dané téma si vysloužil otištění výtahu v následujícím roce své práce v periodiku *Pravěk*,²⁸ který byl v té době ústředním listem archeologické činnosti na Moravě a řídil jej Innocenc Ladislav Červinka. Do tisku stať doporučil sám L. Niederle, který byl spoluredaktorem české sekce časopisu a zároveň také prvním referentem Šimkovy dizertace.²⁹ Druhým

²⁴ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

²⁵ Přehled o doktorech a dizertacích filozofické (za léta 1882–1953), přírodovědecké (1920–1953) a pedagogické (1946–1953) fakulty sestavila TULACHOVÁ, M.: *Disertace pražské univerzity 1882–1953*. Praha 1965. Záznam o Šimkově dizertaci viz tamtéž, s. 66.

²⁶ Dizertace je uložena v Archivu Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, Disertace, č. 645, *Emanuel Šimek – Otázka pobytu Langobardů v Čechách. Kritická studie historicko-archeologická*. Blíže se jí pak věnuji v kapitole 2. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

²⁷ SALAČ, V.: *c. d.*, s. 143 an.

²⁸ ŠIMEK, E.: *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. *Pravěk*, 8, 1912, s. 70–85.

²⁹ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *Innocenc Ladislav Červinka (1. 2. 1869–3. 10. 1952)*. *Archeolog, numismatik, muzejník a vlastivědný pracovník*. Brno 2004, s. 90.

posuzovatelem se stal J. Pekař. Niederle ve svém posudku z 26. června 1911 sice uvedl, že z historicko-archeologického stanoviska ne ve všem s Šimkem zcela nesouhlasí, ale k rigoróznímu řízení jeho práci pro nové výsledky, které přinesla, plně doporučil. Pekař pozitivně zhodnotil nejen kritickou část dizertace pro Šimkův způsob argumentace, ale i jeho styl psaní.³⁰

Šimkovo rigorózum se pak skládalo ze dvou zkoušek, což bylo pro získání doktorátu z filozofie v tehdejší době podmínkou. První, hlavní část rigorózního řízení tvořila dvouhodinová zkouška z prehistorické archeologie, etnologie a rakouských dějin, která se konala 7. listopadu 1911. Za tuto část byl Šimek profesory Niederlem i Pekařem jednohlasně ohodnocen známkou výborně. Vedlejší, jednohodinové rigorózum z filozofie pak proběhla 15. listopadu téhož roku a zde byl poměrem většiny hlasů rovněž ohodnocen na výbornou. O tři dny později, 18. listopadu, byl pak Šimek promován na doktora filozofie za účasti Niederla, který v akademické funkci promotora obřad řídil.³¹

Z tématu uvedené dizertace a také z předmětů, ze kterých skládal doktorské zkoušky, vyplývá Šimkovo zaměření na protohistorii a historickou geografii, tedy na disciplíny, které byly těžištěm jeho vědeckého zájmu po celý život. Do chodu archeologické práce hlouběji pronikl také prostřednictvím třetího sjezdu českých a moravských archeologů, který se konal na začátku srpna roku 1909 v Boskovicích a pořádal jej Moravský archeologický klub (dále zkráceně MAK), tedy nejstarší prehistorická odborná společnost v českých zemích. Šimek se sjezdu ještě coby student zúčastnil a v témže roce se stal členem zmíněné organizace, která tehdy zastřešovala archeologické akce na Moravě pod vedením svého zakladatele I. L. Červinky, aniž by tušil, že o necelá tři desetiletí později (v roce 1936) zaujme Červinkovo místo a stane tak v jejím čele.³² V té době měl MAK, založený v roce 1906 se sídlem v Brně, šest zakládajících a 151 činných členů a sdružoval 21 korporací.³³ Za pouhé tři roky se tak ustanovil jako poměrně

³⁰ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 1259, *Posudky disertačních prací 1911/1912*.

³¹ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 1331, *Rigorosní protokol KU 1882–1914*, č. 645; Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 3, *Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity III. (1908–1916)*, s. 1181.

³² KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178; *Zpráva o III. sjezdu Moravského archaeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909*. Brno 1910, s. 1–2.

³³ *Moravský archeologický klub. III. řádná valná hromada*. In: *Zpráva o III. sjezdu Moravského archaeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909*. Brno 1910, s. 98.

rozsáhle organizovaná archeologická společnost, i když v té době byla archeologie obecně považována za obor, kterému se věnuje jen několik nadšenců.

Na boskovickém sjezdu se Šimek zapojil do diskuze o chystaném Helfertově zákoně, který se týkal i ochrany prehistorických stavebních památek, s Albínem Stockým, Janem Hellichem a Ludvíkem Domečkou, jenž o návrhu uvedeného zákona referoval.³⁴ Tvůrcem návrhu byl prezident Ústřední komise pro zachování památek ve Vídni Alexander Helfert a zákon sám byl orientovaný na ochranu historických a uměleckých památek, přičemž těch prehistorických se přímo týkal jeho čtvrtý odstavec, poněvadž pojednával mj. také o nálezech a vykopávkách. Spočíval v nařízení „neprodleného“ oznámení případných nálezů okresnímu policejnímu úřadu, který byl pak povinen uvědomit státní úřad pro ochranu památek, jenž se měl následně postarat o eventuální vyzvednutí nálezů a jejich náležitý vědecký popis. Zamlčení případného nálezu mělo být trestáno pokutou ve výši až 1000 K nebo až čtrnáctidenním vězením. Zavést zákon na ochranu památek požadovali památkáři již delší dobu, L. Domečka však poukázal na úskalí tohoto návrhu, který podle něj představoval pro rozvoj archeologického bádání spíše nesnáze. Podotýkal, že od venkovanů by se jen stěží dalo očekávat rozpoznání kulturní hodnoty každého střepu či jiného artefaktu, které při práci objevovali převážně náhodou a vzhledem k bohatému kulturnímu dědictví našich zemí také poměrně často. Navíc i samotné oznámení nálezu by pro zemědělce, dělníky či stavebníky představovalo zbytečnou nepříjemnost, poněvadž po dobu konané prospekce by byla pozastavena pracovní činnost a oni by přišli o část výdělku. Domečka proto upozornil na neblahou možnost, že řada vlastníků pozemku, na kterém byl nález učiněn, by starožitnost navzdory hrozbě pokuty raději v tajnosti prodala či dokonce zničila. Nadto získání povolení provést na daném soukromém pozemku archeologickou prospekci by bylo podle tohoto návrhu značně byrokratizováno, a tudíž prodlouženo, takže řada archeologických nalezišť by mohla být kvůli prodlení již zničena. Pro české země by bylo také z kulturního hlediska nepříjemným důsledkem, že kvůli centralizaci, kterou

³⁴ DOMEČKA, L.: *Předhistorické památky v Helfertově návrhu zákona na ochranu historických a uměleckých památek*. In: *Zpráva o III. sjezdu Moravského archeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909*. Brno 1910, s. 94–97; *Zpráva o III. sjezdu Moravského archeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909*. Brno 1910, s. 2.

Helfertův návrh vyhrazoval, by byla většina vyzvednutých artefaktů uložena ve Vídni. Helfert nicméně následujícího roku zemřel a jeho návrh panskou sněmovnou přijat nebyl.

V době studií bydlel Šimek přirozeně v Praze, a to nejprve na studentských kolejích českých vysokých škol Pražských (od kolejného byl zde osvobozen), v následujícím semestru na Žižkově v Havlíčkově ulici a od zimního semestru 1907 pak v Jenštějské ulici v Praze 2, kde nebyl od kolejného osvobozen jen v letních semestrech 1908 a 1910.³⁵

Pobyt v Praze se mu trochu prodloužil, když vzápětí po dosažení učitelské aprobace a ještě před svojí promocí nastoupil 1. února 1911 (nařízením č. j. III-C. 582 zemské školní rady) na předepsanou zkušební praxi jako kandidát profesury na pražské státní gymnázium v Žitné ulici.³⁶ V seznamu tamějšího žactva si možné je povšimnout budoucího archeologa Josefa Schránila, který tehdy studoval v pátém ročníku a byl Šimkovým žákem.³⁷ Středoškolskou profesuru si zde ale Šimek dlouho neužil. Již k 1. červnu téhož roku musel totiž praxi se svolením c. k. zemské školní rady (nařízení č. j. III-C. 1354) přerušit, poněvadž byl služebně povolán do Vídně, a to na doporučení svého někdejšího univerzitního profesora Niederla.³⁸

2. 3. Pobyt ve Vídni (1911–1918)

Ve Vídni Šimek působil jako úředník v Ústřední komisi pro vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek (K. k. Zentralkommision für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale; dále zkráceně

³⁵ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 68, *Katalog posluchačů, ZS 1906–1907, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 71, *Katalog posluchačů, LS 1907, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 74, *Katalog posluchačů, ZS 1907–1908, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 77, *Katalog posluchačů, LS 1908, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 81, *Katalog posluchačů, ZS 1908–1909, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 84, *Katalog posluchačů, LS 1909, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 87, *Katalog posluchačů, ZS 1909–1910, Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 90, *Katalog posluchačů, LS 1910, Řádní posluchači M – Ž*.

³⁶ XXIV. výroční zpráva c. k. státního gymnasia v Praze v Žitné ulici za školní rok 1910–11. Praha 1911, s. 17.

³⁷ Tamtéž, s. 56–57; KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178.

³⁸ XXIV. výroční zpráva c. k. státního gymnasia v Praze v Žitné ulici za školní rok 1910–11. Praha 1911, s. 17; Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru 1920–1934 – Šimek Emanuel (dále jen Personálie pedagogického sboru)*, č. j. 2113 – 1920/21.

Ústřední komise). Jak už její název napovídá, jednalo se o centrální instituci pro správu památkové péče na území Rakousko-Uherské monarchie, která byla od roku 1859 podřízená Ministerstvu kultu a vyučování. Posláním této komise bylo podporovat zájem o historii a památky v monarchii, chránit je před zničením a šířit povědomí o nich mezi veřejnost. Činnost Ústřední komise byla organizována do tří sekcí podle zaměření, kdy I. sekce byla věnována prehistorickým památkám a spadala sem i klasická archeologie, II. sekce byla zaměřena na stavební a umělecké památky a konečně, členové III. sekce spravovali archivy a staré písemné památky.³⁹ Šimek vzhledem ke své odborné orientaci zastával pozici samostatného referenta archeologické památkové péče, tj. v I. sekci. Na tento post byl povolán zejména z toho důvodu, že v prehistorické práci Ústřední komise do té doby chybělo zastoupení úředníků z českých zemí. Šimek se tak stal tím nejvýše postaveným z nepatrného počtu Čechů v aparátu rakousko-uherské státní památkové péče.⁴⁰

Zprvu měl na starosti celou oblast bývalého Předlitavska, později, s postupným rozšiřováním agendy, když byl k její správě přibrán také druhý referent, spravoval památkovou péči v českých zemích, Zakarpatí a přímořských územích Itálie a tehdejší Jugoslávie.⁴¹ Díky této funkci se poprvé v praxi setkal s problematikou ochranné služby a nashromáždil zároveň v tomto oboru bohaté zkušenosti, které po vzniku první republiky využil při spolupráci s nově zřizovaným Ministerstvem školství a národní osvěty a později ve Státním památkovém úřadu a Státním archeologickém ústavu.

Podle archeologa a muzejníka Albína Stockého, který se s Šimkem znal již od jeho studentských let, se Šimek svého úkolu u Ústřední komise ujal s velkou energií a při své funkci také zachraňoval prehistorický materiál ze „zněmčených“ Čech pro česká muzea. Tak to alespoň Stocký uvedl ve své přímlově za Šimka u komise pro jeho pozdější jmenování mimořádným profesorem na brněnské Masarykově univerzitě z 30. dubna 1930.⁴² I kdyby Stocký přeháněl, není pochyb,

³⁹ LUTOVSKÁ, P. – LUTOVSKÝ, M.: *Jihočeský archeolog na prahu první světové války. Korespondence Bedřicha Dubského Emanuela Šimkovi*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách, 22, 2009, s. 259–260.

⁴⁰ KOSTRHUN, P.: *Prehistorie v období československé republiky. Rozvoj moravské paleolitické archeologie mezi léty 1918–1938*. Brno 2013 (nepublikovaná dizertační práce), s. 112.

⁴¹ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

⁴² Tamtéž, č. j. 1377/1930-B1, P. T. Komisi fil. fak. Masarykovy university v Brně.

že o ochranu archeologických památek se Šimek z titulu svého úřadu zasazoval vskutku velmi aktivně. Je to zřejmé např. z jeho několikerého pronásledování amatérského výkopce Jerneje Pečnika, který rozrýval slovinské halštatské mohyly a ukořistěné cenné bronzové nádoby a šperky posléze draze prodával různým sběratelům i muzeím v Evropě.⁴³

Hlášení o stavu památek podávali Ústřední komisi pro určitý okrsek jmenovaní konzervátoři, kterým pomáhali četní korespondenti a nadšenci. Jedním z amatérů, které Šimek podchytil pro svůj milovaný archeologický obor, byl Bedřich Dubský. Tento jihočeský venkovský učitel se sice nikdy nestal oficiálním spolupracovníkem Ústřední komise, ale v archivním fondu Památkový úřad Vídeň, uloženém v pražském Národním archivu, se nachází jeho korespondence určená Šimkovi, datací spadající do doby Šimkova vídeňského pobytu. Její rozbor provedli Pavla a Michal Lutovští.⁴⁴ Z dopisů vyvěrá obrovský zájem Dubského o archeologii a píle, s jakou popisoval vlastní průzkumy a nálezy. Zároveň vypovídají také o tehdejší omezeném přístupu amatérů k odborným informacím, neboť Dubský se v dopisech např. dotazoval, zda už vyšly Památky archeologické s referáty o jeho člancích týkajících se slovanského hradištního sídliště u Paračova (1914) a keltského osídlení jižních Čech (1915).⁴⁵ Oficiální spolupráci s archeologickými institucemi navázal Dubský až za první republiky, a to s pražským Státním archeologickým ústavem, kde byl v meziválečném období zaměstnán rovněž Šimek, a tak vědecká spolupráce těchto dvou archeologů mohla pokračovat.⁴⁶

Prostřednictvím své ochránářské funkce Šimek procestoval skoro celé území tehdejšího Rakouska. Při těchto, často inspekčních, cestách, zároveň navštívil významná naleziště a prostudoval všechny důležitější veřejné i soukromé prehistorické sbírky, které zároveň sepsal. Za účelem studia takových sbírek

⁴³ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 34–35. PODBORSKÝ, V.: *Vývoj péče o archeologické památky na Moravě* (dále jen *Vývoj péče*). Pravěk, Nová řada, 4, 1994, s. 351.

⁴⁴ LUTOVSKÁ, P. – LUTOVSKÝ, M.: *c. d.*, s. 259–269 an.

⁴⁵ DUBSKÝ, B.: *Hradištní sídliště u Paračova*. Památky archeologické, 26, 1914, s. 30–32; též: *Galská kultura v jižních Čechách*. Památky archeologické, 27, 1915, s. 47–48.

⁴⁶ LUTOVSKÁ, P. – LUTOVSKÝ, M.: *c. d.*, s. 260 an.

podnikl také soukromé studijní cesty do zahraničí, konkrétně do Berlína a Budapešti roku 1913.⁴⁷

Při svém působení v zahraničí Šimek využil možnosti rozšířit si také své teoretické obzory, poněvadž rakouská prehistorická věda právě zažívala dobu svého rozkvětu. Zapsal se proto jako posluchač na vídeňské univerzitě, kde po čtyři semestry v letech 1911/1912 a 1912/1913 navštěvoval přednášky o prehistorické a klasické archeologii, které vedli profesoři Wilhelm Kubitschek a zejména Moritz Hoernes, prehistorik evropského formátu. Dále poslouchal i přednášky profesora Emila Reischeho ve vídeňském archeologickém institutu.⁴⁸

Šimek sám pak přednášel ve vídeňském Sokole a také psal příspěvky do časopisu *Jahrbuch für Altertumskunde*, a to na podnět zmíněného Kubitscheka, který byl jeho redaktorem a zadával zde Šimkovi redakční práce. Další Šimkovy příspěvky, včetně mnoha anonymních, jsou pak uveřejněny i na stránkách zpráv *Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege* a ve *Wiener prähistorische Zeitschrift*, kde byl rovněž spolupracovníkem. Jednalo se o vůbec první Šimkovy publikované příspěvky z archeologické oblasti. V posledním jmenovaném časopisu začal v roce 1914 publikovat programovou práci, v níž chtěl zhodnotit dosavadní výsledky českého prehistorického bádání.⁴⁹ Do počátku první světové války vyšla jen její první část s názvem *Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens*, která se týkala bádání především o paleolitu a neolitu.⁵⁰ Půdu pro pokračování této práce si Šimek připravil v sestavení přehledu literatury k předhistorickým a protohistorickým nálezům z Čech, Moravy, Haliče a Bukoviny, který vyšel ve stejném roce i periodiku s názvem *Urgeschichtlicher Jahresbericht aus Österreich*.⁵¹ K dokončení projektu však již kvůli válce a změně okolností nedošlo.⁵²

S příchodem války nebyly pochopitelně ochranné akce pro rakouskou vládu středem zájmu. Šimek se proto vrátil do Prahy, kde počínaje 1. říjnem 1914

⁴⁷ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*; tamtéž, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

⁴⁸ Tamtéž, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

⁴⁹ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 178; viz seznam Šimkových prací v rámci *Přílohy 2*.

⁵⁰ ŠIMEK, E.: *Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens*. *Wiener prähistorische Zeitschrift*, 1, 1914, s. 22–38. Viz kapitola 3. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

⁵¹ Týž: *Urgeschichtlicher Jahresbericht aus Österreich. 1909–1911. II. Böhmen, Mähren, Galizien, Bukovina*. Tamtéž, s. 102–134. Viz kapitola 3. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

⁵² Týž: *Problémy moravské prehistorie*. *Časopis Matice moravské*, 59, 1935, s. 49.

působil jako suplent na státní reálce ve Vršovicích (podle výnosu č. III. B. 2184 zemské školní rady č. j. 67153).⁵³ Vyučoval zde samozřejmě dějepis a zeměpis a navíc také němčinu (viz *Tabulka 2*). Třebaže na reálku nastoupil jako suplent, zastával tady rovněž post třídního učitele, a to v prvním pololetí ve třídě IVb a v druhém v IIb.⁵⁴ Se svými žáky podnikal četné exkurze do muzeí i přírody – např. do Kunratických lesů a Posázaví.⁵⁵

Jeho zdejší aktivní profesura však byla poměrně krátká, poněvadž zde setrval jen daný školní rok 1914/1915. Dne 24. července 1915 musel totiž narukovat na vojnu.⁵⁶ Většinu válečné doby strávil opět ve Vídni, kde až do převratu v roce 1918 působil v námořní sekci Ministerstva války. Byl mu navrácen titul námořního důstojníka a zároveň byl jmenován námořním komisařem II. třídy ve výslužbě.⁵⁷ Námořní válečná sekce jej mj. pověřila také překladem výkladů k maritimním tabulím pro školy do češtiny a vzhledem k tomu, že české názvosloví je na výstižné maritimní výrazy poněkud chudé, sám vytvořil větší část odborných názvů.⁵⁸

V pohnuté válečné době mohl také Šimek díky svému vídeňskému umístění zprostředkovávat českému vědeckému prostředí např. informace o stavu některých předmětů uložených v tamějších muzejních sbírkách. Poskytl kupř. profesorovi Niederlovi pro jeho referát údaje (rozměry, náčrty a literaturu) o radlicích nacházejících se ve vídeňských muzeích. V jednom ze dvou dopisů, které mu s těmito informacemi zaslal v lednu 1917, se také zmiňuje o jednotvárnosti své zdejší činnosti a stěžuje si na velkou drahotu a nedostatek uhlí.⁵⁹

V roce 1915 zavedla Šimka válečná služba do okolí bratislavského Děvína, kde několik let předtím Josef Zavadil objevil velké hradiště, o němž následně napsal inspirující monografii *Velehrady Děvín a Nitra*, která vyšla v roce 1912.⁶⁰ Objev vzbudil v archeologické obci velký ohlas, poněvadž v té době stála v popředí archeologického i historického bádání otázka umístění velkomoravského

⁵³ *Výroční zpráva cís. král. státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1914–1915*. Praha 1915, s. 24.

⁵⁴ Tamtéž, s. 29.

⁵⁵ Tamtéž, s. 45–46.

⁵⁶ *Výroční zpráva cís. král. státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1915–1916*. Praha 1916, s. 5.

⁵⁷ Národní archiv Praha, fond PŘ 1941–1945, kart. 10154, sign. S 1989/2 Šimek Emanuel, č. j. 8981.

⁵⁸ Tamtéž, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

⁵⁹ Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Niederle Lubor, kart. 2, inv. č. 160, sign. II61.

⁶⁰ ZAVADIL, J.: *Velehrady Děvín a Nitra. Příspěvek k určení polohy hlavního města Velkomoravského*. Kroměříž 1912.

Velehradu, hlavního sídla knížat Rostislava a Svatopluka. Následujícího roku, tedy 1913, byla proto při MAKu ustanovena speciální Komise pro historicko-archeologický výzkum Děvína, jejímž úkolem bylo v dohledu několika let hradiště a jeho okolí odborně prozkoumat, a předsedal jí právě Zavadil.⁶¹ Vzhledem k hrozbě vypuknutí války však byly práce poněkud urychleny a nakonec přerušeny. Podle Šimkova názoru to ale bylo do jisté míry ku prospěchu věci, poněvadž nadšenecký spěch, s jakým se začalo bez předchozí důkladné metodické přípravy pracovat, podle něj zcela neodpovídal požadavkům na podnik takového významu pro slovanskou archeologii a historii vůbec. Rovněž se také obával, že tamější nesystematické terénní práce I. L. Červinky mohly porušit integritu vrstev a tím do jisté míry znehodnotit výsledky budoucího náležitého výzkumu.⁶² Tato kritika, i když z přísného vědeckého hlediska poměrně oprávněná, se jistě Červinkova ega nepříjemně dotkla a možná znamenala prvopočátek pozdější nevole tohoto předního moravského archeologa vůči Šimkovi.⁶³

Když se tedy Šimek za původně jiných okolností dostal do bratislavského prostoru, přijal Zavadilovu nabídku zúčastnit se geografického a archeologicko-topografického průzkumu Děvína a jeho okolí, poněvadž provést výzkum v rozsáhlejší měřítku nebylo vzhledem k probíhající válce možné. Se Zavadilem, který již měl k vykopávkám příslušné povolení od majitele pozemku i od uherských úřadů (Děvín v té době patřil Maďarsku), se Šimek seznámil již v době svého prvního vídeňského pobytu. Výsledky prací, ztížených nepříznivým počasím a obtížnou přístupností kvůli přítomnosti vojenských zákopů, včetně popisu krajiny a rozboru historických zpráv, které se mohou Děvína přímo týkat, uveřejnil v obsáhlé stati publikované až po válce v Památkách archeologických.⁶⁴

Konec války v roce 1918 znamenal pro Šimka definitivní odchod z Vídně a návrat do Prahy.

⁶¹ ČERVINKA, I. L.: „Děvín“, *Kommission pro historicko-archeologický výzkum velkomoravského hradu Děvína při Moravském Archeologickém Klubu v Brně*. Časopis Moravského musea zemského, 15, 1915, s. 106–110.

⁶² ŠIMEK, E.: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 2, 16.

⁶³ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *c. d.*, s. 71 an.

⁶⁴ ŠIMEK, E.: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53; blíže viz kapitola 3. 2. *Slovanské období dějin*.

2. 4. Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)

Po svém opětném přesídlení do Prahy se Šimek nejprve vrátil jako suplent na zmíněnou reálku ve Vršovicích, kde začal opět vyučovat 1. listopadu 1918.⁶⁵ Nabitý zkušenostmi s vedením správy památkové péče získanými za svého působení ve vídeňské Ústřední komisi se také ovšem chtěl aktivně zapojit do nové organizace archeologické práce ve vzniklém Československu. Již před koncem války vypracoval návrh na zřízení samostatného archeologického ústavu a hned v prvních dnech po vyhlášení republiky v roce 1918 jej předložil profesoru Niederlovi ke schválení a případným připomínkám či úpravám (původní text návrhu s Niederlovými úpravami viz *Příloha 3*).⁶⁶

Podle tohoto projektu měla být kromě vlastní výzkumné činnosti vzniklého ústavu jeho hlavním posláním také kontrola všech vykopávek na území československého státu a zároveň ochrana pravěkých a raně historických památek vůbec. Právě tato ochranná funkce se promítla i v navrhovaném názvu této ústavní instituce – Úřadu pro ochranu pravěkých památek.

K prvním úkolům nového úřadu mělo patřit zejména vypracování zákona na ochranu pravěkých památek a instrukcí k činnosti úřadu a jeho orgánů, a to památkové rady a okresních konzervátorů. Ty pak měly být předloženy ke schválení Ministerstvu školství a národní osvěty (dále jen Ministerstvo školství). Podle Šimka bylo zřízení takového úřadu, postaveného alespoň zčásti pod státní dohled (tedy pod uvedené ministerstvo), nutností i z toho důvodu, že do té doby se archeologickému bádání kromě skutečných odborníků věnovala i řada diletantů s vášní zakládat soukromé sbírky. S touto vášní šla pak často ruku v ruce i obchodní spekulace s těmito sbírkami, které byly často vyváženy za hranice. V důsledku toho byla řada cenných nalezišť neodborně rozkopána bez ohledu na vědecké požadavky. V navrhovaných stanovách úřadu byl proto zakotven také požadavek, aby se vlastní archeologické činnosti mohli zhostit pouze odborníci-archeologové, kteří by pod patronací úřadu nabyli hodnosti státních úředníků. Zajímavostí je, že Šimek v návrhu požaduje dosažení vysokoškolského vzdělání v archeologickém oboru na některé z československých univerzit, tedy na domácích

⁶⁵ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

⁶⁶ ŠIMEK, E.: *Trochu historie. Z dávných věků*, 2, 1949, s. 181.

půdě. Archeologům měli v práci podáváním zpráv o případných nálezech pomáhat jmenovaní korespondenti. Mezi další úkoly úřadu pak mělo náležet i sestavení seznamu nálezů, které byly učiněny na území českých zemí, Slovenska a Podkarpatské Rusi za doby Rakouska-Uherska a měly být vzniklému Československu navraceny z Vídně a Budapešti, kam byly v té době uloženy.⁶⁷

Po připojení Niederlova schvalujícího podpisu dne 13. listopadu 1918 byl tento návrh podán k projednání tehdejšímu Národnímu výboru v Praze. Ten jej ještě ve stejném měsíci předal profesoru Františku Drtinovi, který začal ve funkci tajemníka na vyzvu Karla Kramáře a Antonína Švehly budovat a organizovat první československé Ministerstvo školství. Drtina pozval Šimka ke spolupráci na podobných návrzích na organizaci ochrany pravěkých památek i archeologické práce vůbec, a ten proto zanechal po zdejších měsíčním působení učitelství ve Vršovicích a 7. prosince 1918 nastoupil na uvedené ministerstvo jako místotajemník. Zároveň zde byl pověřen i vedením referátu pro ochranu prehistorických památek.⁶⁸ Svoje zkušenosti z Ústřední komise ve Vídni a ony nastíněné požadavky na reorganizaci archeologie uplatněné v podobě zákona na ochranu památek také shrnul v obsáhlém metodologickém příspěvku *K organizaci a metodě archeologické práce*.⁶⁹ Vytýkal zde i výše zmíněné nedostatky dosavadních nesystematických vykopávek a nedostatečné publikace nálezů. Drtina posléze Šimkův výše uvedený návrh na zřízení zaštiťující archeologické instituce v plném jeho rozsahu schválil.⁷⁰

Po několika měsících však L. Niederle, který se podle Šimka většinou v odborných archeologických záležitostech řídil úsudkem archeologa Karla Buchtely, dospěl patrně pod Buchtelovým vlivem k názoru, že daný návrh je v nastíněné podobě (viz *Příloha 3*) vzhledem k dosavadnímu nedostatku odborných sil příliš náročný na uskutečnění. V roce 1919 proto Niederle vypracoval nový návrh na vznik archeologického ústavu, který však ve srovnání s úřadem navrhovaným Šimkem působil spíše jako jakési embryo skutečného badatelského ústavu. V souladu s Niederlovým návrhem byl na podzim téhož roku v rámci

⁶⁷ Tamtéž, s. 181–184.

⁶⁸ Tamtéž, s. 185; Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*; tamtéž, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

⁶⁹ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–39, 95–101, 149–157, 222–230, 293–300, 352–360, 424–431; blíže viz kapitola 3. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

⁷⁰ ŠIMEK, E.: *Trochu historie*, s. 185.

Ministerstva školství založen první československý Státní archeologický ústav s L. Niederlem v čele.⁷¹ Jeho úkolem byla pouze vykopávková činnost a její řízení, nikoli primárně ochrana pravěkých a raně historických památek, jak navrhoval Šimek. Podle Šimka tento úkol památkové ochrany Buchtela tehdy nepokládal za příliš důležitý, a to navzdory tomu, že stejně jako Niederle působil jako konzervátor při někdejší Ústřední komisi pro ochranu památek. Ochranařská funkce tak byla ponechána Státním památkovým úřadům.⁷²

Tyto doplňující poznámky k okolnostem založení Státního archeologického ústavu Šimek uveřejnil až po druhé světové válce v jím redigovaném periodiku *Z dávných věků* v příspěvku,⁷³ ze kterého také pocházejí výše podané informace. Uvedl zde také, že po dlouhá léta „jsme měli ústav sice se stejně honosným titulem jako jiné zahraniční archeologické ústavy, ale s pracovní schopností pro své žalostné vybavení opravdu minimální.“⁷⁴

K počátkům ústavu podal po válce, roku 1946, zprávu také Jaroslav Böhm,⁷⁵ který stál od roku 1939 v jeho čele. Také on v ní upozornil na fakt, že trvalo léta, než mohl ústav po svém založení uspokojivě dostát svým úkolům, tedy vedení velkých soustavných výzkumů, evidenci starých i nově učiněných nálezů a konečně samotné ochraně památek. Vzhledem k tomu, že měl ústav působit jako státní instituce, musel se zároveň, alespoň částečně, podílet na organizaci archeologické činnosti také na Moravě a Slovensku. Pro tyto oblasti byli proto prozatímně jmenováni zemští konzervátoři (akademik J. Eisner pro Slovensko a v archeologické praxi zkušený I. L. Červinka pro Moravu), ale naráželo se zde na výše zmíněný nešvar v podobě nedostatku potřebného personálu a zařízení, takže tamější správa chodu archeologické činnosti nadále po dlouhou dobu požívala jistou autonomii. Pobočky Státního archeologického ústavu zde vznikly až mnohem později (na Slovensku v roce 1939 a na Moravě roku 1942).⁷⁶

Vzhledem k výše nastíněné situaci Šimek raději požádal o opětné přeložení na střední školu. K 1. září 1919 byl jmenován středoškolským profesorem státního gymnázia v Příbrami, službou byl však na vlastní žádost přidělen na 1. českou

⁷¹ L. Niederle zastával ředitelský post do roku 1924, kdy jej nahradil právě K. Buchtela.

⁷² ŠIMEK, E.: *Trochu historie*, s. 185.

⁷³ Tamtéž, s. 181–186.

⁷⁴ Tamtéž, s. 186.

⁷⁵ BÖHM, J.: *Státní archeologický ústav*. *Obzor prehistorický*, 13, 1946, s. 69–72.

⁷⁶ Tamtéž, s. 69–70.

reálku v Praze na Novém městě v Ječné ulici. Působil zde jako profesor VII. hodnostní třídy státních úředníků a vyučoval tu nejen předměty, k nimž měl aprobaci, tedy zeměpis a dějepis, ale také německý jazyk (viz *Tabulka 2*).⁷⁷

Od archeologické vědecké obce se ovšem neodtrhnul. Záhy po vzniku samostatného Československa byla z popudu pražských archeologů založena Společnost československých praehistoriků (dále jen Společnost), jejímž prvním předsedou byl jednohlasně zvolen L. Niederle.⁷⁸ Šimek na její ustanovující valné hromadě, konané 22. června 1919 v Praze, figuroval jako revizor účtů a zároveň na ní, tehdy ještě jako ministerský místotajemník, přednesl řeč, ve které doufal, že Společnost bude stát v čele archeologického bádání jakožto zastřešující organizace. Jejím cílem bylo tedy spojit všechny (v té době převážně amatérské) zájemce o archeologii a nahradit předválečnou roztříštěnost archeologických spolků, kdy v Čechách působil Archeologický sbor Národního muzea (zkráceně ASNM; od 1843), Prehistorický odbor Společnosti přátel starožitností českých (PO SPSČ; od 1907) a Český archeologický klub (ČAK; od 1910), na Moravě pak již zmíněný MAK a na Slovensku prehistorický spolek dokonce chyběl. Zmíněná nová celostátní Společnost měla mít tři autonomní sekce – českou, moravskou a slovenskou. Prvními kroky ke sjednocení archeologické práce byly dobrovolné rozpuštění ČAKu již v roce 1913 a zánik PO SPSČ za první světové války (roku 1915); ASNM sice přetrvával, ale zaměřoval se dále zejména na dějiny umění. Česká sekce Společnosti byla oficiálně ustanovena na valné schůzi 19. prosince 1919 a Šimek zde již patřil mezi členy jejího výboru. Na Moravě ani Slovensku však Společnost nedosáhla významnějšího vlivu. Už A. Stocký, který byl tehdy jejím jednatelem, se na schůzi jejího ústředního výboru v březnu 1922 obával, že dojde k roztržce mezi moravskou a českou sekcí, ačkoli jej zde Šimek ubezpečil, že moravští archeologové budou proti separatismu. Tradiční MAK, jehož činnost byla po válce obnovena v roce 1923, se ovšem otěží vzdát nechtěl a navíc se obával pražského centralismu. Z těchto důvodů moravská sekce Společnosti ustanovena nebyla, a to ani formálně s ponechaným názvem MAK, přestože

⁷⁷ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*; *Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1919–1920*. Praha 1920, s. 4.

⁷⁸ Přehled členů výboru Společnosti československých praehistoriků (za okupace 1939–1945 pod názvem Společnost českých prehistoriků a od roku 1945 do 1956 jako Společnost československých prehistoriků) viz *Tabulka 7*.

významná část členstva MAKu do Společnosti vstoupila. Na Slovensku pak sice sekce vznikla roku 1921, ale pro malý ohlas i zájem brzy upadla v zapomnění. Společnost tak přes své celostátní členské zastoupení zůstala orientována pouze na Čechy, ale česká sekce ve 20. letech s úspěchem pořádala přednáškové schůze a sjezdy. V roce 1922 začala vydávat také vlastní odborný časopis, jehož název, *Obzor praehistorický*,⁷⁹ na Šimkův návrh převzala od zaniklé PO SPSČ. V pražské metropoli tak vycházely dva archeologické časopisy, a to *Památky archeologické*, které se koncentrovaly na domácí archeologii, a zmíněný *Obzor praehistorický* zaměřený spíše na obecné prehistorické otázky.⁸⁰ První sjezd Společnosti se konal v Bratislavě na začátku srpna 1922 a účastnil se ho i Šimek, který zde měl referát na téma *Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa*.⁸¹

Z archeologických institucí se Šimek kromě Společnosti stal později ještě členem Archeologické komise při české Akademii pro vědy a umění, která byla zřízena již v roce 1893. Předhistorickým starožitnostem byl věnován její I. odbor vzniklý dva roky nato a jeho vedoucím byl později, po Josefu Ladislavovi Píčoví, i L. Niederle.⁸²

Co se týče Šimkových dalších funkcí, nadále vykonával svoji někdejší ministerskou agendu jakožto expert pro ochranu pravěkých památek, jen od roku 1919 přímo pod pražským Státním památkovým úřadem pro Čechy.⁸³ Nejprve zde spravoval péči o předhistorické památky pro devět okresů v jižních Čechách, později měl samostatný referát pro pravěké a raně historické památky v celé oblasti Čech.⁸⁴ Jednalo se o referát odborně vědeckého rázu, který úzce souvisel

⁷⁹ Do roku 1940 vycházel pod tímto názvem, poté podle moderního pravopisu jako *Obzor prehistorický*.

⁸⁰ Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Československá společnost archeologická při ČSAV 1910–1992, inv. č. 1, kniha 1, *Protokoly o schůzích*; SKLENÁŘ, K.: *Společnost československých prehistoriků (1919–1956)*. *Archeologie Moravy a Slezska*, 11, 2011, s. 114; týž: *Padesát let organizace československých archeologů* (dále jen *Padesát let*). *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV*, 4, 1970–1971, s. 149–150.

⁸¹ *Sjezd Společnosti československých prehistoriků*. *Obzor praehistorický*, 1, 1922, s. 132, 134; ŠIMEK, E.: *Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa*. Tamtéž, s. 99–104.

⁸² Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*; SKLENÁŘ, K.: *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů* (dále jen *Biografický slovník*). Praha 2005, s. 681.

⁸³ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2113 – 1920/21.

⁸⁴ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

s aktivní záchranou nemovitých památek (hradišť, tvrzišť, sídlišť, pohřebišť a dalších) především prostřednictvím četných služebních cest. Řada archeologických lokalit se ocitla v ohrožení zejména v důsledku probíhající pozemkové reformy, poněvadž území s nalezišti přecházela do rukou nových majitelů, kteří je nezdědka z neznalosti nebo ziskuchtivosti ničili. Vzhledem k tomu, že dosud neexistovala zákonná úprava ochrany památek, jejich záchrana probíhala tím způsobem, že byly buď převáděny do veřejného majetku, nebo se, pokud nebylo možné první řešení, příštím soukromým vlastníkům vkládaly do přídělových listin příslušné dodatky, které měly památky zabezpečovat. Zachování těchto klauzulí muselo být přirozeně čas od času kontrolováno a kontrole občas musely podlehnout i památky pozemkovou reformou nedotčené. U těch byla případná záchrana někdy daleko obtížnější, neboť zde nebyly ochranné klauzule zavazující vlastníky k přiměřenému zacházení s památkami na svém pozemku. V takových případech musel tedy Šimek často neodkladně vyrazit do terénu.⁸⁵ Pro představu, jeho cestovní výlohy činily ročně průměrně 4 000–5 000 Kč, což v té době jistě představovalo ne zrovna malý finanční obnos.⁸⁶

Stranou zajisté Šimek nenechával ani svůj osobní život. Dne 2. ledna 1920 se v pražských Vinohradech oženil s Marií Nečáskovou a téhož roku se jim narodil syn Miroslav. Později spolu měli ještě jednoho syna, Jaroslava, narozeného v prosinci roku 1926. V době Šimkova pražského působení bylo bydliště jeho rodiny umístěno na Palackého náměstí v Nuslích; dnes je toto náměstí administrativně přiděleno Novému Městu v Praze 2.⁸⁷

Šimek ovšem neustále pokračoval v doplňování svých vědomostí i vzdělání. V únoru 1920 jej profesorský sbor filozofické fakulty Univerzity Karlovy doporučil Ministerstvu školství pro získání studijního stipendia ve výši 9 000 Kč k návštěvě muzeí v Německu, Švýcarsku, Francii a Anglii.⁸⁸ Z finančních důvodů mu nakonec stipendium nemohlo být uděleno pro daný rok, ale až pro rok následující, 1921, kdy během čtyř měsíců, od srpna do listopadu, procestoval jižní, střední a západní

⁸⁵ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 3395 – 1923/24; tamtéž, č. j. 2505 – 1924/25.

⁸⁶ Národní archiv Praha, fond Státní památková správa, Praha (dále jen SPS), kart. 766, č. j. 152/1925.

⁸⁷ Národní archiv Praha, fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, sign. Šimek Emanuel 1883.

⁸⁸ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1912 – 1919/20.

Německo a důkladně prostudoval zdejší muzejní sbírky.⁸⁹ Z toho důvodu mu také byla pro příslušný školní rok 1921/1922 udělena k vědeckým účelům plná dovolená na střední škole, kde působil.⁹⁰

Na tuto studijní cestu se Šimek vydal po dokončení své habilitační práce, jejíž téma korespondovalo s jeho výzkumným obdobím, tedy s protohistorií. Na začátku července roku 1921 ji předložil profesorskému sboru filozofické fakulty pražské univerzity pod názvem *Čechy a Morava za doby římské* s žádostí udělení venia docendi, tedy soukromé docentury, pro prehistorickou archeologii, historickou etnografii a historický (starověký) zeměpis na tamější fakultě.⁹¹ Práci v lednu následujícího roku posoudila komise složená z profesorů Niederleho, který byl zároveň referentem, Hynka Vysokého a Josefa Vítězslava Šimáka. Niederle poukázal na to, že práce je spíše historicko-etnografického rázu a archeologie zde poněkud ustupuje do pozadí. Dále upozornil na fakt, že ze známých historických pramenů nelze sice vyvodit mnoho nových informací, přesto se Šimkovi podařilo znovu a lépe vyložit význam některých skutečností obsažených v písemných pramenech. Přes značnou rozsáhlost práce (k 400 rukou psaných stran) by si přál, aby Šimek podrobil hlubšímu rozboru archeologické prameny i v jiných otázkách než jen ohledně chronologické návaznosti na minulé prehistorické období (tzv. bylanskou kulturu) a pak na následující slovanskou dobu, kterými se Šimek zabýval podrobněji. Niederlovi zde scházela např. bližší problematika římské stanice u Mušova a uvítal by také zahrnutí srovnání s průkaznějším archeologickým materiálem (např. ze známého laténského oppida Bibracte v dnešní Francii) do Šimkových výkladů. Vyzdvihnul ovšem Šimkův systém datování římských pohřebišť či příspěvky k exportu bronzového zboží z Itálie. Celkově komise Šimka shledala jako vhodného kandidáta na dosažení venia docendi pro prehistorii Evropy se zvláštním zřetelem ke starověké etnografii, jak Šimek žádal, a doporučila jej profesorskému sboru k další fázi habilitačního řízení. Nezdál se jí však být, s ohledem na obsah habilitační práce, dostatečně obeznámen

⁸⁹ Tamtéž, č. j. 2808 – 1919/1920.

⁹⁰ *Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1921–1922*. Praha 1922, s. 5.

⁹¹ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2113 – 1920/21.

se starověkým zeměpisem, a proto tuto obtížnou vědeckou disciplínu ze svého návrhu vypustila.⁹²

Habilitační přednášku vykonal Šimek 16. března 1922 na téma *Děvín v dějinách říše velkomoravské*. Vzhledem k jeho zevrubné znalosti této látky (viz jeho stať o Děvíně publikovaná v roce 1920) nemohl být profesorským sborem i uvedenou komisí ohodnocen jinak než jako vyhovující.⁹³ Ministerstvo školství pak jeho habilitaci potvrdilo 3. května 1922 výnosem č. j. 34.318/1922 a Šimek tak byl jmenován soukromým docentem na pražské univerzitě pro navržené historické odvětví, tedy prehistorii Evropy se zvláštním zřetelem ke starověké etnografii.⁹⁴ Samotná Šimkova habilitační práce pak vyšla pod nezměněným názvem jako první svazek *Práce z vědeckých ústavů filosofické fakulty Karlovy university* v roce 1923.⁹⁵

Vyučování na univerzitě Šimek zahájil následně v zimním semestru roku 1922 s přednáškou *Oblast československá za doby římské*, která se konala v prehistorickém semináři prof. Niederla v Kaulichově domě na Karlově náměstí.⁹⁶ Později, od zimního semestru 1925/1926, byly Šimkovy přednášky situovány do prostorů Klementina.⁹⁷ Pracovní úvazek měl stanovený většinou na dvě vyučující hodiny týdně, pokud se nevyskytly okolnosti, kvůli kterým musel přednášky časově omezit jen na jednu hodinu za týden (např. hned v zimním semestru 1922, kdy mu nebyla Ministerstvem školství i přes doporučení profesorského sboru udělena ani částečná dovolená na střední škole) nebo rovnou zrušit (viz *Tabulka 3*).⁹⁸ Tato tabulka zobrazuje všechny předměty, které Šimek vyučoval během svého působení na Karlově univerzitě. Lze vidět, že ve svých prvních docentských letech se soustředil na oblast, která mu byla nejbližší, tedy na protohistorii se zaměřením na národopis Evropy. Později jeho přednášky mapovaly archeologii Evropy již od doby kamenné až po raně historické období. Dva školní roky referoval i na téma ochrany archeologických památek v přírodě, přičemž jistě představil i konkrétní

⁹² Tamtéž, č. j. 34318.

⁹³ Tamtéž, č. j. 2113 – 1920/21.

⁹⁴ Tamtéž, č. j. 2293 – 1921/22.

⁹⁵ Detailněji o ní viz kapitola 3. 1. *Raná doba dějinná (protohistorie)*.

⁹⁶ Archiv Univerzity Karlovy Praha, *Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1925–1926*, s. 34.

⁹⁷ Archiv Univerzity Karlovy Praha, *Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1922–1923*, s. 34.

⁹⁸ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2721 – 1921/22; tamtéž, č. j. 36 – 1922/1923.

situace a úskalí, se kterými se v době svého působení v ochranných institucích setkal. Co se týče posluchačů navštěvujících jeho přednášky, podle *Tabulky 4* lze zaznamenat jejich zvyšující se počet v průběhu let, a to navzdory tomu, že vzhledem k Šimkově pracovní vytíženosti připadly na podvečerní dobu (viz *Tabulka 3*).

K Šimkovým aktivitám patřila také účast na různých konferencích. Když se v Praze v červnu 1924 uskutečnil první sjezd slovanských geografů a etnografů, byl Šimek mezi 414 členy a 71 účastníky, kteří se na sjezd přihlásili. Uvedený sjezd byl organizován s vidinou společných zájmů slovanských národů a v naději na jejich spolupráci na vědeckém poli. Za účelem dosáhnutí této spolupráce bez zbytečných neshod byly ze sjezdových jednání raději vyloučeny otázky politicko-etnografického rázu. Protektorem sjezdu se stal prezident T. G. Masaryk, což přidalo sjezdu na prestiži. Sjezdových přednášek bylo celkem 231 a Šimek přišel s návrhem, aby se při nich vzhledem k obecné podobnosti slovanských jazyků užívala mateřská řeč, nikoli primárně francouzština, jak bylo do té doby na mezinárodních konferencích zvykem. Tato praxe se přes počáteční pochybnosti některých Šimkových kolegů ujala a na druhém slovenském sjezdu v Polsku v roce 1927 (viz níže) se již přednášelo výhradně ve slovanských jazycích.⁹⁹ Referáty na pražském sjezdu pak byly organizovány do osmi sekcí podle oborového zaměření a Šimek byl jedním z přednášejících.¹⁰⁰ Svým referátem na téma národopisných údajů Klaudia Ptolemaia k oblasti Čech a Moravy spadl do páté sjezdové sekce a její skupiny A pro fyzickou antropologii a prehistorii; skupina B pak byla vyhrazena pro etnografické příspěvky.¹⁰¹ Obsahově byla Šimkova přednáška jednou z přípravných prací pro jeho životní dílo *Velká Germánie Klaudia Ptolemaia*.¹⁰²

Ve stejném roce se v pražské metropoli konala ještě jedna konference, které se Šimek zúčastnil. Jednalo se o antropologický sjezd Institutu international d'antropologie konaný v době od 14. do 21. září 1924. Tato společnost měla ústředí v Paříži a čtrnáct odborů v jednotlivých evropských zemích i některých

⁹⁹ ŠIMEK, E.: *Zdravice profesoru Kostrzewskému*. *Slavia antiqua*, 1, 1948, s. 1.

¹⁰⁰ *Sborník I. sjezdu slovanských geografů a etnografů v Praze 1924*. Praha 1926, s. 437, 440–442, 446.

¹⁰¹ ŠIMEK, E.: *Národopis Čech a Moravy v geografii Klaudia Ptolemaia*. In: tamtéž, s. 283–288; *Sborník I. sjezdu slovanských geografů a etnografů v Praze 1924*. Praha 1926, s. 442, 470.

¹⁰² Týž: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I–IV. Praha 1930, Brno 1935, 1949, 1953. Detailněji viz kapitola 3. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

koloniích. Její první sjezd se konal v roce 1921 v belgickém Lutychu a zúčastnění českoslovenští delegáti, antropolog Jindřich Matiegka a neurolog Ladislav Haškovec, tehdy navrhli, aby se příští kongres Institutu konal právě v Praze. Protektorem pražského sjezdu byl stejně jako u výše uvedené slovanské konference také československý prezident.¹⁰³ Ve spojení s touto konferencí pořádala svůj v pořadí již druhý sjezd také výše zmíněná Společnost československých praehistoriků, která zde vystoupila jako prehistoricko-archeologická sjezdová sekce.¹⁰⁴ Šimkova tamější přednáška byla věnována tzv. dobřichovské kultuře v Čechách, kterou se zabíral již ve své habilitační práci. Přepis přednášky byl publikován ve sjezdovém sborníku, který vyšel v roce 1926.¹⁰⁵ Šimek se zároveň stal členem této instituce.¹⁰⁶

Rok po zmíněných sjezdech se Šimkovi upravila jeho pracovní příslušnost vůči památkovým institucím. K 16. březnu 1925 bylo totiž na Státní archeologický ústav ministerským výnosem č. j. 27318/25-V z 5. března téhož roku přeneseno vyřizování předhistorické agendy, která do té doby příslušela Státním památkovým úřadům.¹⁰⁷ Od 1. května téhož roku byl proto Šimek ministerským dekretem č. j. 57940/25-V přidělen dvěma pražským úřadům, u nichž spravoval samostatný referát – Státnímu archeologickému ústavu a Státnímu památkovému úřadu.¹⁰⁸

V prvním z uvedených úřadů byl v souladu s výše uvedeným březnovým výnosem pověřen vedením referátu na ochranu předhistorických památek, a to mj. kvůli již zmíněnému nepříznivému stavu odborného personálu této instituce. Bylo potřeba pro nově přirostlou agendu sehnat vhodnou a zapracovanou sílu, přičemž se Šimek díky své praxi jevil jako ideální volba. Obdržel zde proto titul státního konzervátora pro Čechy a bylo stanoveno, že tu bude úřadovat třikrát týdně, jinak mohl agendu zpracovávat doma. O prázdninách měl pak volno jako na střední škole. Předpokládalo se rovněž vykonávání služebních cest spojených s ochranou památek spadajících pod uvedený ústav. Podle těchto stanov lze vidět, že Šimkův

¹⁰³ HORÁK, J.: *Národopis na pražském sjezdu antropologů*. *Národopisný věstník československý*, 19, 1926, s. 250.

¹⁰⁴ SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 150.

¹⁰⁵ ŠIMEK, E.: *Chronologie de la culture de Dobřichov en Bohême*. In: *Institut International d'Anthropologie Prague* 14. – 21. Septembre 1924, II° session. Paříž 1926, s. 346–355.

¹⁰⁶ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

¹⁰⁷ Národní archiv Praha, fond SPS, kart. 766, č. j. 152/1925.

¹⁰⁸ Tamtéž, č. j. 2123/1925.

poměr k Státnímu archeologickému ústavu byl v podstatě stejný jako do té doby k Státnímu památkovému úřadu. Zde Šimek zároveň nadále obstarával svoji dosavadní agendu, pokud tedy nepřešla do oboru působnosti Archeologického ústavu. Měl tady tudíž na starost referát pro památky raně historické a středověké, který se však netýkal ochrany tvrzíšť, vypracovávání ochranných klausulí do přídělových majetkových listin a ochrany přírodních památek, poněvadž tyto záležitosti byly rovněž v zájmu Státního archeologického ústavu.¹⁰⁹

Později přibyla k Šimkově konzervátorské agendě ještě složka ochrany památek při provádění soustavné elektrizace Československa. Elektrovodné tratě povolovala a schvalovala komisionální řízení, která vypisovala Zemská správa politická, takže Státní památkový úřad ani Státní archeologický ústav neměly na stanovení termínů těchto komisí vliv. Přitom pouze při jejich zasedání bylo možné uplatňovat námítky za účelem ochrany ohrožených památek proti trasám a způsobu stavby elektrovodů. Šimek byl proto povolán, aby na těchto komisích zastupoval obě instituce jako strany, kdykoli to bylo potřeba. Kdyby totiž nebyly na komisích podány námítky, úřady by ztrácely možnost použít opravné prostředky v dalším řízení.¹¹⁰ V 1929 byl pak prováděn nový katastrální zákon předepisující, aby všechny v přírodě zachované památky byly zakresleny do katastrálních map. Šimek musel být proto nadto ještě přítomen na vypsání komisí a účastnit se prací spojených s prováděním předpisů daného zákona.¹¹¹

Co se týče vzájemného poměru obou výše uvedených institucí (památkové a archeologické), bylo stanoveno, že veškeré zprávy ohledně prehistorických záležitostí, které dosavadním způsobem (do roku 1925) obdržel Státní památkový úřad v Praze od politických či jiných správ, následně přeposílal k projednání Státnímu archeologickému ústavu, čímž navenek nenastaly žádné změny. Pokud se při vyřizování těchto zpráv objevila potřeba ochrany těchto památek, Státní památkový úřad požádal Státní archeologický ústav o zahájení společných kroků. Oba úřady tedy ve věcech, kde se jejich agenda stýkala, postupovaly společně. Vyřizování zpráv týkajících se přímo záchrany jmenovaných památek pak příslušelo výhradně Státnímu archeologickému ústavu, který v souvislosti s těmito

¹⁰⁹ Tamtéž, č. j. 152/1925; tamtéž, *Úmluva*.

¹¹⁰ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2680 – 1926/27.

¹¹¹ Tamtéž, č. j. 1905 – 1929/30.

záležitostmi prováděl komisionální řízení, o jejichž výsledcích pak Státní památkový úřad zpravoval. V případě, že si ochrana archeologických památek vyžadovala zakročení politických či jiných úřadů, musel se Státní archeologický ústav obrátit na ten památkový s žádostí o zprostředkování a zakročení podle dosavadní praxe Státního památkového úřadu.¹¹²

Šimek měl tedy na svých bedrech čtyři úkoly: vyučování na střední škole v Ječné ulici, soukromá docentura na Karlově univerzitě a funkce konzervátora u Státního archeologického ústavu a Státního památkového úřadu. U těchto institucí byl zaměstnán až do svého odchodu na Moravu v roce 1931. Co se týče jeho finanční situace, lze říci, že na tom nebyl zdaleka špatně. V postupu středoškolské profesury dosáhl 1. července 1929 základního služného 8. stupně ve výši 36 000 Kč za rok, pokud nepočítáme daň z příjmu a další předepsané srážky.¹¹³ Nadto k jeho požitkům podle výnosu Ministerstva školství č. j. 93.524/29-II ze dne 20. července téhož roku patřilo od 1. září ještě činovné ve výši 6 000 Kč za rok a výchovné, které činilo 3 000 Kč ročně.¹¹⁴

Je ovšem pochopitelné, že vzhledem k Šimkově plnému pracovnímu nasazení musel alespoň jednu z jeho funkcí poněkud omezit. Jako nejvhodnější se k tomu jevila profesura na střední škole, neboť zde jej bylo možné nejsnadněji nahradit. Šimek proto o udělení úplné středoškolské dovolené k vědeckým účelům žádal každý rok a Ministerstvo školství mu kromě školního roku 1922/1923 vždy vyhovělo (viz *Tabulka 2*). Pro udělení této dovolené bylo ovšem nutné získat řadu doporučení. Kromě každoroční podpory obou úřadů, u nichž měl Šimek svůj referát, se za něj přimlouvali také univerzitní profesoři Vysoký a Niederle.¹¹⁵ Ve svých doporučeních odkazovali také na Šimkovu aktivní odbornou literární tvorbu.

Při pohledu na seznam Šimkových děl (viz *Příloha 2*) lze vidět, že ve 20. letech a na počátku 30. let se jeho příspěvky štěpily svým obsahem zhruba na tři chronologické větve, a to prehistorickou, protohistorickou a raně středověkou.

¹¹² Národní archiv Praha, fond SPS, kart. 766, č. j. 2123/1925.

¹¹³ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 136.403/31.

¹¹⁴ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 816 – 1929/30.

¹¹⁵ Niederle zastával v letech 1927–1928 post rektora Karlovy Univerzity. Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2561 – 1922/23; tamtéž, č. j. 3273 – 1923/24; tamtéž, č. j. 2505 – 1924/25; tamtéž, č. j. 2793 – 1925/26; tamtéž, č. j. 2662 – 1927/28; tamtéž, č. j. 1903 – 1928/29.

Poslední jmenovanou archeologickou oblast reprezentují zejména četné statě o českých hradištích, která Šimek z pověření Ministerstva školství systematicky prozkoumával.¹¹⁶ Původně chtěl tomuto období věnovat samostatnou práci o rozsahu 8 až 9 svazků.¹¹⁷ Zároveň připravoval práci *Čechy v I. – V. století po Kr.* zaměřenou na geografii, archeologii a etnologii.¹¹⁸ Ta ale rovněž v této podobě nevyšla a její obsah byl pravděpodobně využit v Šimkových pozdějších pracích, zejména v díle *Keltové a Germáni v našich zemích*, které vyšlo až v roce 1934.¹¹⁹ Vrcholem Šimkovy tvorby z 20. let zaměřené na protohistorii je nepochybně první svazek *Velké Germanie Klaudia Ptolemaia* publikovaný na půdě Karlovy univerzity.¹²⁰

Během psaní svých děl a řešení historických otázek využíval Šimek také poznatky, kterých nabyl při svých četných studijních a služebních cestách. Již jsem zmínila jeho cesty vykonané během služby u námořnictva a vídeňské Ústřední komise a po Německu v roce 1921. Během 20. let podnikl podobných cest ještě několik, jednak samozřejmě po Čechách v rámci své ochránářské funkce, ale také vědeckých studijních cest do zahraničí. V letech 1922 a 1923 se účastnil dvou cest na Slovensko a Podkarpatskou Rus. Roku 1925 pak podnikl tříměsíční cestu po střední, západní a jižní Francii a severní Itálii.¹²¹ V roce 1927 se při příležitosti druhého sjezdu slovanských geografů a etnografů zúčastnil okružní cesty po Polsku a přilehlé části Ukrajiny a Litvy. Tato konference, která navázala na úspěch prvního sjezdu konaného v Praze roku 1924 (viz výše),

¹¹⁶ Tamtéž, č. j. 2793 – 1925/26. Kromě již zmíněné práci o Děvině se jedná se o: *Hradištní soustava nad Závisí (proti Zbraslavi)*. *Obzor praehistorický*, 4, 1925, s. 213–236; *Praha a Vyšehrad*. *Časopis pro dějiny venkova*, 12, 1925, s. 1–14, 69–80; *Levý Hradec – Pravý Hradec*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): *Českou minulostí*. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 37–49; *Libušín a Praha. Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť*. In: ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.): *Příloha k Časopisu Společnosti přátel starožitností československých*, 38, 1930, s. 39–49; *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 75–101. Blíže viz kapitola 3. 2. *Slovanské období dějin*.

¹¹⁷ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2793 – 1925/26.

¹¹⁸ Tamtéž, č. j. 2505 – 1924/25.

¹¹⁹ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934.

¹²⁰ ŠIMEK, E.: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I. díl. Sbírká pojednání a rozprav filosofické fakulty Karlovy university, 16. Praha 1930. Blíže se jí pak věnuji v kapitole 2. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

¹²¹ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

probíhala od 2. do 12. června a plán sjezdové cesty byl následující: Dědice – Katovice – Poznaň – Gdyně – Varšava. Po dvoudenním pobytu ve Varšavě, kde se uskutečnilo slavnostní zahájení sjezdu, pak následoval odjezd do Vilna (dnešního Vilnius) přes Polesí a Volyň do Lvova. Poslední etapa cesty vycházela ze Lvova a vedla přes Boryslav a Zakopane do Krakova, kde byl sjezd zakončen.¹²² Ke studiu polských prehistorických sbírek a sběru literárního a topografického materiálu bylo Šimkovi při této příležitosti dokonce univerzitním profesorským sborem uděleno cestovní stipendium ve výši 1 070 Kč.¹²³ Součástí sjezdu byly pochopitelně i přednášky a Šimek zde měl hned dvě, a to *Starověké cesty z Carnunta a Brigetia k Baltickému moři a Hradiště na Křížové hoře, nejstarší část Vilna*, které posléze vyšly ve sborníku ze sjezdu v roce 1930.¹²⁴ Na sjezdu byli přítomni ještě např. vedoucí geografického ústavu na Univerzitě Karlově Václav Švambera, který byl zvolen sjezdovým předsedou, nebo zakladatel české historické geografie Bohuslav Horák, který napsal posudky na některá z Šimkových protohistorických děl.¹²⁵ V letech 1928 a 1929 pak Šimek podnikl cestu do Bavorska a v roce 1931 se vrátil nejen na území Rakouska, ale i Německa, Itálie a Jugoslávie. Během této velkoryse pojaté cesty v uvedených zemích studoval muzejní sbírky, předhistorická a raně historická naleziště i odbornou literaturu pro svá díla. Zároveň měl příležitost prostudovat teoretickou i praktickou stránku zdejší ochrany památek a organizaci památkových institucí a cesta tak sloužila i k úředním účelům.¹²⁶ Výjezd mohl také využít k ozdravnému pobytu, poněvadž trpěl na zánět průdušek a hlasivek, který jej trápil již v předešlém roce, jak se o tom v dopise z května 1930 zmiňoval J. V. Šimákovi.¹²⁷ Každopádně lze

¹²² HORÁK, J.: *Druhý sjezd slovanských geografů a etnografů* (dále jen *Druhý sjezd*). Národopisný věstník československý, 20, 1927, s. 197–198.

¹²³ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 3330 – 1926/27.

¹²⁴ ŠIMEK, E.: *Starověké cesty z Carnunta a Brigetia k Baltickému moři*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 263–267; týž: *Hradiště na Křížové hoře, nejstarší část Vilna (Grodzisko na Górze Trzykrzyskiej, najstarsza SZQŠČ Wilna)*. Tamtéž, s. 267–270.

¹²⁵ HORÁK, J.: *Druhý sjezd*, s. 200; Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. (dále jen Šimek Emanuel) B49, kart. 11.

¹²⁶ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*; Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického, č. j. 3317 – 1930/31.

¹²⁷ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1537 – 1930/31; Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Šimák Josef Vítězslav, kart. 33, inv. č. 2147, sign. IIb1.

vidět, že Šimek při svých funkcích bohatě využil příležitosti procestovat velkou část Evropy.

Není pochyb, že výše nastíněné mnohostranné Šimkovo působení ve 20. letech jej plně kvalifikovalo na post profesora na nově zřízeném Ústavu pro prehistorii a protohistorii při Masarykově univerzitě v Brně, který zaujal v roce 1931. Šimkovým odchodem z Prahy a přesunutím do Brna se tak uzavřela jedna kapitola jeho profesního života. Podle Šimkova brněnského žáka Františka Kalouska přitom nepatřila k nejradostnějším, neboť „přísně vědecký postoj, nebojácná kritičnost a nekompromisnost v otázce ochrany památek a archeologického výzkumu nebyly vždy chápány jako upřímná, neosobně míněná snaha o nápravu a obracely se mnohdy proti Šimkově osobě.“¹²⁸ Podle Kalouska to bylo také důvodem, proč se Šimkova akademická kariéra dočkala postupu až po téměř desetileté docentuře.¹²⁹

2. 5. Působení v Brně (1931–1958)

Před tím, než se budu zabývat příchodem Šimka na brněnskou univerzitu, je nutné stručně představit prostředí, z něhož archeologie na Moravě vyrůstala. Dlouhou dobu zde totiž, ve srovnání s Čechami, přežívaly tradice amatérského pěstování této disciplíny. Tyto tradice byly zakořeněny již v archeologických počátcích v 19. století díky osobnostem, jako byli např. „otec moravské archeologie“ Jindřich Wankel (1821–1897), který byl původně byl lékařem, profesor a později ředitel reálky Karel Jaroslav Maška (1851–1916) či Jaroslav Palliardi (1861–1922), jenž měl vystudovaná práva. Archeologii se v Brně a potažmo na celé Moravě věnovala nejen řada vysokoškolsky vzdělaných zájemců, mezi nimiž vynikali zejména středoškolské učitelé (např. Josef Hladík, autor přehledové práce o moravském pravěku *Památky archeologické a jejich stáří*),¹³⁰ ale také samouků, kdy tomuto zájmu napomáhala i bohatost zdejších paleolitických nalezišť.

Třebaže na Moravě v té době chybělo archeologické univerzitní centrum, jeho nepřítomnost vcelku obstojně nahrazovalo Moravské zemské muzeum a také

¹²⁸ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 180.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ HLADÍK, J.: *Památky archeologické a jejich stáří*. Brno 1896.

spolky, jako byly Vlastenecký musejní spolek v Olomouci (založený v roce 1883), Musejní spolek v Brně (vzniklý roku 1888) a již několikrát vzpomenutý MAK konstituovaný v prosinci 1906 z iniciativy I. L. Červinky.

Publikačně se moravští badatelé projevovali zejména na stránkách olomouckého časopisu vydávaného uvedeným vlastivědným spolkem a později také v jiných lokálních periodikách. Příspěvky těch nejvýznamnějších byly otiskovány také v brněnském muzejním časopise a v ústředních vídeňských orgánech (zvláště v *Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien*), protože k Vídni měla moravská archeologie tehdy blíže než k Praze, v jejíchž Památkách archeologických se články z pera moravských archeologů objevovaly spíše výjimečně.¹³¹

2. 5. 1. Ústav pro prehistorii a protohistorii

Založením brněnské Masarykovy univerzity v lednu roku 1919 se naskytla příležitost povznést některé vlastivědné obory včetně prehistorie, kterým se na Moravě dosud nedostalo oficiálního odborného rázu, na vědeckou úroveň. Archeologická katedra zde však vznikla až o více než deset let později v podobě Ústavu pro prehistorii a protohistorii (dále jen Ústav) zřízeném na filozofické fakultě usnesením tamějšího děkanství ze dne 16. června 1930.¹³² Toto vysokoškolské pracoviště bylo zamýšleno nejen pro akademické studium prehistorické disciplíny, ale zároveň i jako vědecké středisko archeologického bádání.¹³³

Na místo profesora i ředitele této nové stolice si zprvu přirozeně činil nárok I. L. Červinka, který v té době stál v čele Moravského archeologického klubu a pravěkého oddělení Moravského zemského muzea, a tím pádem fakticky i v čele moravské archeologické činnosti. Přesto nebyl vysokoškolsky kvalifikovaným

¹³¹ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 311–312. týž: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. In: SCHMIDT, Eduard (ed.): *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu*. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993 (dále jen *Brněnská věda a umění*). Brno 1993, s. 84; týž: *Česká a moravská archeologie koncem 20. a na prahu 21. století*. Časopis Matice moravské, 120, Supplementum, 1, 2001, s. 87–88.

¹³² Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 107.482/1930.

¹³³ Tamtéž, 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

archeologickým pracovníkem (byl totiž vyškolen na zeměměřiče), a z toho důvodu a patrně také vzhledem k jeho věku (v roce 1930 bylo Červinkovi již 61 let) byla při obsazení profesorského i ředitelského postu na uvedeném Ústavu dána přednost v oboru habilitovanému Šimkovi.¹³⁴ Za něj se ve svých dobrozdáních přimluvili profesoři L. Niederle a A. Stocký a brněnskému profesorskému sboru jej na tyto pozice navrhla komise složená z tamějších univerzitních profesorů Rudolfa Urbánka, Vladimíra Groha, Bohuslava Havránka a Bohuslava Horáka, která ve své zprávě zhodnotila Šimkovu dosavadní literární práci a doporučila jej jako schopnou vědeckou i organizační sílu.¹³⁵ Rozhodnutím prezidenta Masaryka ze dne 15. března 1931 byl Šimek ve svých 48 letech oficiálně jmenován vůbec prvním, i když prozatím jen mimořádným, profesorem prehistorie a protohistorie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, která tím získala prehistorika evropského rozhledu.¹³⁶

S kariérním postupem se Šimkovi zvýšil pochopitelně i služební plat, který mu byl ministerským dekretem ze dne 14. května 1931 č. j. 58404-31-IV/3 poukázán od 1. dubna téhož roku ve výši 36 600 Kč ročně, a také činovné na částku 6 600 Kč za rok, obojí se zákonnými srážkami.¹³⁷ Navíc mu byl kvůli tehdejší brněnské bytové krizi a také vzhledem k podmínce tamějšího profesorského sboru, podle níž se měl Šimek přestěhovat do Brna nejpozději do jednoho roku po svém jmenování profesorem, přidělen byt v brněnských státních domech.¹³⁸ Podle Šimkovy korespondenční adresy se nacházel na tehdejší Akademické (dnešní Čápkově) ulici 44 poblíž budovy filozofické fakulty, takže to Šimek neměl příliš daleko do zaměstnání.¹³⁹

Zřízení nového univerzitního Ústavu s sebou ovšem neslo řadu překážek, poněvadž jej Šimek musel vybudovat prakticky z ničeho. Předně se musel potýkat s příznaky hospodářské krize, kdy se ve státní správě začalo šetřit a četná úsporná opatření postihovala především právě vědecké ústavy.¹⁴⁰ Rovněž Šimkův

¹³⁴ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 312–313; FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *c. d.*, s. 15 an.

¹³⁵ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/1930-B1, *P. T. Komisi fil. fak. Masarykovy university v Brně*; tamtéž, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

¹³⁶ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 56.068/1931.

¹³⁷ Tamtéž, č. j. 136.403/1931; tamtéž, č. j. 58.404/1931.

¹³⁸ Tamtéž, č. j. 107.482/1930.

¹³⁹ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49.

¹⁴⁰ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 180.

někdejší žák F. Kalousek vzpomínal na to, že bylo třeba několikaletého úsilí, než byly překonány všechny technické, finanční a další komplikace spojené s budováním Ústavu.¹⁴¹ Zprvu také pro Šimkovy přednášky a seminární cvičení, jejichž konání bylo zahájeno v zimním semestru následně po jmenování Šimka profesorem (viz *Tabulka 5*), nebyly vyhrazeny vlastní prostory, ale pořádaly se ve společných posluchárnách filozofické fakulty.¹⁴² Pro zimní semestr 1933/1934 byla pracovna Ústavu spolu s konáním Šimkových přednášek prozatímně umístěna do třetího patra tehdy nově postavené budovy právnické fakulty ve Veveří ulici.¹⁴³ V roce 1934 se Šimkovi nakonec podařilo „vydupat“ pro situování Ústavu tři místnosti ve třetím patře budovy filozofické fakulty v Sirotčí (dnes Grohově) ulici 7. Na půdě Ústavu byly soustředěny i archeologické sbírky, pro které byly uvolněny prostory v sousední budově ve Falkensteinerově (dnes Gorkého) ulici 14.¹⁴⁴ Při Ústavu Šimek zřídil také malou laboratoř k restauraci a konzervaci archeologického materiálu a knihovnu, jejímuž zásobení věnoval obzvláště pozornost, takže se za několik let stala svým výběrem nejlepší svého druhu.¹⁴⁵ Za poměrně krátkou dobu se tak Šimkovi podařilo zřídit sice malou, ale po všech stránkách fungující vysokoškolskou katedru.

Tabulka 5 zobrazuje rozpis přednášek i seminárních cvičení, které Šimek na brněnské univerzitě vyučoval, a to zpočátku o časovém rozsahu sedm hodin týdně, později i více. Oproti původnímu rozvrhu, který Šimek sestavil již v dubnu 1930 na osm semestrů pro přednášky a čtyři semestry pro seminární cvičení (viz *Tabulka 6*), byl časově trochu posunut. Také rozvržení lekcí některých prehistorických období se lišilo (např. původně Šimek sloučil v jednom předmětu dobu bronzovou s halštatskou, v konečném rozpise byla ovšem přednáška o době bronzové spojena s mladší dobou kamennou), i když obsahově byl výklad jistě stejný.

¹⁴¹ Týž: *Ústav pro prehistorii a protohistorii na Masarykově univerzitě v Brně*. *Obzor prehistorický*, 13, 1946, s. 67.

¹⁴² Týž: *K šedesátce*, s. 180; Archiv Masarykovy univerzity Brno, *Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1932–33*. Brno 1932, s. 39.

¹⁴³ Archiv Masarykovy univerzity Brno, *Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1933–34*. Brno 1933, s. 39–40.

¹⁴⁴ KALOUSEK, F.: *Ústav pro prehistorii a protohistorii na Masarykově univerzitě v Brně* (dále jen *Ústav pro prehistorii*). *Obzor prehistorický*, 13, 1946, s. 67.

¹⁴⁵ Týž: *K šedesátce*, s. 180.

Přednášky Šimek zahájil pro posluchače prvního ročníku základními tématy o významu archeologických nálezů pro stanovení nejstaršího osídlení našich zemí a dále o nejstarších zprávách, které se jich týkají. Zahajovací seminář měl typickou náplň úvodů do nauky – týkal se vývoje archeologického bádání u nás. Zvláštní pozornost přitom byla pochopitelně věnována moravskému prostoru. Látky probírané na pozdějších Šimkových přednáškách byly rozvrženy tak, aby studenty seznámily s vývojem od paleolitu po raný středověk a také ochranou památek a směry v prehistorickém bádání. Semináře byly vyhrazeny nejen pro seznámení se s bibliografií a pro studentské referáty, ale i pro praktickou stránku archeologie – metodiku práce v laboratořích, se sbírkami a v terénu. Šimek se tedy musel orientovat ve všech oblastech archeologické disciplíny, neboť si musel v meziválečném období vystačit při přednášení sám. Cvičení v letním semestru 1933/1934 mohlo nabýt až experimentálního rázu, týkalo se totiž techniky výroby v prehistorických dobách. Jiné semináře doplňovaly výklad na přednáškách – např. praktické *Čtení a výklad Tacitovy Germanie* na semináři rozšiřovaly přednášku *Osídlení oblasti mezi Dunajem a Baltickým mořem, Rýnem a Vislou podle zpráv starověkých autorů*. Šimek tedy vyučoval studenty i způsobům rozboru historických zpráv, což sice představovalo jeho životní práci, ale ne zrovna typickou náplň práce archeologů. Šimek ostatně mezi chápáním pojmů archeologie a prehistorie činil rozdíl. Archeologie je podle něj naukou jen o hmotných památkách předhistorického člověka. Zato prehistorii chápal jako svébytnou historickou disciplínu a jako nezbytný úvod k vlastní historii, jehož úkolem je představit dějiny předhistorického lidstva po všech stránkách. Prehistorie tedy zkoumá vývoj nejen z hlediska archeologických pramenů, ale měla by využívat také výsledků jiných vědeckých disciplín (např. geologie, paleografie, paleontologie, předhistorické antropologie, lingvistiky, historické etnologie a etnografie či historie).¹⁴⁶ Lze vidět, že Šimek už tehdy požadoval mezioborovou spolupráci, která je velice aktuální i v dnešní době, kdy se stále více při bádání zavádí interdisciplinární přístup, třebaže se využívají spíše poznatky přírodních věd než vědních odvětví uvedených Šimkem. Ze zmíněných důvodů ani

¹⁴⁶ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 2–3; týž: *Sto let české archeologie na pražské univerzitě. Z dávných věků*, 2, 1949, s. 171; srov. týž: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 428–429; týž: *Archeologie*. In: CHLUP, O. – KUBÁLEK, J. – UHER, J. (eds.): *Pedagogická encyklopedie*. I. díl. Praha, 1938, s. 47–49; týž: *Prehistorie*. Tamtéž. II. díl. Praha, 1939, s. 461–463.

sám Šimek nekladl při svém bádání archeologické prameny na první místo. Stejně tak se ovšem zasazoval o to, aby i sami historikové důkladněji znali pravěké dějiny. Po letech snahy se mu nakonec podařilo zavést povinné kolokvium z prehistorie pro historiky.¹⁴⁷

Co se týče stylu jeho přednášení, několik osobních vzpomínek uveřejnil F. Kalousek, který se s Šimkem seznámil krátce po jeho příchodu na Masarykovu univerzitu, kam Kalousek nastoupil k externímu studiu archeologie, historie a dějin umění v roce 1932.¹⁴⁸ Kalousek vzpomínal, že tehdy „seděl s ostatními posluchači v kterémsi posluchárně, když tu do ní vstoupil vysoký, štíhlý padesátník. (...) Zkoumavě nás přejel pohledem a začal přednášeti: volně, důrazně, v jasně, a precisně formovaných větách. Z jeho slov vyvěrala vnitřní opravdovost a láska k vědě.“¹⁴⁹ Není pochyb, že se Šimek snažil také prostřednictvím svých přednášek podchytit pro pěstování archeologické vědy co nejvíce posluchačů, aby se archeologie na Moravě více profesionalizovala. U Kalouska se mu to jistě podařilo, jak lze soudit i podle jeho další vzpomínky: „V jeho (Šimkově) poměru k posluchačům bylo kus otcovské lásky spojené s otcovskou přísností. Poznal-li opravdový zájem u některého posluchače, byl vždy ochoten podati pomocnou ruku a vésti nového adepta úskalími své zamilované vědy. V seminářích odkládal autoritativní důstojnost universitního profesora a zasedl mezi své žáky jako moudrý a zkušený mistr ke svým učedníkům. Radil, upozorňoval, povzbuzoval a neskřblil pochvalou, když se někomu podařilo rozmotati předivo problému.“¹⁵⁰ Podle Kalouska byla jistě Šimkova obliba v sokratické vyučovací metodě důsledkem jeho studia řeckých klasiků.¹⁵¹

2. 5. 2. (Ne)udržování kontaktů s Prahou

Ve 30. letech byl ovšem Šimek pořád, i když postupně stále omezeněji, spojen s Prahou. Na tamější občasné dojíždění mu bylo také poskytnuto cestovné ve druhé třídě rychlíku ve formě paušálu ve výši 3 000 Kč ročně. Byla to totiž

¹⁴⁷ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 181.

¹⁴⁸ SKLENÁŘ, K.: *Biografický slovník*, s. 275.

¹⁴⁹ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 180.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 181.

¹⁵¹ Tamtéž.

Šimkova podmínka pro svoje jmenování profesorem v Brně.¹⁵² S pražským univerzitním centrem kontakty zpočátku přerušit ani neplánoval, protože tu byl stále zainteresován svými přednáškami (viz *Tabulka 3*). Nicméně, vzhledem k tomu, že jej plně zaměstnávaly záležitosti spojené se zařizováním brněnského Ústavu, musel je ve většině semestrů zrušit. I pro tu jedinou přednášku, která se nakonec uskutečnila a týkala se ochrany archeologických památek v přírodě, byla vyhrazena jen jedna večerní hodina vždy v pátek. Nakonec musel pořádání přednášek zrušit úplně a k letnímu semestru 1935 se na pražské univerzitě vzdal docentury.¹⁵³

S pražským prostředím jej ovšem pojila ještě Společnost československých praehistoriků. Na výborové schůzi Společnosti, konané 27. března 1931, byl Šimek ustanoven jedním z místopředsedů, druhým se stal J. Eisner.¹⁵⁴ Podle Karla Sklenáře však Společnost na počátku 30. let prožívala určitou stagnaci, kdy platební morálka členů klesala a vydávání *Obzoru praehistorického* se zpožďovalo (devátý svazek *Obzoru* vyšel až šest let po dvojvydání sedmého a osmého svazku z roku 1930). Mezi odborníky klesl také zájem o práci ve výboru i o přednášky, i když postupně se konání přednáškových schůzí obnovilo s frekvencí dvou až tří za rok.¹⁵⁵ Šimka ovšem plně zaměstnávaly záležitosti v Brně, takže se z účasti na schůzích většinou omlouval.¹⁵⁶ Co se týče dalších aktivních členů Společnosti, složení jejích výborů zobrazuje *Tabulka 7*. Vidíme zde, že čestnou funkci místopředsedy Šimek zastával až do roku 1956, kdy byla Společnost přidružena k Československé Akademii věd, která vznikla v roce 1953, a přetavila se tak v Československou společnost archeologickou. Jejimi členy se pak mohli až na čestné výjimky stát, na rozdíl od předchozí Společnosti, pouze profesionální archeologové.¹⁵⁷ Šimkovo jméno figurovalo také na seznamu členstva výboru této

¹⁵² Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 107.482/1930.

¹⁵³ Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1188 – 1934/35.

¹⁵⁴ Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Československá společnost archeologická při ČSAV 1910–1992, inv. č. 1, kniha 1, *Protokoly o schůzích*.

¹⁵⁵ SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 150–151.

¹⁵⁶ Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Československá společnost archeologická při ČSAV 1910–1992, inv. č. 1, kniha 1, *Protokoly o schůzích*.

¹⁵⁷ SKLENÁŘ, K.: *Československá společnost archeologická (1956–1991)*. *Archeologie Moravy a Slezska*, 11, 2011, s. 114.

nové Společnosti, a to její moravské pobočky v Brně, která byla ustanovena v březnu téhož roku.¹⁵⁸

Když byl Šimek rozhodnutím prezidenta Masaryka ze dne 13. srpna 1936 jmenován řádným profesorem prehistorie a protohistorie na Masarykově univerzitě, nastal konec jeho častějšímu dojíždění do Prahy.¹⁵⁹ Šimek sám se v dopise jednomu svému známému z října 1940 zmiňuje, že brněnská léta celkově jeho osobní styk s pražskou metropolí silně omezila.¹⁶⁰ Odmítnul např. čestnou funkci dopisovatele pražského Státního archeologického ústavu, která mu byla nabídnuta na jaře 1935. Jeho úkolem by podle stanov bylo podávat pravidelné zprávy vztahující se k činnosti této ústavní instituce. Funkci Šimek nepřijal také vzhledem ke svému předcházejícímu postu tamějšího konzervátora, nechtěl proto být u uvedeného ústavu zaznamenán na nové pozici.¹⁶¹

2. 5. 3. Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě

Po svém příchodu do Brna a zaběhnutí univerzitního Ústavu měl Šimek čas také na podílení se na praktické archeologické činnosti na Moravě. Jak jsem již zmínila výše, tu zaštiťoval před první světovou válkou i po ní MAK. Ten si na svá bedra kladl několik úkolů – sdružovat praktické zájemce o archeologii i prehistorickou antropologii, kteří působili převážně na moravském venkově, organizovat výzkumy, provádět soupis moravských archeologických nálezů a památek a zároveň propagovat snahu o jejich ochranu a záchranu prostřednictvím publikací, časopisů, odborných přednášek a sjezdů s výstavkami. Tomu všemu totiž nemohly rozptýlené muzejní spolky s úspěchem dostat a MAK současně plánoval sdružit ve své instituci také činnost těchto spolků.¹⁶²

¹⁵⁸ BUCHVALDEK, M. – HRUBÝ, V. – NOVOTNÁ, M.: *Ustanovení Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 1, 1957, s. 3.

¹⁵⁹ Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 110.687/1936.

¹⁶⁰ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 10.

¹⁶¹ Tamtéž, kart. 12.

¹⁶² *Moravský archeologický klub v Brně*. Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci, 24, 1907, č. 93–94, s. 74–75. S Moravskou musejní společností a potažmo se samotným Moravským zemským muzeem se však vlekly rozepře, které se týkaly provádění terénních výzkumů soukromníky a následného předávání nálezů muzeu. K vyřešení sporů došlo po vzniku

Již výše bylo zmíněno, že Šimek byl členem MAKu již od svých studentských let. Nyní se mohl do jeho chodu aktivněji zapojit a na řádné valné hromadě, která se konala v prosinci 1934 v zasedací síni Moravského zemského muzea, byl zvolen jeho místopředsedou i členem smírčího soudu. Výbor MAKu dále tvořili archeologové Karel Absolon, Karel Snětina, Antonín Gottwald, Miroslav Chleborád, František Vildomec a Antonín Procházka, náhradníky se stali E. Vodička, František Kalousek a Karel Tihelka a Emil Kolibabe, F. Markus a František Adámek byli vybráni za revizory účtů. Pozice dosavadního předsedy MAKu, I. L. Červinky, který stál v čele od jeho založení, se zde ale stále zhoršovala. Šimek jej jakožto úřadující místopředseda na schůzích často zastupoval, když nebyl Červinka přítomen. V květnu 1935 se Šimek dokonce zasadil o to, aby se konání schůzí MAKu přestěhovalo na univerzitu do místností Ústavu, tedy přímo do centra Šimkova působistě. Červinka nakonec ze své předsednické funkce v MAKu na podzim téhož roku odstoupil a výbor, který řídil Šimek, dne 1. prosince 1935 jeho rezignaci s lítostí přijal.¹⁶³

Není vyloučeno, že I. L. Červinka rezignoval a z MAKu dokonce i vystoupil s tím, že tak dal najevo svou nelibost vůči Šimkově vzrůstajícímu vlivu i některým jeho názorům na dosavadní stav archeologické činnosti na Moravě. Souhrnně lze spor těchto dvou archeologů charakterizovat jako souboj praktické a teoretické stránky archeologické, potažmo prehistorické (viz Šimkovo vymezení těchto pojmů výše) disciplíny. Červinka byl příslušníkem starší generace archeologů, soustřeďujících se převážně na intenzivní terénní výzkum. Mladší Šimek pak působil spíše jako teoretik a primárně s archeologickými prameny nepracoval.

V roce 1935 Šimek shrnul svoje myšlenky, do té doby jistě probírané na schůzích MAKu, v programové studii *Problémy moravské prehistorie*, která byla uveřejněna na stránkách Časopisu Matice moravské.¹⁶⁴ Práce vznikla z Šimkovy upřímné snahy o zásadovost při provádění prehistorické činnosti na Moravě a s tím související nápravu některých dosavadních poměrů. Na ni ovšem I. L. Červinka reagoval značně ostře formulovanou polemikou, které dal účelově stejný název.¹⁶⁵ Hlavní podstatou Šimkovy stati je nastínění kompletního prehistorického

Československa, kdy se předseda MAKu, I. L. Červinka, stal zaměstnancem uvedeného muzea (FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: c. d., s. 96 an).

¹⁶³ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: c. d., s. 96–97 an.

¹⁶⁴ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66.

¹⁶⁵ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 244–249.

vývoje moravského prostoru od paleolitu až po osídlení Slovy, kdy Šimek podrobil kritice i zažitá názory. S některými Šimkovými tezemi zde Červinka nesouhlasil,¹⁶⁶ ovšem hlavní jádro sporu mezi oběma předními archeology je obsaženo v několika krátkých odstavcích,¹⁶⁷ v nichž Šimek zhodnotil stav tehdejší archeologie, i když se nemuselo nutně jednat rovnou o problémy. Srovnání názorových východisek obou prací, Šimkovy i Červinkovy, provedl v roce 2011 Dalibor Kolbinger.¹⁶⁸ Není od věci uvést, že některé myšlenky těchto předních moravských archeologů jsou aktuální i v dnešní době.

Jako zásadní problém Šimek ve své studii vnímal především nedostatečný odborný a vědecký přístup při vedení archeologických výzkumů, poněvadž je stále prováděli více či méně školení diletanti. Upozornil ovšem na to, že taková situace panovala po celé desítky let při výzkumných pracích na četných moravských paleolitických stanicích, poněvadž odborníci v té době nebyli, ale časem se někteří na ně vypracovali. Jenže vzhledem k tomu, že tito soukromí badatelé hradili výdaje na výzkum většinou ze svého, jejich pracovní metody mnohdy nebyly ani nemohly být nejlepší. Míra jejich vědeckého uvědomění se pak lišila – někteří kopali s vědeckým nasazením bez ohledu na útraty, cílem jiných však bylo hlavně rychle zaplnit muzejní vitríny. Z toho důvodu často nebyla pořizována adekvátní dokumentace průběhu výzkumů ani nálezů a řada lokalit, zejména těch jeskynních z období paleolitu, byla nenávratně zničena, aniž by tak jejich výzkum pomohl osvětlit některé problémové otázky moravské, potažmo české archeologie. Podle Šimka je marné stěžovat si na minulost, je ovšem nutné uvědomit si její chyby, aby se jich mohla stávající a následující generace vyvarovat. Nebylo totiž možné, aby se stále postupovalo způsobem, který se zavedl v dobách dávno minulých.¹⁶⁹

K tomu I. L. Červinka hned v úvodu své polemiky poznamenal, že „prehistorická archeologie na Moravě se vždy nesla svobodnějším a pokrokovějším směrem, diktovaným ne tak absolutními výroky velekněží vědy, jako pouze na podkladě studia nálezů a jejich stratigrafie, odchovávajíc své adepty

¹⁶⁶ Zhodnocením této práce z hlediska moravského prehistorického vývoje se zabývám v kapitole 2. *Vědecké dílo Emanuela Šimka*.

¹⁶⁷ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 20–23, 42–43.

¹⁶⁸ KOLBINGER, D.: *Názorový střet dvou moravských archeologů I. L. Červinky a E. Šimka ovlivnil příští vývoj nejen moravské archeologie* (dále jen *Názorový střet*). Archeologie Moravy a Slezska, 11, 2011, s. 103–109.

¹⁶⁹ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 20–21.

v archeologii praktické, která zachraňuje a shromažďuje především materiál...“.¹⁷⁰ Červinka byl tedy zaujatý vůči pražským univerzitním prehistorikům-teoretikům a o Šimkovi se vyjádřil jako o „salónním prehistoriku za psacím stolem“, který nemá ve vykopávkách dostatečnou praxi, neboť je „vlastně sám nikdy neprováděl,“ a přesto považuje za „svou povinnost přenášeti zamražené formulky tohoto (pražského) učení i do moravské archeologie“.¹⁷¹

Dále I. L. Červinka z pozice zastávce praktické archeologie a jejích ochotnických, tedy amatérských, pěstitelů uvedl, že každému archeologovi je jasné, že většina prehistorických nálezů je a vždy bude objevena čirou náhodou při zemědělské nebo stavební práci. Tehdy se o nález dozví, také náhodou, jen nejbližší sběratel či „diletant“ a dá se předpokládat, že ten zachrání, co se dá, poněvadž má o nálezy upřímný zájem.¹⁷² Červinka tedy nesouhlasil zejména s Šimkovým názorem, že archeologické výzkumy by měly provádět pouze školené odborné síly, poněvadž moravská prehistorická práce byla vždy podnikána amatéry, kteří pracovali z lásky k věci, zato „málokterý vysokoškolský odborník má zálibu rýpat se ve hlíně a bahně.“¹⁷³ Tím však odporoval svému dřívějšímu požadavku, aby naopak vykopávky nebyly prováděny jen z popudu soukromých zálib, ale právě pod vedením příslušných odborných ústavů.¹⁷⁴

V čem se ale oba archeologové shodli, bylo zavrnutí provádění vykopávek z postranních pohnutek. Šimek razantně odmítnul vedení výzkumu zvláště za účelem peněžitého zisku či osobní reklamy. Podle něj je jediným důvodem pro podniknutí výzkumu čistě vědecké obohacení, které přináší, nemá tedy být brán ohled na to, jaké nálezy budou případně objeveny a obohatí muzejní sbírky.¹⁷⁵ Ty, kteří kopou a získaný materiál prodávají, odsoudil I. L. Červinka již dříve s tím, že „tu přestává věda a počíná obchod.“¹⁷⁶

¹⁷⁰ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 244.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 245.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Týž: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská, I. díl. Země a lid, sv. 2. Brno 1902, s. 2.

¹⁷⁵ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 21; srov. týž: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 294.

¹⁷⁶ ČERVINKA, I. L.: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská, I. díl. Země a lid, sv. 2. Brno 1902, s. 84 pozn.

Ve výše zmíněných bodech Šimek vycházel z myšlenek obsažených již ve své starší studii *K organizaci a metodě archeologické práce*.¹⁷⁷ Už v ní zahrnul ty, kteří vedli vykopávky kvůli zisku, ale naopak vyzdvihnul amatéry, kteří kopali se zápalom pro vědu a bez postranních zisťných motivů, a apeloval na odborné kruhy, aby jim podaly pomocnou ruku a učinily z nich své spolupracovníky a zpravodaje.¹⁷⁸ Šimek tedy nebyl zaujatý proti sběratelům jako takovým, nicméně požadoval, aby památkový zákon reguloval sběratelskou činnost tak, aby byla ve shodě s veřejnými kulturními zájmy. Soukromé sbírky tedy považoval za přípustné zejména v případě regionů s malým počtem muzeí nebo kvůli studijním účelům sběratelů.¹⁷⁹

Samotné podniknutí výzkumu pak podle Šimka zároveň archeology zavazuje k náležitě konzervaci, inventarizaci a uložení, popř. vystavení získaného materiálu v muzeích, aby mohla archeologie plnit i svoji popularizační funkci. Šimek zároveň nebere v potaz námitku, že na uložení té spousty kostí a střepeů není v muzeích místo, v důsledku čehož se leckdy s nalezišť vybírala jen část předmětů, často jen těch zajímavých, a zbytek se zahazoval. To Šimek odmítnul s argumentací, že tím by se archeologové v podstatě nijak nelišili od vykradačů hrobů.¹⁸⁰ I. L. Červinka však namítnul, že nelze automaticky předpokládat, že by každý vybral z naleziště jen to, co pro něj mělo nějakou cenu, pokud jsme nebyli u kopání osobně přítomni. Poukázal také na bohatství Moravy v archeologických nálezech uložených právě v brněnském Moravském zemském muzeu, kde je sám spravoval a měl tedy přehled, kolik materiálu bylo muzeu náležitě odevzdáno.¹⁸¹ Každopádně se však i v dnešní době se potýkáme s následky zmíněné praxe, kterou Šimek odmítnul, kdy např. při vytváření statistik keramického materiálu náležejícího některým pravěkým kulturám bylo zaznamenáno neúměrně vysoké procento zdobených nádob, což však jistě bylo způsobeno právě tím, že střepey bez výzdoby se jakožto nezajímavé zahazovaly.

Šimek dále upozornil na to, že vyzvednutím a uložení nálezů úkol archeologů nekončí. Nedílnou součástí výzkumu je totiž také jeho řádná a rychlá

¹⁷⁷ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–39, 95–101, 149–157, 222–230, 293–300, 352–360, 424–431.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 33–34.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 96.

¹⁸⁰ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 21, 42.

¹⁸¹ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 246.

publikace. Právě v tomto požadavku, který je podle Šimka zásadní a zároveň se jeví jako samozřejmý, měla moravská archeologie největší rezervy. Ať kopali jednotlivci či státní instituce, jejich publikační činnost byla totiž obecně kusá. Vykopávky samotné, ať už vedené vědecky nebo ne, jsou podle Šimka vždy nenávratným poškozením pozemkového fondu. Z toho důvodu je tedy nutné, aby byl průběh i výsledky výzkumu náležitě zpracovány, k čemuž pouhé plány a vykopávkové deníky nestačí, neboť k nim se vědecká veřejnost snadno nedostane.¹⁸²

Archeolog je tedy podle Šimka v podstatě povinen dotáhnout svůj výzkum až dokonce, jinak by nebyla naplněna jeho vědecká funkce a tím pádem by nemělo smysl jej vůbec podnikat. Podle Šimka proto „není nejlepší metodou jen překotně kopat a kopat, nemůžeme-li výtěžky své práce zároveň také trvale uchovat v budoucnosti“.¹⁸³ I. L. Červinka se však zastal nadšeně kopajících amatérských archeologů upozorněním, že žádný z nich od státu nedostal nikdy žádnou podporu a zisky za odvod jejich sbírek muzeím nevyrovnaly výdaje vynaložené na jejich bádání. Z toho důvodu by nebylo adekvátní jim vytýkat, že své nálezy všichni vlastním nákladem nepublikovali, když se stát či ostatní ústavy ani nepostaraly o vydávání příslušných periodik pro tuto publikaci.¹⁸⁴

Šimek však ve své studii zároveň apeloval na státní instituce, vydržované z veřejných prostředků, aby si uvědomily, že právě ve formě publikací se veřejnosti dostane informací, na které má v podstatě právo, a aby proto předem upravily rozpočet na vedení výzkumu a jeho publikaci. Zároveň upozornil na to, že tato publikace výzkumu nemusí být příliš nákladná, neboť by se měla obejít bez obsáhlých teoretických výkladů, které beztak mohou být příští generací vyvráceny. Měla by se však zaměřit na popis s bohatým doprovodem ve formě ilustrací řezů vrstvami, situačních plánek a fotografií, aby se názorně zdokumentovalo to, co bylo výzkumem zničeno. Šimek tak v podstatě požadoval zavedení vyhotovení nálezové zprávy. Právě tuto formu publikace Šimek považoval za nejzásadnější, proto by neměla být odkládána, přičemž popis muzeálních zisků, které vykopávka

¹⁸² ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 22.

¹⁸³ Tamtéž, s. 42.

¹⁸⁴ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 245. Červinka zde odkazoval na svůj časopis *Pravěk*, jehož vydávání financoval převážně ze svého a který byl po první světové válce obnoven jen pro několik čísel, než zanikl.

vydala, a jejich výklad může počkat. Podle Šimka však při publikaci většina badatelů uplatňovala přesně opačný postup.¹⁸⁵

Šimkův požadavek rychlé publikace byl pak dán především tím, že nikdo jiný než ten, kdo vykopávky vedl, již nedovede ani podle zachované dokumentace obraz výzkumu věrně zrekonstruovat, poněvadž v denících není nikdy zaznamenán každý detail. Jako příklady uvedl Šimek vykopávky jihočeských mohyl nebo výzkum na Stradonicích.¹⁸⁶ Na tomto středočeském oppidu kopal kromě J. L. Píče, který výsledky svého výzkumu uveřejnil v monografii, v níž Stradonice označil za sídlo markomanského vládce Marobuda,¹⁸⁷ také A. Stocký. V roce 1929 mu dokonce prezident T. G. Masaryk poskytnul na výzkum značnou sumu, Stocký však o výkopu nevypracoval nálezovou zprávu, a tak byly vynaložené prostředky v podstatě znehodnoceny.¹⁸⁸ Výsledky, které Stockého výzkum přinesl, byly zpracovány až v relativně nedávné době.¹⁸⁹ V některých případech se i dnes potýkáme s následky toho, že si někteří badatelé střežili zpracování výzkumu, který sami vedli, ale již se k němu v celkovém měřítku nedostali. Jako příklad lze uvést výzkum Miloše Čižmáře v minulém století na keltském oppidu Staré Hradisko na Prostějovsku. V roce 2002 (pozdější vydání je z roku 2005) byla sice vydána Čižmářova souhrnná monografie o tomto oppidu,¹⁹⁰ která je patrně nejucelenější dosud vydanou prací o této lokalitě, detailního vyhodnocení Čižmářových výzkumů (dokumentačních plánů, soupisů nálezů apod.) a učiněných nálezů se však dosud nikdo neujal.

Šimek nakonec svůj výklad o metodologii shrnul a uzavřel slovy: „oč by dnes byly naše vědomosti o předhistorických obyvatelích našich zemí větší, kdyby místo těch tisíců hrobů byla vykopána jen sta, ale kdyby zato celý jejich obsah byl řádně uložen a publikován.“¹⁹¹ Souhrnně lze říci, že Šimek požadoval raději zpracovat výsledky dosavadních výzkumů než hned podnikat další.

¹⁸⁵ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 22–23.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 22.

¹⁸⁷ PÍČ, J. L.: *Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*. Starožitnosti země české, II. díl, sv. 2. Praha 1903.

¹⁸⁸ WALDHAUSER, Jiří: *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha 2001, s. 464.

¹⁸⁹ VENCLOVÁ, N. – VALENTOVÁ, J. et al.: *Oppidum Stradonice. Výzkum Albína Stockého r. 1929*. Fontes Archaeologici Pragenses, 38. Praha 2012.

¹⁹⁰ ČIŽMÁŘ, M.: *Keltské oppidum Staré Hradisko*. Archeologické památky střední Moravy, sv. 4. Olomouc 2005.

¹⁹¹ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 42–43.

I. L. Červinka zase svoji celkovou ostrou kritiku pražských teoretiků shrnul ve větě: „na Moravě více rozumu, více zkušeností a více vědomostí v našich naukách, než on (Šimek) tuší. Dělati knihy z knih, jest ovšem pohodlnější, než hrabati se v hlíně, lepiti ze střepů hrnce (...).“¹⁹² Vymezoval se tedy proti tomu, aby se prehistorik, který podle Šimkovy výše uvedené definice hodnotí vývoj lidské civilizace v pravěku po všech stránkách a soustředí se tedy především na teoretické výklady, odpoutal od praktické archeologie, protože pak by byl odkázán pouze na cizí výzkumné práce a nemohl by již přímo kontrolovat doklady v podobě archeologických pramenů, které neobjevil on sám, ke svým tezím. V důsledku toho se Červinkovi jevilo, že Šimek nahromadil tolik problémů v moravské prehistorii jenom proto, že nebyl dostatečně obeznámen s materiálem z výkopů v muzeích, potažmo v moravských sbírkách, poněvadž dosud nebyl všechn publikován.¹⁹³

V rámci srovnání české (pražské) a moravské archeologické praxe I. L. Červinka poukázal také na to, že v pražském prostředí se např. psaly četné kritiky toho, co všechno J. L. Píč, který byl v podstatě jediným pražským praktickým archeologem, špatně vykopal, ale nikdo už neprovedl vlastní terénní výzkum, aby Píčovy práce opravil také prostřednictvím nálezů a ne jen výklady. Červinka pak celkově vyzdvihnul moravskou praktickou archeologii oproti pražské prehistorii, protože archeologický materiál má trvalou cenu, kdežto teorie prehistoriků jsou vždy labilní a závislé na interpretačních schopnostech.¹⁹⁴

Současný historik Zdeněk Fišer a archeolog Vladimír Podborský poukázali na to, že důsledky odlišení pojetí archeologie od prehistorie trápí také dnešní profesionální badatele. Ti jsou totiž tak zavaleni povinnostmi spojenými s vedením výzkumů, že na vlastní vědeckou činnost jim již často nezbývá čas. Šimkovo štěpení badatelů na praktické archeology (záchranaře) a teoreticky zaměřené „akademiky“ se tedy v konečném důsledku potvrdilo. Z. Fišer a V. Podborský upozornili ve své práci ovšem na to, že Červinkův nepřátelský postoj vůči těm druhým vyplýval zejména z jeho tehdejší nepříznivé situace, kdy byl v roce 1934 donucen vzdát se svého místa u Moravského zemského muzea, aby byl později

¹⁹² ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 246.

¹⁹³ Tamtéž, s. 246–247.

¹⁹⁴ Tamtéž.

nahrazen právě školeným odborníkem Josefem Skutilem, který podle Červinky způsobil v tamějších prehistorických sbírkách „chaos.“¹⁹⁵

Vcelku se spor mezi Šimkovým a Červinkovým pojetím archeologické práce jeví jako obdoba konfliktu pražské univerzitní (v čele s L. Niederlem a K. Buchtelou) a muzejní (vedené J. L. Píčem) archeologické školy na přelomu 19. a 20. století. Šimek se jakožto Niederlův žák jistě při vedení Ústavu inspiroval jeho univerzitním archeologickým kabinetem a I. L. Červinka byl v podstatě moravskou paralelou Píče, neboť ten byl rovněž kustodem prehistorické muzejní sbírky, ale zároveň i samoukem.

Podle D. Kolbingera se jednalo hlavně o osobní soupeření o vůdčí postavení v rámci archeologického dění na Moravě mezi odcházejícím Červinkou a kariérně vzrůstajícím Šimkem. O velikosti vzájemné nevraživosti mezi těmito osobnostmi svědčí také to, že Šimek později v roce 1952 nevystoupil na Červinkově pohřbu za MAK s oceněním jeho celoživotních zásluh, které nepřipomenul ani v odborném tisku.¹⁹⁶

Co se týče Šimkova výše uvedeného pojetí, Kolbinger upozornil na to, že předmětem Šimkovy kritiky byl zejména stávající vlažný přístup státu k cílevědomé ochraně předhistorických památek v přírodě, kdy by byla zapotřebí jejich stálá odborná kontrola, nikoli pouze úřední evidence. V té době, jak bylo zmíněno již výše, totiž dosud chyběl zákon na jejich ochranu vybudovaný na řádných vědeckých základech.¹⁹⁷ Šimkovy výtky vůči starší, tedy Červinkově, archeologické generaci pak mají univerzální platnost a Šimek konkretizoval potřebu změn v zásadě správně. Kolbinger si však klade otázku, jak si Šimek představoval jejich realizaci v roce 1935. Podle něj tak Šimkovy názory nelze

¹⁹⁵ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *c. d.*, s. 86–87.

¹⁹⁶ KOLBINGER, D.: *Názorový střet*, s. 108.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 107; ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 66. V době první republiky byl sněmovně předložen návrh zákona o památkové péči celkem třikrát, pokaždé však kvůli majetkoprávním překážkám s neúspěchem. Ochrana památek tak v meziválečném období napomáhaly pouze dílčí výnosy některých ministerstev a v praxi ji měla na starost síť konzervátorů Památkových úřadů v Brně a v Praze, mezi které se počítal i Šimek (viz výše). O vlastní záchranu archeologického materiálu a terénní výzkumy se staraly státní instituce i soukromí badatelé. Probíhala rovněž registrace nových výkopů a nálezů, kterou na Moravě obstarával J. Skutil na stránkách Časopisu Moravského zemského muzea (PODBORSKÝ, V.: *Vývoj péče*, s. 357–358). Zákon navržený v roce 1934 podle Šimka neodpovídal moderním požadavkům na ochranu památek a umožňoval „výkopávkové podnikatelství,“ čímž napomáhal jejich vývozu za hranice a zároveň zbavoval ochrany řadu „méněcenných“ památek (ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 66).

přeceňovat, neboť v rámci postupné profesionalizace archeologie sehrály v podstatě jen menší roli. V kontextu delšího vývoje se ovšem většina toho, o co Šimek usiloval, naplnila. Nakonec Kolbinger shrnul celkový přínos Šimka a Červinky pro archeologii slovy: „kdo z mladých archeologů zná práci E. Šimka a kdo nezná průkopnický přínos I. L. Červinky“?¹⁹⁸ V. Podborský však trefně poznamenal, že „historii nelze opravovat, ale pro vskutku blahodárny vývoj „vědy rýče“ by bývalo bylo moudré spojit teoretickou výzbroj prvního (Šimka) s bohatými praktickými zkušenostmi a moravskými tradicemi druhého (Červinky); na to však byli oba až příliš samostatní a vyhraněné osobnosti.“¹⁹⁹ Není tedy pochyb, že i když měli oba archeologové jiné pojetí chodu archeologické činnosti, oba přispěli „svou troškou do mlýna“, ať už ta troška byla větší či menší.

Šimkovi se každopádně díky odstoupení I. L. Červinky z předsednické funkce naskytla příležitost převzít po něm štafetu a stanout v čele MAKu. Na valné hromadě, organizované 5. ledna 1936, byl skutečně zvolen novým předsedou této společnosti, ale členové výboru, náhradníci i revizoři účtů se v podstatě ve svých funkcích nezměnili.²⁰⁰ Šimek se tak z pozice ředitele Ústavu i předsedy MAKu stal oficiální osobností moravské archeologie, která pod jeho vedením nabrala nový, výše nastíněný směr. Univerzita se stala základnou teoretického archeologického bádání i střediskem archeologické práce na Moravě, poněvadž v místnostech prehistorického Ústavu měl své sídlo i MAK a obě instituce tak spolupracovaly v nejužší rovině. V praxi však mělo výzkum nadále na starost především brněnské Moravské zemské muzeum a nepřestávalo mu přispívat mnoho nadšených soukromých badatelů, sběratelů a samouků. Šimek nyní zaujal Červinkovo místo jejich rádce a pomocníka naproti tomu, aby byl jejich prohlašovaným zásadním odpůrcem, čímž se v konečném důsledku o profesionalizaci archeologie na Moravě zasloužil.²⁰¹

Ve stejném roce Šimkova zvolení předsedou MAKu slavila zároveň tato organizace třicet let od svého založení. Při této příležitosti byl v Brně ve dnech 30.

¹⁹⁸ KOLBINGER, D.: *Názorový střet*, s. 107–108.

¹⁹⁹ PODBORSKÝ, Vladimír: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 313.

²⁰⁰ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *c. d.*, s. 96 an.

²⁰¹ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. In: SCHMIDT, Eduard (ed.): *Brněnská věda a umění*, s. 84; KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 181; SVOBODA, B.: *Za univ. profesorem Emanuelem Šimkem*. Sborník československé společnosti archeologické (K problémům prehistorie na Moravě a sousedních oblastech), 3, 1963, s. 6.

dubna až 3. května 1936 uspořádán vydařený sjezd československých prehistoriků. Sjezdové přednášky, kterých bylo celkem 22, se konaly v posluchárně Ústavu a jejich hlavním tématem byla doba slovanská, především pak velkomoravská otázka Děvína a Velehradu. Několik přednášek se ovšem věnovalo i předcházejícím prehistorickým obdobím.²⁰² Šimek zde promluvil také o důležitosti ochrany archeologických památek a o novém návrhu památkového zákona,²⁰³ který však před válkou již ve sněmovně nestačil projít.²⁰⁴

Součástí sjezdu bylo i několik odborných exkurzí, při kterých byly navštíveny zejména lokality spojené s ústředním tématem sjezdu, dobou Velkomoravské říše. Při prohlídce místa u Stupavy, kde byl často hledán Metodějův hrob, podali Šimek s J. Schránilem výklad, ve kterém tuto pozici označili kvůli poloze v úžlabině, vymleté přívaly dešťů, za nepravděpodobnou pro uložení těla uvedeného světce. Poté následovala návštěva nedalekého Velehradu, Starého města a Uherské Hradiště. Zde Šimek zopakoval svoji již dříve vyslovenou domněnku,²⁰⁵ že rovný terén tamější krajiny neodpovídá umístění Rostislavovy pevnosti, tedy střediska Velkomoravské říše, podle fuldských análů z 9. století, v nichž byla označována jako „nevýslovná“ a „všem tehdejší nepodobná“ pevnost. Spolu s exkurzí do Bratislavy bylo navštíveno také území nedalekého Děvína.²⁰⁶ Při této exkurzi Šimek poukázal na to, že na rozdíl od krajiny Uherského Hradiště se Děvín, chráněný ze dvou stran řekami Dunajem a Moravou a ze zbývajících stran mohutným pohořím, hodí na popis podle fuldských análů daleko lépe. Ani žádný z účastníků exkurze o tom neměl pochyb a podle Šimka tak prohlídka obou lokalit spjatých s umístěním velkomoravského centra vyzněla plně ve prospěch Děvína.²⁰⁷

Během sjezdu byla rovněž svolána mimořádná jubilejní schůze MAKu, které se zúčastnilo před sto osob včetně zástupců československých vysokých škol,

²⁰² KALOUSEK, F.: *Sjezd československých prehistoriků v Brně, konaný na oslavu 30letého trvání Moravského archeologického klubu ve dnech 30. dubna až 3. května 1936* (dále jen *Sjezd československých prehistoriků*). *Obzor prehistorický*, 10, 1936–1937, s. 294–295; ŠIMEK, E.: *Doslov k sjezdu čs. prehistoriků*. *Lidové noviny*, č. 44, 7. 5. 1936, s. 9.

²⁰³ KALOUSEK, F.: *Sjezd československých prehistoriků*, s. 298.

²⁰⁴ Jednalo se o návrh zákona z roku 1934 (viz pozn. 189).

²⁰⁵ ŠIMEK, E.: *Děvín*. *Památky archeologické*, 32, 1920, s. 1; týž: *Problémy moravské prehistorie*. *Časopis Matice moravské*, 59, 1935, s. 63–64.

²⁰⁶ KALOUSEK, F.: *Sjezd československých prehistoriků*, s. 299–300.

²⁰⁷ ŠIMEK, E.: *Doslov k sjezdu čs. prehistoriků*. *Lidové noviny*, č. 44, 7. 5. 1936, s. 9; srov. týž: *Problémy moravské prehistorie*. *Časopis Matice moravské*, 59, 1935, s. 64.

vědeckých společností a ústavů, korporací i úřadů; I. L. Červinka mezi nimi již však nebyl. Do čestného předsednictva byli zvoleni univerzitní profesoři J. Eisner (za Komenského univerzitu v Bratislavě), J. Schránil (jako zástupce Karlovy univerzity, České akademie věd a umění, Královské české společnosti nauk v Praze a Společnosti československých praehistoriků) a Vadim Ščerbakivskij za Svobodnou ukrajinskou univerzitu v Praze. Šimek při svém tamějším projevu vytyčil hlavní úkoly MAKu, které měly zůstat stejné jako doposud – soustředění archeologické práce pod svou záštitou, zlepšení pracovních metod, záchrana nálezů, ochrana předhistorických památek a také úzká spolupráce s muzei. Poslední z uvedených bodů zdůraznil i tehdejší ředitel brněnského zemského muzea, Jaroslav Helfert. Při této slavnostní valné schůzi MAKu byli také Šimek společně s J. Eisnerem, M. Chleborádem, Janem Kniesem a Františkem Vildomcem jmenováni jeho čestnými členy za úspěšnou spolupráci na rozvoji spolku i záslužnou vědeckou činnost.²⁰⁸

Není pochyb, že první rok organizace MAKu pod Šimkovým vedením byl úspěšný. Svoje úsilí pak Šimek věnoval hlavně tomu, aby mohl MAK opět vydávat samostatný prehistorický časopis, do kterého by přispívali badatelé z celé Moravy. Vydávání Červinkova *Pravěku* bylo totiž zastaveno už za první světové války a po ní se jej již nepodařilo obnovit v původním duchu žurnalistického časopisu. Vyšlo už jen několik čísel, a to v letech 1926 až 1928 a v roce 1933, které však měly spíše monografický charakter, a po nich časopis zanikl definitivně.²⁰⁹ Okolnosti předmnichovské doby ale nebyly Šimkově snaze o zřízení nového odborného časopisu nakloněny.²¹⁰

2. 5. 4. Období Protektorátu Čechy a Morava

Za nacistické okupace zůstal Šimek zpočátku na Moravě, kde se snažil udržet alespoň činnost MAKu, když už válka znamenala ochromení a nakonec přerušení vědecké i organizační činnosti Ústavu. Spolková činnost se totiž obecně v Protektorátu Čechy a Morava v prvních válečných letech udržovala, třebaže byla

²⁰⁸ KALOUSEK, F.: *Sjezd československých prehistoriků*, s. 295–298.

²⁰⁹ FIŠER, Z. – PODBORSKÝ, V.: *c. d.*, s. 90 an; SKLENÁŘ, K.: *Biografický slovník*, s. 707. V roce 1901 byl časopis *Pravěk* obnoven s podtitulem *Nová řada*.

²¹⁰ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 181.

postupně finančně i úředně omezována. Po uzavření vysokých škol v listopadu 1939 se Šimek následujícího roku odstěhoval i s rodinou na své letní sídlo v šumavských Miřenicích.²¹¹ K 31. červenci 1940 byl oficiálně zproštěn vysokoškolské činné služby a ministerským dekretem č. j. 86.497/40-III-3 z 11. července téhož roku byl zařazen na dovolenou s čekatelným s platem ve výši 48 000 Kč ročně.²¹²

Nastalá válečná situace vedla alespoň ke sblížení Prahy a Brna v rámci Společnosti českých prehistoriků (tento název byl používán v okupačních letech 1939–1945), jejíž výbor byl sice početně omezen na devět členů, stále však pořádala schůze s přednáškami. Ihned v roce 1939 se za oboustranné iniciativy začalo jednat o možnostech spolupráce Společnosti a MAKu. Dohoda o úzké přátelské spolupráci pak byla podepsána v Praze dne 17. dubna 1941. Toto ujednání mj. stanovilo účast obou institucí v redakční radě *Obzoru prehistorického* a střídání redakce, přičemž pro daný rok zvolila redakci Praha. Již v květnu téhož roku však bylo vydávání *Obzoru* výnosem ministerského prezidia zastaveno, a tak z realizace tohoto společného úkolu sešlo.²¹³

Ve stejném roce se Šimek na krátko vrátil do Brna, aby zde mohl řídit valnou schůzi MAKu. Vlivem pohnutých událostí za heydrichiády pak ale zůstal až do konce války na Šumavě. MAK se poté soustředil zejména na vnitřní činnost a ve spolupráci se Společností byly za účasti většiny představitelů české vědy vytvořeny programové základy pro vědeckou prehistorickou činnost a výuku na vysokých školách po válce.²¹⁴ Za účelem sjednocení a ustálení archeologické terminologie byla roku 1940 ustanovena Komise pro pravěké názvosloví, kterou vedl J. Eisner. Do její činnosti byla zapojena řada odborníků, patrně včetně Šimka, jak lze soudit podle jednoho dopisu od J. Böhma z prosince 1943, ve kterém se zmiňoval, aby dal Šimek také svoje schválení k ustálení terminologie.²¹⁵

Co se týče organizace archeologické práce v Protektorátu, stále fungoval Archeologický ústav v Praze, který byl podřízen Ministerstvu školství, i když sama česká aktivní organizace výzkumů byla přerušena. Přesto se paradoxně v této

²¹¹ Tamtéž, s. 182; SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 151.

²¹² Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 42.261/III-6.

²¹³ SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 151.

²¹⁴ Tamtéž; KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 182.

²¹⁵ SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 151; BÖHM, J.: *Zprávy ze Společnosti českých prehistoriků*. *Obzor prehistorický*, 12, 1940, s. 128; Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Böhm Jaroslav, kart. 2, inv. č. 140, sign. I44/16.

době dostalo archeologickým památkám prvního ochranného zákona. Vládním nařízením z 12. června 1941 byla zavedena jejich definice, stanovena povinnost majitelů starat se o místa jejich nálezů a péče o starožitnosti byla svěřena zemským úřadům. Archeologické památky jako takové byly majetkem Protektorátu a byly zpravidla ukládány ve veřejných sbírkách.²¹⁶ Navzdory tomu nelze německou péči o české kulturní dědictví přeceňovat. Na vedoucí místa v českých i moravských muzeích byli dosazeni němečtí archeologové, kteří se této úlohy zhostili s různým nasazením, takže často nerespektovali dosavadní uspořádání sbírek a odpovídající péči o ně.²¹⁷ Vrcholem okupantské zjištěnosti se na konci války stalo záměrné zapálení nejcennějších moravských pleistocenních památek uložených v mikulovském zámku. Šimek a F. Kalousek o tomto požáru veřejnost blíže zpravili po válce.²¹⁸

Šimek sám během války odmítal jakoukoli spolupráci s německými okupanty, neuveřejnil žádný článek a nepřijal pozvání na žádný z německých odborných sjezdů. Neváhal však podat kritiku výše uvedeného vládního nařízení o ochraně archeologických památek Ministerstvu školství. Svůj nesouhlas zde vyjádřil zejména s paragrafy, které zřejmě uplatňovaly ve vědě zásady nacistického systému na úkor svobody vědeckého bádání a možnosti otevřené kritiky.²¹⁹

V šumavském ústraní Šimek ovšem nezaostával ve vlastní literární činnosti, i když psal prozatím jen „do šuplíku“ s nejistotou, zda jeho práce vyjdou. Pracoval zejména na třetím svazku *Velké Germanie Klaudia Ptolemaia* (vyšel až v roce 1949),²²⁰ ve kterém se věnoval místopisu a obchodním trasám. Zároveň si připravoval materiál k dokončení tohoto rozsáhlého díla, v jehož poslední části analyzoval archeologické prameny pro osvětlení kulturněhistorického obrazu

²¹⁶ Uvedené protektorátní nařízení bylo po válce převzato zemskými národními výbory a postupně doplňováno vyhláškami. Definitivní podobu ochrana památek nabyla v podobě Zákona o kulturních památkách č. 22 Sb. ze dne 17. dubna 1958 (PODBORSKÝ, V.: *Vývoj péče*, s. 358).

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ KALOUSEK, F.: *Mikulovský zločin. Dokument pro norimberský soud*. Rovnost, 24. 2. 1946; ŠIMEK, E.: *Furor teutonicus v Mikulově. Ke zkáze moravských diluviálních památek. Z dávných věků*, 1, 1947–1948, s. 153–164. Detailněji viz kapitola 3. 4. 1. *Šimkovy články v ročníku I za léta 1947–1948*.

²¹⁹ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 182.

²²⁰ ŠIMEK, E.: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. III. díl. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 47. Brno 1949.

Ptolemaiovy Germánie,²²¹ a k dalším pracím zaměřeným převážně na otázku hradišť a slovanského osídlení Čech a Moravy.

Svůj volný čas využil také ke snaze o vydání svého jediného beletristického počínu. Jednalo se o román s názvem *Mstislav* a podtitulem *Z dávných dob jihočeských zlatých polí*, který je zasazený do období raného středověku. Okolnosti sepsání tohoto příběhu i snahu o jeho vydání popsal v dopise svému známému z října 1940.²²² K napsání uvedené beletrie jej inspirovalo romantické okolí jednoho hradiště, které sám objevil v rámci své konzervátorské funkce ve 20. letech v jihozápadních Čechách na pokraji šumavské oblasti u obce Ústaleč na vrchu Hradci. Zmínil se o něm na konci článku *Západní hranice Slavníkovy říše* vydaném ve sborníku vydaném při příležitosti životního jubilea Josefa Pekaře v roce 1930.²²³ Vzniklý kulturněhistorický román pro mládež, sepsaný také proto, aby četla i něco jiného než jen příběhy z prostředí divokého západu, pak dlouho zůstal ležet v Šimkově zásuvce. Když se Šimek v roce 1939 opět dostal do okolí onoho hradiště, dosavadní rukopis upravil, vytiskl a dal jej k přečtení i zhodnocení svým synům, kteří jej přijali vcelku kladně. Pod pseudonymem Jiří Vichr (Vichrová bylo jméno jeho matky za svobodna) se jej následně, za pomoci svého přítele Hůlky, který byl redaktorem Zemědělských družstevních listů, pokusil vydat v nakladatelství Novina, ale s neúspěchem, takže román zůstal v rukopise a je uložený v Archivu Masarykovy univerzity v Brně.²²⁴ Samotný román podává obraz osídlení horního Pootaví. Věnuje se mj. zakládání hradišť v této oblasti za účelem ochrany zlatokopů rýžujících zlato v této oblasti, cestě po několika Slavníkovských hradech, politické situaci v Čechách v polovině 10. století v době po bitvě na Lechu s nastíněním vzájemných vazeb mezi Slavníkovci, Přemyslovci a Vršovci, tehdejšími bezpečnostními poměry a dokonce i lidovými pověstmi. Vše je ovšem zaobaleno v románek mezi hlavními postavami, kterými jsou Mstislav, poslední (fiktivní) Mojmírovec, a Svatava Gorazdovna, dcera zakladatele Horažďovic.

²²¹ Týž: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. IV. díl. *Kulturněhistorický obraz oblasti mezi Rýnem a horní Odrou – dolní Vislou, Dunajem a Baltickým mořem v dobách kolem počátku našeho letopočtu*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 49. Brno 1953.

²²² Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 10.

²²³ ŠIMEK, E.: *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 100. Blíže o tomto článku viz kapitola 3. 2. *Slovanské období dějin*.

²²⁴ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 10.

Román je přitom napsán moderní mluvou bez zbytečných archaických výrazů a dělí se do 25 kapitol.

V miřenickém sídle Šimka za okupace navštívili např. J. Eisner a J. Böhm, který na tamější příjemný pobyt vzpomínal v dopisech z prosince 1943 a z června 1958, kdy už byl Šimek v penzi.²²⁵ Přesto byla pro Šimka válka také obdobím obav o svou rodinu. F. Kalousek totiž uvedl, že Šimkův mladší syn Jaroslav, který přitom dovršil osmnácti let až na konci roku 1944, působil v podzemním odboji. Šimek se s ním shledal až po znovuotevření vysokých škol na začátku května 1945, kdy se ve svých 63 letech vrátil do Brna, aby zde mohl obnovit vědeckou a pedagogickou činnost a obecně chod Ústavu.²²⁶

2. 5. 5. Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze

Během německé okupace byl Ústav téměř rozebrán, neboť ústavní sbírky i knihovna byly převezeny do Moravského zemského muzea, kde je dostal do péče německý kurátor pravěkého oddělení. Po válce bylo tedy nutné inventář znovu shromáždit, na což vynaložil Šimek za asistence svého někdejšího žáka F. Kalouska velké množství energie.²²⁷ Kalousek však v roce 1946 přešel na nově zřízenou pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity, kde vedl pravěkou sekci historického semináře, takže Ústav byl až do roku 1953, kdy se na něj opět vrátil, obsazen pouze ředitelem, asistentem, zřízencem a studentskou pomocnou vědeckou silou.²²⁸ Během 50. let pak došlo k oficiálnímu přejmenování Ústavu na Katedru prehistorie a národopisu.²²⁹

Šimek po válce ovšem s úspěchem obnovil svoje přednášky, které byly v prvních poválečných semestrech, zřejmě pod vlivem vítězné slovanské euforie, zaměřeny zvláště na dějiny starých Slovanů (viz *Tabulka 5*). Promoval první doktorandy, jejichž studium se válkou zdrželo, a v podstatě vychoval celou další

²²⁵ Archiv Akademie věd České republiky Praha, fond Jaroslav Böhm, kart. 2, inv. č. 140, sign. I44/16.

²²⁶ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 182; Národní archiv Praha, fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 3.452/IV-15.

²²⁷ KALOUSEK, F.: *Ústav pro prehistorii*, s. 67–68.

²²⁸ PODBORSKÝ, V.: *Z dějin současnosti katedry archeologie FF MU* (dále jen *Z dějin současnosti*). *Pravěk*, Nová řada, 4, 1994, s. 365.

²²⁹ PODBORSKÝ, V.: *Z dějin současnosti*, s. 365.

generaci moravských archeologů. Přednášky vedl zpočátku opět sám, od konce 40. let a v 50. letech začali ovšem na Ústavě postupně přednášet i jeho někdejší žáci, mezi kterými byli kromě již zmíněného Kalouska další pozdější reprezentanti moravské slovanské archeologie jako Vilém Hrubý či Josef Poulík. Z „mladších“ badatelů zaměřených na protohistorii Šimek učil např. Jiřího Medunu (zabýval se dobou laténskou) či Jaroslava Tejrala, který se specializoval na období stěhování národů.²³⁰

Na univerzitě Šimek vedl kromě svých přednášek i odborné kroužky. V letním semestru 1955/1956 např. zrealizoval dva kroužky zaměřené na zpracování dvou vědeckých otázek, a to ohledně technologie tkaní látek v prehistorických a raně historických dobách a dále nálezů tuhové keramiky na Moravě a jejich datování. Obou kroužků se zúčastnilo devět posluchačů, kteří se tak podíleli na soupisných pracích nálezového materiálu k těmto tématům uloženého v několika moravských muzeích, který byl podkladem pro pozdější publikace.²³¹

Po válce byla samozřejmě v původním rozsahu obnovena i činnost MAKu a Šimek se do něj vrátil na místo předsedy. Spolkové místnosti byly opět umístěny na půdu univerzitního Ústavu. Stanovy MAKu se nijak výrazně nezměnily – jeho základním účelem bylo nadále podporovat a soustřeďovat poznání pravěkých dějin, rané historie a prehistorické archeologie primárně na Moravě a ve Slezsku. K roku 1947 měl 131 členů, přičemž sdružoval téměř všechny moravské archeologické odborníky i zájemce, dále významné odborníky z Čech i Slovenska a také většinu moravských muzeí. Členstvo se dělilo na čestné, zakládající (jednorázová platba ve výši 1000 Kčs), činné (členský příspěvek 50 Kčs ročně a zápisné 10 Kčs) a studentské (členský poplatek 25 Kčs ročně a zápisné 10 Kčs). Členové měli právo účastnit se schůzí, podávat písemné či ústní návrhy ke klubovým záležitostem, uvádět ke schůzím hosty, pokud se tedy nejednalo o

²³⁰ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 1; *Seznam přednášek, které se budou konat na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1948–49*. Brno 1949, s. 47; *Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1952/1953*. Brno 1953, s. 14–15.

²³¹ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 1; KALOUSEK, F.: *Ústav pro prehistorii university v Brně v roce 1956*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 1, 1957, s. 9–10.

schůze výboru, a pasivní i aktivní volební právo. V roce 1947 byl zvolen výbor ve složení:²³²

Předseda: E. Šimek

I. místopředseda: J. Eisner

II. místopředseda: F. Vildomec

Jednatel, archivář a referent školské komise: F. Kalousek

Pokladník: J. Pindryč

Referent komise názvoslovné: K. Tihelka

Zapisovatelka: A. Christová

Ostatní členové výboru: L. Bachmánek, F. Horálek, G. Křivánek, R. Turek, E. Vodička

Revizoři účtů: F. Pařízek, F. Adámek

Náhradníci: J. Rezort, A. Richter

Smírčí soud: předsedou M. Chleborád, členy M. Mazálek a M. Procházka

Pod hlavičkou MAKu i prehistorického Ústavu se pak Šimkovi konečně podařilo uskutečnit svůj dlouhodobý plán na zřízení odborného archeologického periodika pro Moravu, které by nahradilo zaniklý Pravěk. V roce 1947 Šimek za finanční podpory Ministerstva školství a brněnského zemského národního výboru založil a redigoval časopis *Z dávných věků*. Spolu s ním vznikla také stejnojmenná knihovna, jejíž první svazek, jehož autory byli Šimek s F. Kalouskem a J. Poulíkem, vyšel na jaře téhož roku s názvem *Západní Slované a Germáni*.²³³ Časopis dostávali členové MAKu zdarma, na publikace knihovny pak měli slevu.²³⁴

Podařilo se zrealizovat bohužel pouze dva ročníky uvedeného časopisu (dvojčíslo 1947/1948 a 1949), než byl následně v rámci unifikace české kultury nastupující socialistickou vládou zrušen. MAK se tímto způsobem znovu ocitnul bez samostatného periodika, neboť poté už vycházely archeologické časopisy pouze pražské provenience. Orgánem prehistorické a národopisné katedry se však v roce 1956 stala nově založená archeologicko-klasická řada E Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, ale do jeho řízení ani náplně již

²³² KALOUSEK, F.: *Moravský archeologický klub v Brně*. *Z dávných věků*, 1, 1947–1948, s. 218; *Z dávných věků*, 2, 1949, předsádka.

²³³ ŠIMEK, Emanuel – POULÍK, Josef – KALOUSEK, František: *Západní Slované a Germáni*. *Knihovna Z dávných věků*, 1. Brno 1947. Blíže viz kapitola 3. 2. *Slovanské období dějin*.

²³⁴ KALOUSEK, F.: *Moravský archeologický klub v Brně*. *Z dávných věků*, 1, 1947–1948, s. 218–219.

Šimek nezasahoval.²³⁵ Od roku 1952 měl alespoň možnost podílet se na vydávání periodika Památky archeologické (založeno již v roce 1854), v jejichž redakční řadě měl pak členství až do své smrti.²³⁶

Co se týče spolupráce MAKu s ostatními institucemi, navázal úzké kontakty zejména s brněnskou pobočkou Státního archeologického ústavu v Praze, která byla zřízena za války, dále s plánovacím odborem zemského výboru v Brně a s prehistorickým seminářem pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, který v letech 1949–1951 řídil F. Kalousek.²³⁷ Z užší kooperace se Společností československých prehistoriků, která byla nasměrována během války, však sešlo. Společnost po válce opět navrhla plán autonomních sekcí se společným ústředním výborem, který by byl složen z představitelů sekčních výborů, a společnou redakcí Obzoru prehistorického. Na jaře 1946 MAK sice uznal celostátní charakter Společnosti, ale vzhledem k tomu, že nadále trval na své samostatnosti a rovnoprávnosti, k dohodě fakticky nedošlo. Spolupráce jako taková mezi těmito institucemi ovšem utnuta nebyla. Koncem následujícího roku byl z iniciativy Společnosti ustanoven Sbor pro výzkum hradisek, který koordinoval nový celostátní projekt archeologických výzkumů staroslovanských hradisek, vzešlý patrně z poválečné euforie.²³⁸

Na Moravě se uvedeného úkolu ujal MAK pod Šimkovým vedením s pracovní skupinou studentů jeho prehistorického semináře a dalšími spolupracovníky, většinou členy MAKu. Mezi nimi byli např. Ladislav Hanák, Vilém Hrubý, Jan Pavelčík, K. Tihelka či Vilém Hank. Nejprve byl pořízen soupis všech do té doby známých hradisek a v druhé etapě se uskutečnila terénní prospekce hrazených poloh. Záměr však nebyl dokončen v původním rozsahu, neboť bylo prozkoumáno pouze 28 lokalit a několik dalších domněle hradištních poloh. Šimek sám se svými studenty zpracoval pět hradišť, a to Hradisko u Kramolína, Hradec u Nové Hradečné, „Rény“ u Ivančic, „Kláštov“ u Vysokého Pole a především „Černov“ u Ježkovic, kde podnikl drobnou sondáž na konci 40. let a poté ještě v letech 1950 až 1953 a na základě získaného materiálu označil tuto lokalitu za

²³⁵ PODBORSKÝ, V.: *Z dějin současnosti*, s. 365.

²³⁶ SVOBODA, B.: *Za univ. prof. dr. Emanuelelem Šimkem, DSc.* Památky archeologické, 55, 1964, č. 2, s. 508.

²³⁷ KALOUSEK, F.: *Moravský archeologický klub v Brně.* Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 218; SKLENÁŘ, K.: *Biografický slovník*, s. 275.

²³⁸ SKLENÁŘ, K.: *Padesát let*, s. 151.

oppidum.²³⁹ V následujícím období však práce celkově bohužel ustávaly a z terénního průzkumu hradišť se stala pouze okrajová záležitost.²⁴⁰

Co se týče Šimkovy literární činnosti v poválečném období, převažovaly u něj příspěvky zaměřené především na slovanské období dějin (srov. *Příloha 2*), z nichž některým nelze ani přes důsledný kritický rozbor pramenů, který byl Šimkovi vlastní, ubrat jejich nacionální zabarvenost.²⁴¹ Jednou z jeho posledních prací bylo *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*,²⁴² které se podle návrhu pražské vědecké komise, v níž zasedali univerzitní profesori J. Eisner a Antonín Profous, dočkalo první ceny v kulturní soutěži města Chebu. Práce byla poté také předepsána jako učebnice pro školy v celém Karlovarském kraji.²⁴³

Shrnutí a doplnění svých celoživotních tezí ohledně starověkých etnik na našem území pak Šimek podal v knize *Poslední Keltové na Moravě*,²⁴⁴ která se zároveň stala jeho poslední velkou monografií a vyšla až v době Šimkových penzijních let. Paradoxně při jejím uvedení do tisku se vyskytly problémy, kdy brněnská tiskárna Grafia tisk zbytečně protahovala, jak si Šimek v korespondenci stěžoval, a trvalo dlouho, než vyhověla všem jeho požadavkům (např. nerozepisování zkratk, dostatečně velké písmo cizojazyčných resumé, zbytečné nezasahování do textu a přesné držení se rukopisu).²⁴⁵

Na jaře 1956 udělila Státní komise pro vědecké hodnosti Šimkovi hodnost doktora historických věd (DrSc.), čímž došlo k završení Šimkova akademického růstu.²⁴⁶

²³⁹ ŠIMEK, E.: *Soupisný výzkum moravských hradišť*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 237–238; ČIŽMÁŘ, M.: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2004, s. 139–140. V letech 1989–1990 podnikl na uvedené lokalitě „Černov“ zjišťovací výzkum brněnský Archeologický ústav, díky kterému bylo toto hradiště datováno do časně laténského období a bylo zde zjištěno i osídlení ze slovanské doby, konkrétně z 8. století (tamtéž).

²⁴⁰ ČIŽMÁŘ, M.: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2004, s. 13, 22, 26.

²⁴¹ Viz kapitola 3. 2. *Slovanské období dějin*.

²⁴² ŠIMEK, E.: *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 50. Brno 1955.

²⁴³ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 11.

²⁴⁴ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958. Blíže viz kapitola 3. 1. *Raná doba dějinná (protohistorie)*.

²⁴⁵ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 11.

²⁴⁶ PERNIČKA, R. M.: *Ústav pro prehistorii university v Brně 1956–1957*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 8, E, Řada archeologicko-klasická, 2, 1957, s. 171.

Na konci ledna 1958 odešel Šimek definitivně na odpočinek do Miřenic na rodné Šumavě.²⁴⁷ Archeologie se obecně v té době ubírala již jiným směrem, poněvadž výklady založené na písemných raně historických pramenech bez širší podpory archeologického materiálu již ze sebe, alespoň podle tehdejšího názoru, vydaly vše. Vedení Katedry prehistorie a národopisu převzal po Šimkovi F. Kalousek, který se na rozdíl od Šimka přiklonil k praktické stránce archeologie. Univerzitní pracoviště se tak nadále orientovalo zejména na provádění velkých terénních výzkumů, např. na Starém Městě u Uherského Hradiště, ve Znojmě-Hradišti, v Těšeticích-Kyjovicích, Mikulčicích či na Pohansku u Břeclavi.²⁴⁸

V čele MAKu stanul po Šimkově odchodu do důchodu na čas Gabriel Hejzlar, ordinář brněnského semináře klasické filologie, a po něm pak Vilém Hrubý, který byl přednostou prehistorického oddělení Moravského zemského muzea. Činnost MAKu však postupně začala pod vlivem změny politické situace a definitivní profesionalizace archeologické disciplíny stagnovat. Od roku 1956 totiž začala celostátně působit Československá společnost archeologická při Československé akademii věd (viz výše), která postupně nahrazovala regionální spolky a navíc se stala organizací sdružující pouze odborníky. Pro tradiční moravskou amatérskou archeologii, na jejímž základě MAK vzniknul, zde již nebylo místo a samotný MAK se nakonec rozplynul v brněnské Muzejní a vlastivědné společnosti.²⁴⁹

Ve svém sídle v Miřenicích Šimek dne 16. června 1963 ve věku osmdesáti let zemřel. Poslední rozloučení s tímto významným archeologem a historickým geografem, kterého se zúčastnily delegace českých a moravských archeologů, proběhlo 19. června 1963. Tělesná schránka profesora Šimka byla vystavena

²⁴⁷ Týž: *Ústav pro prehistorii university v Brně 1957–1958*. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 8, E, Řada archeologicko-klasická, 4, 1959, s. 97; BENEŠOVÁ, A.: *Profesor Dr. Emanuel Šimek se dožívá 75 let*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 2, 1958, s. 30.

²⁴⁸ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 314, 318.

²⁴⁹ Týž: *Úvodní projev předsedy MSAKu prof. dr. V. Podborského*. Sborník příspěvků proslovených na I. obnoveném sjezdu Moravskoslezského archeologického klubu v Moravských Budějovicích 16.–17. srpna 1995. Brno 1995, s. 7–8. V roce 1991 byl klub jakožto pobočka České společnosti archeologické obnoven pod názvem Moravskoslezský archeologický klub a jeho předsedou se stal V. Podborský (SKLENÁŘ, K.: *Biografický slovník*, s. 688).

v zasedací síni místního národního výboru v Nalžovských Horách a následně byla na tamějším hřbitově pohřbena.²⁵⁰

Osobnost a dílo Emanuela Šimka byly naposledy veřejně připomenuty na konferenci Masarykovy univerzity s názvem *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu*, která se konala ve dnech 22. až 25. září 1993 u příležitosti oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu.²⁵¹

²⁵⁰ FILIP, J.: *Univ. profesor Dr. Emanuel Šimek. * 3. IV. 1883 – † 16. VI. 1963*. Archeologické rozhledy, 15, 1963, seš. 5, s. 662.

²⁵¹ SCHMIDT, E. (ed.): *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22. – 25. září 1993*. Brno 1993.

3. Vědecké dílo Emanuela Šimka

Tato kapitola se zabývá vyhodnocením literární vědecké činnosti Emanuela Šimka. Není zde obsažen detailní rozbor úplně všech Šimkových prací (viz *Příloha 2*), ale spíše hlavní myšlenky, které obsahují, a jejich celkový přínos pro poznání problematiky, na kterou se tento archeolog a historický geograf zaměřoval. Větší pozornost je věnována spíše Šimkovým stěžejním monografiím a studiím než jeho drobnějším pracím. Pro větší přehlednost jsou zde názvy děl, o kterých v textu blíže pojednávám, vyznačeny kromě kurzívou i tučně.

Šimkovo vědecké dílo by se sice dalo rozdělit do více okruhů, ale jeho odborným zájmem byla v první řadě doba laténská a římská a v druhé řadě doba hradištní (slovanská), tedy raný středověk. O Šimkových pracích vztahujících se k těmto obdobím proto pojednávají samostatné podkapitoly. Zvláštní podkapitola je věnována také jeho programové studii *Problémy moravské prehistorie*,²⁵² ve které shrnul pravěký a raně historický vývoj na Moravě, a také periodiku *Z dávných věků*, které Šimek založil a vedl v letech 1947 až 1949,²⁵³ a byl tudíž autorem velké části tamějších článků. Šimek ovšem, zejména ve svých raných publikačních letech, napsal také množství příspěvků řadících se k prehistorické archeologii a dále k organizaci archeologické práce vůbec. Těm se budu věnovat nejdříve.

V příspěvcích k pravěkému období dějin se Šimek zabýval především samotnými archeologickými movitými nálezy, se kterými později při tvoření svých hypotéz primárně nepracoval, a zároveň kritickým přehledem dosavadní archeologické literatury.

Hned ve své první studii z roku 1911, *Zwei prähistorische Funde aus Böhmen*,²⁵⁴ publikoval dva unikátní bronzové nálezy z doby halštatské, které byly učiněny na české půdě a byly jeho přičiněním jakožto referenta vídeňské památkové Ústřední komise umístěny do plzeňského muzea.

Archeologickými památkami souvisejícími s problematikou megalitických staveb u nás se zabýval ve dvou člancích. V prvním z nich s názvem *Ein*

²⁵² ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66.

²⁵³ Viz kapitola 2. 5. 5. *Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze*.

²⁵⁴ ŠIMEK, E.: *Zwei prähistorische Funde aus Böhmen*. 1. *Bronzesitula von Dobrzan bei Pilsen*, 2. *Bronzering von Metzling (bei Bischofteinitz)*. Jahrbuch für Altertumskunde, 5, 1911, s. 226–230.

Dolmenfund in Böhmen?²⁵⁵ se při příležitosti okružní cesty po českých muzeích krátce vrátil na rodnou Šumavu a popsal kamennou komoru objevenou na Kbílu u Strakonice a ukázal na možnost jejího pravěkého původu. V návaznosti na tento objev pak v druhém článku probral všechny druhy megalitických památek,²⁵⁶ tedy staveb z velkých balvanů, které jsou četné zejména v západní a severní Evropě, dále jejich rozšíření i původ. Zaobíral se zde také útvary v Čechách, které byly v té době obecně počítány mezi menhiry, a již zmíněnou kamennou komorou na Kbílu připomínající dolmen, tedy hrobku tvořenou vztyčenými balvany a vyslovil se pro pravděpodobnost jejího megalitického původu.²⁵⁷

Celkový historický přehled výsledků archeologického bádání v Čechách se zaměřením na starší a mladší dobu kamennou, tedy na paleolit a neolit, je shrnut v práci ***Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens***²⁵⁸ napsané během Šimkova působení u Ústřední komise ve Vídni.²⁵⁹ Vzhledem k vídeňskému periodiku, v němž je studie publikována, jsou zde převážně pro rakouské a německé zájemce shrnuty metodologický systém i trendy, k nimž česká archeologie dospěla od svých počátků přes nastínění směrů bádání při vzniku muzejní školy Josefa Ladislava Píče a univerzitní školy vedené Luborem Niederlem a Karlem Buchtelou až po dosavadní dobu, bez přílišných detailů v jednotlivých badatelských otázkách. Jednalo se o první část plánované práce, která by zhodnotila celkový vývoj české prehistorie; k jejímu dokončení však již nedošlo.²⁶⁰ Přehled prehistorických i protohistorických nálezů z území Čech, Moravy, Haliče a Bukoviny z let 1909 až 1911, jejich ocenění, chronologické zařazení a shrnutí literatury k nim podal v tomtéž periodiku.²⁶¹

O vybraných ukázkách prehistorického umění z moravských a slezských nálezů pak pojednává Šimkův článek ***Několik prehistorických bronzů v museu***

²⁵⁵ Týž: *Ein Dolmenfund in Böhmen?* Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege, 13, 1914, s. 113–118.

²⁵⁶ Týž: *Megalithy v Čechách a otázka megalithických staveb vůbec.* Památky archeologické, 27, 1915, s. 1–24.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 17–24.

²⁵⁸ Týž: *Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens.* Wiener prähistorische Zeitschrift, 1, 1914, s. 22–38.

²⁵⁹ Viz kapitola 2. 3. *Pobyť ve Vídni (1911–1918).*

²⁶⁰ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie.* Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 49.

²⁶¹ Týž: *Urgeschichtlicher Jahresbericht aus Österreich. 1909–1911. II. Böhmen, Mähren, Galizien, Bukovina.* Tamtéž, s. 102–134.

Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.²⁶² Pravěkými bronzami se zabýval také v dalších dvou příspěvcích. První z nich obsahuje popis hromadného nálezu umělecky vyrobených bronzových nádob z moravského Nákla, kdy se jednalo o import z jihu datovaný do doby halštatské.²⁶³ Do stejného období pak spadají také nálezy dutých bronzových kruhů, o nichž Šimek napsal první souhrnné pojednání, které tvoří druhý z uvedených článků.²⁶⁴ Zabýval se zde technologickou stránkou vzniku těchto bronzů i jejich účelem a došel k závěru, že se nejednalo o náramky, nýbrž o ozdobné součásti koňského postroje.

Lze tedy vidět, že v článcích zaměřených na pravěké období Šimek zhodnotil movitý bronzový archeologický materiál pocházející zejména ze starší doby železné (halštatské). K tomuto pravěkému období se vrátil ještě později na sjezdu prehistoriků v Bratislavě v roce 1922 v přednášce s názvem **Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa.**²⁶⁵ Referoval zde hlavně o chronologii halštatské bylanské kultury a jejím údajným přechodu k římské, tzv. dobřichovské, kultuře. Tento přechod ještě čeští archeologové v té době obecně uznávali, třebaže většina zahraničních prehistoriků, k nimž se klonil i Šimek, jej popřela vsunutím časového intervalu doby laténské mezi obě období. Tuto problematiku nastínil i ve své habilitační práci (viz níže).²⁶⁶ Další část článku pojednává o otázce původu a stavby českých hradišť s kamennými valy, kdy odmítnul jejich jednostrannou dataci pouze do doby hradištní a zároveň upozornil také na jejich nutnou ochranu s výzvou jejich zbytečného neobětování ani za účelem vědeckého bádání.²⁶⁷ K porovnání se situací v Německu využil svoji tamější studijní cestu v roce 1921, kdy osobně prošel hradiště konkrétně v pohoří

²⁶² Týž: *Několik prehistorických bronzů v museu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci*. In: ŠTENC, J. – WIRTH, Z. (eds.): *Umělecké poklady Čech*. II. díl. Praha 1914, s. 37–39; týž: *Quelques bronzes préhistoriques en musée de l'Association patriotique (Vlastenecký spolek) a Olomouc (Olmütz, Moravie)*. In: ŠTENC, J. – WIRTH, Z. (eds.): *La richesse d'Art de la Bohême*. II. díl. Prague 1914, s. 33–34.

²⁶³ Týž: *Hromadný nález bronzových nádob u Nákla na Moravě*. In: ŠTENC, J. – WIRTH, Z. (eds.): *Umělecké poklady Čech*. II. díl. Praha 1914, s. 66–68, tab. 231; týž: *Vases de bronze de la fouille préhistorique Náklo (Moravie)*. In: ŠTENC, J. – WIRTH, Z. (eds.): *La richesse d'Art de la Bohême*. II. díl. Prague 1914, s. 55–56.

²⁶⁴ Týž: *Die prähistorischen Bronzehohlringe*. *Wiener prähistorische Zeitschrift*, 4, 1917, s. 69–82.

²⁶⁵ Týž: *Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa*. *Obzor praehistorický*, 1, 1922, s. 99–104. Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

²⁶⁶ ŠIMEK, E.: *Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa*. *Obzor praehistorický*, 1, 1922, s. 99–100.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 100–102.

Taunus v Hesensku a Nasavsku. Němečtí badatelé zde obecně hradiště přičítali zejména pozdně laténské a časně římské době a o své středověké hradištní lokality se tolik nezajímali.²⁶⁸ Poslední část Šimkova článku je pak věnována pozůstatkům římského limitu v Německu, které rovněž navštívil. Všiml si, že při budování římské hranice v této oblasti byla dodržována spíše zásada co nejkratší, přímé linie než přizpůsobování se terénu.²⁶⁹

Zvláštní místo v Šimkových pracích zaujímají příspěvky týkající se metodologie a organizace archeologické práce v Československu. Jejich napsání souviselo s Šimkovou památkovou praxí u vídeňské Ústřední komise,²⁷⁰ takže díky získaným zkušenostem mohl situaci objektivně posoudit podle případů, se kterými se setkal. Jak již bylo několikrát zmíněno, Šimek byl zastáncem důsledných vědeckých postupů při archeologické činnosti, ať už praktické či teoretické, a jeho kritický vztah k amatérismu a diletantství v archeologii se tak prolnal celým jeho životem.²⁷¹ Již v článku ***Seriosnost vědeckého bádání*** z roku 1919 zdůraznil nutnost věrohodnosti při badatelské literární tvorbě a také dbaní na to, aby autor případně neuvedl čtenáře v omyl.²⁷² Jako příklad uvedl fotografii pořizenou Eduardem Štorchem, který na ní stojí v pracovním úboru ve vykopávkovém terénu v okolí bratislavského Děvína, takže se zdá, že se jedná o jeho vlastní výzkumný objekt, třebaže šlo ve skutečnosti o zákopy vytvořené vojáky pro cvičení, což už Štorch neuvedl.

Shrnutí svých závěrů k nastíněnému tématu Šimek uveřejnil v dnes málo známé studii ***K organizaci a metodě archeologické práce*** v časopisu *Osvěta* v roce 1920.²⁷³ Podle Františka Kalouska by si pro svůj význam zasloužila nové

²⁶⁸ Tamtéž, s. 102–103.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 103–104.

²⁷⁰ Viz kapitola 2. 3. *Pobyť ve Vídni (1911–1918)*.

²⁷¹ Viz rozbor Šimkových připomínek k organizačnímu stavu moravské archeologie v jeho studii *Problémy moravské prehistorie* (Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66) v kapitole 1. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě* a dále jeho články *K organizaci ochrany pravěkých a raněhistorických památek v lidově demokratické republice* (Z dávných věků, 2, 1949, s. 176–180) a *Vědecké vykopávky a charakter kopajících* (tamtéž, s. 235–236) viz kapitola 3. 4. *Z dávných věků*.

²⁷² ŠIMEK, E.: *Seriosnost vědeckého bádání*. Památky archeologické, 31, 1919, s. 157.

²⁷³ Týž: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–39, 95–101, 149–157, 222–230, 293–300, 352–360, 424–431. Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

knižní vydání, k němuž ovšem nikdy nedošlo.²⁷⁴ Tato studie je zároveň předobrazem Šimkovým myšlenek publikovaných později.²⁷⁵

V první části práce Šimek zhodnotil nejprve dosavadní výzkumnou, poté muzejní a nakonec publikační činnost v prehistorické archeologii. Upozornil na to, že je potřeba větší či menší reorganizace ve všech těchto směrech. Ohledně výzkumu v terénu měl za to, že kopáno bylo příliš mnoho a špatně. Vykopávky totiž podnikali hlavně amatéři bez dostatečné odborné přípravy s primárním cílem rychle vytvořit soukromé či veřejné muzejní nálezové sbírky, čímž byla vědecká stránka výzkumu zatlačena do pozadí a došlo ke zničení samotných nalezišť, která by si jinak také zasloužila ochranu.²⁷⁶ Jako příklady uvedl „plenění“ mohylových polí kvůli rychlému naplnění nových prostor pražského muzea nebo prehistorické sídliště v Šipenicích na Bukovině. Na této lokalitě její majitel objekty rozrýval železnými sondami a pak z nich bez dokumentace vybíral velké kusy, a to s mlčenlivým souhlasem muzeí, kterým byly tyto nálezy posléze dodávány, což zároveň podkopalo morální význam muzeí jako kulturních institucí. Jindy se zase kopalo řemeslným způsobem s příliš velkým počtem dělníků bez odpovídajícího počtu muzejních asistentů, kteří by na výzkum dohlíželi. Byl tak sice prokopán velký počet objektů za krátkou dobu, ale bez možnosti zpětného sestavení jejich obsahu a vyhodnocení nálezových okolností každého z nich.²⁷⁷ Samotnou muzeální činnost pak zhodnotil vcelku kladně, což bylo dáno právě rozšířením zmíněného kultu rozmnožování sbírek, přesto upozornil na to, že ne všechny sbírky jsou uloženy systematicky a ve vyhovujících podmínkách.²⁷⁸ Publikační činnost je pak podle Šimka na stejné úrovni jako činnost výkopová, poněvadž vzhledem k takovému množství sbírkového materiálu není dostatek času ani odborníků k jeho uveřejnění. Z toho důvodu pak chybí dostatek odborných syntéz, které by badatelské problémy zhodnotily důkladným způsobem, než jen naznačily povšechný vývoj.²⁷⁹

²⁷⁴ KALOUSEK, F.: *K šedesátce*, s. 179.

²⁷⁵ Viz pozn. 271.

²⁷⁶ Srov. ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 20. Viz kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*.

²⁷⁷ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–36.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 36.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 36–37.

Další části práce jsou pak věnovány možnostem řešení těchto problémů, a to z hlediska organizace a metodiky.

Především šlo o nutnost jednotné organizace, kdy Šimek vytyčil základní požadavky ve vztahu k organizaci zákonodárství, institucím a archeologické práci.

Zdůrazňoval zejména potřebu dobrého a detailního zákona o ochraně památek. Bylo nutné, aby se nálezy staly státním majetkem a aby vzhledem ke své kulturní hodnotě nepatřily napůl nálezci a napůl majiteli pozemku, na kterém byly učiněny, jako tomu bylo dosud. Tehdy se totiž o nálezy tyto aktéři ani nemuseli osobně zajímat. Dále bylo potřeba, aby nálezy nebyly ukládány podle centralizační tendence, ale aby zůstaly ve vlastní kulturně-geografické oblasti. Nálezům pak měla být za ohlášení nálezů poskytnuta odměna a stejně tak by měli být odměňováni také sběratelé, kteří často náhodné nálezy zachránili a byli prostředníky mezi nálezci a muzei. Hlášení nálezů pak mělo být povinné a zákon by zde měl přesně specifikovat postup, aby se tak dělo co nejpřímější cestou bez zbytečných průtahů.²⁸⁰ Dále by měl navržený zákon blíže upravit okolnosti povolení podnikání výzkumů a měl by ustanovit také právo předkupní a výkupní, aby i soukromé sbírky a samotná naleziště mohly postupně přejít do veřejného majetku.²⁸¹

Poté se Šimek zabýval nutností zřízení samostatné prehistorické instituce a její organizací, neboť v době, kdy Šimek svou studii psal, ještě nevzniknul samostatný archeologický ústav.²⁸² Jedná se v podstatě o zopakování a rozšíření myšlenek, které Šimek podal ve svém návrhu na zřízení Úřadu pro ochranu pravěkých památek (viz *Příloha 3*), jenž v této práci nazval památkovým úřadem.²⁸³ Co se týče organizace spolků, Šimek volal po utvoření jednotné Československé společnosti praehistorické, což se posléze podařilo, i když jako zastřešující tato instituce prakticky nepůsobila.²⁸⁴ V případě organizace muzeí navrhnul, aby byly zakládány ústřední sbírky pro oblasti, které jsou z historických i geografických poměrů považovány za jeden celek, čímž se předejde roztříštění na

²⁸⁰ Právě přílišná byrokratizace byla problémem Helfertova návrhu zákona na ochranu památek (viz kapitola 2. 2. *Studia v Praze (1906–1911)*).

²⁸¹ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 38–39, 95–101.

²⁸² Srov. kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

²⁸³ Viz tamtéž, s.

²⁸⁴ Viz tamtéž, s.

malá muzea s nedostatečným vybavením i nedostatku prostoru v případě muzeí pro velké oblasti.²⁸⁵

Organizaci archeologické práce pak Šimek rozdělil na činnost výchovnou, tedy popularizační, týkající se aktivního pořádání veřejných přednášek a výstavek, psaní popularizačních spisů apod., a dále na činnost praktickou, pod kterou spadají výzkum v terénu, muzejní činnost a publikační teoretická práce.²⁸⁶

Ohledně výchovy vyslovil Šimek také požadavek, aby byla prehistorie, za účelem vzdělávání žáků v uvědomění si kulturní bohatosti českých zemí, zavedena pod názvem „nauka o pravěku lidstva“ jako samostatný učební předmět na všech školách, které poskytují všeobecné vzdělání, a aby byla za tímto účelem provedena revize učebních osnov. Výuku pravěku na školách sice navrhovali někteří čeští archeologové již předtím, spokojili by se však jen s probráním prehistorické látky v rámci dějepisu (Josef Koudelka a Eduard Štorch) nebo s jedním semestrem prehistorie na učitelských ústavech (Alois Procházka), což schvaloval i Šimek, ale aby bylo dostatečně postaráno o odpovídající školení učitelských sil, požadoval alespoň dvouletou výuku prehistorických dějin.²⁸⁷ Jistě v souvislosti s tím se Šimek později stal také autorem hesel *archeologie* a *prehistorie* v Pedagogické encyklopedii a v jím redigovaném periodiku *Z dávných věků* byl zřízen oddíl *Škola a pravěké dějiny lidstva*.²⁸⁸ Co se týče pedagogického univerzitního studia, považoval Šimek za nezbytné, aby byl při každé univerzitě vybudován prehistorický ústav.²⁸⁹

Samotnou organizaci archeologické praxe pak mají na starosti jednak památkový úřad, jednak prehistorická společnost a svaz muzeí, přičemž všechny tyto instituce musejí postupovat ve vzájemné shodě a účelně si rozdělit úkoly. Při terénním výzkumu měl mít hlavní dohled nad ostatními památkový úřad a při vykopávkách měla pak být dána přednost ohroženým lokalitám před dosud neporušenými nalezišti. Památkový úřad rovněž měl mít dozor nad stavem sbírek v muzeích. Organizaci soustavné publikační činnosti uloženého materiálu pak

²⁸⁵ ŠIMEK, E.: *K organizaci a methodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 149–152, 155–157, 222–224.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 224.

²⁸⁷ Tamtéž, s. 152–153.

²⁸⁸ ŠIMEK, E.: *Archeologie*. In: CHLUP, O. – KUBÁLEK, J. – UHER, J. (eds.): *Pedagogická encyklopedie*. I. díl. Praha, 1938, s. 47–49; týž: *Prehistorie*. Tamtéž. II. díl. Praha, 1939, s. 461–463.

²⁸⁹ Týž: *K organizaci a methodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 154–155.

měla rozvrhnout prehistorická společnost, která by stanovila vhodný způsob zpracování. Šimek dále navrhnul, aby nově získaný materiál byl včas uveřejňován v časopisu uvedené společnosti a tento úkol by byl mravní povinností jejích členů.²⁹⁰

Třetí část studie je věnována metodologii, kdy Šimek upozornil, že do té doby žádná podrobná metoda archeologické práce, která by byla přizpůsobena daným okolnostem, vypracována nebyla. Připomenul také, že cílem archeologické činnosti jsou obecně vědecké poznatky, nikoli jen tvorba muzejních sbírek, kterým se, jak bylo zmíněno výše, přikládal největší význam. Na výzkum proto musely být kladeny jiné nároky, než tomu bylo běžně do té doby.²⁹¹ Šimek nejprve stanovil definice jednotlivých nalezišť, se kterými se může archeolog setkat (sídlišť, hradišť, pohřebišť a hrobů atd.). Poté zdůraznil objektivitu při vedení výzkumu, tedy potřebu prokopat celé naleziště a všimnout si všech nálezů, a spolu s tím také nutnost pečlivé dokumentace (vyměření naleziště, jeho zanesení do katastrální mapy, pořizování fotografií a vedení podrobného výzkumného deníku). Dále nastínil postupy při odkrývání i dokumentaci jednotlivých typů lokalit. Jiné metody jsou totiž pochopitelně uplatňovány při výzkumu hrobových (kostrové a žárové hroby, mohylová pole) a jiné u sídlištních (hradišť, odpadních jam, nákolních staveb) objektů a forem. Stanovil třeba, kdy je vhodnější skrývka provedená horizontálně, tedy po kulturních vrstvách, a kdy vertikálně.²⁹²

Úprava metodiky práce se podle Šimka týkala také muzejní činnosti, tedy zřizování, udržování a vystavování muzejních sbírek. Zabýval se zde samotnými výstavami, které by neměly být orientovány jen na rarity, ale naopak podat co nejvěrnější obraz pravěkých kultur, dále úpravou místností, kde byly umístěny, a rozmístěním vystavované sbírky v prostoru. Poté přešel na konzervační metody jednotlivých typů sbírkových předmětů (např. otázku lepení keramických nádob a případnému doplnění jejich chybějících partií) a na popis jejich nálezových okolností při vystavování (vhodně umístěné etikety). Dále se věnoval vnitřnímu muzejnímu archivu, zejména vhodným způsobům evidence (vedení inventáře podle postupných muzejních přírůstků, lístkových katalogů pro rychlé dohledání

²⁹⁰ Tamtéž, s. 224–227.

²⁹¹ Srov. týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 21 (viz kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*)

²⁹² ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 227–230, 293–300, 352–355.

informací o předmětech či vytvoření archeologicko-topografické mapy regionu, ve kterém se dané muzeum nachází).²⁹³

Nakonec se Šimek věnoval metodickým pravidlům pro publikační činnost. Práce, ve kterých je uveřejněn získaný archeologický materiál, by měly být psány čistě popisnou metodou se zaměřením na popis krajiny, kde bylo naleziště objeveno, po stránce geografické (na přírodní prostředí), dále na popis naleziště z topografického hlediska a postupu zaměřovacích a výkopových prací. Měly by se tedy vystříhat teoretických soudů, ke kterým by mělo být přistoupeno až později v dílech věnovaných určité problematice.²⁹⁴ Až v samotném závěru práce Šimek podal definici, klády a zápory využití stratigrafické a typologické metody archeologické práce, tedy v podstatě postupů, kterých se dotknul již na předchozích stránkách.²⁹⁵

Šimek tak ve své práci předestřel požadavky moderní vědy, jejichž naplnění by mělo být samozřejmé, ale tehdy se archeologie řadila k nejmladším z vědních oborů a přesné způsoby organizace ani metod nebyly dotaženy do konce. Je otázkou, do jaké míry byla Šimkova studie ve své době oceňována, i když zde byly jasně stanoveny problémy a navrženo jejich řešení, poněvadž se k jejím některým bodům Šimek ještě později opět vracel.²⁹⁶ Nyní se již však budu věnovat Šimkovým historicko-archeologickým pracím.

3. 1. Raná doba dějinná (protohistorie)

Pojmy raná či časná doba dějinná neboli tzv. protohistorie se rozumí úsek dějin mezi pravěkem a vlastní historickou dobou, tedy raným středověkem, na území barbarika. Toto období se od předcházejícího liší tím, že se v něm poprvé objevují písemné prameny antických autorů vztahující se mj. i k prostoru českých zemí, v důsledku čehož známe první historicky doložené kmeny a etnika na

²⁹³ Tamtéž, s. 355–360, 424–426.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 426–429; srov. týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 22–23 (viz kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*).

²⁹⁵ ŠIMEK, E.: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 429–431.

²⁹⁶ Viz pozn. 271.

našem území – Kelty, Germány a v závěru také nejstarší Slované.²⁹⁷ Své kvalitní historické vzdělání, kritický přístup, jazykové vybavení a geografické znalosti terénu tak Šimek mohl zúročit právě v oblasti interpretace antických zpráv vztahujících se k těmto národům a prostorům, v nichž sídlily. Hlavním polem jeho působnosti se tak stala raně historická geografie spolu s etnografií, proto se Šimkovým pracím zaměřeným na tuto dobu budu věnovat nejvíce. Nejprve se budu zabývat studii, které lze vztáhnout na protohistorické období jako takové, dále budu řešit jeho monografie zabývající se dílem starověkého geografa Klaudia Ptolemaia.

Z chronologického hlediska protohistorie pojímá dobu laténskou, římskou a stěhování národů, přičemž Šimek se specializoval na první dvě z těchto období. Sám však pro prostor Čech a Moravy do protohistorického období dějin nepočítal celý časový interval doby laténské.²⁹⁸

Rané době dějinné je věnována již Šimkova dizertace publikovaná v roce 1912 v časopisu *Pravěk* pod názvem **Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách**.²⁹⁹ Studie je věnována otázce přítomnosti langobardského etnika v prostoru Čech v období tzv. dobřichovské kultury, jak se u nás zpočátku bádání označovala celá doba římská (1. až konec 4. století n. l.) podle bohatých žárových pohřebišť v Dobřichově na Kolínsku, nacházející se poloze Pičhora (ze starší doby římské) a Třebická (z mladší doby římské).³⁰⁰

Obecně se soudí, že domovinou Langobardů, kteří patřili mezi polabské Germány (Svéby), byla oblast dolního toku Labe. Antičtí autoři jejich jméno zmiňují pro období 1. (v souvislosti s tzv. Marobudovou říší) a 2. (zapojení některých langobardských vojenských družin do markomanských válek) století n. l. Poté se o nich však až do 5. století, na jehož konci se postupně dostali až do Podunají, kde

²⁹⁷ DROBERJAR, E.: *Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě*. Praha 2002, s. 267.

²⁹⁸ ŠIMEK, E.: *Prehistorie*. In: CHLUP, O. – KUBÁLEK, J. – UHER, J. (eds.): *Pedagogická encyklopedie*. II. díl. Praha, 1939, s. 461.

²⁹⁹ Týž: *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. *Pravěk*, 8, 1912, s. 70–85. Viz kapitola 2. 2. *Studia v Praze (1906–1911)*.

³⁰⁰ Toto pojmenování kromě Šimka užíval již předtím např. J. I. Píč, a to v souvislosti s mladší dobřichovskou nekropolí v poloze Třebická (DROBERJAR, E.: *Hornolabští Svébové – Markomani. K problematice dalšího vývoje großromstedtské kultury ve stupni Eggers B1 („Zeitgruppe 3“) v Čechách (dobřichovská skupina)*; (dále jen *Hornolabští Svébové – Markomani*). *Archeologie ve středních Čechách*, 10, 2006, s. 607; SALAČ, V. (ed.): *Archeologie pravěkých Čech 8. Doba římská a stěhování národů*. Praha 2008, s. 12, 135).

obsadili zemi Rugiland, která se rozkládala podél pobřežních hranic římské provincie Noricum, neví nic jistého.

Šimek upozornil na to, že nedostatek spolehlivých informací nabídl prostor nejrůznějším hypotézám, mezi nimiž se objevila i teze některých badatelů, že Langobardi se v době římské dostali do prostoru Čech. Český archeolog Ludvík Šnajdr soudil, že Langobardi vyšli ze svých dolnolabských sídel již v 1. století n. l. a v době 2. a 3. století sídlili v české labské rovině, přičemž jim náležela obě pohřebiště v Dobřichově, tedy v polohách Pičhora i Třebická.³⁰¹ Z německých archeologů pak Langobardy do této české oblasti kladli zvláště Max Weigel a Carl Blasel.³⁰² Z pohřebišť v Dobřichově jim pak přičítali jen mladší, nacházející se v poloze Třebická.

Šimek ve své práci srovnal nálezy keramických nádob a spon pocházejících z langobardských pohřebišť v oblasti dolního Polabí a pak z obou nekropolí v Dobřichově a zjistil, že zde nejsou žádné výrazné analogie, které by ukazovaly na jistou spojitost těchto kultur, dolnolabské a dobřichovské, tudíž i na totožného nositele – týž kmen. Na základě studia uvedeného materiálu měl také za to, že obě dobřichovská naleziště patřila stejnému etniku, které v Čechách pobývalo nejméně od doby přelomu letopočtu. Počátek mladší třebické fáze pak stanovil k 3. století, kdežto počátek mladších pohřebišť v dolním Polabí je datován až do začátku doby stěhování národů na konci 4. století, takže spolu nemohly souviset, jak se domnívali M. Weigel a C. Blasel. Šimek tak celkově vyvrátil možnost, že dobřichovská kultura, tedy římská doba, v Čechách příslušela celému kmenu Langobardů. Soudil, že myšlenka, která k této teorii některé badatele vedla, byla dána společným původem obou kultur, „langobardské“ a dobřichovské, v kulturním

³⁰¹ SCHNEIDER, L.: *Prähistorische Forschungen in Böhmen*. Verhandlungen der Berliner anthropologischen Gesellschaft – Zeitschrift für Ethnologie, 32, 1900, s. 172 ad., 178, 184 ad.; týž: *Baron de Baye a tak zvané francké starožitnosti v Čechách*. Časopis Společnosti přátel starožitností, 11, 1903, s. 138.

³⁰² BLASEL, C.: *Wanderzüge der Langobarden. Ein Beitrag zur Geschichte und Geographie der Völkerwanderungszeit*. Vratislav 1909, s. 68 ad.; WEIGEL, M.: *Das Gräberfeld von Dahlhausen*. Archiv für Anthropologie, 22, 1983, seš. 3, s. 30.

okruhu západních popelnicových polí,³⁰³ a římskou provinciální módou, která obě oblasti v tomto období silně ovlivnila.³⁰⁴

Nyní se již budu věnovat Šimkově původně habilitační práci dokončené v roce 1921 a publikované až roku 1923 pod názvem **Čechy a Morava za doby římské**.³⁰⁵ V této práci položil základy svého pojetí protohistorického vývoje u nás. Od některých svých zde obsažených tezí později upustil a změnil je, jiných se však držel a ve svých pozdějších dílech je opakoval, případně doplňoval.

Práce popisuje prostor Čech a Moravy v prvních pěti stoletích n. l. po etnologické stránce a dále se dotýká jeho historicko-geografického rámce. K nastínění obrazu našich zemí z tohoto pohledu se Šimek probíral historickými zprávami, využíval ovšem i archeologických pramenů, a to zejména k objasnění chronologických a periodizačních problémů. Dílo pak staví také na předestření sporných otázek a kritickém zhodnocení dosavadní literatury.

V úvodu Šimek nejprve nastínil zeměpisnou situaci českomoravské oblasti s tím, že se nejedná o geograficky jednotný prostor, takže vývoj byl v obou zemích do jisté míry odlišný a k jejich pevnějšímu spojení došlo až v historické době. Podobnost některých prvků v prvních stoletích n. l. je tak dána mocným kulturním vlivem římské říše, zvláště jejích provincií.³⁰⁶ Historické zprávy o pobytu Římanů v našich zemích jsou ovšem chudé – pouze Tacitovo³⁰⁷ sdělení o přítomnosti římských obchodníků na dvoře markomanského velmože Marobuda a dále zpráva dalšího římského historika, Velleia Patercula,³⁰⁸ o tažení římských vojsk proti tomuto vládci v roce 6 n. l. O míře (hlavně obchodních) kontaktů mezi prostorem dnešních Čech a Moravy a římskými provinciemi tak podávají svědectví v první

³⁰³ Šimek měl tehdy ještě za to, že kultura popelnicových polí, ze které předpokládal vývoj kultury dobřichovské, patřila Slovanům a že etnikem, které sídlilo v Čechách v době dobřichovské kultury, byli Češi (ŠIMEK, E.: *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. Pravěk, 8, 1912, s. 84–85). Později ovšem od tohoto stanoviska upustil (viz níže).

³⁰⁴ Langobardům věnoval Šimek prostor ještě ve svém následujícím díle *Čechy a Morava za doby římské* z roku 1923, kde na stranách 195–221 podrobněji zhodnotil hlavně historické zprávy o nich (viz níže).

³⁰⁵ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské. Kritická studie. La Bohême et la Moravie dans l'époque Romaine*. Práce z vědeckých ústavů filosofické fakulty Karlovy university, I. díl (dále jen *Čechy a Morava za doby římské*). Praha 1923. Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

³⁰⁶ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 5–7.

³⁰⁷ TACITUS: *Annales* II, 62.

³⁰⁸ VELLEIUS PATERCULUS: *Historiae Romanae ad M. Vicinium cons.* II, 109.

řadě archeologické nálezy.³⁰⁹ Tento typ hmotného pramene pak Šimkovi sloužil zejména k objasnění chronologických problémů, a Šimek proto svou práci rozčlenil podle jednotlivých periodizačních úseků tzv. dobřichovské kultury, se kterou ztotožnil římskou dobu v našem prostoru – na okolnosti jejího vzniku,³¹⁰ její starší³¹¹ a mladší fázi³¹² a nakonec její přechod do slovanského období.³¹³

Nejprve bylo třeba objasnit krystalizační proces vzniku uvedené kultury. Badatelé se tehdy domnívali, že se kontinuálně vyvinula z halštatské bylanské kultury, která tvořila poslední kulturní stádium ve vývoji popelnicových polí. Obě kultury totiž pohřbívaly žárovým způsobem. O kultuře popelnicových polí, jejíž počátek se nacházel hluboko v době bronzové, se dlouhou dobu soudilo, že je slovanského původu.³¹⁴ Rozborem tzv. přechodních nálezů (zejména keramiky a spon, dále také pásových zápon, hřebenu či zbraní) došel Šimek k závěru, že základ dobřichovské kultury tkví v poslední fázi laténského období, tedy v době pozdního latěnu reprezentované oppidálními lokalitami, která tvoří nejstarší fázi římské kultury v našich zemích. V souvislosti s tím se pro tuto nejmladší latěnskou fázi také používal pojem stradonická kultura, podle známého středočeského oppida, přičemž počátek osídlení této lokality Šimek kladl nejméně do poloviny 1. století př. n. l. a konec nejpozději do prvních desetiletí 1. století n. l.³¹⁵ Tím popřel názor J. I. Píče,³¹⁶ že toto hradiště založili germánští Markomani v čele s Marobudem, a poukázal na jeho keltský původ. V případě posuzování keramiky pak poukázal také na její často přeceňovaný význam při určování etnologické příslušnosti dané kultury, poněvadž keramické vzory a styly mohly být snadno napodobením cizích vlivů.³¹⁷ Dále se domníval, že stradonická kultura, jejíž etnická příslušnost byla keltská, je sama výsledkem římsko-provinciálních vlivů, z tohoto důvodu ji také řadil stejným dílem na konec latěnu i na samý počátek doby římské jako její nejstarší fázi.³¹⁸ Co se ještě týče bylanské kultury, nepopřel,

³⁰⁹ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 9.

³¹⁰ Tamtéž, s. 10–58.

³¹¹ Tamtéž, s. 59–178.

³¹² Tamtéž, s. 179–223.

³¹³ Tamtéž, s. 224–231.

³¹⁴ Tamtéž, s. 12–16.

³¹⁵ Tamtéž, s. 16–30, 37–42.

³¹⁶ PÍČ, J. L.: *Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum*. Starožitnosti země české, II. díl, sv. 2. Praha 1903.

³¹⁷ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 27–28.

³¹⁸ Tamtéž, s. 28, 30–31.

že by byla v dočasném styku s dobřichovskou, nositelé obou kultur však patrně nebyli stejného původu.³¹⁹ Zároveň poukázal na to, že pro slovanskost kultury popelníkových polí, která byla ještě té době hájena značnou částí české archeologické obce, není dostatečných důkazů.³²⁰

Poté už se věnoval vlastní době římské, resp. dobřichovské kultuře. Již ve své předchozí studii³²¹ nastínil její rozdělení na mladší a starší fázi v souvislosti s žárovými nekropolemi Dobřichov-Pičhora a Dobřichov-Třebická. Nyní toto dělení jako první obsahově rozpracoval a v důsledku rozboru nálezů ze žárových pohřebišť a hrobů, jimž ve své práci věnoval velkou pozornost, používal pro období starší dobřichovské kultury (pro 1. a 2. století n. l.) pojem pičhorská fáze³²² a třebicko-piněvská fáze pak pro její mladší období (pro 3. až 5. století).³²³ Pojem piněvský stupeň zavedl pro konec doby římské archeolog Jan Hellich na základě svého výzkumu žárového pohřebiště v Piněvě (Pňově) na Nymbursku,³²⁴ o jehož výsledky se mohl Šimek při dataci opřít. Šimkovo dělení se pak po určitou dobu udrželo; používali jej např. Martin Jahn, Jaroslav Böhm či Jan Filip.³²⁵

Nyní již k Šimkovým závěrům k době římské v Čechách a na Moravě. Počátek pičhorské fáze dobřichovské kultury kladl k počátku našeho letopočtu, nejpozději pak do doby prvních dvou desetiletí 1. století, přičemž její plný rozvoj nastal následně na konci jeho první čtvrtiny. Tuto dataci určil na základě rozboru a revize starších archeologických nálezů spon s očky a importovaných bronzových nádob v Čechách. U těch se snažil specifikovat bližší italskou provenienci a dospěl k závěru, že ji lze hledat v dílnách v Capui za vlády římských císařů Claudia a Nerona, což ukazuje na intenzitu kontaktů Čech s Itálií ještě v době po Marobudově pádu.³²⁶ V souvislosti s tím se dále věnoval i obchodním stezkám používaných již v době stradonické kultury, po nichž k nám kromě samotného

³¹⁹ Tamtéž, 16.

³²⁰ Tamtéž, s. 15–16.

³²¹ ŠIMEK, E.: *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. *Pravěk*, 8, 1912, s. 70–85.

³²² Týž: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 59–178.

³²³ Tamtéž, s. 179–223.

³²⁴ HELLICH, J.: *Žárové hroby mladšího období římského u Piněva blíž Poděbrad*. *Památky archeologické*, 26, 1914, s. 141–150, 187–209; týž: *Žárové hroby mladšího období římského u Piněva a jejich význam*. *Památky archeologické*, 30, 1918, s. 149–182.

³²⁵ JAHN, M.: *Die ersten Germanen in Südböhmen*. *Altböhmen und Altmähren*, 1, 1941, s. 64–93; BÖHM, J.: *Kronika objeveného věku*. Praha 1941, s. 459; FILIP, J.: *Pravěk Československo*. Praha 1948, s. 294.

³²⁶ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 62–81.

zboží pronikaly přirozeně také kulturní vlivy. Podle Šimka však dochází ke změně směru, ze kterého tyto vlivy proudily – zatímco v době stradonické kultury bylo na naše území zboží dováženo hlavně ze západu (od Rýna), za starší doby římské k nám pronikalo po obchodních stezkách ze zadunajské římské oblasti. Velký význam pak Šimek přičkl dvěma z nich – solné pasovské stezce, vedoucí od Dunaje napříč Šumavou do nitra Čech, a na Moravě pak moravsko-oderské cestě vycházející ze středního Podunají, kde bylo její obchodní centrum v Carnuntu, pokračující, jak už její název napovídá, podél řeky Moravy a Odry a vedoucí až k Baltu. Tuto cestu tak Šimek ztotožnil s jednou z větví známé jantarové stezky, která končila u ústí řeky Visly.³²⁷ Při řešení problematiky obchodních cest se také poprvé blíže setkal se záznamy alexandrijského Řeka Klaudia Ptolemaia v jeho díle *Geografiké Hyfégesis*, jehož důkladnému rozboru věnoval své čtyřsvazkové dílo.³²⁸ Už zde ovšem provedl základní analýzu Ptolemaiových geografických údajů. Jím zaznamenaná horstva zde vykládal Šimek následovně: Mélibokon ztotožnil s horským pásmem táhnoucím se západně od Labe, tedy s Krušnými horami, směrem k Rýnu, s identifikací Gabréty jakožto Šumavy souhlasil, kdežto Sémanus podle něj nelze jednoznačně určit, snad se jednalo o Šumavu a Český les, ale možná i o jinou horskou skupinu, les Lunu pak lokalizoval do Malých Karpat nebo do jejich některé části a Sarmatika je horstvem východně od Váhu, dále pod ní patří severní část Bílých Karpat a Západní Beskydy. Základ zmatků v souvislosti s Ptolemaiovým geografickým obrazem viděl v nepochopení názvu a vzájemného poměru Askiburgia a Sudet. Askiburgion jsou sice Jeseníky, ale Ptolemaios jeho název vztáhl i k celému pásmu dnešních Sudet, kdežto jméno Sudety pak dal souvislosti s horskými pásmy nad Dunajem. Tímto způsobem tak bylo území Čech a patrně i Moravy zaznamenáno na Ptolemaiově mapě dvakrát, takže zde tvoří tři čtvrtiny celého území mezi Dunajem a Baltským mořem.³²⁹

Možnost přímého pobytu Římanů na našem území Šimek na základě dostupných pramenů odmítnul – měl totiž za to, že objevené pozůstatky římských památek patřily Germánům, kteří převzali římské zvyky.³³⁰ Římské nálezy (kahany a zlomky cihel s kolkem XII. legie) z okolí Hradiska (Burgstall) u Mušova

³²⁷ Tamtéž, s. 81–89.

³²⁸ Týž: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I–IV. Praha 1930, Brno 1935, 1949, 1953.

³²⁹ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 90–121.

³³⁰ Tamtéž, s. 122–124.

posuzoval s rezervou a podle něho nebyly průkazné pro prohlášení lokality za čistě římskou osadu, třebaže tuto možnost nevyklučoval.³³¹ Ve své práci, napsané v roce 1921, totiž ještě nemohl reflektovat výsledky systematických výkopů, které zde vedl Anton Gnirs, jenž zde objevil základy římských staveb s cihlami s kolkem X. legie.

Co se týče etnické příslušnosti dobřichovské kultury, zabýval se Šimek prvně Markomany, kteří patřili do germánského kmenového svazu Svěbů.³³² V souladu s rozbořem antických zpráv soudil, že pod vedením velmože Marobuda přišli do Čech v době kolem přelomu letopočtu (roku 8 či 9 př. n. l.) a následně se usadili v jejich jižní a jihozápadní části, kde měli své středisko a odkud pak zasahovali na jih až k Dunaji.³³³ V otázce Marobudovy rezidence, o níž nám zanechal zmínku Klaudios Ptolemaios, který ji ve svém díle označil jako Marobudon,³³⁴ upozornil Šimek na možnost, že by se mohla nacházet na jihočeském hradišti Věvec na Pržmu nad Volyňkou u Lčovic.³³⁵

Se zmíněnou oblastí jižních a jihozápadních Šimek zároveň ztotožnil původní rozsah starověké krajiny *Boiohaemum* (doslova Země Bójů), o které totiž Velleius Paterculus³³⁶ uvedl, že zde sídlil Marobud.³³⁷ Do této oblasti Šimek kladl i dřívější sídla keltských hercynských Bójů, o nichž v souladu se zprávou C. I. Caesara³³⁸ soudil, že začali Čechy postupně opouštět kolem poloviny posledního století př. n. l. Tak si Šimek vysvětloval Tacitovu zprávu³³⁹ o vyhnání posledních Bójů Markomany. Jejich odchod ovšem nemusel ještě znamenat odchod celého keltského etnika z Čech a pičhorská fáze by tak byla z etnologického hlediska dvojí – germánská a keltská.³⁴⁰ Celkově ale Šimek vyloučil možnost, že by se starověké *Boiohaemum* přesně shodovalo s geograficky uzavřeným prostorem dnešních Čech, poněvadž ty tak podle něj antičtí autoři nevnímali.³⁴¹

³³¹ Tamtéž, s. 122–127.

³³² Tamtéž, s. 134–157.

³³³ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 32, 156.

³³⁴ KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografické Hyfézésis* II, 11, 4.

³³⁵ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 114–115.

³³⁶ VELLEIUS PATERCULUS: *Historiae Romanae ad M. Vicinium cons.* II, 109.

³³⁷ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 134–135.

³³⁸ CAESAR: *Commentarii de bello Gallico* I, 5. Jedná se o zprávu o Bójích, kteří bydleli za Rýnem, přešli do Norica a obléhali Noreji.

³³⁹ TACITUS: *Germania*, kapitola 42.

³⁴⁰ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 32–34, 36.

³⁴¹ Tamtéž, s. 36, 45–51.

Z Šimkovy lokalizace markomanských sídel ve starší fázi dobřichovské kultury vyplývá, že jim patrně náležely některé z jihočeských nálezů, u nichž jejich porovnáním s kulturním inventářem užší pičhorské oblasti ve středních Čechách prokázal odlišnost. Samotné pičhorské pohřebiště tudíž Markomanům nepřipisoval, poněvadž podle něj chybějí doklady, že by ve středních, potažmo severních a východních Čechách kdy sídlili.³⁴² Šimek ovšem nepochyboval, že lidé, kteří zde pohřbívali, byli germánského původu a s odkazem na Tacitovo dílo *Germania* (kapitola 43) tuto lokalitu, třebaže s výhradami, přisoudil Marsignům, kteří měli mít svá sídla v oblastech severně od Markomanů.³⁴³ Do oblasti Moravy a východních Čech umístil sídla keltských Kotinů, která však někteří badatelé spojovali s prostorem dnešního Slovenska.³⁴⁴ Konec markomanského osídlení v Čechách pak kladl Šimek nejpozději do 2. poloviny 2. století n. l., tedy do období markomanských válek, s poukazem na to, že však nejspíše nastal ještě dříve. Markomané se poté přesunuli do dnešních Rakous na severním břehu Dunaje.³⁴⁵

Ve zmíněném válečném období, tedy za markomanských válek, v písemných pramenech více vystupují Kvádové, kteří podle Šimka sídlili v oblasti dnešního slovenského Podunají od řeky Moravy až k toku Ipeľu na slovensko-maďarském pomezí. Podle Šimka ovšem pro umístění střediska jejich země do moravského prostoru není žádných historických důkazů. Dále upozornil, že také po archeologické stránce jsou doklady o nich na našem území skromné a v tomto smyslu jejich hmotnou kulturu připojil k Markomanům.³⁴⁶ Za kvádkou však s určitostí označil stanici na Děvíně při ústí Moravy do Dunaje, jejíž okolí dobře znal³⁴⁷ a o níž soudil, že zde Kvádové sídlili již v 1. století n. l. a že Děvín jimi zůstal s přestávkami obydlen až do 5. století. S poukazem na svou strategickou polohu Děvín jistě patřil k nejdůležitějším kvádkým osadám a vzhledem k tomu, že naproti němu přes Dunaj bylo vybudováno Carnuntum, sloužil podle Šimka v dobách římského rozmachu zároveň jako stálá římská stanice, kterou si Římané

³⁴² Tamtéž, s. 156–157.

³⁴³ Tamtéž, s. 169.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 58, 169–174.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 139–140, 156.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 157–164.

³⁴⁷ Viz ŠIMEK, E.: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53 (viz níže).

zajišťovali ovládnutí přechodu přes Dunaj. S opětovným obsazením Kvády pak Děvín sloužil jako brána k barbarským vpádům do Panonie.³⁴⁸

Konec starší pičhorské fáze dobřichovské kultury Šimek stanovil k závěru 2. století, přičemž mladší třebicko-piněvská fáze na ni v první polovině 3. století podle archeologického materiálu plynule navázala. Obě pohřebiště z této doby, Dobřichov-Třebická i Piněv (Pňov), jsou si současné.³⁴⁹ Co se týče obchodních kontaktů, Šimek soudil, že postupně docházelo k zesílení kulturních vlivů směrem ze severu a severovýchodu, které působily na vývoj této fáze třebicko-piněvské kultury.

V této kapitole se také vrátil k otázce langobardského pobytu v Čechách, který podle něj v tomto období nelze doložit ani archeologicky, ani historicky.³⁵⁰ Zprávy z Gótské kroniky z doby Karla Velikého o panství Langobardů nad Beovinidy, tedy českými Slovany, v jejichž zemi se údajně dochovaly stopy po langobardském králi Wachonovi, považoval za smyšlené.³⁵¹ Dále posoudil výklad stanice *Bainab* uvedené ve středověké kronice *Origo gentis Langobardorum* ve smyslu zastávky Langobardů na jejich pouti do Rugilandu, kterou Karl Müllenhoff v roce 1853 ztotožnil s *Boiorum regio*.³⁵² I kdyby však byl tento význam správný, stále jím podle Šimka nelze označit dnešní Čechy, ale např. nějakou oblast v Podunají, nebo se dokonce ani nejedná o skutečnou krajinu.³⁵³

S mladší dobřichovskou kulturou na našem území spojovali někteří badatelé ještě kmen Herulů, ale to jen podle neurčitých zmínek pozdně antického historika Prokopia o jejich nadvládě nad Langobardy a poté o návratu některých z nich do domovské Skandinávie v roce 512 po jejich drtivé porážce od Langobardů. Šimek možnost jejich delšího pobytu v Čechách v době dobřichovské kultury považoval za neopodstatněnou a domníval se, že na konci 5. století sídlili někde v nížinách mezi řekami Dunajem a Tisou.³⁵⁴

Mladší, tedy třebicko-piněvská, fáze dobřichovské kultury pak trvala do konce 2. poloviny 4. nebo do 1. poloviny 5. století, kterým podle Šimka u nás doba

³⁴⁸ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 164–165.

³⁴⁹ Tamtéž, s. 183–186.

³⁵⁰ Tamtéž, s. 195–221.

³⁵¹ Tamtéž, s. 202–203, 215.

³⁵² MÜLLENHOFF, K.: *Verdachte Namen bei Tacitus*. Zeitschrift für deutsches Alterthum, 9, 1853, s. 243.

³⁵³ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 200, 203, 215.

³⁵⁴ Tamtéž, s. 222–223.

římská skončila.³⁵⁵ Ve své knize se ovšem ještě věnoval problematice přechodu této kultury ke slovanské době, která u nás byla reprezentována kulturou hradištní.³⁵⁶ Na základě rozboru nálezů je podle Šimka slovanský původ dobřichovské kultury neprůkazný a dokázal, že jejími nositeli byli Germáni, konkrétně Svébové.³⁵⁷ Počátky Slovanů v našich zemích sice datoval do doby 5. století, ale etnologicky s germánským obyvatelstvem náležejícím dobřichovské kultuře nesouvisely. Jako doklady použil rozbor keramického materiálu, z nichž velký význam přisuzoval nádobám ze sídliště u pražského Veleslavína. Rozpoznal v nich nejstarší slovanskou keramiku v Čechách, tzv. veleslavínský (pražský) typ, a datoval ji na přelom 4. a 5. století, i když ve skutečnosti náleží až 6. a počátku 7. století, tedy časné době hradištní.³⁵⁸ Dále na naše území na počátku 6. století zasáhla také kultura merovejská, která byla v té době rozšířena v Německu. Její souvislost s koncem dobřichovské kultury je dána na základě podobnosti inventáře kovových nádob. Vzhledem k rozdílnému způsobu pohřbívání obou kultur (příslušníci té merovejské pohřbívali kostrově) je ovšem vyloučena jejich etnologická souvislost.³⁵⁹

Toto je tedy výčet Šimkových závěrů, ke kterým dospěl ve své první detailní studii k protohistorickému období dějin českých zemí. V dalších pracích některé více rozvedl, jiné naopak na základě nových nálezů i důkladnějšího rozboru zpráv Klaudia Ptolemaia revidoval. Také na sjezdech, kterých se ve 20. letech zúčastnil, se k některým z nich vrátil. Na mezinárodním antropologickém sjezdu v Praze v roce 1924 s přednáškou ***Chronologie de la culture de Dobřichov en Bohême*** pojednal ještě jednou o periodizačním rozdělení dobřichovské kultury v Čechách.³⁶⁰ Jak už její název napovídá, rozvedl zde hlavně chronologii její starší dobřichovské fáze. Na slovanském sjezdu geografů a etnografů v Polsku konaném v roce 1927 pak přednášel o ***Starověkých cestách z Carnunta a***

³⁵⁵ Tamtéž, s. 194–195.

³⁵⁶ Tamtéž, s. 133, 225–230.

³⁵⁷ Tamtéž, s. 132, 227, 229–231.

³⁵⁸ LUTOVSKÝ, M.: *Encyklopedie slovanské archeologie*. Praha 2001, s. 336.

³⁵⁹ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*, s. 224–225.

³⁶⁰ ŠIMEK, E.: *Chronologie de la culture de Dobřichov en Bohême*. In: Institut International d'Anthropologie Prague 14. – 21. Septembre 1924, II° session. Paříž 1926, s. 346–355. Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

Brigetia k Baltickému moři,³⁶¹ u nichž opět využil dílo Klaudia Ptolemaia, který v případě baltského pobřeží patrně čerpal výhradně z lodních záznamů. Podle nepřesných údajů Ptolemaiových hydrologických údajů (uváděl vždy pramen a ústí řek) se domníval, že Ptolemaiovy údaje o cestách obecně nebyly vázány na toky řek.³⁶² V přednášce se vrátil také k orografické situaci našeho území, tedy otázce horstev, v důsledku čehož se karpatská oblast oproti Čechám a Moravě výrazně zúžila.³⁶³ Poté už se věnoval trasám obou cest, přičemž vyjmenoval také stanice zaznamenané Ptolemaiem, kterými cesty procházely. První z nich, jež vycházela z panonského Brigetia, překročila Dunaj k římskému táboru Celemantia, dále pokračovala západně od Ptolemaiových Sarmatských hor přímo k Nitře a Trenčínu, kde směřovala přes řeku Váh a Bílé Karpaty severním směrem k řece Odře.³⁶⁴ Směr Carnuntské cesty je podle Šimka identifikovatelný hůře. Dunaj cesta přecházela u Děvína a pokračovala východně od řeky Moravy severovýchodním směrem k horní Odře.³⁶⁵ Obě cesty se tedy někde na východě Moravy nebo v povodí horní Odry spojovaly či křížily. Tomu nasvědčuje i poloha jejich konečných stanic na našem území, které Ptolemaios označil jmény Asanka a Arsonion a které se při redukci Ptolemaiovy mapy na skutečné poměry kryjí. Poté jedna z tras pokračovala přímo k severu k horní Visle, která se vlévá do Baltského moře, druhá trať pak pokračovala ještě podél jižních úbočí Jeseníků k severozápadu, procházela Sudetami a poté směřovala podél poříčí Odry až k jejímu ústí.³⁶⁶

Nyní přejdu k Šimkově druhé větší monografii, která se věnuje jednotlivým keltským a germánským kmenům, které pobývaly v západních zemích dnešního Československa v době jejich předslovanského osídlení. Jedná se o dílo **Keltové a Germáni v našich zemích** publikované roku 1934.³⁶⁷

³⁶¹ Týž: *Starověké cesty z Carnunta a Brigetia k Baltickému moři*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 263–267. Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

³⁶² Týž: *Starověké cesty z Carnunta a Brigetia k Baltickému moři*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 264.

³⁶³ Tamtéž, s. 264–265.

³⁶⁴ Tamtéž, s. 265.

³⁶⁵ Tamtéž, s. 266.

³⁶⁶ Tamtéž, s. 266–267.

³⁶⁷ Týž: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934.

V úvodu své práce se Šimek vymezil vůči nekritickému přejímání zastaralých názorů, které mohou být založeny na domněnkách, ale přitom je na nich stavěno pojetí nejstarších dějin našich zemí takovým způsobem, až se staly historickou tradicí a dogmatem. Zvláště to podle Šimka platilo o německé literatuře. Uvedená skutečnost je podle jeho názoru zapříčiněna zejména nedostatečnou spoluprací historiků, archeologů a lingvistů. Představitelé těchto oborů jsou totiž na ten svůj specializováni a výsledky dalších disciplín nepodrobují kritice, jen je přebírají.³⁶⁸

Samotná monografie je rozdělena do dvou hlavních okruhů. V první části se Šimek zabýval Kelti, konkrétně Bóji, Volky Tektoságy a Kotiny.³⁶⁹ V tomto oddílu je věnován prostor také problematice starověkého *Boiohaema* a českých hradišť. Druhá část pojednává o jednotlivých germánských kmenech, a to Hermundurech, Markomanech, Kvádech, Marsignech, Burech a Langobardech, jejichž sídla mohla na území Československa zasáhnout.³⁷⁰ Pro přehledný etnologický obraz našich zemí Šimek do své práce zařadil tři mapky – jedna zobrazovala osídlení do konce 1. století př. n. l. (viz *Mapa 1*),³⁷¹ druhá v 1. a 2. století n. l. (viz *Mapa 2*)³⁷² a třetí po markomanských válkách (viz *Mapa 3*).³⁷³ Tyto mapy jsou součástí příloh mojí práce.

Nyní již k Šimkovým myšlenkám ohledně keltského osídlení. Lokalizování sídel hercynských Bojů dával Šimek do souvislosti s určením původního územního rozsahu *Boiohaema*, Země Bójů. Starověké zprávy, které se o něm zmiňují, se však týkají až pozdějších dob, kdy už Bójové svoji někdejší vlast trvale opustili nebo zde byly jejich zbytky asimilovány příchozími germánskými kmeny. Z toho důvodu podle Šimka nelze rozborem tohoto druhu pramene bezpečně stanovit, zda teritoriální název *Boiohaemum* pojímal celé území osídlené Bóji, nebo jen oblast, v níž se poslední Bójové soustředili před dobou markomanské okupace.³⁷⁴ Navzdory tomu se Šimek pokusil na základě jejich analýzy hranice *Boiohaema* vymezit. Upozornil totiž na to, že *Boiohaemum* v době římsko-germánské se neshodovalo s pojetím tohoto výrazu v pozdějších historických dobách. K rozšíření

³⁶⁸ Tamtéž, s. 3–5.

³⁶⁹ Tamtéž, s. 6–70.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 72–145.

³⁷¹ Tamtéž, s. 49.

³⁷² Tamtéž, s. 71.

³⁷³ Tamtéž, s. 138.

³⁷⁴ Tamtéž, s. 6–7.

historického názvu *Boiohaemum* na celou dnešní českou zemi ve smyslu *Bohemia* došlo podle Šimka až po vyvraždění rodu Slavníkovců roku 993 a sjednocení celých dnešních Čech pod vládou rodu Přemyslovců v 11. století.³⁷⁵ Rozsah *Boiohaema* v době laténské a římské bylo proto třeba stanovit a nezbývalo, než se přitom opřít právě o starověké zprávy, zvláště o dílo Klaudia Ptolemaia, popř. Velleia Patercula, či o Tacitovu *Germanii*, i když se k této otázce vyjadřují jen mlhavě. Ohledně jeho jižní hranice však podle Šimka mluví tento typ pramene vcelku jasně – tvořil ji tok Dunaje a velkou součástí starověkého *Boioheama* bylo území dnešních severovýchodních Rakous.³⁷⁶ Západní mez krajiny *Boioheama* však bezpečně stanovit nelze, snad jen podle sídel Markomanů, která původně sahala až do Bavor.³⁷⁷ Severní hranice je ještě nečitelnější. Šimek ji odvozoval podle Ptolemaiovy zprávy o sídlech Bainochaimů v Povltaví,³⁷⁸ kteří tedy mohli zaujímat i jižní část dnešních Čech. Domníval se, že Bainochaimové nebyli skutečným kmenem, ale jednalo se o označení obyvatelstva podle jména území, na kterém sídlilo.³⁷⁹

Co se týče zpráv o keltských Bójích, upozornil Šimek na to, že podle historických zpráv lze bezpečně odvodit v podstatě jen to, že sídla Bójů zaujímala mj. i dnešní severní bavorské Podunají. Od doby renesance se však, zvláště v německé literatuře, usuzovalo, že keltské severočeské kostrové hroby ze staršího a středního laténu náležely Bójům a tamější popelnicová pole z následující doby římské byla markomanská.³⁸⁰ Tato identifikace bójského osídlení byla dle Šimka založena na předpokladu, že k nám Bójové přesídlili ze Zarýní (z Galie), pro což však podle něj chybí důkazy v podobě archeologických pramenů. Jistá je pouze skutečnost, že mezi 5. a 3. stoletím př. n. l. se obecně Keltové vydávali na pochod z přelidněných keltských oblastí v Porýní a že k jejich původní kolébce náležela i velká část pozdější Germanie.³⁸¹

³⁷⁵ Tamtéž, s. 17.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 9–12, 17.

³⁷⁷ Tamtéž, s. 12–14.

³⁷⁸ KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografické Hyfézésis* II, 11, 10.

³⁷⁹ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 15–17; srov. týž: *Poloha sídel Kvádů a Baimů podle údajů Kl. Ptolemaia*. In: Sborník Československé společnosti zeměpisné, 37. Praha 1931, s. 21; týž: *Národopis Čech a Moravy v geografii Klaudia Ptolemaia*. In: Sborník I. sjezdu slovanských geografů a ethnografů v Praze 1924. Praha 1926, s. 285.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 17–18.

³⁸¹ Tamtéž, s. 17–21.

Při lokalizaci sídel Bójů u nás Šimek vyšel z jejich historicky ověřených sídel umístěných v bavorské oblasti severně od Dunaje, kde po nich zůstala mj. i mohylová pohřebiště. Opřel se o výzkumy Bedřicha Dubského v jižních Čechách,³⁸² který soudil, že tamější laténské mohyly jsou shodné s bavorskými, a na základě toho spojil Bóje s mohylovými pohřebišti v obou územích, tedy v jihozápadních Čechách a v sousedním Bavorsku.³⁸³ Zbývalo však určit, který keltský kmen kostrově pohřbíval v severočeských nížinách v Poohří a Polabí a na Moravě. Podle inventáře tamějších plochých kostrových hrobů se zjevně muselo jednat o nějaký bohatý válečnický kmen.³⁸⁴ Šimek při jeho identifikaci vycházel z Caesarovy zprávy,³⁸⁵ která v oblastech východně od Rýna jmenuje z kmenů, které zde jistě sídlily, pouze Volky Tektoságy. Vyčetl z ní, že tento kmen byl přímým sousedem Germánů a vzhledem k Caesarově informovanosti o jejich bojovné povaze musel obývat končiny, které byly v přímých obchodních stycích s Porýním, aby k Caesarovi tato informace mohla dorazit. Další „indicií“ pro přiřazení konkrétního etnika k uvedenému kmeni byl historický doklad toho, že jméno Volků (*Walah, Walh, Walch*) se patrně již od 4. století př. n. l. pro Germány, postupující ze severního území na jih, stalo synonymem pro Kelty vůbec. Na základě toho tak Šimek ztotožnil Volky Tektosagy s lidem našich kostrových laténských pohřebišť a naše země tak měly v období laténu dvojí keltské obyvatelstvo – Bóje a právě Volky Tektoságy.³⁸⁶

V poslední fázi laténské doby se však charakter osídlení, alespoň na základě archeologických nálezů, proměnil. V jižních Čechách je oproti předchozí době lépe dokumentováno osídlení prostřednictvím objevů sídlišť, kdežto hrobů je obecně poskrovnu. Šimek soudil, že keltské obyvatelstvo nakonec v průběhu posledního století př. n. l. postupně splynulo s Germány příchozími ze středního Polabí, čímž v oblasti severních Čech kolem zlomu letopočtu vznikla česká dobřichovská kultura. Šimek ovšem soudil, že v daném období větší část

³⁸² Viz DUBSKÝ, B.: *La tène jižních Čech*. Strakonice 1932.

³⁸³ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 23–24.

³⁸⁴ Tamtéž, s. 24–25.

³⁸⁵ CAESAR: *Commentarii de bello Gallico* IV, 24.

³⁸⁶ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 26–27.

tamějšího severočeského keltského obyvatelstva germánskému tlaku postupně ustupovala, i když si není jistý kam – zda do jižních Čech, či ještě dál za Dunaj.³⁸⁷

V kapitole o Keltech pojednal také o laténských hradištích.³⁸⁸ Rozlišil zde dvě skupiny výšinných opevněných lokalit osídlených v této době – starší, vzniklou ještě za doby halštatské, a mladší z pozdního laténu. První z nich tvoří hradiště, která se koncentrují v jihozápadních Čechách, západně od řeky Vltavy v Pootaví a v oblasti Brd již od středního a dolního toku Mže. Jedná se např. o Věvec na Pržmu u Lčovic, Hradiště u Libětic, hradiště na Sedle u Albrechtic či Riesenschloß. Tato hradiště byla vzhledem ke svým mohutným kamenným valům založena pravděpodobně jako útočiště a podle Šimka rovněž chránila zlatokopy rýžující zlato v šumavských řekách. Vzhledem k výše nastíněným Šimkovým etnologickým rozvržením keltského osídlení patřila Bójům. Druhou skupinou jsou hradiště vzniklá v době pozdního laténu. Jednalo se o keltská oppida, střediska obchodu a řemesel, nacházející se poblíž ložisek železných rud a umístěná v přirozeně chráněných polohách. Blíže Šimek pojednal o Stradonicích, u nichž opět zamítl možnost stálého tamějšího Marobudova pobytu, dále o Hradišti u Nasavrku a o moravském Starém Hradisku u Okluk. Tato hradiště jsou shodná se známým keltským kulturním střediskem Bibracte, liší se však způsobem opevnění. Vzhledem ke svému umístění je podle Šimka obývali Volkové Tektoságové. Archeologické nálezy dokládají, že se na uvedených oppidálních lokalitách udrželi až do počátku našeho letopočtu a upustili od svého výbojného života, aby se zde mohli věnovat obchodu a řemeslům. Nakonec v prvních letech našeho letopočtu patrně zanikli v přívalu Germánů.³⁸⁹

Blíže Šimek poreferoval ještě o jednom keltském kmeni – Kotinech.³⁹⁰ Pokládal je za poslední Kelty na našem území a podle Ptolemaiova záznamu³⁹¹ je umístil na střední Moravu. Jejich sídla vymezil na západě Českomoravskou vysočinou a na východě Bílými Karpaty. Jižní hranici ztotožnil s Ptolemaiovým Orkynským (Hercynským) lesem, který lokalizoval na jižní Moravu, přičemž na východě tento hvozd končil u jižních svahů Bílých Karpat, takže na úplný jih Moravy již Kotinové nezasáhli. Konec osídlení Kotinů na vymezeném území Šimek

³⁸⁷ Tamtéž, 32.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 35–45.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 48, 50.

³⁹⁰ Tamtéž. 50–70.

³⁹¹ KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografiké Hyfégésis* II, 11, 10.

datoval až do hluboko do doby římské a považoval je za potomky starého keltského obyvatelstva, které zde sídlilo předtím, tedy Volků Tektoságů.³⁹² Jižními sousedy Kotinů se tak stali Markomané, ze Slovenska k nim zasahovali Kvádové. Zánik Kotinů dával do souvislosti až s markomanskými válkami, patrně s výpravou římského císaře Marka Aurelia proti Markomanům v roce 172 nebo 174. Jistá část Kotinů pak byla patrně přesídlena do Panonie a jejich někdejší moravská sídla zabrali germánští Burové.³⁹³

Takto tedy Šimek pojímal keltské osídlení Čech a Moravy. V druhé části se pak zabýval sídly Germánů. Prvním germánským kmenem, kterému se věnoval, byli Hermunduři.³⁹⁴ Nejdříve odmítl zastaralost jejich původní lokalizace do dnešního Durynska, o níž se domníval např. Kaspar Zeuss.³⁹⁵ Historické zprávy totiž hovoří jen o Hermundurech při Labi (např. Velleius Paterculus)³⁹⁶ a o Hermundurech v Podunají, kteří měli dobré vztahy s Římany v podunajských provinciích (zejména Tacitus).³⁹⁷ Podunajské Hermundury podle Šimka nejspíše v roce 1 n. l. usadil děd pozdějšího císaře Nerona, L. Domitius Athenobarnus, v dnešním Bavorsku severně od Dunaje a blízko k řece Rýn. Tyto bavorské Hermundury pak spojoval s vypuzením Katvaldy z někdejší Marobudovy rezidence v roce 19 nebo 20 n. l. hermundurským králem Vibiliem. Co se týče polabských Hermundurů, např. Tacitus je kromě své zprávy, že v jejich zemi pramení Labe,³⁹⁸ ve svém díle nezmiňoval. Leonhard Franz ovšem na základě archeologických nálezů poukázal na možnost přechodu germánské podmokelské kultury pozdního laténu k severočeské dobřichovské kultuře a přisoudil obě kultury v oblasti severně a západně od horního toku Labe právě Hermundurům.³⁹⁹ Šimek se souvislostí obou kultur souhlasil, a to i z etnologického hlediska, neboť jejich reprezentanti byli patrně stejného či alespoň příbuzného původu. K plnému rozvoji dobřichovské kultury ve středních a severních Čechách došlo podle Šimka až s dalším příchodem kmenů ze středního Polabí, tedy z oblasti, kde má

³⁹² ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 68.

³⁹³ Tamtéž, s. 70.

³⁹⁴ Tamtéž, s. 74–87.

³⁹⁵ ZEUSS, K.: *Die Deutschen und die Nachbarstämme*. Mnichov 1837, s. 8, 102 ad.

³⁹⁶ VELLEIUS PATERCULUS: *Historiae Romanae ad M. Vicinium cons.* II, 106.

³⁹⁷ TACITUS: *Germania*, kapitola 41.

³⁹⁸ Tamtéž.

³⁹⁹ FRANZ, L.: *Germanische Funde in Böhmen*. Sudeta IX, 1933, s. 73–78.

podmokelská kultura svůj původ. Vzhledem k tomu, že se jednalo o polabské Svéby, není vyloučeno, že mohlo jít právě o Hermundury, kteří ke svébskému kmenovému svazu patřili. V tom případě by se také Tacitova výše uvedená zpráva opravdu vztahovala na skutečný pramen Labe v Krkonoších. Pokud by Hermundurům patřila i mladší fáze dobřichovské kultury, lze podle Šimka soudit, že se v souladu s dosavadními znalostmi o této kultuře na přelomu 4. a 5. století n. l. z Čech odstěhovali. Dále se Šimek domníval, že pozdějším spojením obou zmíněných hermundurských větví, polabské a bavorské, a připojením dalších kmenů mohla v 5. století vzniknout durynská říše.⁴⁰⁰

Dalším germánským kmenem, kterým se Šimek vzhledem k bohatosti literární tradice a výkladů obšírněji zabýval, byli Markomani.⁴⁰¹ Odmítnul zastaralé myšlenky zakořeněné v literatuře již z doby humanismu, které vycházely pouze z informace, že Markomani seděli v *Boiohaemu*, z níž odvozovaly jejich pobyt v dnešních Čechách. Důkladnějším rozbořením písemných pramenů dospěl k odlišnému názoru než ve své předchozí monografii *Čechy a Morava za doby římské*, v níž soudil, že markomanská sídla, po opuštění jejich původní oblasti, zasahovala mj. i do jihozápadních a jižních Čech (viz výše).⁴⁰² Jaké tedy bylo Šimkovo novější nazírání na stěhování Markomanů do *Boiohaema*? Domníval se, že jejich původní sídla byla někde v Porýní a po porážce římským vojevůdcem Drusem na dolním Mohanu na ně rezignovali. Roku 9 př. n. l. (patrně ještě před Drusovou smrtí v září téhož roku) pak pod Marobudovým vedením zaujali novou pozici v *Boiohaemau*. Zasahovali přitom patrně i do Bavorska, kde zabrali původní bójská sídla. Bavorské území však asi roku 1 n. l. postoupili kmenu Hermundurů (viz výše).⁴⁰³ Území, kam se Markomané přestěhovali, vymezil Šimek takto: jeho jádrem byla úrodná oblast rakouského Moravského pole ohraničeného na východě dolním tokem řeky Moravy, jižní hranici tvořila hned od počátku řeka Dunaj, na severu markomanské osídlení dosahovalo k dunajsko-vltavskému rozvodí a řece Dyji (zasahovalo tak jen nejj jižnější Moravu) a západní mez tvořila hornatá oblast nynějších rakousko-německých hranic. Marobudovo sídlo Šimek kladl někde do

⁴⁰⁰ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 85–87.

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 88–116.

⁴⁰² Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 134–157.

⁴⁰³ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 90–94.

hornatého území dále od Dunaje. Uvedeným vymezením sídel Markomanů do severní části nynějších Horních i Dolních Rakous možnost osídlení Čech, zvláště jejich severní části, tímto kmenem vyloučil.⁴⁰⁴ Co se týče středních a severních Čech, ve kterých se nacházelo jádro dobřichovské kultury, nepochyboval, že patřily k Marobudově říši, jejíž rozsah byl pochopitelně mnohem větší než samotné markomanské území, neboť do ní spadalo více kmenů, pouze zde sídlil jiný germánský kmen než Markomani.⁴⁰⁵ Poté se stručně věnoval roli Markomanů za válek, pro něž se vžil název odvozený od tohoto kmene. Poukázal přitom na silný tlak germánských kmenů ze severu a domníval se, že kvůli vzrůstu populace ve 2. století se Markomanům zdál jejich dosavadní prostor v dnešních severních Rakousích poněkud těsný a nastalý nedostatek půdy pak vedl k hromadným vpádům markomanských a dalších kmenů přes Dunaj na římské území. Římskou vojenskou stanici u Mušova dával do souladu se severní hranicí markomanských sídel a považoval ji za důkaz úmyslu římského císaře Marka Aurelia zřítit na dosavadním markomanském území, které bylo v té době osázeno vojenskými posádkami, provincií Markomanii. Mušovská stanice tak měla patrně chránit pomezí této nové provincie proti útokům barbarů, podle Šimka Kotinů či Burů, od severu. Jejím úkol rovněž bylo ovládat úrodnou oblast na dolním toku Svatky i Jihlavy a také kontrolovat a zabezpečovat obchodní stezky vedoucí dále na sever.⁴⁰⁶

Třetím germánským kmenem, o kterém Šimek ve své práci pojednával, jsou Kvádové.⁴⁰⁷ Ve své předchozí monografii problematiku kvádského osídlení spíše jen „nakousnul,“ neboť se v ní věnoval hlavně prostoru Čech a Moravy a kvádská sídla z Moravy vyloučil a hledal je na Slovensku.⁴⁰⁸ Tuto interpretaci si podržel i zde s odkazem na zprávy Tacita⁴⁰⁹ i Ptolemaia,⁴¹⁰ z nichž lze vysoudit, že Kvádové sousedili s Markomany, a také, že byli nejuvýchodnějším germánským kmenem v Podunají. Východní hranice jejich území byly totožné s hranicemi Ptolemaiovy Germanie, které směřují od Dunajského ohbí u Vácova na sever do Sarmatských hor, které Šimek ztotožnil se Slovenským Krušnohořím. Západní

⁴⁰⁴ Tamtéž, s. 94–108.

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 108.

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 110–114.

⁴⁰⁷ Tamtéž, s. 116–134.

⁴⁰⁸ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 157–165.

⁴⁰⁹ TACITUS: *Germania*, kapitola 41, 42.

⁴¹⁰ KLAUDIOS PTOLEMAIOS: *Geografické Hyfégésis* II, 11, 11; tamtéž II, 11, 4.

pomezí poté tvořil dolní tok Moravy, který Kvády odděloval od markomanských sídel za touto řekou. Kvádům tak patřila ještě východní část Moravského pole mezi řekou Moravou a Malými Karpaty. Šimek si nebyl jistý, kdy Kvádové svá sídla na Slovensku zaujali, k jejich příchodu snad došlo společně s Markomany či nedlouho po nich.⁴¹¹ V další části se Šimek věnoval také Vanniově království. Tento politický útvar byl pojmenovaný podle Vannia, který byl kromě Kvádů dosazen za krále také vojenským družinám Markomanů po Katvaldově pádu v roce 19 či 20 n. l. a stal se věrným vazalem římské říše. Území, na které byla tímto aktem rozšířena Vanniova pravomoc, do té doby omezená jen na kvádské území na západě ohraničené řekou Moravou, podle Šimkova výkladu Tacitovy zprávy,⁴¹² západně ohraničovala řeka s latinským názvem Cusus.⁴¹³ Šimek se rovněž vyjádřil k možnosti umístění Vanniovy rezidence. Vycházel přitom z Tacitova záznamu⁴¹⁴ o Vanniově přípravě na defenzivní válku proti spiknutí svých soukmenovců a dalších kmenů v roce 50 n. l., kdy se měl Vannius bránit na svých výšinných hradištích. Tato sídla se musela nacházet u Dunaje, poněvadž doufal v pomoc Římanů. Podle Šimka je v celém Podunají jen jedna taková vhodná lokalita, a to děvínské území. Odtud se také mohl Vannius po své porážce se svou družinou snadno stáhnout na pozvání Římanů do Panonie.⁴¹⁵ Šimek se domníval, že v pozdějších letech kvádský kmen zažíval rozkvět, ale růst populace vedl, stejně jako u Markomanů, k nedostatku půdy, který byl příčinou markomanských válek. Část jejich území byla během válečných střetů okupována Římany, ale po nich Kvádové zůstali, až na občasné vpády do Panonie, ve svém dřívějším poměru závislosti na římské říši. Teprve ve 4. století došlo k vzepětí kvádskému sil, které vedlo k vyplenění Panonie. Po tvrdé odvetě císaře Valentiniána v roce 375 se Kvádové stáhli do ústraní a podle Šimka počátkem 5. století jich většina spolu s Vandaly překročila Rýn na pouti do Hispánie. Zbytek

⁴¹¹ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 116, 119–121.

⁴¹² TACITUS: *Annales* II, 63.

⁴¹³ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 125.

⁴¹⁴ TACITUS: *Germania*, kapitola 42.

⁴¹⁵ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 127–129.

Kvádů zůstal patrně na Slovensku, kde byl posléze asimilován příchozími Slovany.⁴¹⁶

Šimkův výklad o dalších germánských kmenech v jeho knize zabírá daleko menší prostor. Co se týče Marsignů,⁴¹⁷ zůstal při své starší lokalizaci tohoto kmene do oblasti dnešních Čech, tedy na sever od Markomanů.⁴¹⁸ Na mapce (viz *Mapa 2*) Marsigny zakreslil do západní poloviny Čech mezi řeky Berounku a Vltavu, po markomanských válkách se ovšem jejich jméno v pramenech již nevyskytuje (srov. *Mapa 3*).⁴¹⁹ Původní sídla Burů kladl do prostoru mezi Kladskem a prameny Visly, tedy do velké části dnešního Slezska a přiléhajícího moravského území. Jejich jižními sousedy byli keltští Kotinové a po jejich zániku za markomanských válek (viz výše) kmen Burů využil příležitosti a zabral původní kotinská území na Moravě, k čemuž dostal podle Šimka svolení císaře Marka Aurelia. Stal se tak severním sousedem Kvádů a Markomanů. Nelze ovšem říci, po jak dlouhou dobu se Burové na Moravě udrželi.⁴²⁰ Nakonec se Šimek ještě jednou vrátil ke kmeni Langobardů, kterým věnoval poslední kapitolu.⁴²¹ Shrnul výklady dosavadní literatury, která ospravedlňovala pobyt tohoto kmene v Čechách. Historicky ovšem tuto možnost Šimek opět zamítnul a také české dosavadní nálezy pouze čtyř langobardských spon podle něj nic nedokazují. Tento druh výrobku totiž považoval za snadno přenositelný prostřednictvím obchodu, darů, kořisti apod., takže pro určení směru putování daného etnika je neprůkazný.⁴²²

Toto jsou tedy závěry, k nimž Šimek kritikou dosavadní literatury i novým rozborem historických zpráv dospěl. Při jejich srovnání s myšlenkami obsaženými v jeho předchozí knize,⁴²³ upoutá pozornost zvláště vyloučení sídel Markomanů z Čech v souvislosti s novým vymezením krajiny *Boiohaema*. Dále nově identifikoval severočeskou a moravskou laténskou kulturu plochých kostrových pohřebišť s kmenem Volků Tektoságů a poukázal na možnost usazení

⁴¹⁶ Tamtéž, s. 131–133.

⁴¹⁷ Tamtéž, s. 134–136.

⁴¹⁸ Srov. Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 169.

⁴¹⁹ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 71, 116.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 136–139.

⁴²¹ Tamtéž, s. 139–145.

⁴²² Tamtéž, s. 142.

⁴²³ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923.

Hermundurů ve středních a severních Čechách v době kultury dobřichovské a na jejich roli při pozdějším vzniku durynské říše. Jinak Šimek vesměs došel po etnologické stránce ke stejným soudům jako předtím, i když je v některých případech více rozvedl. Dále je patrné, že po mohutném válečném konfliktu, jakým byly markomanské války probíhající na celé dunajské linii, se etnologický obraz našich zemí příliš nezměnil (srov. *Mapa 2 a 3*) – pouze sídla keltských Kotinů zaujali germánští Burové a už se v pramenech nesetkáváme s Marsigny, třebaže Šimek z pramenů nedokázal odvodit, který kmen by je mohl nahradit.

Pomineme-li Šimkův rozbor díla Klaudia Ptolemaia (viz níže), k problematice keltského a germánského osídlení i příchodu prvních Slovanů do našich zemí se tento autor vrátil ještě v díle ***Poslední Keltové na Moravě*** z roku 1958,⁴²⁴ které je výsledkem jeho celoživotních koncepcí, jež zde podpořil i rozvinul na základě rozboru archeologického materiálu. Práce je psána z pohledu kontinuálního osídlení moravského regionu od doby laténské po konec doby římské.

V úvodní části se Šimek shrnul svoje názory na vymezení starověkého *Boiohaema* a etnografický ráz našich zemí, který podal ve výše rozebíraných monografiích. Pro přehled (srov. *Mapa 1 až 3*):

1. Jižní pomezí *Boiohaema* tvořil tok Dunaje a jeho severní hranici pak vymezovaly Ptolemaiovi Bainochaimové,⁴²⁵ tedy obyvatelé *Boiohaema*, kteří sídlili ve střední části Čech;
2. Keltští hercynští Bójové byli lidem jihočeských a bavorských mohelnicových polí a přebývali právě v *Boiohaemu*, doslova Zemi Bójů, na území od břehů Dunaje až po střední Čechy;
3. Keltský kmen Volků Tektoságů zabíral větší část Čech a Moravu, kde po něm zůstala kostrová pohřebiště;
4. V době dobřichovské kultury, tedy v době římské, obývali severní a střední Čechy germánští Hermunduři;
5. Markomany a Kvády po jejich příchodu z Porýní Šimek lokalizoval do rakousko-slovenského Pomoraví;

⁴²⁴ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958.

⁴²⁵ KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografiké Hyfégésis* II, 11, 10.

6. Na Moravě byli od přelomu letopočtu usazení keltští Kotinové, kteří byli potomky Volků Tektoságů.⁴²⁶

Druhá kapitola se věnuje poměru právě těchto keltských „starousedlíků“ vůči příchozím Germánům a později Slovanům na moravském území. Volkové Tektoságové podle Šimka pronikli do našich zemí již někdy během 4. století př. n. l. a zůstali zde usazení až hluboko do doby římské. Domníval se, že právě oni se pro sousední Germány stali reprezentanty celého keltského světa, a to podle jména *Volk – Valh – Valah*, které bylo synonymem pro Kelty vůbec. Hrobový inventář odpovídal Caesarově svědectví o jejich bojovnosti⁴²⁷ – mužské hroby byly bohatě vybaveny zbraněmi, ženské šperky. Že se jednalo o významný kmen, Šimek odvozoval i podle toho, že jeho hmotná kultura měla silný vliv na výrobu u Germánů v Polabí a Poodří. V době pozdního laténu se pak podle něj odklonili od válečnického způsobu života, věnovali se obchodu, řemeslné výrobě a v souladu s Tacitovou zprávou⁴²⁸ patrně i těžbě železné rudy, čímž se pro ně vžili jméno Kotini. Podle Šimka o správnosti jejich lokalizace na Moravu svědčí i velký počet keltských stanic při obchodních tratích procházejících Moravou od Dunaje směrem na sever. Na základě archeologických památek, zejména sídlištní keramiky, určil definitivní konec jejich moravského pobytu ne na druhou polovinu 2. století n. l., jak se domníval předtím,⁴²⁹ ale datoval jej dokonce až do 4. století.⁴³⁰

Germánské etnikum podle Šimkova názoru zpočátku pronikalo na Moravu jen v malých skupinách, čímž dosavadní keltské obyvatelstvo pozvolna infiltrovalo. Soudil, že Keltové a Germáni tak dlouho dobu žili vedle sebe v keltských osadách, což podle něj dokládají časté nálezy keltské i germánské keramiky na stejných sídlištních. Germánská keramika, která byla na rozdíl od keltské vyráběna v ruce, přitom tu keltskou imitovala. Větší vzrůst germánského obyvatelstva pak nastal až ve 3. století s přílivem Germánů ze severních oblastí mezi řekami Labem a Odrou,

⁴²⁶ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958, s. 13–28.

⁴²⁷ CAESAR: *Commentarii de bello Gallico* VI, 24.

⁴²⁸ TACITUS: *Germania*, kapitola 43.

⁴²⁹ ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 70.

⁴³⁰ Týž: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958, s. 29–47.

až se původní menšina změnila ve většinu, čímž byly poslední zbytky Keltů ve 4. století asimilovány.⁴³¹

Dataci příchodu Slovanů na Moravské území Šimek nemohl přesně stanovit kvůli mezerovitosti archeologického materiálu. Zprávy Klaudia Ptolemaia⁴³² o stanicích *Kalisia* (dnešní Kališ) a *Asanka* (ze slovenského Jasanka, nacházející se někde v Nížkém Jeseníku) však podle něj nepřímo dosvědčují přítomnost slovanských osad u jantarové cesty již v první polovině 2. století n. l. Důkazem toho, že již ve druhé polovině 1. století n. l. Slované v malých skupinkách pronikali z horního Poodří a Povislí snad přes východní Moravu směrem na jih k Dunaji a za něj, je podle Šimka záznam v díle Plinia Staršího⁴³³ o jezeře se slovanským jménem *Pleso* v Panonii. Dokladem, že slovanská menšina pobývala mezi keltskými Volky (Tektoságy) na východní Moravě, je jméno *Valach*, které od nich převzala, a udrželo se dodnes.⁴³⁴

Další kapitolu tvoří podrobný soupis keltských i germánských sídlišť, hradišť, pohřebišť i ojedinělých nálezů na Moravě včetně obrazové dokumentace nálezů. Tento katalog tvoří záznamy o celkem 354 lokalitách.⁴³⁵ Větší pozornost zde věnoval oppidu Staré Hradisko⁴³⁶ a také lokalitě Černov na Vyškovsku, na které podnikl několik sondáží⁴³⁷ a poznamenal, že má rovněž charakter oppida.⁴³⁸

Čtvrtá kapitola je věnována představení života a zaměstnání obyvatelstva, hospodářským a výrobním poměrům a společenskému rozvrstvení.⁴³⁹ Co se týče typů obydlí, lze konstatovat, že jsou analogické ke keltským stavbám v Podunají a Porýní. Domy měly čtverhranný a přibližně pravoúhlý půdorys se dvěma či více místnostmi. Hospodářské budovy tvořily chaty okrouhlého či oválného půdorysu zahloubených do země. Hmotné nálezy pak vypovídají o jejich způsobu života, zejména ohledně řemesel a zemědělství. Společenské rozvrstvení lze odvodit jen

⁴³¹ Tamtéž, s. 48–50.

⁴³² KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografické Hyfégésis* II, 11, 13–14.

⁴³³ PLINIUS SECUNDUS: *Naturalis Historia* III, 146.

⁴³⁴ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958, s. 50–55.

⁴³⁵ Tamtéž, s. 56–398.

⁴³⁶ Tamtéž, s. 60–100.

⁴³⁷ Viz kapitola 2. 5. 5. Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze.

⁴³⁸ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958, s. 100–104.

⁴³⁹ Tamtéž, s. 399–432.

podle Caesarových zpráv.⁴⁴⁰ V základu se obyvatelstvo dělilo na dvě vrstvy – šlechtu (jezdce) a kněží (druidy). Svobodné obyvatelstvo pak bylo omezováno dárkami (tributem). Šimek soudil, že s odlivem válečnické šlechty v podobě výprav do sousedních zemí nastal obrat ve způsobu života svobodných kmenových příslušníků, kteří se začali věnovat obchodu a řemeslům.⁴⁴¹

V páté kapitole Šimek podrobil rozboru pozůstatky hmotné kultury, kterou tvořila keramika, dále kovové nádoby, zemědělské a řemeslnické nástroje, součásti výzbroje, šperky a toaletní potřeby a nakonec mince.⁴⁴² Konstatoval, že z doby kolem přelomu letopočtu pochází spousta keltských památek, ale žádná, který by vypovídala o samostatném germánském osídlení z té doby, čímž se moravská situace liší od Čech, kde se nachází zejména bohaté pičhorské naleziště.

Poslední kapitoly jsou věnovány pojednání o tělesném rázu obyvatelstva, náboženských kultech a pohřebnímu ritu. V souvislosti s touto poslední oblastí upozornil na nepochybnou změnu mentality, která vedla k tomu, že těla již nebyla pietně pochovávána s bohatými milodary, nýbrž spalována.⁴⁴³

3. 1. 1. Velká Germanie Klaudia Ptolemaia

Dílo s názvem **Velká Germanie Klaudia Ptolemaia** tvoří Šimkova čtyřsvazková monografie,⁴⁴⁴ v níž interpretoval spis řeckého starověkého geografa Klaudia Ptolemaia, který žil v Alexandrii v 2. století n. l., s názvem *Klaudiú Ptolemaiú Geografiké Hyfégésis* (Zeměpisný úvod či Návod ke geografii).

V **první svazek** Šimkova díla z roku 1930 tvoří spíše rozbor spisu samotného po praktické a organizační, nikoli interpretační stránce. První kapitola je tak věnována zhodnocení Ptolemaiovy práce z hlediska doby a okolností jejího vzniku. Vznikla totiž na základě různorodých pramenů a spisů, zejména kupeckých itinerářů. Šimek se tak zastal Ptolemaiovy kritičnosti a metodičnosti, považoval jej za největšího geografa starověku. Nesrovnalosti pak přičítal spíše

⁴⁴⁰ CAESAR: *Commentarii de bello Gallico* VI, 13–16.

⁴⁴¹ ŠIMEK, E.: *Poslední Keltové na Moravě*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958, s. 426–428.

⁴⁴² Tamtéž, s. 433–447.

⁴⁴³ Tamtéž, s. 458–463.

⁴⁴⁴ Týž: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I–IV. Praha 1930, Brno 1935, 1949, 1953.

pozdějším kopistům středověkých rukopisů a novodobým vykladačům. Ptolemaiova práce byla částečně založena na spisech, které sesbíral jeho předchůdce Marinos z Tyru, jehož dílo se nedochovalo. Šimek se domníval, že Ptolemaiova práce byla jinak redigována než Marinova, takže se jedná v celém rozsahu o Ptolemaiovu práci.⁴⁴⁵ Rukopisů, jejichž tříděním, klasifikací a přepisem se zabývala druhá kapitola, bylo z období 11. až 16. století 49.⁴⁴⁶ Co se týče map, pokud Ptolemaios k dílu připojil alespoň základní skicu světa, ztratila se. Oblastní mapy k textu patrně nepřipojil vůbec, aby svoji práci podle Šimka nezneškodil.⁴⁴⁷ Území Ptolemaiovy Germanie, přičemž Ptolemaios sám nedával Germanii onen stálý přívlastek „Velká,“ se rozprostíralo od Rýna až po Vislu a od Dunaje po Severní a Baltské moře. Na severu vedla hranice od třetího ústí řeky Rýn podél pobřeží k ústí Vidru. Severní hranice pak pokračuje po ústí Ptolemaiových řek Chalusos (Varnava), Svėbos (Odra), Viaduas a Vistulos. Poslední dvě vodoteče tvoří dvě ústí dnešní řeky Visly. Tímto způsobem tak pobřeží Baltu tvoří rovnou hraniční čáru. Západní hranici představoval tok Rýnu. Ptolemaios zde však učinil základní omyl, když ztotožnil prameny Rýnu s výtokem z Bodamského jezera, které neznal, a prameny Dunaje pak u Ptolemaia leží na skutečných rýnských pramenech. Jižní hranice Germanie vychází od pramenů Rýna k pramenům Dunaje, pokračují od ústí Innu až po dunajské ústí řeky Moravy, což způsobilo vychýlení toku k severovýchodu. Východní hranice, určená jen třemi body, je pak dle Šimka nejistá.⁴⁴⁸

Druhý svazek z roku 1935 je věnován horopisu, vodopisu a národopisu. **Třetí svazek** se zabývá místopisem a starověkými obchodními cestami. Poslední, **čtvrtý**, svazek z roku 1953 pojednává o prehistorii a rané historii celé oblasti mezi Dunajem a Baltským mořem (včetně Dánska a Skandinávie).

⁴⁴⁵ Týž: *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I. díl. Sbíрка pojednání a rozprav filosofické fakulty Karlovy university, 16. Praha 1930, s. 1–46.

⁴⁴⁶ Tamtéž, s. 47–85.

⁴⁴⁷ Tamtéž, s. 86–105.

⁴⁴⁸ Tamtéž, s. 110–143.

3. 2. Slovanské období dějin

Šimkovo vědecké dílo vztahující se ke starým Slovanům a ranému středověku lze rozdělit na dvě oblasti. První z nich tvoří příspěvky ke slovanským hradištím, druhá je zaměřena na Slovany z etnologického hlediska. Šimek se tak zaměřil spíše na výklad dílčích problémů.

Prvním hradištěm, jehož území Šimek osobně prošel a zrealizoval zde archeologicko-topografický průzkum, byl Děvín nacházející se u dnešní Bratislavy při soutoku Moravy a Dunaje. Zmíněnou prospekci provedl za ztížených podmínek v době první světové války s Josefem Zavadilem.⁴⁴⁹ Jeho výsledky spolu s interpretací historických pramenů popsal ještě za války a po ní je uveřejnil ve studii s prostým názvem **Děvín** z roku 1920.⁴⁵⁰

V úvodu popsal okolnosti průzkumu i přehled badatelů, kteří se zabývali problematikou lokalizace nejen Děvína (tedy pravděpodobně Rostislavovy Dowiny fuldských análů), ale i Svatoplukova a Metodějova Velehradu Velkomoravské říše, a často spojovali obě velkomoravská sídla v jedno a lokalizovali je na dnešní Moravu. Upozornil proto, že otázka Velehradu i Děvína se musí řešit nezávisle na sobě a archeologický výzkum Děvína u Bratislavy musí být veden systematicky a nesmí soustředit pouze na kulturní vrstvu z období Velké Moravy, aby ani vrstvy z jiných období nebyly zanedbávány.⁴⁵¹

Poté se věnoval detailnímu popisu přírodních podmínek děvínského území, které je strategicky umístěné na křižovatce dvou důležitých komunikací – Dunaje a cesty, která vedla podél Moravy a Odry a spojovala sever a jih Evropy. Děvín sám byl ze dvou stran obklopen řekami Dunajem a Moravou a ze třetí strany pohořím. Osídlen byl za všech pravěkých epoch již od neolitu, přičemž k sídelnímu rozkvětu došlo ve slovanské době hradištní, kdy byla v děvínském pohoří vybudována řada opevnění, která tvořila pevnostní soustavu. Ve vrcholném středověku zde pak vznikl hrad, který byl přestavován až do 19. století.⁴⁵²

Další kapitola popisuje výsledky dosavadních archeologických výzkumů v této krajině a na hradištích, včetně Děvína samotného. Podle Šimka zachovaný děvínský val vzniknul v době po odchodu Římanů, a to buď ještě za germánské

⁴⁴⁹ Viz kapitola 2. 3. *Pobyť ve Vídni (1911–1918)*.

⁴⁵⁰ ŠIMEK, E.: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53.

⁴⁵¹ Tamtéž, s. 1–4.

⁴⁵² Tamtéž, s. 4–15.

okupace v období stěhování národů, nebo až v době hradištní. Hradiště samo bylo v době římské patrně střídavě okupováno Římany, kteří zde měli stanici umístěnou proti Carnuntu, i Germány, přičemž Děvín byl asi východiskem jejich pozdějších vpádů do Panonie. Poté se Šimek věnoval hradištním lokalitám zjištěných na okolních svazích – na vrchu Písečník, Braunsberg, Kobyla, Chlum, Glivice a u Děvínského Jezera a Děvínské Nové Vsi.⁴⁵³ Dále se ještě blíže zabýval děvínskou pevnostní soustavou, přičemž celé pevnostní zázemí hradiště tvořil nepravidelný čtyřúhelník o ploše kolem 10 km². Jeho jižní rameno představoval Dunaj, západní řeka Morava, sever kryly příkré svahy vrchu Kobyla a východ pak opevnění v jižní třetině Příkrého pohoří.⁴⁵⁴

V poslední části studie se Šimek věnoval rozboru historických pramenů, konkrétně čtyř zpráv fuldských letopisů, které jsou franské provenience a pocházejí z 9. století. Všechny tyto zprávy lze podle jeho mínění vztáhnout na děvínské hradiště, jež je přímo v jedné z nich jmenováno jako Dowina. Jednalo se o zprávy týkající se franského tažení proti mojmírovskému Rostislavovi, který se podle Šimka ukryl na Děvíně jakožto mohutné pevnosti, kterou franské vojsko nedobyl. Domníval se, že hranice Velké Moravy sahala v polovině 9. století až k Dunaji a její centrum leželo mimo území dnešní Moravy, a to patrně právě na Děvíně.⁴⁵⁵ Na konci studie pak podal rekonstrukci politických dějin a úlohy Děvína za vlády Rostislava i Svatopluka v souvislosti s jejich poměrem k východofranské říši. Šimek si sice nebyl jistý, zda zůstal sídlením hradem i v době Svatoplukovy vlády, nepochyboval ovšem, že měl podíl na vzrůstu moci tohoto knížete a na rozšíření území Velké Moravy dále na jih.⁴⁵⁶

K sérii dalších příspěvků o hradištích Šimka přivedla jeho aktivní funkce státního konzervátora u Státního památkového úřadu a Státního památkového ústavu ve 20. letech.⁴⁵⁷ Tyto články souvisejí zejména se stanovením rozsahu a hranic domény rodu Slavníkovců, který spravoval oblast částečně středních a jihovýchodních Čech, přičemž Šimek využil zejména svých znalostí terénu.

⁴⁵³ Tamtéž, s. 15–37.

⁴⁵⁴ Tamtéž, s. 37–42.

⁴⁵⁵ Tamtéž, s. 42–50.

⁴⁵⁶ Tamtéž, s. 51–53.

⁴⁵⁷ Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

V prvním z článků nazvaným **Praha a Vyšehrad** z roku 1925⁴⁵⁸ se zabýval otázkou slovanského osídlení Čech v době kmenového zřízení před sjednocením země pod vládou Přemyslovců. Věnoval se stanovení vzájemného poměru obou metropolí, Pražského hradu (Prahy) a Vyšehradu. Zopakoval zde také svoji tezi ohledně utvoření jednotného území Čech, tedy Čech z dnešního pohledu, až v pozdější době vlády Přemyslovců. V době panování přemyslovských knížat Boleslava I. i II. byly Čechy územně rozděleny na dvě rozdílné oblasti – přemyslovskou a slavníkovskou.⁴⁵⁹ Šimek se ovšem zabýval dobou ještě starší, kdy byla oblast Čech rozčleněna podle kmenů, kterých bylo patrně větší množství. Možné hranice jejich území se snažil stanovit podle geografických predispozic.⁴⁶⁰

Poté už se věnoval vytyčení možných hranic osídlení slovanského kmene Čechů a území rodu Zličanů, z kterého vzniklo slavníkovské knížectví, přičemž čerpal především z Kosmovy kroniky i ze znalosti terénu. Z geografických i historických důvodů tak dospěl k názoru, že územním rozhraním mezi těmito dvěma celky nebyl nějaký potok na Kouřimsku, kde Zličané sídlili, nýbrž dolní tok Vltavy od ústí řeky Mže na sever. Podle Šimka byla Vltava v té době geografickým rozhraním prvního řádu a oddělovala tak území Čechů na západě od Zličanů na východě.⁴⁶¹ Praha a Vyšehrad, které se nacházejí při vltavských březích, tak byly původně pomezními, proti sobě položenými i namířenými hradišti. Ústředním hradem kmene Čechů zpočátku nebyla Praha, ale pravděpodobně Libušín, který se na rozdíl od ní tehdy nacházel v geografickém centru jejich území. Jejich pozdějším sídelním centrem byl Levý Hradec a snad také Budeč.⁴⁶² Vyšehrad pak představoval hraniční pevnost Zličanů.⁴⁶³ Podle Šimka se pražský hrad, třebaže vznikl pochopitelně již dříve, a to prý jako přímá kopie Libušína, stal hlavním střediskem Přemyslovců teprve koncem 9. nebo v prvních desetiletích 10. století.⁴⁶⁴ Podle Šimkova soudu pak po dobytí slavníkovského hradiště Libice roku 955 česká knížata slavníkovské knížectví ihned do toho pražského nezačlenila, nýbrž ponechala v platnosti dosavadní právní vztah. Tímto způsobem si také Šimek vysvětlil, proč Boleslav II. razil denáry v Praze i na Vyšehradě. Rozkvět

⁴⁵⁸ ŠIMEK, E.: *Praha a Vyšehrad*. Časopis pro dějiny venkova, 12, 1925, s. 1–14, 69–80.

⁴⁵⁹ Tamtéž, s. 1–4.

⁴⁶⁰ Tamtéž, s. 4–6.

⁴⁶¹ Tamtéž, s. 6–10, 70–73.

⁴⁶² Tamtéž, s. 10–14, 69–70, 72.

⁴⁶³ Tamtéž, s. 70–73.

⁴⁶⁴ Tamtéž, s. 13, 73–75.

Vyšehradu pak spadal do doby 2. poloviny 11. a 1. poloviny 12. století, kdy tu česká knížata sídlila trvale, přičemž zde v této době byla založena i nezávislá kapitula.⁴⁶⁵ Domníval se rovněž, že hlavním důvodem založení rozlehlého Nového města pražského Karlem IV. byla snaha propojit strategicky zbudovanou hradební linií Pražský hrad s Vyšehradem, čímž by se pražská města a oba hrady spojily v jeden mohutný opevněný komplex.⁴⁶⁶

V dalším článku ze stejného roku se věnoval významu **Hradištní soustavy nad Závistí (proti Zbraslavi)**.⁴⁶⁷ Jedná se o rozsáhlé hradiště, které je situováno na dvou vrších, nazývaných Hradiště a Šance, nad pravým břehem Vltavy u Zbraslavi. Poukázal tak na propojení obou opevněných poloh na zmíněných vrších do jednoho hradištního systému (odtud název příspěvku). Lokalitu detailně prošel, popsal a částečně i ověřoval povrchovým sběrem. Samotná stať je pak pokračováním Šimkových úvah o rozsahu zlické, resp. slavníkovské državy. Domníval se, že toto hradiště by se pro svou výhodnou polohu hodilo na politické i náboženské středisko země místo Prahy, pokud by se ovšem zlickým knížatům podařilo dokončit sjednocení celého českého území porážkou Přemyslovců.

Článkem **Levý Hradec – Pravý Hradec** z roku 1929⁴⁶⁸ pak Šimek reagoval na námítky Gustava Skalského vůči jeho tezi o zlickém původu Vyšehradu.⁴⁶⁹ Skutečnost, že mohly blízko sebe existovat dva hrady, z nichž každý náležel jiné državě a které proti sobě navzájem chránily kmenové rozhraní, doložil poukazem na analogickou dvojici pomezních hradišť. Jedná se o Levý a Pravý Hradec, které jsou si rovněž protějšky umístěnými při toku Vltavy. Levý Hradec u dnešního Žalova stál na půdě kmene Čechů, Pravý Hradec u nynějších Klecan patřil podle Šimka Zličanům.⁴⁷⁰ Pojmenování hradiště na levém vltavském břehu jako Levý Hradec, které se udrželo dodnes, bylo dle Šimkova názoru zapříčiněno právě existencí protilehlého pravobřežního hradiště. To přešlo do přemyslovské držby až

⁴⁶⁵ Tamtéž, s. 74–77.

⁴⁶⁶ Tamtéž, s. 78–80.

⁴⁶⁷ Týž: *Hradištní soustava nad Závistí (proti Zbraslavi)*. *Obzor praehistorický*, 4, 1925, s. 213–236.

⁴⁶⁸ Týž: *Levý Hradec – Pravý Hradec*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): *Českou minulostí*. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 37–49.

⁴⁶⁹ SKALSKÝ, G.: *O denárech vyšehradských*. *Numismatický časopis československý*, 3, 1927, s. 172–189.

⁴⁷⁰ ŠIMEK, E.: *Levý Hradec – Pravý Hradec*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): *Českou minulostí*. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 46–47.

na konci 10. století po libické katastrofě v roce 955 a právě tehdy vznikl název Levý Hradec, aby se obě hradiště rozlišila.⁴⁷¹

Příspěvek s názvem *Libušín a Praha* a podtitulem *Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť* z roku 1930⁴⁷² byl reakcí na polemickou stať Karla Gutha⁴⁷³ zaměřenou vůči Šimkově teorii založení Prahy jako pomezního hradu nad Vltavou, který měl napodobit starší knížecí sídlo na hradišti Libušín (viz výše). Guth se totiž na základě nálezů keramických střepů domníval, že vznik Libušína spadá do mladšího období než vznik Prahy, takže Libušín byl závislý na Praze a nikoliv naopak.⁴⁷⁴ Šimek však upozornil na to, že datace keramických nálezů z 10. století a staršího je problematická a nelze podle ní dělat konečné závěry.⁴⁷⁵ Ve své práci se proto opíral výhradně o historické prameny a geografické podmínky území Čech, které zde zhodnotil. Podle nich např. soudil, že příčinou zakládání slovanských hradišť podle něj byla spíše politická situace než ekonomické důvody. Poukázal přitom opět na ochrannou funkci pomezních hradišť.⁴⁷⁶ Naproti tomu Guth se domníval, že pražské hradiště vzniklo jako výsledek křížení obchodních cest,⁴⁷⁷ Šimek si naproti tomu nebyl jistý dostatečnou frekventovaností obchodních stezek vedoucích přes pražskou kotlinu v době založení Prahy.⁴⁷⁸ Nakonec poukázal na rozdíl mezi českými (přemyslovskými) a zlickými (slavnickovskými) hradišti na příkladu zlického hradiště v poloze Stará Kouřim a Libušína náležejícího kmeni Čechů, které se lišily zejména ve volbě terénu, na kterém byly vybudované.⁴⁷⁹

⁴⁷¹ Tamtéž, s. 47–48.

⁴⁷² Týž: *Libušín a Praha. Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť*. In: ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.): Příloha k Časopisu Společnosti přátel starožitností československých, 38, 1930, s. 39–49.

⁴⁷³ GUTH, K.: *Počátky Prahy*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): Českou minulostí. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného (dále jen *Počátky*). Praha 1929, s. 50–64.

⁴⁷⁴ Tamtéž, s. 63–64.

⁴⁷⁵ ŠIMEK, E.: *Libušín a Praha. Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť*. In: ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.): Příloha k Časopisu Společnosti přátel starožitností československých, 38, 1930, s. 39–40.

⁴⁷⁶ Tamtéž, s. 43.

⁴⁷⁷ GUTH, K.: *Počátky*, s. 63.

⁴⁷⁸ ŠIMEK, E.: *Libušín a Praha. Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť*. In: ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.): Příloha k Časopisu Společnosti přátel starožitností československých, 38, 1930, s. 44–45.

⁴⁷⁹ Tamtéž, s. 47–49.

Poslední Šimkovou studií věnovanou problematice slavníkovských hradišť v souvislosti se stanovením rozsahu tohoto knížectví je článek **Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina.“**⁴⁸⁰ Vycházel zde ze zprávy v Kosmově kronice,⁴⁸¹ v níž byly sice zaznamenány hranice říše Slavníkovců, ale značně mezerovitě. Pokusil se proto rekonstruovat rozhraní mezi nimi a Přemyslovci zejména na základě znalosti terénu z autopsie.

Snažil se přitom určit trasu Kosmovy bechyňské cesty. Tato stezka podle něj vedla od Pražského hradu přes břevnovské pláně k Tachlovicím, čímž obcházela nebezpečné hluboké zářezy poblíž toku Vltavy. Dále pokračovala k řece Mži, kterou křížila pravděpodobně u hradiště na Malé Babce u Řevnic. Tento terén podle Šimka odpovídá zásadě přímosti i bezpečnosti dálkových cest, které se vyhýbaly lesům a těsným údolím i říčních břehům. Za Mží cesta pokračovala jihovýchodním směrem k Vltavě, kterou přecházela patrně u Kamýku, a poté k Milevsku a Bechyni. Kosmovu hraniční horu či pohoří s názvem Osseca, kterou Kosmas dával do souvislosti se zmíněnou bechyňskou cestou, ztotožnil Šimek s uvedeným hradištěm na Malé babce. Toto pomezí hradiště, které sám objevil, se nacházelo nad soutěskou, již vcházela bechyňská cesta do oblasti Brdského pohoří. Podle něj jej lze vzhledem k rozloze i opevnění datovat do 10. století, i když osídleno bylo již v pravěku. Kosmův potok *Surina* pak identifikoval jako dnešní Nezabudický potok.⁴⁸² Celková hranice slavníkovského panství podle něj vedla západně od Vltavy proti proudu Berounky až ke zmíněným Řevnicím, dále z geografických důvodů jihozápadním směrem po brdských hřebenech nebo močálovitým úvalem pod jejich severním úbočím k řece Litavě, za ní patrně dále po Brdech až k rozvodí Mže (Úslavy a Úhlavy) a Otavy a odtud až k šumavskému lesu.⁴⁸³ V tomto kraji u dnešní Ústaleče objevil hradiště na vrchu Hradci, které jej inspirovalo k napsání románu *Mstislav*.⁴⁸⁴ Z jeho polohy ve zlatonosném Pootaví odvozoval, že kromě politického úsilí ovládnout celou oblast dnešních Čech to byly

⁴⁸⁰ Týž: *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 75–101.

⁴⁸¹ KOSMAS: *Chronica Boemorum* I, 27.

⁴⁸² Týž: *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 80–98.

⁴⁸³ Tamtéž, s. 78–79, 98–99.

⁴⁸⁴ Uložen v Archivu Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 10. Viz kapitola 2. 5. 4. *Období Protektorátu Čechy a Morava*.

také hospodářské důvody, které vedly k připojení jihozápadních Čech ke zlickému knížectví.⁴⁸⁵

Posledním hradištěm, o kterém Šimek samostatně pojednával, bylo **Hradiště na Křížové hoře, nejstarší část Vilna**.⁴⁸⁶ Jednalo se o přednášku v rámci slovanské sjezdu geografů a etnografů v Polsku konaném v roce 1927.⁴⁸⁷ Zajímavostí je, že toto dosud neznámé hradiště objevil až během této konference, ale ihned využil příležitosti o něm poreferovat. Popsal jej a jeho dataci podle analogií v Československu předběžně stanovil na 9. nebo 10. století. Protože se podle všeho jednalo o dosud nejstarší historickou část uvedeného města, došlo k opravě do té doby běžného názoru, že nejstarší vilenskou částí je hrad na Zámecké hoře, který byl však vybudován až v 1. polovině 14. století.

Poté už Šimek věnoval zejména slovanskému etniku. Jednou z jeho statí k tomuto tématu jsou **Západní Slované a Germáni** z roku 1947.⁴⁸⁸ Jedná se o první ze tří pojednání, která společně tvoří stejnojmennou monografii vyšlou jako první svazek knihovny Z dávných věků. Šimkovými spoluautory byli Josef Poulík, který zde referoval o počátcích slovanského osídlení Moravy již ve 4. a 5. století, dále o posledních slovanských mohylách, jež se na Moravě udržely ještě v 10. století, a také o velkomoravské hmotné kultuře,⁴⁸⁹ a František Kalousek, který shrnul výklady německého prehistorického bádání, které se dalo do služeb politiky.⁴⁹⁰ Šimek ve své studii sumarizoval a doplnil své starší závěry o keltských a germánských kmenech sídlících na našem území.⁴⁹¹

V první části stanovil hranici mezi Ptolemaiovou Velkou Germanií na západě a Sarmatií na východě v 1. a 2. století n. l., kterou tvořil nikoli celý, ale pouze dolní tok Ptolemaiovy Vistuly, tedy dnešní řeky Visly, od ohbí u Bydhoště k ústí do Baltského moře. Předchozí hraniční úsek představovala vcelku přímá

⁴⁸⁵ Týž: *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 100–101.

⁴⁸⁶ Týž: *Hradiště na Křížové hoře, nejstarší část Vilna. (Grodzisko na Górze Trzykrzyskiej, najstarsza SZQŠČ Wilna)*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 267–270.

⁴⁸⁷ Viz kapitola 2. 4. *Meziválečná léta v Čechách (1918–1931)*.

⁴⁸⁸ ŠIMEK, E.: *Západní Slované a Germáni*. In: ŠIMEK, Emanuel – POULÍK, Josef – KALOUSEK, František: *Západní Slované a Germáni. Knižnice Z dávných věků, 1. Brno 1947*.

⁴⁸⁹ POULÍK, J.: *Slované na Moravě až do doby říše Velkomoravské*. Tamtéž, s. 57–89.

⁴⁹⁰ KALOUSEK, F.: *Německá věda ve službách nacistické protislovanské propagandy*. Tamtéž, s. 90–112.

⁴⁹¹ Viz kapitola 3. 1. *Raná doba dějinná (protohistorie)*.

linie, kterou částečně tvořila trasa jantarové stezky k horní Odře v oblasti Moravské brány. Podle Šimka Plinioví, Tacitovi a Ptolemaiovi Venedi, tedy Slované, v tomto období zasahovali z východu až k této mezní linii a částečně i za ni.⁴⁹² Dále je zde obsažen rozbor historických zpráv vztahujících se k postupu germánských kmenů přes území mezi Vislou a Labem, z něhož lze vyvodit i příchod Slovanů do této oblasti, o kterém se jinak písemné prameny přímo nezmiňují. Šimek soudil, že Slované do Slezska a Pomořanska pronikli již ve 2. nebo nejpozději ve 3. století n. l. Na území germánských Silingů v dolním Slezsku se dostali nejpozději ve 4. a do Meklenburska maximálně v 5. století. Ve 3. století již mohli obývat území až po střední tok Labe, přičemž oblast mezi střední Odrou a Vislou již byla slovanská zcela určitě. Co se týče našich zemí, obyvatelstvo na Moravě muselo podle Šimkova názoru být již ve 3. či nejpozději ve 4. století z malé části slovanské, třebaže tamější přítomnost Slovanů dokládají dosavadní archeologické nálezy až pro 5. století. Příchod Slovanů do Čech už ve 4. století archeologicky potvrzují keramické nádoby pražského typu, na jejichž rozpoznání měl svůj podíl i Šimek.⁴⁹³ Poslední zbytky germánského obyvatelstva pak podle něj v archeologickém materiálu zanikly nejpozději počátkem 7. století a byly asimilovány Slovany.⁴⁹⁴

Poté Šimek opět upozornil na to, že není jisté, kterému etniku patřila kultura lužických popelnicových polí. Opět zamítl výklad, že by se mohlo jednat o slovanské etnikum, které se v našich zemích v době římské udrželo jako rolnické obyvatelstvo pod cizí nadvládou, až se nakonec kolem roku 500 projevilo v archeologickém materiálu jako svébytná etnická skupina. Odmítl tak teorii, že jsou Češi a Slováci v našich zemích autochtony, přesto je doloženo, že oba národy žijí v této zemi již kolem půl druhého tisíciletí, čímž na ni mají historické právo.⁴⁹⁵ V poslední části práce shrnul Šimek historické potýkání Čechů s Němci a celkově se tak jedná v podstatě o politicky laděnou studii, u níž je jasně patrná její publikace v období krátce po válce.⁴⁹⁶

⁴⁹² ŠIMEK, E.: *Západní Slované a Germáni*. In: ŠIMEK, Emanuel – POULÍK, Josef – KALOUSEK, František: *Západní Slované a Germáni. Knižnice Z dávných věků, 1. Brno 1947, s. 1–10.*

⁴⁹³ Srov. týž: *Čechy a Morava v době římské*, s. 226–227. Viz kapitola 3. 1. *Raná doba dějinná (protohistorie)*.

⁴⁹⁴ Týž: *Západní Slované a Germáni*. In: ŠIMEK, Emanuel – POULÍK, Josef – KALOUSEK, František: *Západní Slované a Germáni. Knižnice Z dávných věků, 1. Brno 1947, s. 10–20.*

⁴⁹⁵ Tamtéž, s. 27–34.

⁴⁹⁶ Tamtéž, s. 34–48.

Poté se ještě věnoval konkrétním slovanským kmenům, a to v příspěvcích *Dúdlebi, Volyňané, Lučané, čeští Chorvaté a Čechové*⁴⁹⁷ a *K ethnogenesi slovanského osídlení jižních Čech a jihozápadní Moravy*,⁴⁹⁸ který se stal Šimkovou poslední prací vůbec (vyšla v roce 1960).

Poněkud stranou pak stojí regionální studie z roku 1955 nazvaná *Chebsko, dnešní nejzápadnější slovanské území, v staré době*,⁴⁹⁹ která kombinuje výsledky archeologie, historie a jazykovědy. Také zde se Šimek zabýval konkrétním slovanským kmenem, a to Sedličany, od jejich příchodu do Chebska až po zánik v německém živilu. Podal přitom ovšem slovanské dějiny celého chebského regionu od nejstarší doby přes „německou nadvládu“ až po jeho trvalé přidělení k českému „státu“ v roce 1322. Jako při většině svých prací se i zde opřel o znalost terénu a vyhledal místa, kde bylo zjištěno či alespoň tušeno slovanské osídlení. Sesbíral poznatky z předchozích archeologických výzkumů a průzkumů, které zde shrnul,⁵⁰⁰ a větší část práce je tak v podobě detailního katalogu věnovaná i hradištím, která sám prošel a domníval se, že pozůstatky jejich opevnění jsou slovanská, a dále sídlištím a pohřebištím.⁵⁰¹ Jan Hasil ve své bakalářské práci zabývající se raně středověkým osídlením Chebska ovšem uvedl, že Šimkovo dílo je právě „problematické především soustavnou snahou legitimizovat odůvodněnost zvoleného titulu (např. až křečovitou, leč ničím nepodloženou snahou spatřovat v některých výšinných polohách Chebska a okolí slovanská hradiště).“⁵⁰² V další části studie se Šimek věnoval slovanskému místnímu názvosloví,⁵⁰³ které rovněž využil pro dospění k závěru, že Sedličané byli českým kmenem a celé Chebsko tak bylo až po Smrčiny po dlouhá staletí českou zemí. Zahrnul sem svůj příspěvek *Kdy bylo připojeno Chebsko k německé*

⁴⁹⁷ ŠIMEK, E.: *Dúdlebi, Volyňané, Lučané, čeští Chorvaté a Čechové. Sjednocení dnešní České země a vznik českého národa*. *Slavia antiqua*, 1, 1948, s. 349–366.

⁴⁹⁸ Týž: *K ethnogenesi slovanského osídlení jižních Čech a jihozápadní Moravy*. *Časopis Matice moravské*, 79, 1960, s. 264–277.

⁴⁹⁹ Týž: *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*. *Spisy filosofické fakulty Masarykovy university*, 50. Brno 1955.

⁵⁰⁰ Tamtéž, s. 49–65.

⁵⁰¹ Tamtéž, s. 66–230.

⁵⁰² HASIL, J.: *Raně středověké osídlení Chebska*. Praha 2008 (nepublikovaná bakalářská práce), s. 15.

⁵⁰³ ŠIMEK, E.: *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*. *Spisy filosofické fakulty Masarykovy university*, 50. Brno 1955, s. 231–268.

říši⁵⁰⁴ v podobě samostatné kapitoly.⁵⁰⁵ Němečtí kolonisté podle Šimka začali do této oblasti pronikat až v první čtvrtině 12. století, nikoli již kolem roku 1000, takže Chebsko bylo připojeno k německé říši poměrně pozdě, a to na dobu ne delší než dvě století, než bylo opět navráceno českému „státu“.⁵⁰⁶ Je patrné, že práce spadá do poválečného období slovanské euforie a podpořila první nárok českého státu na celý chebský region. O její národně-politické hodnotě svědčí např. i to, že byla poctěna první cenou v kulturní soutěži města Chebu.⁵⁰⁷

3. 3. Problémy moravské prehistorie

Po svém odchodu z Prahy a příchodu na brněnskou univerzitu v roce 1931 se Šimek přirozeně více zaměřil na prehistorický i historický vývoj v moravském prostoru. Jeho studie *Problémy moravské prehistorie*,⁵⁰⁸ ve které se zabýval také zhodnocením dosavadního stavu archeologické praxe na Moravě a možnostmi jejího zlepšení (viz výše),⁵⁰⁹ tak tvoří v podstatě syntézu moravského pravěku po dobu raného novověku s řadou Šimkových konkrétních poznámek, často psaných polemicky, k jednotlivým obdobím. Z toho důvodu jsem jí přiřadila samostatnou podkapitolu.

V úvodu Šimek vyzdvihl význam archeologického bohatství Moravy a její důležitost jakožto průchodní země spojující různými cestami Podunají a krajiny na sever od sudetského (českomoravské pahorkatiny) a karpatského pohoří.⁵¹⁰ Dále stručně nastínil vznik a činnost moravských archeologických institucí a zopakoval své již dříve podané definice archeologické a prehistorické disciplíny.⁵¹¹ Práce se

⁵⁰⁴ Týž: *Kdy bylo připojeno Chebsko k německé říši*. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 3, řada C 1, 1954, s. 9–17.

⁵⁰⁵ Týž: *Kdy došlo k připojení Chebska k německé říši*. In: týž: *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 50. Brno 1955, s. 273–285

⁵⁰⁶ Týž: *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 50. Brno 1955, s. 273–285, 286–323.

⁵⁰⁷ Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel B49, kart. 11. Viz kapitola 2. 5. 5. *Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze*.

⁵⁰⁸ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66.

⁵⁰⁹ Viz kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*.

⁵¹⁰ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1.

⁵¹¹ Archeologii Šimek bral hlavně jako nauku o hmotné kultuře lidstva od nejstarších dob, kdežto prehistorie je podle něj vědou o předhistorickém lidstvu po všech stránkách jeho historického a

pak dělí na představení vývoje od doby diluviální (starší době kamenné)⁵¹² přes aluvium (mladší dobu kamennou, dobu bronzovou a železnou)⁵¹³ až po období Velké Moravy.⁵¹⁴ Laténským ani římským obdobím se zde blíže nezabýval a čtenáře v souvislosti s těmito periodami odkázal na svá díla *Čechy a Morava v době římské a Keltové a Germáni v našich zemích*.⁵¹⁵

Poměrně velmi podrobně se zde Šimek, vzhledem k bohatosti moravských paleolitických nalezišť, věnoval již nejstarší době lidstva, paleolitu. Podal přehled dosavadního stavu studia tohoto období, nastínil problematiku příchodu nejstarších lidí na Moravu, existenci neandertálců i periodizaci tohoto období. Prokázal tak svůj široký rozhled, zvláště po speciální literatuře včetně cizojazyčné, neboť si dovilil oponovat i autoritě Karla Absolona, který se domníval, že Morava byla osídlena nejdříve v mladém paleolitu. Šimek byl naproti tomu toho názoru, že některé nálezy mohou patřit již do staršího období.⁵¹⁶

O střední době kamenné (mezolitu) pak zastával názor, že v tomto období nastala v osídlení střední Moravy mezera.⁵¹⁷ Vývoj v neolitickém období zhodnotil jako v případě paleolitu rovněž na odborné úrovni, opíral se zde ovšem o spolehlivé závěry Jaroslava Palliardiho⁵¹⁸ a Františka Vildomece.⁵¹⁹ Diskuze, odkud a kdy přišlo na Moravu nové neolitické obyvatelstvo, měl celkově za bezpředmětné.⁵²⁰

kulturního vývoje (týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 2–3). Srov. týž: *Sto let české archeologie na pražské univerzitě*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 171; týž: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 428–429; týž: *Archeologie*. In: CHLUP, O. – KUBÁLEK, J. – UHER, J. (eds.): *Pedagogická encyklopedie*. I. díl. Praha, 1938, s. 47–49; týž: *Prehistorie*. Tamtéž. II. díl. Praha, 1939, s. 461–463.

⁵¹² ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 4–26.

⁵¹³ Tamtéž, s. 27–55.

⁵¹⁴ Tamtéž, s. 55–65.

⁵¹⁵ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923; týž: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934 – viz výše.

⁵¹⁶ Týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 4–26.

⁵¹⁷ Tamtéž, s. 27–28.

⁵¹⁸ PALLIARDI, J.: *Poznámky k moravskému neolithu*. Pravěk, 6, 1910, s. 122–125; týž: *Sídliště z mladší doby kamenné u Boskovštiny*, Pravěk, 7, 1911, s. 40–48, 125–140; týž: *Die neolitischen Ansiedelungen mit bemalter Keramik in Mähren und Niederösterreich*. Mitteilungen der Prähistorischen Commission der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1, 1897, 4, s. 237–254; týž: *Die relative Chronologie der jünger Steinzeit in Mähren*. Wiener Prähistorische Zeitschrift, 1, 1914, s. 256–277; týž: *Hliněné modely neolithických chýš*. Časopis Moravského musea zemského, 16, 1916, s. 41–52.

⁵¹⁹ VILDOMEC, F.: *O moravské neolithické keramice malované*. Obzor praehistorický, 8, 1929, s. 1–43.

⁵²⁰ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 28–29.

Podle Vladimíra Podborského nepřinesl Šimek pro poznání eneolitického období převratné myšlenky, odmítl však pojem doba měděná, který používal zejména Innocenc Ladislav Červinka a Šimkův současník Josef Schráníl.⁵²¹ Blíže se zaobíral pozdním eneolitem. O kultuře se šňůrovou keramikou soudil, že se na Moravu dostala ve dvou proudech ze severozápadu Čech i ze Slezska. Poté poukázal na její vztah s kulturou zvoncovitých pohárů, která podle něj rovněž nevyrostla na domácím podkladu (její původ se hledá až v oblasti Španělska) a vyzdvihl u ní její význam pro následující dobu bronzovou.⁵²²

Starou dobu bronzovou reprezentovanou únětickou kulturou totiž považoval za výsledek smíšení lidu obou předchozích kultur. Mohylová kultura podle Šimka zasáhla jen jihozápadní Moravu, jinak na Moravě únětickou kulturu na počátku mladší doby bronzové vystřídalo nově příchozí obyvatelstvo kultury lužických popelnicových polí.⁵²³ V otázce etnické příslušnosti obou kultur, únětické i lužických popelnicových polí, Šimek podrobil kritice dosavadní literaturu, sám se ale nakonec vyvaroval konkrétních řešení v této problematice. Polemizoval však zejména s německým badatelem Gustavem Kossinnou, který v únětické kultuře spatřoval „počátky tří severoindogermánských (indoevropských) kmenů, totiž ilyrského ve velkém ohbí Dunaje, italského v horní Itálii a keltského v západním Německu,⁵²⁴ a vytýkal mu jeho nacionální pangermánskou zaujatost. Lužickou kulturu pak Kossinna v roce 1928 na základě jejího domnělého původu v únětické kultuře a přes ni v kultuře se šňůrovou keramikou přiřknul Ilyrům.⁵²⁵ S ilyrským, popř. venetsko-ilyrským řešením původu kultury lužických popelnicových polí se pak ztotožnila valná část evropských, zejména německých, badatelů, u nás se k tomuto názoru přiklonil také I. L. Červinka.⁵²⁶ Naproti tomu byl Šimek první, kdo odmítl teorii slavnosti této kultury,⁵²⁷ která byla zase všeobecně zastávána mezi

⁵²¹ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 43–44; PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 315.

⁵²² ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 35–42.

⁵²³ Tamtéž, s. 46, 51.

⁵²⁴ KOSSINNA, G.: *Zur älteren Bronzezeit Mitteleuropas*. Mannus, 3, 1911, s. 316–319; ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 47.

⁵²⁵ KOSSINNA, G.: *Ursprung und Verbreitung der Germanen in vor- und frühgeschichtlicher Zeit*. Lipsko 1928, s. 265, 271.

⁵²⁶ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 248.

⁵²⁷ K tomuto stanovisku Šimek dospěl po prostudování archeologického materiálu pro svou práci o české prehistorii s názvem *Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens* (Wiener prähistorische

českými archeology (tzv. autochtonistická škola). Svůj pohled na otázku etnické příslušnosti této kultury shrnul slovy: „nezbývá tedy, než abychom se spokojili se stanoviskem, že otázka původu lidu popelnicových polí zůstává i nadále problémem, na jehož řešení dnešní prostředky archeologické ani linguistické nestačí, (...) a zatím je tu jediným kritickým východiskem nepřipojovati k lidu popelnicových polí vůbec žádného ethnického názvu, stejně jako pro nás musí zůstat beze jména také lid naší kultury únětické.“⁵²⁸ Podle V. Podborského toto shrnutí souhlasí s dnešními závěry o lužickém kulturním komplexu jakožto pozdním indoevropském nářečním kontinuu, ze kterého teprve později vystoupili Praslované.⁵²⁹

Konci doby bronzové a počátku halštatského období doby železné Šimek přisoudil slezskou fázi popelnicových polí a vlastnímu halštatku kultury bylanskou, platěnickou a podolskou. Co se týče označení mladší a starší doba železná, preferoval užívání pojmů doba halštatská a laténská, které nejsou podle něj tak povšechné.⁵³⁰

Tím Šimek skončil výklad o moravském pravěku. Vývoj v době laténské a římské shrnul pouze stručně s odkazem na své knihy věnované tomuto období.⁵³¹ Naznačil jen stěhování Markomanů, Kvádů a dalších germánských kmenů od Rýna směrem k Dunaji v posledním století př. n. l. Staré keltské obyvatelstvo z oblasti mezi Dunajem, Mohanem a severočeskými horami bylo postupně donuceno ustoupit nebo bylo asimilováno příchozími Germány, kteří na zmíněné území pronikali od severu i západu. Pouze Moravě se dle Šimka po určitou dobu drželi keltští Kotini. I ti však byli v 2. polovině 2. století n. l. nahrazeni germánskými Búry a zanikli.⁵³²

Poté se ve výkladu přesunul do období konce 4. století, tedy počátku doby stěhování národů. Tento pojem, užívaný v té době hlavně v německé literatuře,

Zeitschrift, 1, 1914, s. 22–38; viz výše). Diskutoval o svém názoru s L. Niederlem i vídeňskými profesory Moritzem Hoernes a Oswaldem Menghinem, k jeho písemné formulaci se však dostal až v roce 1920, resp. 1923 (viz ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 16, 225–227; týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 49).

⁵²⁸ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 51.

⁵²⁹ PODBORSKÝ, V.: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. Časopis Matice moravské, 112, 1993, č. 2, s. 316.

⁵³⁰ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. s. 52–53.

⁵³¹ Týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923; týž: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934 – viz výše.

⁵³² ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. s. 55–56.

Šimek považoval za „nedosti výstižný.“⁵³³ Morava v té době byla podle něj skutečnou průchozí branou a jejím územím prošla řada germánských kmenů z Poodří směrem k jihu do Podunají. Mezi nimi byli na konci 5. století patrně i Langobardi, kteří směrem přes moravské území pokračovali ve své pouti do již vyprázdněné země Rugiů, Rugilandu, v rakouském Podunají. Šimek ovšem jednoznačně nevyločil, že by se Langobardi na Moravě nezdrželi.⁵³⁴ V souvislosti s Moravou jakožto průchozím územím zmínil ještě Heruly, o nichž zopakoval svoji dřívější tezi,⁵³⁵ kdy na základě Prokopiovy zprávy soudil, že v roce 512 se po drtivé porážce od Langobardů jejich část vracela do své pravlasti ve Skandinávii. Vzhledem k Šimkově domněnce, že jejich někdejší sídla byla v dnešním Maďarsku, mohli podle něj projít Moravou do Poodří a odtud dále na sever. Nepochyboval rovněž, že v té době byla již oblast mezi Odrou a Vislou osídlena Slovany a že Langobardi byli poslední germánský kmen v těchto končinách.⁵³⁶

Poslední část studie je pak věnována otázce slovanských počátků v našich zemích. Období 5. století v Čechách považuje na základě keramických nálezů již za částečně slovanské, z toho důvodu museli být Slované v té době i na Moravě, poněvadž do našich zemí přicházeli z východu z horního Povislí a Poodří. To, že chybějí na moravském území pro danou dobu odpovídající nálezy, je podle něj dáno stavem výzkumu. Vyvrátil tak názor, že Slované se dostali do střední Evropy až spolu s Avary v 6. století jako jejich poddaní.⁵³⁷

Co se týče doby tzv. Sámovy říše v 7. století, její středisko Šimek hledal na bratislavském Děvíně umístěném při soutoku Moravy s Dunajem. Odtud totiž Slované mohli vzhledem k jeho strategickému umístění vést úspěšný odboj vůči nadvládě Avarů, kteří měli svoje centrum v Panonii. Z toho pak vyvozoval, že i podstatná část dnešní Moravy byla přímou součástí Sámovy říše, i když nejsou k dispozici historické doklady.⁵³⁸

K dalším osudům Děvína zopakoval a shrnul závěry obsažené ve své studii z roku 1920.⁵³⁹ Děvínské území zde totiž spojil také s prostorem pozdější Velkomoravské říše a soudil, že její centrum se za vlády Mojmíra i Rastislava

⁵³³ Tamtéž, s. 56.

⁵³⁴ Tamtéž, s. 56–57.

⁵³⁵ ŠIMEK, E.: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 223 – viz výše.

⁵³⁶ Týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 57–58.

⁵³⁷ Tamtéž, s. 58–59.

⁵³⁸ Tamtéž, s. 59–61.

⁵³⁹ ŠIMEK, E.: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53 – viz výše.

nacházelo také na Děvíně. Území mojmírovské Moravy podle něj sahalo až k Dunaji a její rozsah se obecně neshodoval s geografickým vymezením Moravy dnešní, ze které ta mojmírovská zabírala jen jižní část a ve svém celkovém dnešním rozsahu byla připojena k české přemyslovské říši až za Břetislava I. Dále Šimek nastínil problematiku Velehradu, podle tradice Dalimilovy kroniky ztotožňovaného se střediskem Velkomoravské říše za vlády Svatopluka.⁵⁴⁰ Zopakoval,⁵⁴¹ že není možné spojovat otázku Děvína, tedy Rostislavova sídla v podobě pevnosti, s otázkou Velehradu, ale je nezbytné řešit obě samostatně. Velehrad na Moravě u Uherského Hradiště totiž vzhledem k jeho poloze v rovném terénu nepovažoval za vhodné umístění pro Rostislavovu pevnost a ani archeologické nálezy tomu nenasvědčovaly – na jejich základě byla tato lokalita pouze bohatou, podle všeho nepřilíživě důkladně opevněnou osadou.⁵⁴² Dále odmítnul tezi, podle níž se politické ústředí Velkomoravské říše nacházelo na území Panonie, poněvadž historické zprávy v této souvislosti ukazují na končiny severně od Dunaje. Zato církevní metropole nemusela být umístěna zároveň v politickém ústředí a mohla se nacházet v Panonii. Nakonec se Šimek přiklonil k tomu, že sídlo velkomoravského panovníka bylo stálé a že jej z hospodářských důvodů panovník po určitém čase neměnil, jako tomu bylo např. ve franské říši, takže Děvín mohl zůstat centrem Velké Moravy i ve Svatoplukově době.⁵⁴³ Jan Eisner, který psal na tuto Šimkovu práci posudek,⁵⁴⁴ by však hledal politické i církevní středisko právě na Moravě, která je bohatá na naleziště z té doby. Podle něj byl Děvín sice významnou pomezí pevností Velkomoravské říše, ne však jejím ústředním hradem. Souhlasil ale se Šimkem, že doba vzniku jeho opevnění spadá již před vznik Velké Moravy do doby avarské panonské nadvlády.⁵⁴⁵

Ve své studii tedy Šimek předestřel osídlení moravského prostoru od nejstarších dob po jeho začlenění do přemyslovského „státu“. Zatímco otázkám ohledně pravěku se věnoval důkladně a podrobil kritice dosavadní literaturu, vývoj

⁵⁴⁰ Týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 61–63.

⁵⁴¹ Viz týž: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 3.

⁵⁴² Srov. kapitola 1. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*, s.

⁵⁴³ ŠIMEK, E.: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 63–65.

⁵⁴⁴ EISNER, J. (rec.): Šimek, Emanuel, *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66. In: *Naše věda*, 16, 1935, s. 225–228.

⁵⁴⁵ Tamtéž, s. 228.

v době po přelomu letopočtu nastínil stručněji a zopakoval zde v podstatě své starší výklady.

Jak jsem již zmínila výše, nejdetailněji na tuto stať reagoval I. I. Červinka.⁵⁴⁶ Kromě jejího organizačního podtextu, rozebíranému výše,⁵⁴⁷ se souhrnně vyjádřil i k Šimkem vytyčeným prehistorickým otázkám slovy: „moravská prehistorie nemá vůbec žádných problémů. Prehistorik může budovati na shromážděném materiálu své tесе naprosto přesně, ovšem staví-li je teprve na hotová fakta a doklady z nálezů.“⁵⁴⁸ Poté vytyčil ty Šimkovy názory, které považoval za nesprávné. Podle Červinky se „Šimek v paleolithiku vyzná nejtíže“ a „také neolithikum dělá mu potíže,“⁵⁴⁹ přičemž např. popřel možnost kontaktu lidu kultury zvoncovitých pohárů a kultury se šňůrovou keramikou v našich zemích. Šimkovy poznámky k pravěku podle Červinky vyplývají z pražského učení univerzitní školy K. Buchtely a nemají v nálezech žádné doklady. Na druhou stranu ale Červinka uznale zhodnotil Šimkovo historické školení týkající se nejstarších Slovanů a jeho odvahu postavit se vládnoucím názorům o Velké Moravě, Děvíně a Velehradu. Šimka pak považoval za snad jediného „mezi profesionálními historiky, který se snažil dobu tu pochopiti a správněji posouditi než všichni ostatní.“⁵⁵⁰

3. 4. Časopis Z dávných věků

Jedním z vrcholů Šimkových poválečných organizačních činností bylo bezesporu založení periodika Z dávných věků, jehož byl zároveň redaktorem a které, i když jen na krátkou dobu, nahradilo Červinkův Pravěk. Třebaže vyšly pouze dva ročníky (za léta 1947–1948 a 1949), než byl časopis zrušen,⁵⁵¹ je vhodné o jeho náplni a o některých Šimkových tamějších příspěvcích blíže pohovořit.

⁵⁴⁶ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 244–249.

⁵⁴⁷ Viz kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*.

⁵⁴⁸ ČERVINKA, I. L.: *Problémy moravské prehistorie*. Příroda, 28, 1935, s. 247.

⁵⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁵⁰ Tamtéž, s. 249.

⁵⁵¹ Viz kapitola 2. 5. 5. *Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze*.

V prologu k prvnímu číslu Šimek nastínil záměr i úkoly tohoto časopisu.⁵⁵² Měl hájit především vědecké zájmy Moravy a Slezska, poněvadž byl orgánem Ústavu pro prehistorii a protohistorii při Masarykově univerzitě v Brně a Moravského archeologického klubu. Příspěvky věnované pravěkým dějinám lidstva až po ranou dobu dějinnou ovšem na zemské hranice omezené nebyly. Jeho celkovým smyslem bylo ukázat, že prehistorie není „mrtvou“ popisnou vědou, ale že může být přispěním a poučením i pro dnešní lidstvo. První část byla věnována odborným statím psaným bez zaujetí, čímž se s ohledem na poválečnou dobu chtěly vymezit vůči zpolitizované nacistické vědě. Přesto zde Šimek, poněkud zaujatě, uvedl, že zde „přitom bude často příležitost ukázati, jak expanzivní národové, vycházející na výboje, se rychle vyčerpávali a upadali, kdežto jiní, kteří žili v míru a pokoji, kulturně rostli a sílili, pokud nebyl jejich vývoj zaražen a třeba i zničen bojovnějšími a kořisti chtivými útočníky.“⁵⁵³ Ve zbylých třech oddílech měl časopis sloužit širšímu pokroku vědy. Jedna z nich byla určena školám ve smyslu výchovy žáků k zájmu o památky dávných dob. Měla poskytovat v otázkách vyučování rady učitelům, kteří ostatně byli mezi prvními, kdo pochopili význam archeologických nálezů pro poznání dějin. Další sekci časopisu pak tvořily příspěvky k správným způsobům ochrany památek a poslední oddíl byl věnován stručným recenzím o nedávno vyšlé odborné literatuře.

3. 4. 1. Šimkovy články v ročníku I za léta 1947–1948

V prvním čísle daného časopisu byla zároveň uveřejněna Šimkova studie *Západní Slované a Germáni*,⁵⁵⁴ která vyšla i samostatně v knižnici Z dávných věků a o níž jsem se již zmínila výše. Z dalších statí publikovaných v tomto čísle byl Šimek autorem článku ***Kdy vznikala hradiště***.⁵⁵⁵ Jak už jeho název napovídá, zabýval se v něm otázkou budování hradišť. Tento námět byl zavdán zjištěním, že datace vzniku hradišť náležejícím starým Slovanům spadá až do pozdější doby po jejich příchodu do českých zemí. Přesto však kultura slovanské doby, včetně jejich počátků, odvozuje svůj název podle hradišť – doba nebo kultura hradištní. Šimek

⁵⁵² ŠIMEK, E.: *Na cestu. Z dávných věků*, 1, 1947–1948.

⁵⁵³ Tamtéž.

⁵⁵⁴ Týž: *Západní Slované a Germáni. Tamtéž*, s. 1–56.

⁵⁵⁵ Týž: *Kdy vznikala hradiště. Tamtéž*, s. 127–131.

podle analogií s vývojem hradišť od doby bronzové přes dobu laténskou a římskou došel k závěru, že hradiště byla budována až v době, kdy se dříve expanzivní národy začaly místo výbojů věnovat spíše řemeslům a obchodu, které mohly v bezpečí provozovat za hradbami svých osad.

Poté Šimek v tomto vydání *Z dávných věků* v rámci sekce věnované ochraně památek uveřejnil dva články ukazující na úpadek německého pietního zacházení s prehistorickými památkami u nás v době okupace. Jednalo se o ***Furor teutonicus v Mikulově. Ke zkáze moravských diluviálních památek***⁵⁵⁶ a o ***Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L.***⁵⁵⁷ V prvním z uvedených článků, o němž jsem se zmínila již dříve,⁵⁵⁸ Šimek podal vylíčení zkázy v podobě založení požáru v mikulovském zámku Němci v druhé polovině dubna 1945, tedy na konci války, kdy už bylo víceméně jasné, že ji Německo prohraje. Tento požár proto Šimek označil jako „furor teutonicus.“ Shořely zde totiž nevyčísitelně vzácné nálezy z moravských diluviálních lokalit (např. z Předmostí u Přerova, Dolních Věstonic či Maldče), které sem byly postupně přestěhovány ze sbírek brněnského Zemského muzea v letech 1943 až 1944 paradoxně proto, aby tak byly ochráněny proti případným leteckým útokům. V článku je otištěn přepis dvou zpráv o tomto zločinu z pera ředitele mikulovského muzea a předsedy mikulovského národního výboru a dalších dvou zpráv o předchozím převozu uvedených památek. Druhý z příspěvků je věnován Šimkovu svědectví o rozbití a následnému vyhození četných pravěkých nálezů keramiky a kostí uložených dříve v kolínském muzeu. Dopustil se toho během války Němec Lung, který byl za okupace dosazen na ředitelskou pozici v muzeích v Kolíně nad Labem a Pardubicích a chtěl mít patrně ve sbírkách větší „pořádek.“

V daném čísle ještě v článku ***K prehistorickému názvosloví***⁵⁵⁹ Šimek uvedl na pravou míru užívání některých názvů v prehistorických vědeckých pracích. Jednalo se o např. výraz „věda rýče“, který se stále objevoval také v odborných publikacích a podle Šimka byl již přežitkem znevažujícím serióznost archeologické vědy. Dále se věnoval správnému způsobu přechylování názvů

⁵⁵⁶ Týž: *Furor teutonicus v Mikulově. Ke zkáze moravských diluviálních památek*. Tamtéž, s. 153–164.

⁵⁵⁷ Týž: *Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L.* Tamtéž, s. 165–168.

⁵⁵⁸ Viz kapitola 2. 5. 4. *Období Protektorátu Čechy a Morava*.

⁵⁵⁹ ŠIMEK, E.: *K prehistorickému názvosloví. Z dávných věků*, 1, 1947–1948, s. 182–184.

prehistorických dob pojmenovaných podle eponymních zahraničních nalezišť do češtiny tak, aby nevznikly patvary.

Nakonec v několika recenzích stručně pojednal o archeologických pracích publikovaných v předešlém období. Jednalo se o literaturu věnovanou především slovanskému období a vlastnímu středověku, Šimek ovšem recenzoval i díla zabývající se pravěkem (viz *Příloha 2*, č. 63–72).

3. 4. 2. Šimkovy články v ročníku II za rok 1949

V tomto čísle časopisu *Z dávných věků* byl Šimek autorem většího množství odborných studií než v předchozím vydání. Několik příspěvků bylo věnováno problematice hradišť. V první řadě to byl článek o **Obřím hradu**⁵⁶⁰ u Stach. Jednalo se o hradiště umístěné v horském pásmu Šumavy, které je zároveň nejvýše položenou opevněnou lokalitou v Čechách. Šimek jej poprvé navštívil již v roce 1926, zmínil se o něm ve své práci *Keltové a Germáni v našich zemích*,⁵⁶¹ ale teprve nyní se dostal k detailnímu popisu jeho fortifikací. Kvůli jeho mohutnému opevnění, rozloze i geografické poloze jej datoval někdy do pozdní doby laténské a náleželo podle něj patrně Bójům, které kladl do jižních a jihozápadních Čech. V případě účelu jej dal do souvislosti s těžbou zlata, poněvadž kvůli odlehle poloze se s určitostí nemohlo jednat o nějaké obchodní centrum. Datace hradiště ovšem dosud s jistotou stanovena nebyla stejně jako příčiny jeho vzniku.⁵⁶²

Kratší článek je věnován **Dvěma hradištím na Sedlčansku v Čechách**⁵⁶³ – keltskému oppidu u Hrazan a slovanskému hradišti u Nalž. V případě Hrazan si Šimek všiml zbytků tamějšího hradištního valu již v roce 1927, ale samotné hradiště náhodně objevil až sedlčanský lékař B. Kareš roku 1948, který zde našel pozdně laténskou keramiku.⁵⁶⁴ Druhé hradiště se nachází nedaleko a jeho datace

⁵⁶⁰ Týž: *Obří hrad*. *Z dávných věků*, 2, 1949, s. 48–72.

⁵⁶¹ Týž: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 37, 41–42.

⁵⁶² ČTVERÁK, V. – LUTOVSKÝ, M. – SLABINA, M. – SMEJTEK, L.: *Encyklopedie hradišť v Čechách*. Praha 2003, s. 300, 302.

⁵⁶³ ŠIMEK, E.: *Dvě hradiště na Sedlčansku v Čechách*. 1. *Keltské oppidum u Hrazan*, 2. *Slovanské hradiště u Nalž. Podhájí*. *Z dávných věků*, 2, 1949, s. 107–115.

⁵⁶⁴ Rozsáhlý výzkum na této lokalitě se uskutečnil pod vedení keltoložky Libuše Jansové následně v rozmezí let 1951 až 1963 (JANSOVÁ, L.: *Hrazany, keltské oppidum na Sedlčansku*. Praha 1965).

spadá až do raně středověké doby, patrně do 10. století. Podle Šimka mohlo pro svou malou rozlohu i odlehlost sloužit jako obranná stanice slavníkovské (zlické) državy proti vpádům Přemyslovců ze severozápadu.

V souvislosti s hradišti ještě Šimek krátce poreferoval o **Soupisném výzkumu moravských hradišť**,⁵⁶⁵ o němž jsem se již zmínila výše.⁵⁶⁶ Uskutečnil se v rámci celostátního projektu soupisu opevněných lokalit v českých zemích, na jehož základě by se pak plánovaly ochrana i systematický výzkum těchto lokalit.

K vyhodnocení archeologického keramického materiálu napsal Šimek **Dvě poučky ze studia předhistorické a raněhistorické keramiky**.⁵⁶⁷ Podal zde informace k vývoji ornamentálních vzorů napříč kulturami a upozornil na to, že absence bohaté ornamentální výzdoby nemusela být odvislá od ekonomického stupně lidu, který takovou keramiku vyráběl. Tedy, že ani usedlé zemědělské obyvatelstvo nemuselo věnovat výzdobě svých nádob čas. Jiná situace však podle Šimka panovala v případě svislých uch hliněných nádob, která byla užitkového rázu – sloužila k přenášení nádob. Vzhledem k nedostatečnému výpalu se totiž u pravěkých kultur ucha objevovala spíše zřídka, a pokud ano, měla ve většině případů hlavně dekorativní účel.

Vzhledem k historicko geografickému zaměření velké části Šimkových vědeckých prací, publikoval ve „svém“ časopisu i studii **Význam geografie pro řešení prehistorických a raněhistorických otázek**.⁵⁶⁸ Její těžiště spočívalo v nauce o terénu a Šimek apeloval na nutnost jeho poznání z autopsie, aby jej bylo možné správně vyhodnotit např. pro určení tratí starých obchodních cest i směrů šíření kulturních vlivů. Na základě studie terénu se dokonce vrátil také k otázce pobytu Langobardů v Čechách.⁵⁶⁹ Soudil, že tento kmen, který opustil svoji vlast rozkládající se na rovinatém prostoru při dolním toku řeky Labe, by na své cestě k Dunaji postupoval spíše podobným terénem k Poodří a poté přes Moravu, než aby se pouštěl do překračování hor skýtajících mnohá nebezpečí.

⁵⁶⁵ ŠIMEK, E.: *Soupisný výzkum moravských hradišť*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 237–238.

⁵⁶⁶ Viz kapitola 2. 5. *Situace po druhé světové válce do odchodu Emanuela Šimka do penze*.

⁵⁶⁷ ŠIMEK, E.: *Dvě poučky ze studia předhistorické a raněhistorické keramiky*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 137–144.

⁵⁶⁸ Týž: *Význam geografie pro řešení prehistorických a raněhistorických otázek*. Tamtéž, s. 145–161.

⁵⁶⁹ Viz týž: *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. Pravěk, 8, 1912, s. 70–85; týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 195–221; týž: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 139–145. Viz výše.

Podobnou situaci vztáhl i na vyvrácení teze o pobytu Avarů v Čechách, v jejichž područí se na naše území měli dostat i Slované. Avarští kočovníci by totiž podle Šimka jen stěží mohli projet na stepních koních takovým terénem. Opět zároveň poukázal na význam krajiny kolem Děvína u soutoku Moravy a Dunaje,⁵⁷⁰ kde podle něj bylo nejvhodnější středisko, odkud by mohli Slované podnikat vpády proti Avarům v Panonii, a připomenul jeho důležitost také v dobách římské, Sámovy a nakonec i Velkomoravské říše. Nakonec se věnoval ještě geografickému rázu prostoru Čech, tamějším slovanským hradištím i kmenům.

Tematicky poněkud stranou stojí Šimkův článek s poutavým názvem ***Bible a hodnocení lidské práce***.⁵⁷¹ Je zařazen do časopisecké sekce věnované škole (výchově lidu) a povšechně pojednává o způsobech lidské obživy od pravěku po středověk. Zajímavostí je Šimkovo kritické zhodnocení křesťanského středověku jako doby, kdy práce jako taková byla biblickou naukou stigmatizovaná, a přesto zůstala nuceným údělem nevolníků. Ke konci Šimek uvedl, že „je zásluhou socialistického řádu, že práce byla povýšena na prestol, který ji od počátku náležel.“⁵⁷² Je zřejmé, i když je to patrné z celé Šimkovy literární činnosti v podstatě pouze na tomto místě, že socialistické pojetí dějin Šimka do jisté míry ovlivnilo.

Další Šimkovy příspěvky jsou pak věnovány archeologické činnosti. Myšlenkově nepřinášejí nic nového, neboť zde v podstatě zopakoval své dřívější názory.⁵⁷³ V článku ***Ochrana pravěkých památek v přírodě***⁵⁷⁴ připomenul nutnost osvěty v uvědomění si kulturní hodnoty tisíců památek skrývajících se pod zeminou. K poškození a ničení lokalit totiž dochází hlavně z nevědomosti, např. při orbě. Dále zde opět poukázal na potřebu odborné přípravy a svědomitosti při provádění vykopávek, kterou specifikoval ještě v článku s názvem ***Vědecké vykopávky a charakter kopajících***.⁵⁷⁵ K další stránce památkové péče, totiž

⁵⁷⁰ Týž: *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 15–17, 42–53; týž: *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923, s. 86, 164–165; týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 63–64.

⁵⁷¹ Týž: *Bible a hodnocení lidské práce*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 162–166.

⁵⁷² Tamtéž, s. 166.

⁵⁷³ Viz týž: *K organizaci a metodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–36, 95–101, 149–157, 222–230, 293–300, 352–360, 424–431; týž: *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 20–23, 42–43, 66 – viz výše a kapitola 2. 5. 3. *Moravský archeologický klub a názory na chod archeologické činnosti na Moravě*, s.

⁵⁷⁴ Týž: *Ochrana pravěkých památek v přírodě*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 172–176.

⁵⁷⁵ Týž: *Vědecké vykopávky a charakter kopajících*. Tamtéž, s. 235–236.

k nutnosti řádné dokumentace a publikace archeologických nálezů, se vrátil také v příspěvku nazvaném ***K organizaci ochrany pravěkých a raněhistorických památek v lidově demokratické republice.***⁵⁷⁶ V této souvislosti znovu připomenul naléhavost vydání, alespoň rámcového, zákona na ochranu archeologických památek, jehož základní body zde také navrhnul. Ideálnímu rozvržení a organizaci muzejních expozic prehistorických památek se pak ještě věnoval v příspěvku s přílehlavým názvem ***Jak vystavovat pravěké sbírky v museích.***⁵⁷⁷ Je tedy patrné, že tyto požadavky na vedení archeologické činnosti, na jejichž nutnost Šimek upozorňoval již před více než 25 lety, byly v roce 1949 stále aktuální a stále nebyly naplněny.

Historii univerzitního studia prehistorické vědy v Praze pak nastínil v článku ***Sto let české archeologie na pražské univerzitě.***⁵⁷⁸ Připomenul v něm osobnost i dílo Jana Erazima Vocela, který byl profesorem českých starožitností a dějin umění. Při této příležitosti rovněž upozornil na to, že spojení české archeologie s dějinami umění poznamenalo její vývoj jakožto odnože této vědy na dlouhé desítky let.

⁵⁷⁶ Týž: *K organizaci ochrany pravěkých a raněhistorických památek v lidově demokratické republice.* Tamtéž, s. 176–180.

⁵⁷⁷ Týž: *Jak vystavovat pravěké sbírky v museích.* Tamtéž, s. 187–190.

⁵⁷⁸ Týž: *Sto let české archeologie na pražské univerzitě.* Tamtéž, s. 169–171.

4. Závěr

Ve své magisterské práci jsem se zabývala životními osudy a vědeckým dílem archeologa a historického geografa Emanuela Šimka (*1883–†1963). Práci jsem rozdělila do dvou základních kapitol. Jednu tvořil Šimkův životopis po všech stránkách jeho činnosti, druhou zhodnocení Šimkových vědeckých názorů na téměř všechny oblasti archeologické práce.

Šimek se narodil se v obci Miřenice v poměrech, které nedávaly tušit, že si zvolí akademickou dráhu prehistorika. Ačkoli byl po většinu od svého rodného šumavského kraje vzdálen, několikrát se sem vracel, a to i v jeho vědeckých pracích. Po studiích na plzeňském gymnáziu, kde v roce 1903 maturoval jako premiant, podnikal v letech 1903 až 1906 vojenskou službu v oblasti jaderského moře. Právě toto na starověké památky bohaté prostředí jej přivedlo do bližšího styku s archeologií. Zanechal své důstojnické kariéry a v roce 1906 začal studovat na pražské univerzitě historii a geografii, přičemž po celých osm semestrů navštěvoval i archeologické přednášky. Studium ukončil v roce 1911 a již ve své dizertaci, v níž odmítl langobarský původ české dobřichovské kultury, se profiloval jako protohistorik a historický geograf.

Po nedlouhé suplenture na pražské střední škole se odebral do Vídně, kde působil jako odborný referent pro prehistorickou a klasickou archeologii v Ústřední komisi pro vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek. Seznámil se zde s památkovou praxí a získané zkušenosti zúročil při svých pozdějších úřednických funkcích, které zastával po válce. Pokusil se zapojit do organizace archeologické práce v nově vzniklém Československu a krátce spolupracoval na návrzích zákona na ochranu památek s Ministerstvem školství a národní osvěty. Později působil jako státní konzervátor archeologických památek pro Čechy. Při této funkci důkladně prostudoval terén a objevil řadu hradišť. Podnikl také mnoho studijních cest po střední, západní a jižní Evropě. Nebyl tedy „salónním prehistorikem sedícím za psacím stolem“, jak jej nazval Inocenc Ladislav Červinka. Byl členem Společnosti československých prehistoriků a později i jejím místopředsedou. V roce 1921 se habilitoval na filozofické fakultě Univerzity Karlovy s prací *Čechy a Morava za doby římské*.

V roce 1931 přišel jako první mimořádný profesor prehistorie na Masarykovu univerzitu v Brně a za obtížných podmínek v celkem krátké době

vybudoval Ústav pro prehistorii a protohistorii. Na půdě Moravského archeologického klubu, jehož členem byl od svých studentských let, se střetl s I. L. Červinkou. Oba byli silnými osobnostmi a každý měl na vedení archeologické práce odlišný názor – Červinka byl reprezentantem praktické archeologie a Šimek prehistorické teorie. Nakonec v roce 1935 nahradil Červinku ve funkci předsedy této instituce. Univerzita, v jejíchž místnostech MAK zasedal, byla centrem teoretického bádání a Šimkovy vědecké činnosti. Druhou světovou válku strávil na Šumavě, ale po ní se vrátil a založil časopis z dávných věků. V roce 1958 odešel na odpočinek a zanechal po sobě celou generaci archeologů. Moravská archeologie se však již orientovala jiným směrem – na velké terénní výzkumy.

Šimek měl široký vědecký rozhled, prokázal, že se orientuje mj. i v paleolitu. Svými pracemi radícími se snad ke všem oblastem archeologické práce a bezpočtem drobných a anonymních příspěvků ve vídeňském i českém tisku byl Šimek velice plodným autorem. V širším slova smyslu však lze jeho vědecké dílo rozdělit na práce z oblasti protohistorie, slovanské doby a na organizační práce. Co se týče poslední jmenované skupiny, prosazoval zejména odborné vedení archeologických výzkumů a jejich náležitou publikaci.

Díla z doby raného středověku jsou věnována především slovanským hradištím, mezi nimiž vyniká studie o Děvíně z roku 1920, který ztotožnil s Dwinou fuldských análů, popsal jeho opevnění a stanovil roli jako sídla mojmírovského knížete Rostislava. Z prací k rané době dějin se snažil především stanovit lokalizaci keltských a germánských kmenů na našem území, a to za pomoci detailního rozboru zpráv antických autorů, přičemž archeologických pramenů využíval do jisté míry jako ilustrací svých teorií. Často se vyjadřoval ke konkrétním problémům a předpokládal tedy určitou znalost na straně čtenáře. Dospěl k následujícím, v některých případech, originálním výsledkům:

7. Jižní pomezí *Boiohaema* tvořil tok Dunaje a jeho severní hranici pak vymezovaly Ptolemaiovi *Bainochaimové*,⁵⁷⁹ tedy obyvatelé *Boiohaema*, kteří sídlili ve střední části Čech;
8. Keltští hercynští Bójové byli lidem jihočeských a bavorských mohelnicových polí a přebývali právě v *Boiohaemu*, doslova Zemi Bójů, na území od břehů Dunaje až po střední Čechy;

⁵⁷⁹ KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografiké Hyfégésis* II, 11, 10.

9. Keltský kmen Volků Tektoságů zabíral větší část Čech a Moravu, kde po něm zůstala kostrová pohřebiště;
10. V době dobřichovské kultury, tedy v době římské, obývali severní a střední Čechy germánští Hermunduři;
11. Markomany a Kvády po jejich příchodu z Porýní Šimek lokalizoval do rakousko-slovenského Pomoraví;
12. Na Moravě byli od přelomu letopočtu usazení keltští Kotinové, kteří byli potomky Volků Tektoságů, a zůstali zde až hluboko do doby římské, než byli asimilováni postupně pronikajícím slovanským obyvatelstvem.

K jeho přínosům patří zejména periodizační rozdělení dobřichovské skupiny, tedy doby římské, na mladší a starší fázi, odmítnutí slavnosti lužické kultury popelnicových polí a rozpoznání nejstarší slovanské keramiky na našem území – keramiky pražského typu. Ve svých dílech již nemohl reflektovat výsledky systematických terénních výzkumů, přesto je Šimkova práce vzorem hrdého národního cítění a zároveň kritického zhodnocení dostupných pramenů a dosavadní literatury.

5. Resumé

The thesis deals with the personality archaeologist and historical geographer Emanuel Šimek. The first part is focused on his life story – his education at College of Plzeň and Charles University of Prague, official posts related to the protection of prehistoric and early historic sites in Central Commission for Preservation of Monuments in Vienna, the Czech Ministry of Education, the National Heritage Institute and the National Institute of Archeology, further his educational activities at secondary schools in Prague, University of Prague and later at Masaryk University, where he established the Institute for Prehistory and Protohistory in 1931. E. Šimek also became chairman of the Moravian Archaeological Club and founded and edited the periodical *Z dávných věků*. His professional rival was Inocenc Ladislav Červinka, who was a supporter of practical archaeology, but E. Šimek was a theorist.

The second part of the paper is dedicated to literary scientific work of this archaeologist, which was mainly focused on the La Tène and Roman Period and Early Middle Ages. E. Šimek dealt mainly with issues Celts, Germans and Slavs in the Czech lands and analysis of written reports related to these ethnic groups. Part of the work is also devoted to E. Šimek's proposals for the organization of archaeological activities.

6. Seznam zkratek

ASNM – Archeologický sbor Národního muzea

ČAK – Český archeologický klub

FF UK – (fond) Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Katalog posluchačů – Katalog posluchačů filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity

Ministerstvo školství – Ministerstvo školství a národní osvěty

MAK – Moravský archeologický klub

MŠK – (fond) Ministerstvo školství a kultury, Praha osobní

Personálie pedagogického sboru – Personálie pedagogického sboru 1920–1934 – Šimek Emanuel

PO SPSC – Prehistorický odbor Společnosti přátel starožitností českých

PŘ 1941–1945 – (fond) Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941–1945

Společnost – Společnost československých praehistoriků (1919–1939), Společnost českých prehistoriků (1939–1945), Společnost československých prehistoriků (1945–1956)

SPS – (fond) Státní památková správa, Praha

Ústav – Ústav pro prehistorii a protohistorii na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně

Ústřední komise – Ústřední komise pro vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek ve Vídni

7. Seznam pramenů a literatury

7. 1. Seznam pramenů

CAESAR, Gaius Iulius: *Commentarii de bello Gallico* (Zápisky o válce galské. Přel. J. Kalivoda. Praha 2009).

KLAUDIUS PTOLEMAIOS: *Geografiké Hyfégésis*.

KOSMAS: *Chronica Boemorum* (Kosmova kronika česká. Přel. K. Hrdina a M. Bláhová. Praha 2012).

PLINIUS SECUNDUS: *Naturalis Historia* (Kapitoly o přírodě. Přel. F. Němeček. Praha 1974).

TACITUS, Publius Cornelius: *Annales* (Letopisy. Přel. A. Minařík a A. Hartman. Praha 1975).

TACITUS, Publius Cornelius: *Germania* (Z dějin císařského Říma. Přel. A. Minařík, A. Hartman a V. Bahník. Praha 1976).

VELLEIUS PATERCULUS: *Historiae Romanae ad M. Vicinium cons* (MOUCHOVÁ, Bohumila: *Velleius Paterculus a Florus. Dvojitý pohled na římské dějiny*. Praha 2013).

Archiv Akademie věd České republiky Praha:

Fond Böhm Jaroslav, kart. 2, inv. č. 140, sign. I44/16.

Fond Československá společnost archeologická při ČSAV 1910–1992, inv. č. 1, kniha 1, *Protokoly o schůzích*.

Fond Niederle Lubor, kart. 2, inv. č. 160, sign. II61.

Fond Šimák Josef Vítězslav, kart. 33, inv. č. 2147, sign. IIb1.

Archiv Masarykovy univerzity Brno:

Fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 1.

Fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 10.

Fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 11.

Fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 12.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1931–32. Brno 1931.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1931–32. Brno 1932.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1932–33. Brno 1932.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1932–33. Brno 1933.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1933–34. Brno 1933.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1933–34. Brno 1934.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1934–35. Brno 1934.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1934–35. Brno 1935.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1935–36. Brno 1935.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1935–36. Brno 1936.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1936–37. Brno 1936.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1936–37. Brno 1936.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1937–38. Brno 1937.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1937–38. Brno 1937.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1938–39. Brno 1938.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1938–39. Brno 1939.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1939–40. Brno 1939.

Seznam přednášek, které se budou konati na filosofické fakultě Masarykovy university v letním běhu 1945.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1945–46. Brno 1945.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1945–46. Brno 1946.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1946–47. Brno 1946.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1946–47. Brno 1947.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1947–48. Brno 1947.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1947–48. Brno 1948.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1948–49. Brno 1948.

Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v letním běhu studijního roku 1948–49. Brno 1949.

Seznam přednášek na Masarykově universitě v Brně ve studijním roce 1949–50. Filosofická fakulta. Brno 1949.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1950–51.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1951/52. Brno 1951.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1952/53.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1953/54.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1954/55.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1955/55.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1956/57.

Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1957/58.

Archiv Univerzity Karlovy Praha:

Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 68, *Katalog posluchačů filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity, ZS 1906–1907, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 71, *Katalog posluchačů, LS 1907, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 74, *Katalog posluchačů, ZS 1907–1908, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 77, *Katalog posluchačů, LS 1908, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 81, *Katalog posluchačů, ZS 1908–1909, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 84, *Katalog posluchačů, LS 1909, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 87, *Katalog posluchačů, ZS 1909–1910, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 90, *Katalog posluchačů, LS 1910, Řádní posluchači M – Ž.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru 1920–1934 – Šimek Emanuel, č. j. 1912 – 1919/20.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 2808 – 1919/1920.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 2113 – 1920/21.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 2293 – 1921/22.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 2721 – 1921/22.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 36 – 1922/1923.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 2561 – 1922/23.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 3273 – 1923/24.*

Fond FF UK, inv. č. 711, *Personálie pedagogického sboru, č. j. 3395 – 1923/24.*

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2505 – 1924/25.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2793 – 1925/26.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2680 – 1926/27.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 3330 – 1926/27.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 2662 – 1927/28.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1903 – 1928/29.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 816 – 1929/30.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1905 – 1929/30.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1537 – 1930/31.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 3317 – 1930/31.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1188 – 1934/35.

Fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 34318.

Fond FF UK, inv. č. 1259, *Posudky disertačních prací 1911/1912.*

Fond FF UK, inv. č. 1331, *Rigorosní protokol KU 1882–1914*, č. 645.

Fond FF UK, Disertace, č. 645, *Emanuel Šimek – Otázka pobytu Langobardů v Čechách. Kritická studie historicko-archeologická.*

Fond Matriky Univerzity Karlovy, inv. č. 3, *Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity III. (1908–1916)*, s. 1181.

Fond Matriky Univerzity Karlovy, kart. 21, inv. č. 42, *Matrika imatrikulovaných české Karlo-Ferdinandovy univerzity / Univerzity Karlovy Š.*

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1922–23.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1923.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1923–24.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1924.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1924–25.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1925.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1925–26.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1926.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1926–27.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1927.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1927–28.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1928.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1928–29.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1929.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1929–30.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1930.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1930–31.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1931.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1931–32.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1932.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1932–33.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1933.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1933–34.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v letním běhu 1934.

Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1934–35.

Národní archiv Praha:

Fond Ministerstvo školství a kultury, Praha osobní, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 3.452/IV-15.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 42.261/III-6.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 34318/22, *Curriculum vitae*.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 107.482/1930.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/1930-B1, *P. T. Komisi fil. fak. Masarykovy university v Brně*.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/30-B1, *Zpráva komise*.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 56.068/1931.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 58.404/1931.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 136.403/31.

Fond MŠK, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 110.687/1936.

Fond Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, sign. Šimek Emanuel 1883.

Fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941–1945, kart. 10154, sign. S 1989/2 Šimek Emanuel, č. j. 8981.

Fond PŘ 1941–1945, kart. 10154, sign. S 1989/2 Šimek Emanuel, č. j. 26398/1908, *Vysvědčení zachovalosti*.

Fond Státní památková správa, Praha, kart. 766, č. j. 152/1925.

Fond SPS, Praha, kart. 766, č. j. 2123/1925.

Výroční zprávy středních škol:

Výroční zpráva císaře krále státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1914–1915.
Praha 1915.

Výroční zpráva císaře krále státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1915–1916.
Praha 1916.

Výroční zpráva cís. král. státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1916–1917.
Praha 1917.

Výroční zpráva cís. král. státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1917–1918.
Praha 1918.

Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1919–1920. Praha 1920.

Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1920–1921. Praha 1921.

Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1921–1922. Praha 1922.

Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1922–1923. Praha 1923.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1923–1924. Praha 1924.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1924–1925. Praha 1925.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1925–1926. Praha 1926.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1926–1927. Praha 1927.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1927–1928. Praha 1928.

Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1928–1929. Praha 1929.

Výroční zpráva Masarykovy státní reálky v Praze – II. za školní rok 1929–1930.
Praha 1930.

7. 2. Seznam literatury

BLASEL, Carl: *Wanderzüge der Langobarden. Ein Beitrag zur Geschichte und Geographie der Völkerwanderungszeit.* Vratislav 1909.

BÖHM, Jaroslav: *Kronika objeveného věku.* Praha 1941.

BÖHM, Jaroslav: *Státní archeologický ústav.* Obzor prehistorický, 13, 1946, s. 69–72.

BÖHM, Jaroslav: *Zprávy ze Společnosti českých prehistoriků.* Obzor prehistorický, 12, 1940, s. 127–128.

BUCHVALDEK, Miroslav – HRUBÝ, Vilém – NOVOTNÁ, Mária: *Ustanovení Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd.* Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 1, 1957, s. 3.

ČERVINKA, Innocenc Ladislav: „*Děvín*“, *Kommission pro historicko-archeologický výzkum velkomoravského hradu Děvína při Moravském Archeologickém Klubu v Brně.* Časopis Moravského musea zemského, 15, 1915, s. 106–110.

ČERVINKA, Innocenc Ladislav: *Morava za pravěku.* Vlastivěda moravská, I. díl. Země a lid, sv. 2. Brno 1902.

ČERVINKA, Innocenc Ladislav: *Problémy moravské prehistorie.* Příroda, 28, 1935, s. 244–249.

ČIŽMÁŘ, Miloš: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku.* Praha 2004.

ČIŽMÁŘ, Miloš: *Keltské oppidum Staré Hradisko.* Archeologické památky střední Moravy, sv. 4. Olomouc 2005.

ČIŽMÁŘOVÁ, Jana: *Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku.* Praha 2004, s. 37.

ČTVERÁK, Vladimír – LUTOVSKÝ, Michal – SLABINA, Miloslav – SMEJTEK, Lubor: *Encyklopedie hradišť v Čechách.* Praha 2003.

DOBIÁŠ, Josef: *Dějiny československého území před vystoupením Slovanů*. Praha 1964.

DOMEČKA, Ludvík: *Předhistorické památky v Helfertově návrhu zákona na ochranu historických a uměleckých památek*. In: Zpráva o III. sjezdu Moravského archeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909. Brno 1910, s. 94–97.

DROBERJAR, Eduard: *Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě*. Praha 2002.

DROBERJAR, Eduard: *Hornolabští Svébové – Markomani. K problematice dalšího vývoje großromstedtské kultury ve stupni Eggerts B1 („Zeitgruppe 3“) v Čechách (dobřichovská skupina)*. *Archeologie ve středních Čechách*, 10, 2006, s. 599–712.

DROBERJAR, Eduard: *Plaňanská skupina grossromstedtské kultury. K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby laténské a v počátcích doby římské*. In: DROBERJAR, Eduard – LUTOVSKÝ, Michal (eds.): *Archeologie barbarů 2005. Sborník příspěvků I. protohistorické konference „Pozdně keltské, germánské a časně slovanské osídlení“*. Praha 2006, s. 11–90.

DROBERJAR, Eduard: *Věk barbarů. České země a stěhování národů z pohledu archeologie*. Praha 2005.

DUBSKÝ, Bedřich: *Gallská kultura v jižních Čechách*. *Památky archeologické*, 27, 1915, s. 47–48.

DUBSKÝ, Bedřich: *Hradištní sídliště u Paračova*. *Památky archeologické*, 26, 1914, s. 30–32.

DUBSKÝ, Bedřich: *La tène jižních Čech*. Strakonice 1932.

EISNER, Jan (rec.): *Šimek, Emanuel, Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923. In: *Naše věda*, 9, 1927–1928, s. 27–29.

EISNER, Jan (rec.): *Šimek, Emanuel, Problémy moravské prehistorie*. *Časopis Matice moravské*, 59, 1935, s. 1–66. In: *Naše věda*, 16, 1935, s. 225–228.

EISNER, Jan (rec.): Šimek, Emanuel, *Západní Slované a Germáni. Brno 1947. In: Naše věda, 25, 1947, s. 301–306.*

FILIP, Jan: *Pravěké Československo. Praha 1948.*

FILIP, Jan (rec.): Šimek, Emanuel, *Velká Germania Klaudia Ptolemaia. IV. díl. Brno 1953. In: Archeologické rozhledy, 6, 1954, seš. 3, s. 397–399.*

FIŠER, Zdeněk – PODBORSKÝ, Vladimír: *Innocenc Ladislav Červinka (1. 2. 1869–3. 10. 1952). Archeolog, numismatik, muzejník a vlastivědný pracovník. Brno 2004.*

FRANZ, Leonhard: *Germanische Funde in Böhmen. Sudeta IX, 1933, s. 73–78.*

GUTH, Karel: *Počátky Prahy. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): Českou minulostí. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 50–64.*

HASIL, Jan: *Raně středověké osídlení Chebska. Praha 2008 (nepublikovaná bakalářská práce).*

HELLICH, Jan: *Žárové hroby mladšího období římského u Piněva blíže Poděbrad. Památky archeologické, 26, 1914, s. 141–150, 187–209.*

HELLICH, Jan: *Žárové hroby mladšího období římského u Piněva a jejich význam. Památky archeologické, 30, 1918, s. 149–182.*

HLADÍK, Josef: *Památky archeologické a jejich stáří. Brno 1896.*

HORÁK, Bohuslav (rec.): Šimek, Emanuel, *Čechy a Morava za doby římské. Praha 1923. In: Časopis Matice moravské, 49, 1925, s. 422–427.*

HORÁK, Bohuslav (rec.): Šimek, Emanuel, *Keltové a Germáni v našich zemích. Brno 1934. In: Časopis Matice Moravské, 59, 1935, s. 189–192.*

HORÁK, Jiří: *Druhý sjezd slovanských geografů a etnografů. Národopisný věstník československý, 20, 1927, s. 197–210.*

HORÁK, Jiří: *Národopis na pražském sjezdu antropologů*. *Národopisný věstník československý*, 19, 1926, s. 250–260.

CHALOUPECKÝ, Václav (rec.): Šimek, Emanuel, *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53. In: *Český časopis historický*, 26, 1920, s. 270–272.

JAHN, Martin: *Die ersten Germanen in Südböhmen. Altböhmen und Altmähren*, 1, 1941, s. 64–93.

JANSOVÁ, Libuše: *Hrazany, keltské oppidum na Sedlčansku*. Praha 1965.

KALOUSEK, František: *Mikulovský zločin. Dokument pro norimberský soud*. *Rovnost*, 24. 2. 1946.

KALOUSEK, František: *Moravský archeologický klub v Brně*. Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 217–219.

KALOUSEK, František: *Sjezd československých prehistoriků v Brně, konaný na oslavu 30letého trvání Moravského archeologického klubu ve dnech 30. dubna až 3. května 1936*. *Obzor prehistorický*, 10, 1936–1937, s. 294–301.

KALOUSEK, František: *Ústav pro prehistorii a protohistorii na Masarykově univerzitě v Brně. Přehled přednášek a cvičení 1945/1946 na Masarykově univerzitě v Brně*. *Obzor prehistorický*, 13, 1946, s. 67–68.

KALOUSEK, František: *Ústav pro prehistorii university v Brně v roce 1956*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 1, 1957, s. 8–10.

KOSSINNA, Gustav: *Ursprung und Verbreitung der Germanen in vor- und frühgeschichtlicher Zeit*. Lipsko 1928.

KOSSINNA, Gustav: *Zur älteren Bronzezeit Mitteleuropas*. *Mannus*, 3, 1911, s. 316–319.

KOSTRHUN, Petr: *Prehistorie v období československé republiky. Rozvoj moravské paleolitické archeologie mezi léty 1918–1938*. Brno 2013 (nepublikovaná dizertační práce).

LAMEŠ, Jaroslav (rec.): Šimek, Emanuel, *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53. In: Časopis pro dějiny venkova, 8, 1921, s. 213–226.

LAMEŠ, Jaroslav (rec.): Šimek, Emanuel, *Levý Hradec – Pravý Hradec*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): Českou minulostí. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 37–49. In: Český časopis historický, 37, 1931, s. 415–416.

LAMEŠ, Jaroslav (rec.): Šimek, Emanuel, *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezí hrad „in monte Osseca“ a poto k „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): Od pravěku k dnešku, 1. Praha 1930, s. 75–101. In: Český časopis historický, 37, 1931, s. 413–415.

LUTOVSKÁ, Pavla – LUTOVSKÝ, Michal: *Jihočeský archeolog na prahu první světové války. Korespondence Bedřicha Dubského Emanuela Šimkovi*. Archeologické výzkumy v jižních Čechách, 22, 2009, s. 259–269.

LUTOVSKÝ, Michal: *Encyklopedie slovanské archeologie*. Praha 2001.

Moravský archeologický klub v Brně. Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci, 24, 1907, č. 93–94, s. 74–75.

Moravský archeologický klub. III. řádná valná hromada. In: Zpráva o III. sjezdu Moravského archeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909. Brno 1910, s. 98–104.

MOTYKOVÁ, Karla (rec.): Šimek, Emanuel: *Poslední Keltové na Moravě*. Brno 1958. In: Archeologické rozhledy, 12, 1960, seš. 1, s. 118–119.

MÜLLENHOFF, Karl: *Verdebte Namen bei Tacitus*. [Zeitschrift für deutsches Alterthum](#), 9, 1853, s. 223–261.

ONDROUCH, Vojtěch (rec.): Šimek, Emanuel, *Keltové a Germáni v našich zemích*. Brno 1934. In: Bratislava, 9, 1935, s. 145–153.

PEKAŘ, Josef (rec.): Šimek, Emanuel, *Čechy a Morava za doby římské*. Praha 1923. In: Český časopis historický, 30, 1924, s. 369–371.

ONDROUCH, Vojtěch (rec.): Šimek, Emanuel, *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia. II. díl. Brno 1935. In: Naše věda, 18, 1937, s. 37–43, 48–51.*

PEKAŘ, Josef (rec.): Šimek, Emanuel, *Praha a Vyšehrad. Časopis pro dějiny venkova, 12, 1925, s. 1–14, 69–80. In: Český časopis historický, 32, 1926, s. 184–185.*

PALLIARDI, Jaroslav: *Die neolitischen Ansiedelungen mit bemalter Keramik in Mähren und Niederösterreich. Mitteilungen der Prähistorischen Commission der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1, 1897, 4, s. 237–254.*

PALLIARDI, Jaroslav: *Die relative Chronologie der jünger Steinzeit in Mähren. Wiener Prähistorische Zeitschrift, 1, 1914, s. 256–277.*

PALLIARDI, Jaroslav: *Hliněné modely neolithických chýší. Časopis Moravského musea zemského, 16, 1916, s. 41–52.*

PALLIARDI, Jaroslav: *Poznámky k moravskému neolithu. Pravěk, 6, 1910, s. 122–125.*

PALLIARDI, Jaroslav: *Sídlště z mladší doby kamenné u Boskovštiny, Pravěk, 7, 1911, s. 40–48, 125–140.*

PÁLENÍKOVÁ, Jaroslava: *Moravský archeologický klub k sedmdesátinám prof. Šimka. Archeologické rozhledy, 5, 1953, seš. 4, s. 534.*

PERNIČKA, Radko Martin: *Ústav pro prehistorii university v Brně 1956–1957. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 8, E, Řada archeologicko-klasická, 2, 1957, s. 171–174.*

PERNIČKA, Radko Martin: *Ústav pro prehistorii university v Brně 1957–1958. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 6, E, Řada archeologicko-klasická, 4, 1959, s. 97–101.*

PÍČ, Josef Ladislav: *Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum. Starožitnosti země české, II. díl, sv. 2. Praha 1903.*

PODBORSKÝ, Vladimír: *Česká a moravská archeologie koncem 20. a na prahu 21. století. Časopis Matice moravské, 120, Supplementum, 1, 2001, s. 87–123.*

PODBORSKÝ, Vladimír: *Úvodní projev předsedy MSAKu prof. dr. V. Podborského*. Sborník příspěvků proslouvených na I. obnoveném sjezdu Moravskoslezského archeologického klubu v Moravských Budějovicích 16.–17. srpna 1995. Brno 1995, s. 5–9.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Vývoj péče o archeologické památky na Moravě*. *Pravěk*, Nová řada, 4, 1994, s. 347–361.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Z dějin současnosti katedry archeologie FF MU*. *Pravěk*, Nová řada, 4, 1994, s. 365–367.

RYBA, Bohumil (rec.): Šimek, Emanuel, *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia. I. díl. Praha 1930*. In: *Listy filologické*, 57, 1930, č. 6, s. 532–542.

ŘEHÁK, Stanislav – KVĚT, Radan: *Ptolemaiova Velká Germánie stále záhadou*. *Pravěk*, Nová řada, 3, 1993, s. 177–191.

SALAČ, Vladimír (ed.): *Archeologie pravěkých Čech 8. Doba římská a stěhování národů*. Praha 2008.

SALAČ, Vladimír: *Nástin dějin archeologie na univerzitách v českých zemích do druhé světové války*. *Studia mediaevalia Pragensia*, 7 (Na prahu poznání českých dějin. Sborník prací k počtě Jiřího Slámy), 2006, s. 131–155.

Sborník I. sjezdu slovanských geografů a ethnografů v Praze 1924. Praha 1926.

SKALSKÝ, Gustav: *O denárech vyšehradských*. *Numismatický časopis československý*, 3, 1927, s. 172–189.

SKUTIL, Jan (rec.): Šimek, Emanuel, *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia. I. díl. Praha 1930*. In: *Naše věda*, 12, 1931, s. 105–108.

SCHMIDT, Eduard (ed.): *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu*. *Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993*. Brno 1993.

SCHNEIDER, Ludvík: *Baron de Baye a tak zvané francké starožitnosti v Čechách*. *Časopis Společnosti přátel starožitností*, 11, 1903, s. 133–138.

SCHNEIDER, Ludvík: *Prähistorische Forschungen in Böhmen*. Verhandlungen der Berliner anthropologischen Gesellschaft – Zeitschrift für Ethnologie, 32, 1900, s. 172–188.

Sjezd Společnosti československých praehistoriků. Obzor praehistorický, 1, 1922, s. 132–135.

SKLENÁŘ, Karel: *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha 2005.

SKLENÁŘ, Karel: *Československá společnost archeologická (1956–1991)*. Archeologie Moravy a Slezska, 11, 2011, s. 114–115.

SKLENÁŘ, Karel: *Padesát let organizace československých archeologů*. Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV, 4, 1970–1971, s. 149–154.

SKLENÁŘ, Karel: *Společnost československých prehistoriků (1919–1956)*. Archeologie Moravy a Slezska, 11, 2011, s. 114.

SVOBODA, Bedřich (rec.): *Šimek, Emanuel, Velká Germania Klaudia Ptolemaia. IV. díl. Brno 1953*. In: *Památky archeologické*, 47, 1956, s. 189–191.

SVOBODA, Karel: *Bibliografie českých a slovenských prací o antice za léta 1901–1950*. Praha 1961.

TULACHOVÁ, Marie: *Disertace pražské univerzity 1882–1953*. Praha 1965.

VENCLOVÁ, Natalie – VALENTOVÁ, Jarmila et al.: *Oppidum Stradonice. Výzkum Albína Stockého r. 1929*. Fontes Archaeologici Pragenses, 38. Praha 2012.

VIDMAN, Ladislav: *Bibliografie řeckých a latinských studií v Československu za léta 1951–1960*. Praha 1966.

VILDOMEČ, František: *O moravské neolithické keramice malované*. Obzor praehistorický, 8, 1929, s. 1–43.

WALDHAUSER, Jiří: *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha 2001.

WEIGEL, Max: *Das Gräberfeld von Dahlhausen*. Archiv für Anthropologie, 22, 1983, seš. 3, s. 30.

ZAVADIL, Josef: *Velehrady Děvín a Nitra. Příspěvek k určení polohy hlavního města Velkomoravského*. Kroměříž 1912.

ZEUSS, Kaspar: *Die Deutschen und die Nachbarstämme*. Mnichov 1837.

Zpráva o III. sjezdu Moravského archaeologického klubu v Boskovicích dne 1. a 2. srpna 1909. Brno 1910.

7. 2. 1. Život a dílo Emanuela Šimka v tisku

BENEŠ, Antonín: *Sedmdesát pět let univ. prof. PhDr. Emanuela Šimka*. Jihočeský sborník historický, 27, 1958, č. 4, s. 139.

BENEŠOVÁ, Anna: *Profesor Dr. Emanuel Šimek se dožívá 75 let*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 2, 1958, s. 30.

BŘEŇ, Jiří: *Zemřel univ. prof. PhDr. Dr.Sc. Emanuel Šimek*. Časopis Národního muzea, Oddíl věd společenských, 132, 1963, č. 3, s. 178–179.

FILIP, Jan: *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas*. II. díl. Praha 1969.

FILIP, Jan: *Univ. profesor Dr. Emanuel Šimek. * 3. IV. 1883 – † 16. VI. 1963*. Archeologické rozhledy, 15, 1963, seš. 5, s. 662.

FILIP, Jan: *Životní jubilea*. Obzor prehistorický, 8, 1946, s. 83.

FILIP, Jan: *Životní jubilea*. Archeologické rozhledy, 15, 1963, seš. 4, s. 513.

CHMEL, Zdeněk: *Galerie brněnských osobností*. 4. díl. Brno 2005.

KALOUSEK, František: *K šedesátce univ. prof. PhDr. Emanuela Šimka*. Památky archeologické, sv. Pravěk, 42, 1946, s. 177–183. (totéž KALOUSEK, František: *K šedesátce univ. prof. Dr. Emanuela Šimka*. Postavy moravské prehistorie. Praha 1947).

KALOUSEK, František: *Seznam prací prof. Dr. Em. Šimka od r. 1946–1958*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 2, 1958, s. 30–31.

KLANICA, Zdeněk: *Emanuel Šimek a slovanská archeologie*. In: SCHMIDT, Eduard (ed.): *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu*. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993. Brno 1993, s. 86–87.

KOLBINGER, Dalibor: *Názorový střet dvou moravských archeologů I. L. Červinky a E. Šimka ovlivnil příští vývoj nejen moravské archeologie*. *Archeologie Moravy a Slezska*, 11, 2011, s. 103–109.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Dvě výročí prof. Emanuela Šimka*. *Pravěk*, Nová řada, 3, 1993, s. 316.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, č. 2, s. 311–318.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Emanuel Šimek a evropská prehistorie*. In: SCHMIDT, Eduard (ed.): *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu*. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993. Brno 1993, s. 84–86.

PODBORSKÝ, Vladimír: *Profesor PhDr. Emanuel Šimek, DrSc. (zemřel)*. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, řada E, 8, 1963, s. 121.

ŘÍHOVSKÝ, Jiří: *Životní jubileum prof. Dr. E. Šimka*. *Archeologické rozhledy*, 10, 1958, seš. 5, s. 730.

SKLENÁŘ, Karel: *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha 2005.

SVOBODA, Bedřich: *Za univ. profesorem Emanuelelem Šimkem*. Sborník československé společnosti archeologické (K problémům prehistorie na Moravě a sousedních oblastech), 3, 1963, s. 5–7.

SVOBODA, Bedřich: *Za univ. prof. dr. Emanuelem Šimkem, DSc.* Památky archeologické, 55, 1964, č. 2, s. 508–509.

TIHELKA, Karel: *Prof. dr. Emanuel Šimek sedmdesátníkem.* Časopis Moravského musea v Brně, Vědy společenské, 38, 1953, s. 188.

TOMEŠ, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století.* III. díl. Praha 1999, s. 263.

TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena: *Československý biografický slovník.* Praha 1992, s. 693.

TUREK, Rudolf: *Jubileum Emanuela Šimka.* Časopis Národního musea, Oddíl věd společenských, 127, 1958, s. 190.

8. Přílohy

1. Mezníky v životě Emanuela Šimka⁵⁸⁰

Časové období	Událost
3. dubna 1883	Narození ve Vateticích u Sušice na Šumavě.
1894	Počátek studia na měšťance v Plzni.
1895–7. července 1903	Studium na plzeňském státním vyšším gymnáziu, ukončeno maturitou – prospěl s vyznamenáním.
1903–1906	Aktivní vojenská služba u rakouského válečného námořnictva se sídlem v Pule.
1906–18. listopadu 1911	Studium historie, geografie a prehistorie na filozofické fakultě české Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Ukončeno disertací <i>Otázka pobytu Langobardů v Čechách</i> (vyšlo tiskem v 1912).
27. ledna 1911	Dosažení plné aprobace pro středoškolské učitelství dějepisu a zeměpisu.
Od 1909	Členství v Moravském archeologickém klubu (založen v roce 1906).
1. února – 1. června 1911	Zkušebním kandidátem na státním gymnáziu v Žitné ulici v Praze.
1. června 1911–30. září 1914	Odborným referentem pro prehistorickou a klasickou archeologii v Ústřední komisi pro vyhledávání a zachování uměleckých a historických památek ve Vídni.
1. října 1914–23. července 1915	Suplentem na reálném gymnáziu v pražských Vršovicích.

⁵⁸⁰ Sestaveno na základě literatury obsažené v jejím seznamu.

24. července 1915–1918	Konání vojenské služby – působení v námořní sekci ministerstva války ve Vídni.
1. listopadu – 6. prosince 1918	Opětné suplování na reálném gymnáziu v pražských Vršovicích.
7. prosince 1918–31. srpna 1919	Místotajemníkem a referentem pro ochranu prehistorických památek na Ministerstvu školství a národní osvěty.
1. září 1919–31. března 1931	Středoškolským profesorem VIII. hodnostní třídy při státním gymnáziu v Příbrami, službou přidělen první české reálce v Ječné ulici v Praze 2.
1919–1. května 1925	Expertem pro pravěké památky pro Čechy při pražském Státním památkovém úřadě.
2. ledna 1920	Sňatek s Marií Nečáskovou.
3. května 1922	Schválení habilitace pro prehistorii Evropy se zvláštním zřetelem ke starověké etnografii.
1. května 1925–31. března 1931	Státním konzervátorem pro Čechy při Státním archeologickém ústavu (vedení referátu pro ochranu pravěkých památek) a Státním památkovém úřadě v Praze (referát pro raně historické a středověké památky).
1930	Založení Ústavu prehistorie a protohistorie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.
1931–1956	Místopředsedou Společnosti československých praehistorků.
31. března 1931	Jmenování mimořádným profesorem prehistorie a protohistorie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

1931–1958 (mimo období války)	Ředitelem Ústavu prehistorie a protohistorie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.
5. ledna 1936–1958	V čele Moravského archeologického klubu.
13. srpna 1936	Jmenování řádným profesorem prehistorie a protohistorie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.
17. 11. 1939	Uzavření českých vysokých škol.
1940	Odstěhování se do svého sídla v Miřenicích na Šumavě.
Květen 1945	Návrat do Brna a obnovení Ústavu.
1947–1949	Založení a redigování časopisu <i>Z dávných věků</i> .
Od 1952	Členství v redakční radě Památek archeologických.
Jaro 1956	Obdržení akademické hodnosti doktor historických věd.
31. ledna 1958	Odchod do penze.
16. června 1963	Smrt v Miřenicích.

2. Seznam prací Emanuela Šimka⁵⁸¹

Tento přehled, který je řazený chronologicky a poté abecedně, uvádí významnější práce autorem výslovně signované. Lze předpokládat, že Šimkova drobná a anonymní práce je uložena ještě např. v *Jahrbuch für Altertumskunde, Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege, Wiener prähistorische*

⁵⁸¹ Převzato z KALOUSEK, F.: *K šedesátce univ. prof. PhDr. Emanuela Šimka*. Památky archeologické, sv. Pravěk, 42, 1946, s. 182–183; týž: *Seznam prací prof. Dr. Em. Šimka od r. 1946–1958*. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd, 2, 1958, s. 30–31 a doplněno.

Zeitschrift, Památkách archeologických, Obzoru praehistorickém a Národních listech.

1. *Archäologenkongres in Kojetein*. Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege, 1911, s. 333.
2. *Zwei prähistorische Funde aus Böhmen. 1. Bronzesitula von Dobrzan bei Pilsen, 2. Bronzering von Metzling (bei Bischofteinitz)*. Jahrbuch für Altertumskunde, 5, 1911, s. 226–230.
3. *Archeologie a pobyt Langobardů v Čechách*. Pravěk, 8, 1912, s. 70–85.
4. *Der Kongress für prähistorische Archäologie und Anthropologie in Prag*. Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege, 11, 1912, s. 162–165.
5. *Z pravěku Slovanů*. (Přednáška v Sokole ve Vídni). Vídeňský deník, č. 120, 26. 5. 1912.
6. *Ein Dolmenfund in Böhmen?* Mitteilungen der Zentralkommission für Denkmalpflege, 13, 1914, s. 113–118.
7. *Grundzüge der Vorgeschichte Böhmens*. Wiener prähistorische Zeitschrift, 1, 1914, s. 22–38.
8. *Hromadný nález bronzových nádob u Nákla na Moravě*. In: ŠTENC, Jan – WIRTH, Zdeněk (eds.): Umělecké poklady Čech. II. díl. Praha 1914, s. 66–68, tab. 231.
9. *Několik prehistorických bronzů v museu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci*. In: ŠTENC, Jan – WIRTH, Zdeněk (eds.): Umělecké poklady Čech. II. díl. Praha 1914, s. 37–39.
10. *Quelques bronzes préhistoriques en musée de l'Assotiation patriotique (Vlastenecký spolek) a Olomouc (Olmütz, Moravie)*. In: WIRTH, Zdeněk (ed.): La richesse d'Art de la Bohême. II. díl. Prague 1914, s. 33–34.
11. *Urgeschichtlicher Jahresbericht aus Österreich. 1909–1911. II. Böhmen, Mähren, Galizien, Bukovina*. Wiener prähistorische Zeitschrift, 1, 1914, s. 102–134.
12. *Vases de bronze de la fouille préhistorique Náklo (Moravie)*. In: WIRTH, Zdeněk (ed.): La richesse d'Art de la Bohême. II. díl. Prague 1914, s. 55–56.
13. *Megalithy v Čechách a otázka megalithických staveb vůbec*. Památky archeologické, 27, 1915, s. 1–24.
14. *Otázka děvínská*. Národní listy, příloha k č. 267, 26. 9. 1915, s. 9.

15. *Die prähistorischen Bronzehohlringe*. Wiener prähistorische Zeitschrift, 4, 1917, s. 69–82.
16. *M. Hoernes*. Památky archeologické, 29, 1917, s. 257–258.
17. *Rec. Schuhmacher, K., Stand und Aufgabender neolitischen Forschung in Deutschland*. VIII. Bericht der römisch-germanischen Kommission 1913–1914, s. 30–82. Bonn 1916. In: Památky archeologické, 29, 1917, s. 300–301.
18. *Seriosnost vědeckého bádání*. Památky archeologické, 31, 1919, s. 157.
19. *Děvín*. Památky archeologické, 32, 1920, s. 1–53.
20. *K organizaci a methodě archeologické práce*. Osvěta, 50, 1920, s. 32–39, 95–101, 149–157, 222–230, 293–300, 352–360, 424–431.
21. *Poznámky k Chaloupeckého referátu o práci „Děvín“*. Český časopis historický, 27, 1921, s. 246–247.
22. *Zůstane Dunaj hranicí republiky?* Národní listy, č. 356, 28. 12. 1921.
23. *Několik poznámek k praehistorii našich zemí a jižního Německa*. Obzor praehistorický, 1, 1922, s. 99–104.
24. *Čechy a Morava za doby římské. Kritická studie. La Bohême et la Moravie dans l'époque Romaine*. Práce z vědeckých ústavů filosofické fakulty Karlovy university, I. díl. Praha 1923.
25. *K vykopávkám na Děvíně*. Národní listy, příloha k č. 185, 8. 7. 1923.
26. *Hradištní soustava nad Závistí (proti Zbraslavi)*. Obzor praehistorický, 4, 1925, s. 213–236.
27. *Niederlovo životní dílo. Slovanské starožitnosti, oddíl první (historický), díl I–IV, oddíl druhý (kulturní), díl I–III, 1902–1925*. Časopis pro dějiny venkova, 12, 1925, s. 270–274.
28. *Praha a Vyšehrad*. Časopis pro dějiny venkova, 12, 1925, s. 1–14, 69–80.
29. *Chronologie de la culture de Dobřichov en Bohême*. In: Institut International d'Anthropologie Prague 14. – 21. Septembre 1924, II° session. Paříž 1926, s. 346–355.
30. *Národopis Čech a Moravy v geografii Klaudia Ptolemaia*. In: Sborník I. sjezdu slovanských geografů a ethnografů v Praze 1924. Praha 1926, s. 283–288.
31. *Levý Hradec – Pravý Hradec*. In: ODLOŽILÍK, Otakar – PROKEŠ, Jaroslav – URBÁNEK, Rudolf (eds.): Českou minulostí. Sborník k šedesátinám prof. Václava Novotného. Praha 1929, s. 37–49.

32. *Hradiště na Křížové hoře, nejstarší část Vilna. (Grodzisko na Górze Trzykrzyskiej, najstarsza SZQŠĆ Wilna)*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 267–270.
33. *Libušín a Praha. Několik poznámek k chronologii a typologii českých hradišť*. In: ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.): *Příloha k Časopisu Společnosti přátel starožitností československých*, 38, 1930, s. 39–49.
34. *Rec. Jacob, Georg, Arabische Berichte von Geudten und germanische Fürstenhöfe aus 9. und 10. Jahrhundert*. In: *Časopis pro dějiny venkova*, 17, 1930, s. 258–259.
35. *Rec. Hrdina, Karel, Kosmova Kronika česká*. Praha 1927. In: *Časopis pro dějiny venkova*, 17, 1930, s. 258–259.
36. *Starověké cesty z Carnunta a Brigetia k Baltickému moři*. In: SAWICKI, Ludomir (ed.): *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów odbytego w Polsce w roku 1927*, II. díl. Krakov 1930, s. 263–267.
37. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. I. díl. Sbíрка pojednání a rozprav filosofické fakulty Karlovy university, 16. Praha 1930.
38. *Západní hranice Slavníkovy říše. Pomezní hrad „in monte Osseca“ a potok „Surina“*. In: PEKAŘ, Josef (ed.): *Od pravěku k dnešku*, 1. Praha 1930, s. 75–101.
39. *Poloha sídel Kvádů a Baimů podle údajů Kl. Ptolemaia*. In: *Sborník Československé společnosti zeměpisné*, 37. Praha 1931, s. 14–22.
40. *Rec.: Schütte, Gudmund, Our Forefathers. The Gothonic Nations*. I. díl. Cambridge 1929. In: *Sborník Československé společnosti zeměpisné*, 37. Praha 1931, s. 52–55.
41. *K otázce třídění rukopisů Ptolemaiovy Geografie*. In: *Sborník Československé společnosti zeměpisné*, 38, 1932, seš. 3–4, 5–6, s. 12.
42. *Rec.: Gnirs, Anton, Zur Topographie des Markomannen landes*. In: *Časopis Matice moravské*, 57, 1933, s. 367–369.
43. *Rec.: Schwarz, E., Über das Reich des Vanius*. *Sudeta*, 7, 1931, s. 145–155. In: *Časopis Matice moravské*, 57, 1933, s. 369–371.
44. *Keltové a Germáni v našich zemích*. *Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně*, 38. Brno 1934.

45. *Rec.*: Eisner, Jan, *Slovensko v pravěku*. Bratislava 1933. In: Časopis Matice moravské, 58, 1934, s. 308–316.
46. *Hrazené keltské město „Staré Hradisko“ u Okluk u Plumlova*. Věda a život, 1, 1935, s. 190–191.
47. *Problémy moravské prehistorie*. Časopis Matice moravské, 59, 1935, s. 1–66.
48. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. II. díl. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 40. Brno 1935.
49. *Doslov k sjezdu čs. prehistoriků*. Lidové noviny, č. 44, 7. 5. 1936, s. 9.
50. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. II. díl. Lidové noviny, č. 44, 18. 9. 1936, s. 9.
51. *Rec.*: Schütte, Gudmund, *Our Forefathers. The Gothonic Nations*. I. díl (Cambridge 1929), II. díl (Cambridge 1933). In: Časopis Matice moravské, 60, 1936, s. 161–165.
52. *Archeologie*. In: CHLUP, O. – KUBÁLEK, J. – UHER, J. (eds.): *Pedagogická encyklopedie*. I. díl. Praha, 1938, s. 47–49.
53. *Prehistorie*. Tamtéž. II. díl. Praha, 1939, s. 461–463.
54. *Archeolog Alois Procházka zemřel*. Lidové noviny, č. 48, 17. 4. 1940, s. 9.
55. *Mstislav. Z dávných dob jihočeských zlatých polí* (v rukopise z 1940). Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 10.
56. *K otázce osídlení českých zemí v době předhistorické*. Časopis Matice moravské, 66, 1946, s. 137–145.
57. *Proslavil Moravu. Karel Jaroslav Maška*. Slovo národa, č. 31, 6. 2. 1946, s. 3.
58. *Západní Slované a Germáni*. In: ŠIMEK, Emanuel – POULÍK, Josef – KALOUSEK, František: *Západní Slované a Germáni. Knižnice Z dávných věků, 1. Brno 1947, s. 1–56 (též Západní Slované a Germáni. Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 1–56)*.
59. *Furor teutonicus v Mikulově. Ke zkáze moravských diluviálních památek*. Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 153–164.
60. *K prehistorickému názvosloví*. Tamtéž, s. 182–184.
61. *Kdy vznikala hradiště*. Tamtéž, s. 127–131.
62. *Na cestu*. Tamtéž.

63. Rec.: Adámek, František, *Líchy. Nová neolitická stanice z údobí keramiky jordansmühlské z Obřan na Moravě*. Příroda, 37, 1944. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 191–192.
64. Rec.: Biliríski, Br., *Drogi świata starożytnego ku zachodnim ziemom polskim i problem Odry u Ptolemeusza*. Vratislav, 1947. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 195.
65. Rec.: Budinský-Krička, Vojtěch, *Prvé staroslovenské radové pohrebištia v Turci a Liptove*. Turčiansky Sv. Martin, 1944. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 204–205.
66. Rec.: Hensel, Witold, *Potrzeba przygotowania wielkiej rocznicy*. Poznań, 1946 (otisk z Przeglądu wielkopolskiego, II. díl). In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 202.
67. Rec.: *Historica Slovaca*. III. – IV. díl. Bratislava 1945–1946. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 205–207.
68. Rec.: Kostrzewski, Józef, *Kultura prapolska*. Poznań, 1947. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 195–198.
69. Rec.: Neústupný, Jiří, *Pravěk lidstva*. Praha, 1946. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 185–186.
70. Rec.: Neústupný, Jiří, *Pravěké dějiny Lužice*. Praha, 1946. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 189–191.
71. Rec.: *Święty Wojciech 997–1947*. Hnězdno, 1947. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 199–202.
72. Rec.: Turek, Rudolf, *Slavníkova Libice*. Praha 1946. In: Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 203–204.
73. *Vandalism Němce Lunga v Kolíně n. L.* Z dávných věků, 1, 1947–1948, s. 165–168.
74. *Datování Ptolemaiovy Hyfégése*. In: EISNER, Jan (ed.): *Historica slovaca*, 5. Bratislava 1948, s. 111–121.
75. *Dúdlebi, Volyňané, Lučané, čeští Chorvaté a Čechové. Sjednocení dnešní České země a vznik českého národa*. *Slavia antiqua*, 1, 1948, s. 349–366.
76. *Zdravice profesoru Kostrzewskému*. *Slavia antiqua*, 1, 1948, s. 1–2.
77. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. III. díl. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 47. Brno 1949.
78. *Bible a hodnocení lidské práce*. Z dávných věků, 2, 1949, s. 162–166.

79. *Dvě hradiště na Sedlčansku v Čechách. 1. Keltské oppidum u Hrazan, 2. Slovanské hradiště u Nalž. Podhájí.* Tamtéž, s. 107–115.
80. *Dvě poučky ze studia předhistorické a raněhistorické keramiky.* Tamtéž, s. 137–144.
81. *Jak vystavovat pravěké sbírky v museích.* Tamtéž, s. 187–190.
82. *K organizaci ochrany pravěkých a raněhistorických památek v lidově demokratické republice.* Tamtéž, s. 176–180.
83. *Obří hrad.* Tamtéž, s. 48–72.
84. *Ochrana pravěkých památek v přírodě.* Tamtéž, s. 172–176.
85. *Soupisný výzkum moravských hradišť.* Tamtéž, s. 237–238.
86. *Sto let české archeologie na pražské univerzitě.* Tamtéž, s. 169–171.
87. *Trochu historie.* Tamtéž, s. 181–186.
88. *Území západočeských Sedličanů.* Zprávy Anthropologické společnosti v Brně, 4, 1951, s. 10–14.
89. *Vědecké vykopávky a charakter kopajících.* Z dávných věků, 2, 1949, s. 235–236.
90. *Význam geografie pro řešení prehistorických a raněhistorických otázek.* Tamtéž, s. 145–161.
91. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia. IV. díl. Kulturněhistorický obraz oblasti mezi Rýnem a horní Odrou – dolní Vislou, Dunajem a Baltickým mořem v dobách kolem počátku našeho letopočtu.* Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 49. Brno 1953.
92. *Kdy bylo připojeno Chebsko k německé říši.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 3, řada C 1, 1954, s. 9–17.
93. *Chebsko – dnešní nejzápadnější slovanské území – v staré době.* Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 50. Brno 1955.
94. *Poslední Keltové na Moravě.* Spisy filosofické fakulty Masarykovy university, 53. Brno 1958.
95. *K ethnogenesi slovanského osídlení jižních Čech a jihozápadní Moravy.* Časopis Matice moravské, 79, 1960, s. 264–277.

3. Stanovy úřadu pro ochranu pravěkých památek⁵⁸²

§ 1.

Úřad pro ochranu pravěkých památek je nejvyšším státním orgánem ve všech otázkách týkajících se ochrany prehistorických a raně historických nálezů na území československého státu.

§ 2.

Úřad tento je bezprostředně podřízen ministerstvu osvěty. V otázkách ochrany památek jedná se všemi státními i samosprávnými úřady přímo.

Má své sídlo v Praze.

§ 3.

V čele úřadu stojí státní konzervátor, jmenovaný ministerstvem osvěty. Úřadu jest přidělen potřebný počet archeologů a techniků (geometrů)⁵⁸³ v hodnosti definitivních státních úředníků a příslušný počet pomocných sil pro práci kancelářskou, účetní a registraturní.

§ 4.

Úředníky v odstavci 3 uvedenými mohou se státi jen odborníci theoreticky i prakticky řádně vyškolení. Podmínkou přijetí jest u archeologů⁵⁸⁴ doktorát filosofie na některé z našich universit (hlavní obor: prehistorická nebo klasická archeologie) a doklady o studiu pravěkých dějin, ethnologie, anthropogeografie a pokud možná též enthnologie, u techniků doklady o úspěšně vykonaných státních zkouškách z chemie nebo zeměměřičství na některé z našich vysokých škol technických.⁵⁸⁵ Úředníci tito tvoří vlastní status. Jejich počet a zařazení do hodnostních tříd stanoví ministerstvo osvěty na návrh státního konservátora.

§ 5.

Mimořádné větší náklady na ochranu pravěkých památek (velké subvence apod.) povoluje na návrh úřadu ministerstvo osvěty od případu k případu.

⁵⁸² Jedná se o přepis návrhu vypracovaného Emanuelem Šimkem a upraveného a schváleného Luborem Niederlem. Převzato z ŠIMEK, E.: *Trochu historie*. Z dávných věků, 2, 1949–1950, s. 183–185.

⁵⁸³ Na přání profesora Niederla byla z návrhu slova *a techniků (geometrů)* vypuštěna (tamtéž, s. 183).

⁵⁸⁴ Slova *u archeologů* byla po Niederlově úpravě vypuštěna (tamtéž).

⁵⁸⁵ Část věty o technících byla podle Niederlova přání vypuštěna (tamtéž).

Pro potřeby běžné činnosti praktické (služební cesty úředníků, drobné subvence a odměny, bezodkladné koupě apod.) jest úřadu přiděleny vlastní dotaci. Účty z této dotace předkládá úřad před koncem každého účetního roku ministerstvu osvěty, které ji v státním rozpočtu vykazuje odděleně, spolu s ostatními položkami úřadu.

§ 6.

Úřad pro ochranu pravěkých památek podporuje *památková rada*. Jejimi členy mohou být jmenováni zvláště vynikající odborníci na poli prehistorické nebo klasické archeologie a věd příbuzných, zaváží-li se, že po dobu své funkce nebudou zakládati neb rozmnožovati vlastních sbírek prehistorických (klasicky-archeologických).

Členy památkové rady jmenuje ministerstvo osvěty na návrh úřadu pro ochranu pravěkých památek na dobu pěti let. Po uplynutí této lhůty mohou býti ve své hodnosti toutéž cestou potvrzeni na další období.

Členství památkové rady je funkcí čestnou.

§ 7.

Úřad pro ochranu pravěkých památek může pro jednotlivé menší okrsky jmenovati přední odborníky v prehistorii nebo klasické archeologii konservátory okresními, přijmou-li podobný závazek ohledně svých soukromých sbírek jako členové památkové rady.

Úřad konservátorů okresních je funkcí čestnou. Jmenování děje se na dobu tří let a může býti po uplynutí této lhůty obnoveno.

§ 8.

Osoby, které si podáváním zpráv o nálezech, sbírkách apod. získaly zvláštních zásluh, může úřad pro ochranu pravěkých památek jmenovati svými korespondenty. Jmenování děje se na dobu tří let a může býti poté obnoveno.

§ 9.

Pro jednotlivé zvláštní případy (řízení větších vykopávek apod.) může úřad pro ochranu pravěkých památek jmenovati konsulenty s remunerací, již povoluje na návrh úřadu ministerstvo osvěty.

§ 10.

Bližší ustanovení o činnosti úřadu pro ochranu pravěkých památek, památkové rady a okresních konservátorů obsahují instrukce, schválené ministerstvem osvěty.

(Poznámka k čtvrtému odstavci návrhu stanov: Jmenování úředníků mohlo by se díti jen postupně, poněvadž u nás dosud není dosti sil pro ochrannou službu památkovou řádně vyškolených. Pro nejbližší dobu bylo by lze jmenovati asi tři úředníky. S postupem času bude vzhledem k rozsáhlosti celého státního území záhodno exponovati asi po dvou úřednících na Moravu a Slovensko.)

V Praze 13. listopadu 1918.

Dr. E. Šimek v. r.

S návrhem souhlasí

Dr. L. Niederle v. r.

4. Tabulky

Tabulka 1. Seznam přednášek a seminářů, které Emanuel Šimek navštěvoval během studia na české Karlo-Ferdinandově univerzitě.

Školní rok	Semestr	Předměty	Počet hodin týdně	Jméno vyučujícího
1906/1907	Zimní; první	Dějiny středověku	2	Dvorní rada dr. Goll
		Dějiny křížových výprav	1	
		Dějiny Říše Byzantské I	3	Dr. Bidlo
		Dějiny Ruska v 19. století	2	
		Dějiny 19. století	4	Dr. Šusta
		Dějiny české za krále Václava IV.	3	Dr. Kalousek
		Paleografie latinská I	5	Dr. Friedrich
		Rakousko-Uhersko	3	Dr. Švampera
		Hygiena školská	3	Dr. Růžička
		Úvod do české archeologie	4	Dr. Niederle
		Úvod do teorií pedagogických v 19. století	3	Dr. Drtina
		Výroba světová	1	Dr. Palacký
		Nejstarší dějiny české	1	Dr. Niederle
	Celkem hodin:		35	
	Letní; druhý	Dějiny středověku	2	Dvorní rada dr. Goll
Dějiny rakouské po válce r. 1866		5	Dr. Pekař	

		Česká archeologie	2	Dr. Niederle
		Úvod do dějin ruských	2	Dr. Bidlo
		Psychologie citu	3	Dr. Krejčí
		Rakousko-Uhersko II	3	Dr. Švambara
		Celkem hodin:	17	
1907/1908	Zimní; třetí	Dějiny středověku	2	Dvorní rada dr. Goll
		Dějiny rakouských států za kar. Terezie a Josefa II.	3	Dr. Pekař
		Nárys českých dějin sociálních	2	
		Úvod do slovanského národopisu	4	Dr. Niederle
		Archeologické praktikum	1	
		Úvod do všeobecné geografie	3	Dr. Švambara
		Geografická konverzace	2	
		Dějiny států balkánských od 1204–1453	3	Dr. Bidlo
		Dějiny říše Polsko-Litevské od vymřeni Jagellonců	2	
		Dějiny nové doby I. Reformace	5	Dr. Šusta
		Seminář geografický – Cvičení	4	Dr. Augustin
		Seminář historický: Historická propaedeutika	2	Dr. Pekař
		Klimatologie	2	Dr. Augustin
		Celkem hodin:	35	
	Letní; čtvrtý	Rakouské státy v letech 1790–1847	3	Dr. Pekař
		Přehled českých dějin ústavních	2	
		Mythologie starých Slovanů	2	Dr. Niederle
		Archeologická cvičení	1	
		Ptolemaios a jeho popis zemí českých	2	
		Dějiny nové doby I. Reformace	4	Dr. Šusta
Dějiny států balkánských od 1204–1453		2	Dr. Bidlo	
Dějiny říše Polsko-Litevské od vymřeni Jagellonců		2		
Cvičení paleografická a kritická		2	Dr. Friedrich	
Historická propaedeutika – Seminář		2	Dr. Pekař	
Všeobecná geografie I		3	Dr. Švambara	
Geografická konverzace		2		
Klimatologie		2	Dr. Augustin	
Seminář geografický		4		
Základy ethnologie		2	Dr. Matiegka	
Celkem hodin:		35		
1908/1909	Zimní; pátý	Dějiny středního věku	3	Dvorní rada dr. Goll

		Dějiny zemí českých a rakouských v pozdějším středověku	5	Dr. Pekař
		Slovanské starožitnosti: Část I.	2	Dr. Niederle
		Stručný úvod do české archeologie	2	
		Mythologie starých Slovanů	1	
		Dějiny států balkánských ve století 14. a 15.	3	Dr. Bidlo
		Výklad pramenů a písemné práce (historický seminář)	2	
		Dějiny novověku II. Doba protireformace	5	Dr. Šusta
		Mathematická geografie	2	Dr. Augustin
		Geografický seminář – Cvičení	4	
		Všeobecná geografie II	3	Dr. Švambara
		Dějiny literatury německé. Část III.	3	Dr. Kraus
		Mluvnice jazyka staroslověnského I. Hláskosloví	3	Dr. Pastrnek
		Celkem hodin:	38	
	Letní; šestý	Dějiny středního věku	3	Dvorní rada dr. Goll
		Dějiny Rakouska od r. 1848 I	5	Dr. Pekař
		Dějiny Polska a Ruska v 17. století	4	Dr. Bidlo
		Historický seminář	2	
		Dějiny nového věku II. Doba protireformace	4	Dr. Šusta
		Mluvnice jazyka staroslověnského I	3	Dr. Pastrnek
		Všeobecná geografie	3	Dr. Švambara
		Seminář geografický	2	
		Celkem hodin:	26	
1909/1910	Zimní; sedmý	Dějiny středního věku	3	Dvorní rada dr. Goll
		Slovanské starožitnosti II	3	Dr. Niederle
		Starověký národopis	2	
		Dějiny Rakouska od r. 1848 II	2	Dr. Pekař
		Dějiny novověku III. Francie v 17. století	4	Dr. Šusta
		Přehledné dějiny národů slovanských	3	Dr. Bidlo
		Dějiny Polska a Ruska od konce století 17.	2	
		Všeobecná historie kulturní III. Starověk: Egypt, Řecko, Řím	1	Dr. Zíbrt
		Všeobecná geografie	3	Dr. Švambara
		Afrika. Země a lid	1	
		Seminář geografický	4	

		Konverzace o časových problémech geografických	2	
		O tepelných poměrech zeměkoule	2	Dr. Hanzlík
		Celkem hodin:	32	
	Letní; osmý	Dějiny středověku	3	Dvorní rada dr. Goll
		Rakouské dějiny v druhé polovici 19. století	2	Dr. Pekař
		Slovanské starožitnosti III. Slované západní	2	Dr. Niederle
		Prameny k slovanským starožitnostem	1	
		Archeologická cvičení (pro pokročilejší)	2	
		Přehledné dějiny národů slovanských	4	Dr. Bidlo
		Dějiny Polska a Ruska od konce 17. století	1	
		Dějiny novověku IV. Doba Ludvíka XIV.	5	Dr. Šusta
		Všeobecná historie kulturní IV. Pohanství a křesťanství	2	Dr. Zíbrt
		České prvotisky jako pramen souvěkých kulturních poměrů	1	
		Všeobecná geografie. Dokončení	4	Dr. Švampera
		Seminář geografický	2	
		Geologie všeobecná	3	Dr. Počta
		O tlaku a pohybu vzduchu	2	Dr. Hanzlík
		Celkem hodin:	34	

(Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 68, *Katalog posluchačů filozofické fakulty české Karlo-Ferdinandovy univerzity* (dále jen *Katalog posluchačů*), ZS 1906–1907, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 71, *Katalog posluchačů*, LS 1907, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 74, *Katalog posluchačů*, ZS 1907–1908, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 77, *Katalog posluchačů*, LS 1908, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 81, *Katalog posluchačů*, ZS 1908–1909, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 84, *Katalog posluchačů*, LS 1909, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 87, *Katalog posluchačů*, ZS 1909–1910, *Řádní posluchači M – Ž*; tamtéž, inv. č. 90, *Katalog posluchačů*, LS 1910, *Řádní posluchači M – Ž*.)

Tabulka 2. Střední školy, na kterých Emanuel Šimek vyučoval dané předměty v uvedených letech.

Název školy	Školní rok	Školní předměty	Třídy	Počet hodin týdně
Státní reálka ve Vršovicích v Praze	1914/1915	Dějepis	IIb ₂ , IVa ₂ , IVb ₂	20
		Zeměpis	Ib ₂ , IIa ₂ , IIb ₂ , IVa ₂ , IVb ₂	
		Německý jazyk	IIb ₄	

	1915/1916	Konal vojenskou službu		
	1916/1917			
	1917/1918			
Reálka v Ječné ulici v Praze	1919/1920	Dějepis	IIa ₂ , IIc ₂ , IVb ₃ , V ₃	19
		Zeměpis	IVb ₂ , V ₁	
		Německý jazyk	IIIa ₃ , IIIb ₃	
	1920/1921	Úplná dovolená k vědeckým účelům		
	1921/1922	Úplná dovolená k vědeckým účelům		
	1922/1923	Dějepis	IVa ₃ , IVb ₃ , V ₃	17
		Zeměpis	Ia ₂ , IVa ₂ , IVb ₂ , Vb ₂	
	1923/1924	Úplná dovolená k vědeckým účelům		
	1924/1925			
	1925/1926			
	1926/1927			
	1927/1928			
	1928/1929			
1929/1930				

(Výroční zpráva císař. státní reálky ve Vršovicích za školní rok 1914–1915. Praha 1915, s. 29; Výroční zpráva (...) za školní rok 1915–1916. Praha 1916, s. 5; Výroční zpráva (...) za školní rok 1916–1917. Praha 1917, s. 8; Výroční zpráva (...) za školní rok 1917–1918. Praha 1918, s. 8; Výroční zpráva první české reálky v Praze na Novém městě (v Ječné ulici) za školní rok 1919–1920. Praha 1920, s. 4; Výroční zpráva (...) za školní rok 1920–1921. Praha 1921, s. 3; Výroční zpráva (...) za školní rok 1921–1922. Praha 1922, s. 5; Výroční zpráva (...) za školní rok 1922–1923. Praha 1923, s. 3; Výroční zpráva české státní reálky v Praze – II. (v Ječné ulici) za školní rok 1923–1924. Praha 1924, s. 8; Výroční zpráva (...) za školní rok 1924–1925. Praha 1925, s. 4; Výroční zpráva (...) za školní rok 1925–1926. Praha 1926, s. 4; Výroční zpráva (...) za školní rok 1926–1927. Praha 1927, s. 3; Výroční zpráva (...) za školní rok 1927–1928. Praha 1928, s. 13; Výroční zpráva (...) za školní rok 1928–1929. Praha 1929, s. 12; Výroční zpráva Masarykovy státní reálky v Praze – II. za školní rok 1929–1930. Praha 1930, s. 15.)

Tabulka 3. Přednášky Emanuela Šimka na Univerzitě Karlově.

Školní rok	Semestr	Předměty	Počet hodin týdně
1922/1923	Zimní	Oblast československá za doby římské I. Část historicko-ethnologická	1
	Letní		1
1923/1924	Zimní	Oblast československá za doby římské II. Archeologie	1 (středa 17–18 hod)
	Letní	Starověký národopis Evropy	2
1924/1925	Zimní	Starověký národopis Evropy. Pokračování (doba arijská)	2
	Letní	Starověký národopis Evropy: Slované (přehled)	2
1925/1926	Zimní	Slohy dob předhistorických	2 (středa 17–19 hod)

	Letní	Stěhování národů	2 (středa 17–19 hod)
1926/1927	Zimní	Starověké zprávy o našich zemích	2 (středa 17–19 hod)
	Letní	Ochrana pravěkých a raněhistorických památek v přírodě. Vědecké vykopávky (s exkursemi)	2 (středa 17–19 hod)
1927/1928	Zimní	Archeologie Evropy v době kamenné a bronzové	2 (středa 17–19 hod)
	Letní	Evropa v době bronzové a starší železné	2 (středa 17–19 hod)
1928/1929	Zimní	Střední Evropa v době latenské a římské	2 (středa 16–18 hod)
	Letní	Ochrana pravěkých a raněhistorických památek v přírodě. Vědecké vykopávky (s exkursemi)	2 (úterý od 17–19 hod)
1929/1930	Zimní	Stěhování národů	2 (úterý od 17–19 hod)
	Letní	Slované od nejstarších dob do VII. století po Kr.	2 (středa 17–19 hod)
1930/1931	Zimní	Starověké zprávy o našich zemích a jejich obyvatelstvu	2 (středa 17–19 hod)
	Letní	Nepřednášel	
1931/1932	Zimní	Nepřednášel	
	Letní	Nepřednášel	
1932/1933	Zimní	Pravěké a raněhistorické památky v přírodě a jejich ochrana. Vědecké vykopávky	1 (pátek 17–18 hod)
	Letní	Nepřednášel	
1933/1934	Zimní	Nepřednášel	
	Letní	Nepřednášel	
1934/1935	Zimní	Nepřednášel	

Pozn. pro přednášku v zimním semestru 1922/1923 byly původně plánovány dvě hodiny týdně, ale protože Šimek neměl dovolenou na střední škole, musela být omezena jen na jednu hodinu za týden (Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy (dále jen FF UK), inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru 1920–1934 – Šimek Emanuel (dále jen Personálie pedagogického sboru), č. j. 36 – 1922/23).

Pozn. v zimním semestru 1925/26 se měla původně uskutečnit přednáška *Úvod do dějin pravěkého umění se světelnými obrazy*, ale poněvadž nebyl dostatek kapitálu na vhodné diapozitivy, musela být změněna (tamtéž, č. j. 64 – 1925/26; Archiv Masarykovy univerzity Brno, fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 1).

Pozn. v letním semestru 1931 se měla původně konat přednáška *Pravěké a raněhistorické památky v přírodě a jejich ochrana. Vědecké vykopávky (s exkursemi)*, a to vždy ve středu o dvou hodinách týdně. Kvůli Šimkově vleklé nemoci (zánět průdušek i hlasivek) však byla zrušena (Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond FF UK, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru, č. j. 1537 – 1930/31).

Pozn. v zimní semestru 1934/35 se měla původně konat přednáška *Národopis oblastí československé v době latenské a římské* o jedné hodině týdně vždy v pátek. Kvůli „nepředvídatelným úředním průtahům a překážkám při zařizování Ústavu pro prehistorii a protohistorii v Brně“ však musela být také zrušena (tamtéž, č. j. 89 – 1934/35).

(Archiv Univerzity Karlovy Praha, *Seznam přednášek, které se budou konati na Universitě Karlově v Praze v zimním běhu 1922–23*, s. 34; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1923*, s. 23; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1923–24*, s. 32; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1924*, s. 24;

tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1924–25*, s. 33; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1925*, s. 24; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1925–26*, s. 34; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1926*, s. 25; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1926–27*, s. 34; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1927*, s. 24; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1927–28*, s. 34; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1928*, s. 25; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1928–29*, s. 35; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1929*, s. 25; *Seznam (...) v zimním běhu 1929–30*, s. 37; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1930*, s. 27; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1930–31*, s. 38; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1931*, s. 28; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1931–32*, s. 41; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1932*, s. 29; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1932–33*, s. 44; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1933*, s. 30; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1933–34*, s. 38; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu 1934*, s. 39; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu 1934–35*, s. 41.)

Tabulka 4. Výkaz o počtu posluchačů, kteří měli zapsány přednášky Emanuela Šimka v daných letech.

Školní rok	Semestr	Počet posluchačů
1921/1922	Letní	5
1922/1923	Zimní	6
	Letní	6
1923/1924	Zimní	15
	Letní	25

(Archiv Univerzity Karlovy Praha, fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, inv. č. 711, Personálie pedagogického sboru 1920–1934 – Šimek Emanuel, č. j. 3273 – 1923/24, Výkaz.)

Tabulka 5. Přednášky a semináře Emanuela Šimka na Masarykově univerzitě v Brně.

Školní rok	Semestr	Přednášky a semináře	Počet hodin týdně
1931/1932	Zimní	Nálezy archeologické a jejich význam pro řešení problémů nejstaršího osídlení našich zemí (se zvláštním zřetelem k Moravě)	2
		Nejstarší zprávy o našich zemích a jejich obyvatelstvu	3
		Seminář: Přehled vývoje nauky o pravěku lidstva; dějiny archeologického bádání v našich zemích a jmenovitě na Moravě. Referáty. Exkurse	2
	Letní	Archeologie Evropy v době kamenné (se světelnými obrazy)	3
		Ochrana pravěkých a raněhistorických památek. Vědecké vykopávky (s exkursemi)	2
		Seminární cvičení: Organizace práce v předhistorické archeologii. Metodika práce. Praktická cvičení (s exkursemi)	2
1932/1933	Zimní	Archeologie Evropy v mladší době kamenné a v době bronzové	2

		Přehled československé praehistorie I (se zvláštním zřetelem k Moravě)	3
		Seminární cvičení: Oddělení A (theoretické): bibliografie, referáty, písemné práce	2
		Oddělení B (praktické): praktická cvičení v laboratoři, ve sbírkách a v terénu (s exkursemi)	2
	Letní	Střední Evropa v posledním tisíciletí před Kr.	3 (úterý 15–16 hod, středa 17–19 hod)
		Stěhování národů II	2 (úterý 16–18 hod)
		Seminární cvičení: Oddělení A (theoretické) Oddělení B (praktické)	2 2
1933/1934	Zimní	Naše země v době latenské a římské (se světelnými obrazy)	3 (středa 15–16 hod, pátek 17–19 hod)
		Slované a jejich kultura od nejstarších dob do zaujetí sídel v západní Evropě	2
		Seminární cvičení: Oddělení A (theoretické): bibliografie, referáty, písemné práce Oddělení B (praktické): výklady o vykopávkové praxi, o konservaci a expozici památek, praktická cvičení v laboratoři, ve sbírkách a v terénu (s exkursemi)	2 2
	Letní	Čechy a Morava v době kultury merovejské a hradištní (V. – X. stol.)	3 (středa 15–18 hod)
		Umění dob předhistorických	2
		Seminář: Technika výroby v dobách předhistorických. Praktická cvičení v laboratoři a v terénu (s exkursemi). Referáty, písemné práce a jejich kritika	2
1934/1935	Zimní	Úvod do československé praehistorie (se světelnými obrazy)	2 (středa 17–19 hod)
		Dějiny předhistorické archeologie	3
		Evropa v starší době kamenné	3 (středa 16–17 hod, čtvrtek 17–19 hod)
		Cvičení seminární	2
	Letní	Mladší doba kamenná (se zvláštním zřetelem k oblasti československé)	3 (pondělí 16–18 hod, středa 16–17 hod)
		Problémy moravské prehistorie I Seminární cvičení	2 (čtvrtek 17–19 hod) 2 (středa 17–19 hod)
1935/1936	Zimní	Doba bronzová (se zvláštním zřetelem k oblasti československé)	3 (středa 16–17 hod, pátek 17–19 hod)
		Problémy moravské prehistorie II. Od doby latenské do doby hradištní	2 (čtvrtek 15–17 hod)

		Seminární cvičení	2
	Letní	Střední Evropa v době hallstattské a latenské (se zvláštním zřetelem k našim zemím)	3
		Osídlení oblasti mezi Dunajem a Baltickým mořem, Rýnem a Vislou podle zpráv starověkých autorů	2 (čtvrtek 15–17 hod)
		Seminární cvičení: Čtení a výklad Tacitovy Germanie. Referáty, písemné práce	2
1936/1937	Zimní	Oblast československá za doby římské	3
		Osídlení mezi Dunajem a Baltickým mořem, Rýnem a Vislou v prvních dvou stoletích po Kr.	2
		Seminární cvičení	2
	Letní	Úvod do prehistorie Československa	3 (středa 16–18 hod, pátek 19–20 hod)
		Československo v době merovejské	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
1937/1938	Zimní	Pravěk Slovanů	3 (středa 16–18 hod, pátek 19–20 hod)
		Československo v době hradištní	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
	Letní	Dějiny nauky o předhistorickém lidstvu a jeho kultuře	3 (středa 17–19 hod, pátek 16–17 hod)
		Předhistorické památky a jejich ochrana v přírodě a ve sbírce (s exkursemi)	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
1938/1939	Zimní	Evropa v starší době kamenné	3 (středa 17–19 hod, pátek 16–17 hod)
		Dějiny nauky o předhistorickém lidstvu a jeho kultuře II (od druhé polovice 19. století do doby nejnovější)	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
	Letní	Archeologie Evropy v mladší době kamenné	3 (středa 17–19 hod, pátek 16–17 hod)
		Stěhování národů	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení (čtení a výklad Tacitovy Germanie)	2 (pátek 17–19 hod)
1939/1940	Zimní	Doba bronzová (s hlavním zřetelem k oblasti česko-moravské)	3 (středa 17–19 hod, pátek 16–17 hod)
		Stěhování germánských a slovanských národů v 5. a 6. století po Kr.	2 (čtvrtek 17–19 hod)
		Seminární cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
1945	Letní	Československá praehistorie	2
		Původ a počátky Slovanů	3
		Seminář: Archeologická cvičení	2

1945/1946	Zimní	Slované, jejich pravlast a rozchod	3
		Starší doba kamenná v Evropě	2
		Seminář: Archeologická cvičení k československé prehistorii	2
	Letní	Slované, jejich pravlast a rozchod (pokračování)	3
		Starší doba kamenná (pokračování)	2
		Proseminář: Úvod do československé prehistorie	2
		Seminář: Archeologická cvičení z obecné a československé prehistorie	2
1946/1947	Zimní	Východní a západní Slované (zaujetí sídel a nejstarší dějiny)	2 (čtvrtek 16–18 hod)
		Mladší doba kamenná	2 (středa 18–20 hod, pátek 16–17 hod)
		Proseminář: Úvod do československé prehistorie	2 (čtvrtek 18–20 hod)
		Seminář: archeologická cvičení	2 (pátek 17–19 hod)
	Letní	Západní Slované	2 (čtvrtek 16–18 hod)
		Doba bronzová a první doba železná	3 (středa 18–20 hod, pátek 17–18 hod)
		Proseminář: Úvod do československé prehistorie	2 (čtvrtek 18–20 hod)
		Seminář: Archeologická cvičení z obecné a československé prehistorie	2 (pátek 18–20 hod)
1947/1948	Zimní	Západní Slované a jejich kultura	2 (čtvrtek 16–18 hod)
		Doba bronzová a první doba železná (pokračování)	3 (středa 18–20 hod, pátek 17–18 hod)
		Proseminář: Úvod do studia prehistorie	2 (čtvrtek 18–20 hod)
		Proseminář: Archeologická cvičení v určování nálezového materiálu; cvičení v terénu	2 (pondělí 17–19 hod)
		Seminář: Úvod do ochrany památek v přírodě a ve sbírce; cvičení v terénu, conservační cvičení v laboratoři	2 (pátek 18–20 hod)
		Seminář: Československá prehistorie v rámci prehistorie evropské. Referáty. Písemné práce	2 (úterý 17–19 hod)
	Letní	Prehistorie Československa	2 (čtvrtek 16–18 hod)
		Střední Evropa v době hallstattské a latenské	3 (středa 18–20 hod, pátek 17–18 hod)
		Proseminář: Úvod do studie prehistorie; archeologická cvičení ve sbírce a v terénu:	
		Oddělení A Oddělení B	2 (pondělí 17–19 hod) 2 (čtvrtek 18–20 hod)

		Seminář: Archeologická cvičení k československé prehistorii ve sbírce a v terénu; referáty, písemné práce: Oddělení A Oddělení B	2 (úterý 18–20 hod) 2 (pátek 18–20 hod)
1948/1949	Zimní	Lidstvo v době předhistorické a raně historické (pro I. ročník, I. semestr)	2 (středa 16–18 hod)
		Prehistorie Československa (přehled); pro historiky k II. státní zkoušce	2 (čtvrtek 16–18 hod)
		Oblast československá za doby římské	3 (středa 18–20 hod, pátek 17–18 hod)
		Proseminář: Úvod do studia prehistorie; archeologická cvičení ve sbírce a v terénu: Oddělení A Oddělení B	2 (úterý 16–18 hod) 2 (čtvrtek 18–20 hod)
		Seminář: Archeologická cvičení k československé prehistorii ve sbírce a v terénu; referáty, písemné práce: Oddělení A Oddělení B	2 (úterý 18–20 hod) 2 (pátek 18–20 hod)
	Letní	Československo za doby římské. Památky hmotné kultury	2
		Osídlení mezi Dunajem a Baltickým mořem, Rýnem a Vislou v době kolem počátku našeho letopočtu a v prvním století po Kr.	2
		Úvod do československé prehistorie II	1
		Proseminář: Archeologická cvičení ve sbírce a v terénu	2
		Seminární cvičení: Četba a výklad Tacitovy Germanie. Referáty a písemné práce	2
1949/1950	Zimní	Pravěk lidstva (pro I. ročník)	2 (úterý 16–18 hod)
		Úvod do dějin pravěkého umění (pro I. a II. ročník)	1 (úterý 17–18 hod)
		Úvod do studia slovanské archeologie (pro I. a II. ročník)	2
		Počátky lidstva (pro I. a II. ročník)	2 (středa 18–20 hod)
		Proseminář (pro I. ročník)	
		Seminární cvičení (pro II. ročník)	2
		Stěhování národů	2
	Letní	Úvod do studia slovanské archeologie (pro I. a II. ročník)	2
		Terénní teorie a praxe při archeologickém výzkumu (pro I. a II. ročník)	4
		Proseminář (pro I. ročník)	2
Evropa v době bronzové a hallštatské (pro II. ročník)		2	

		Seminární cvičení (pro II. ročník)	2
		Západní Slované (sídla, hmotná kultura)	2
		Dějiny Československa (do X. století); pro I. ročník studia historie	2
1950/1951		Proseminář pro pravěk (pro I. ročník)	
		Úvod do studia slovanských starožitností (pro I. ročník)	
		Evropa na rozhraní letopočtů (pro II. a III. ročník)	
		Počátky Slovanů (pro II. a III. ročník)	
		Úvod do museologie (pro II. a III. ročník)	
		Seminář pro pravěk (pro II. a III. ročník)	
		Seminář pro slovanskou archeologii (pro II. a III. ročník)	
		Život starých Slovanů (pro II. a III. ročník)	
		Evropa na počátku doby historické (pro II. a III. ročník)	1 (pátek 19–20 hod)
		Slovanské osídlení v Československu	2 (středa 17–19 hod)
1951/1952		Slovanské osídlení ČSR (pro II. ročník)	
		Seminář pro pravěk (pro II. ročník)	
		Seminář pro slovanskou archeologii (pro II. ročník)	
		Evropa v době římské (pro III. ročník)	
		Evropa v době stěhování národů (pro III. ročník)	
		Dějiny Slovanů po rozchodu z jejich původních společných sídel (pro III. ročník)	
		Výběrová přednáška: Evropa v době paleolitické a mesolitické (pro III. a IV. ročník)	
		Seminář pro pravěk (pro III. ročník)	
		Seminář pro slovanskou archeologii (pro III. ročník)	
		Seminář (pro IV. ročník)	
		Výběrová přednáška: Dějiny Slovanů po rozchodu z jejich původních společných sídel (pro IV. ročník)	
1952/1953		Evropa od počátku doby římské do počátků slovanské doby hradištní (pro III. ročník)	
		Seminář pro pravěk (pro III. ročník)	
		Osídlení Evropy v době keltského panství nad střední Evropou (pro IV. ročník)	
		Východní Slované (pro IV. ročník)	
		Seminář (pro IV. ročník)	

1953/1954	Evropa v době římské a stěhování národů (pro III. ročník)	
	Život starých Slovanů (pro III. ročník)	
	Počátky Slovanů (pro III. a IV. ročník)	2 (pátek 16–18 hod)
	Seminář pro pravěk (pro III. a IV. ročník)	
	Seminář pro slovanskou archeologii (pro III. a IV. ročník)	
	Teorie o kolébce Indoevropanů (pro IV. ročník)	2 (pátek 9–11 hod)
1954/1955	Evropa v době římské a stěhování národů (pro III. ročník)	
	Počátky Slovanů (pro III. ročník)	
	Seminář pro pravěk (pro III. ročník)	
	Seminář pro slovanskou archeologii (pro III. ročník)	
	Život starých Slovanů (pro IV. ročník)	
1955/1956	Seminář pro pravěk a ranou dobu dějinnou (pro III. ročník)	
	Seminář pro slovanskou archeologii (pro III. ročník)	
	Evropa v době římské (pro III. ročník)	
	Počátky Slovanů (pro III. ročník)	
	Život starých Slovanů (pro IV. ročník)	
	Speciální seminář pro pravěk a slovanskou archeologii (pro IV. ročník)	
1956/1957	Evropa v době římské (pro III. ročník)	
	Počátky Slovanů (pro III. ročník)	
	Seminář pro pravěk a ranou dobu dějinnou (pro III. ročník)	
	Seminář pro slovanskou archeologii (pro III. ročník)	
	Život starých Slovanů (pro IV. ročník)	
1957/1958	Evropa a ČSR v době římské (pro III. ročník)	
	Počátky Slovanů (pro III. ročník)	
	Seminář pro pravěk (pro III. ročník)	
	Život starých Slovanů (pro IV. ročník)	
	Seminář pro slovanskou archeologii (pro IV. ročník)	

(Archiv Masarykovy univerzity v Brně, *Seznam přednášek, které se budou konati na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1931–32*. Brno 1931, s. 44–45; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1931–32*. Brno 1932, s. 32–33; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1932–33*. Brno 1932, s. 39; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1932–33*. Brno 1933, s. 29; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1933–34*. Brno 1933, s. 39–40; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1933–34*. Brno 1934, s. 31; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1934–35*. Brno 1934, s. 42–43; *Seznam (...) v letním běhu (...) 1934–35*. Brno 1935, s. 29; tamtéž, *Seznam*

(...) v zimním běhu (...) 1935–36. Brno 1935, s. 41–42; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1935–36*. Brno 1936, s. 26–27; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1936–37*. Brno 1936, s. 39–40; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1936–37*. Brno 1936, s. 27–28; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1937–38*. Brno 1937, s. 45–46; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1937–38*. Brno 1937, s. 33; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1938–39*. Brno 1938, s. 51; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1938–39*. Brno 1939, s. 33; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1939–40*. Brno 1939, s. 52–53; tamtéž, *Seznam přednášek, které se budou konat na filosofické fakultě Masarykovy university v letním běhu 1945*; tamtéž, *Seznam přednášek, které se budou konat na Masarykově universitě v Brně v zimním běhu studijního roku 1945–46*. Brno 1945, s. 28; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1945–46*. Brno 1946, s. 37; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1946–47*. Brno 1946, s. 36–37; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1946–47*. Brno 1947, s. 40; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1947–48*. Brno 1947, s. 43; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1947–48*. Brno 1948, s. 42; tamtéž, *Seznam (...) v zimním běhu (...) 1948–49*. Brno 1948, s. 46–47; tamtéž, *Seznam (...) v letním běhu (...) 1948–49*. Brno 1949, s. 46–47; tamtéž, *Seznam přednášek na Masarykově universitě v Brně ve studijním roce 1949–50*. Filosofická fakulta. Brno 1949, s. 33, 47; tamtéž, *Seznam přednášek na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně ve studijním roce 1950–51*, s. 16, 43; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1951/52*. Brno 1951, s. 29–30; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1952/53*, s. 15; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1953/54*, s. 17; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1954/55*, s. 19; *Seznam (...) ve studijním roce 1955/55*, s. 18; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1956/57*, s. 17; tamtéž, *Seznam (...) ve studijním roce 1957/58*, s. 21; tamtéž, fond Šimek Emanuel prof. PhDr., DrSc. B49, kart. 1.)

Tabulka 6. Původní rozvrh přednášek (na osm semestrů) a seminárních cvičení (na čtyři semestry) Emanuela Šimka na Masarykově univerzitě v Brně z 15. dubna 1930.

Semestr	Přednášky	Počet hodin týdně	Seminární cvičení	Počet hodin týdně
1.	Archeologie Evropy v době kamenné	3	Přehled vývoje nauky o pravěku lidstvu. Historie archeologického bádání v Československu a zvláště na Moravě. Referáty	2
	Nálezy archeologické a jejich význam pro řešení problémů nejstaršího osídlení našich zemí	2		
2.	Archeologie Evropy v době bronzové a v první dob železné (hallstatské)	3	Organizace práce v předhistorické archeologii. Metodika práce. Praktická cvičení (s exkursemi)	2
	Ochrana pravěkých a raněhistorických památek. Vědecké vykopávky. (S exkursemi)	2		
3.	Střední Evropa v době latenské a římské	3	Technika výroby v dobách předhistorických. Praktická cvičení. Referáty.	2
	Nejstarší zprávy o našich zemích a jejich obyvatelstvu	2		
4.	Střední Evropa v době kultury merovejské a hradištní	3	Moravská naleziště a nálezy z doby diluviální (starší doby kamenné). Studium materiálu. Referáty o literatuře. Metodika vykopávek. (S exkursemi)	2
	Stěhování národů	2		

5.	Úvod do praehistorie Československa. I. Starší a mladší doba kamenná (se zvláštním zřetelem k Moravě)	2		
	Umění dob předhistorických	2		
	Chronologie pravěkých kultur a pomůcky k jejímu stanovení (stratigrafie, typologie)	1		
6.	Úvod do praehistorie Československa. II. Doba bronzová a první doba železná (se zvl. zřetelem k Moravě)	2		
	Gallové a jejich kultura	2		
	Slohy dob předhistorických	1		
7.	Úvod do praehistorie Československa. III. Doba latenská a římská (se zvl. zřetelem k Moravě)	2		
	Germáni a jejich kultura od nejstarších dob do raného středověku	3		
8.	Úvod do praehistorie Československa. IV. Doba kultury merovejské a hradištní (se zvl. zřetelem k Moravě)	2		
	Slované a jejich kultura od nejstarších dob do 10. století po Kr.	3		

(Národní archiv Praha, fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, kart. 233, sign. Emanuel Šimek 1883, č. j. 1377/1930.)

Tabulka 7. Výbory Společnosti československých praehistoriků (za okupace 1939–1945 pod názvem Společnost českých prehistoriků a od roku 1945 do 1956 Společnost československých prehistoriků).

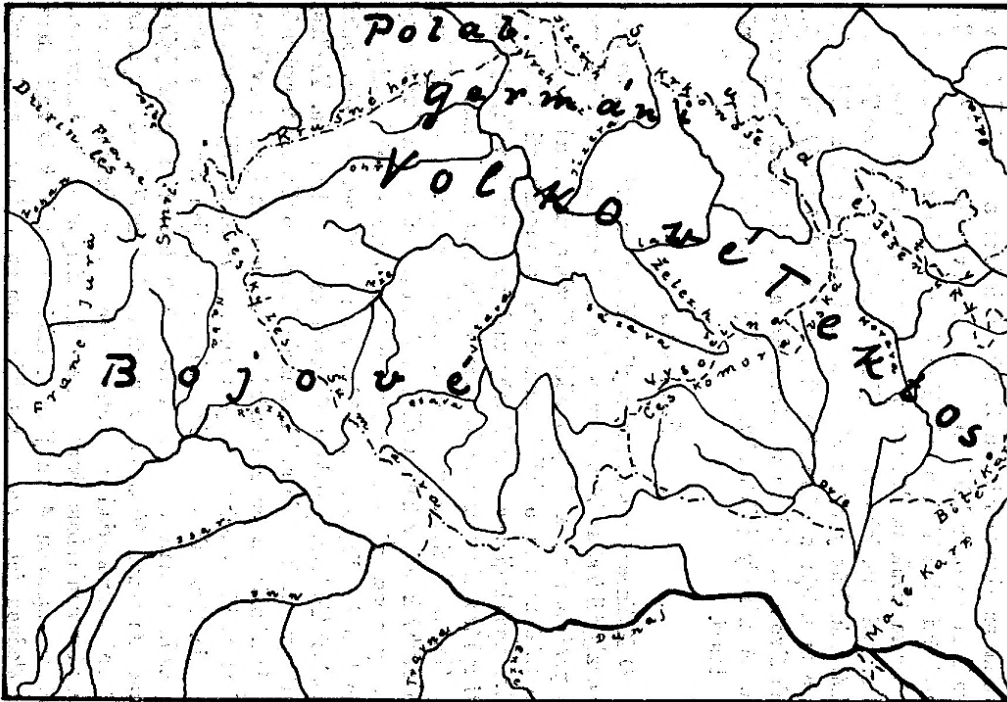
Volba	Předseda	Místopředseda	Jednatel	Pokladník
22. 6. 1919	L. Niederle	J. Palliardi	A. Stocký	K. Prokop
		J. Zavadil		
21. 1. 1923	L. Niederle	J. Zavadil	A. Stocký	K. Prokop
31. 5. 1925	J. Matiegka	J. Zavadil	A. Stocký	K. Buchtela
		L. Niederle		
6. 3. 1927	A. Stocký	J. Zavadil	J. Böhm	K. Buchtela
		L. Niederle		
27. 3. 1931	J. Schráníl	J. Eisner	J. Böhm	K. Buchtela
		E. Šimek		
27. 6. 1934	J. Schráníl	J. Eisner	J. Böhm	J. Filip
		E. Šimek		
26. 4. 1940	J. Eisner	E. Šimek	J. Böhm	B. Svoboda
		J. Filip		

17. 4. 1941	J. Eisner	E. Šimek	J. Böhm	B. Svoboda
10. 5. 1943	J. Eisner	E. Šimek	J. Rataj	B. Svoboda
		J. Böhm		
16. 2. 1944	J. Eisner	E. Šimek	J. Rataj	B. Svoboda
		J. Böhm		
14. 2. 1945	J. Eisner	E. Šimek	J. Rataj (od 29. 10. R. Turek)	B. Svoboda
		J. Böhm		
20. 3. 1946	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	Z. Váňa
		V. Budinský - Krička		
25. 4. 1947	J. Eisner	E. Šimek V. Budinský - Krička	R. Turek	Z. Váňa
25. 2. 1948	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	M. Šolle
		V. Budinský - Krička		
25. 3. 1949	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	B. Novotný
		V. Budinský - Krička		
24. 4. 1950	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	B. Novotný
		V. Budinský - Krička		
		J. Filip		
2. 3. 1951	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	B. Novotný
		J. Filip		
5. 6. 1952	J. Eisner	E. Šimek	R. Turek	M. Mazálek
		J. Filip		
		J. Dekan		
25. 3. 1953	J. Eisner	E. Šimek	J. Břeň	M. Mazálek
		J. Filip		
		J. Dekan		

(Převzato ze SKLENÁŘ, K.: Padesát let organizace československých archeologů. Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV, 4, 1970–1971, s. 154.)

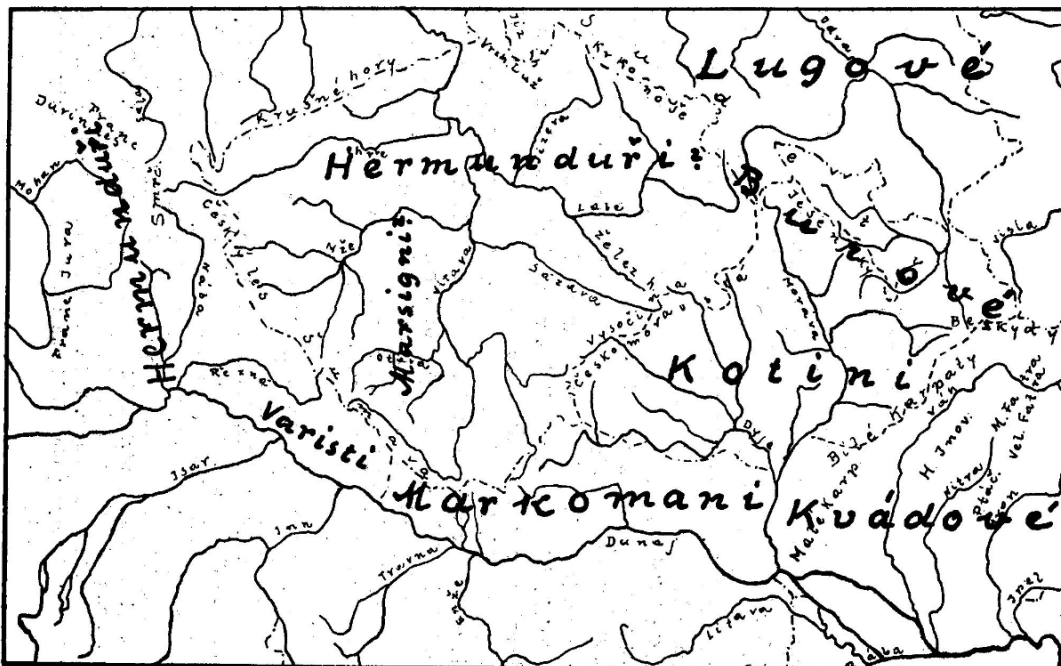
5. Mapy

Mapa 1. Mapa osídlení našich zemí do konce 1. století př. n. l. 1:3 700 000.

(Převzato z ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 49.)

Mapa 2. Mapa osídlení našich zemí v 1. a 2. století n. l. 1:3 700 000.

(Převzato z ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 71.)

Mapa 3. Mapa osídlení našich zemí po markomanských válkách. 1:3 700 000.

(Převzato z ŠIMEK, E.: *Keltové a Germáni v našich zemích*. Spisy filosofické fakulty Masarykovy university v Brně, 38. Brno 1934, s. 138.)